

TÓTH LÁSZLÓ

A különös kérő

Szent István-Társulat

E-könyvek igény szerint – Könyvek milliói elérhetők egy kattintásra

Az európai könyvtárak rengeteg, a XV. és XX. század között kiadott könyvvvel rendelkeznek. Az EOD szolgáltatással ezek a rejtett kincsek mindenki számára hozzáférhetővé válnak egyetlen kattintásra. Az EOD hálózaton keresztül a könyvtárak katalógusaiban keresheti és rendelheti meg a kívánt könyv e-másolatát a világ bármely részéről a hét bármely napján, a nap 24 órájában. A könyvet digitalizáljuk és az e-másolatot elérhetővé tesszük Önnek. Fizessen online, bankkártyájával és állítsa össze a saját személyes digitális könyvtárát!

Milyen az EOD által készített e-könyv?

Az EOD szolgáltatás e-könyvei olyan digitalizált könyvek, amelyeket PDF formátumban kézbesítünk Önnek. A fájl tartalmazza a digitalizált eredeti könyv képét és az OCR-rel (optikai karakterfelismerővel) felismertetett* teljes szöveget. Az elektronikus szöveg előnye, hogy kereshető, másolható, más programokkal szerkeszthető, belőle nyomtathatók részletek, sőt akár az egész is. Természetesen minden az eredeti dokumentumon előforduló bejegyzés, jelölés vagy széljegyzet is látható lesz a digitalizált változaton.

* Nem minden e-könyvben alkalmazható.

A szolgáltatás feltételei

Az EOD szolgáltatásainak igénybevételével egyidejűleg elfogadja annak feltételeit is. A jelen dokumentum bármely részéről készült minden egyes másolatnak is tartalmaznia kell ezeket a feltételeket. Az EOD szolgáltatás szigorúan személyes, nem kereskedelmi célból biztosítja a digitalizált dokumentumokhoz való hozzáférést és nem engedélyezi az egyéb célból való felhasználást.

A szolgáltatás feltételei: <http://books2ebooks.eu/odm/html/mtak/hu/agb.html>

Terms and conditions in English: <http://books2ebooks.eu/odm/html/mtak/en/agb.html>

További e-könyvek

További e-könyvek elérhetők az alábbi oldalon: <http://books2ebooks.eu>

TÓTH LÁSZLÓ

A különös kőrő

8034

61

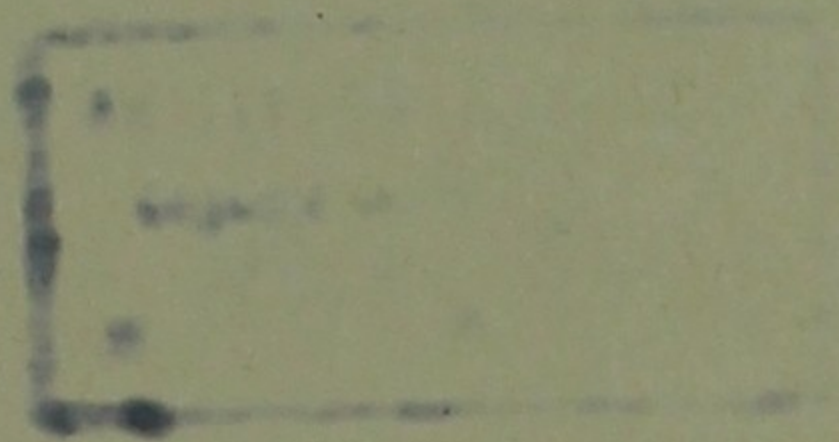
TÓTH LASZLO

A KÜLÖNÖS KÉRŐ

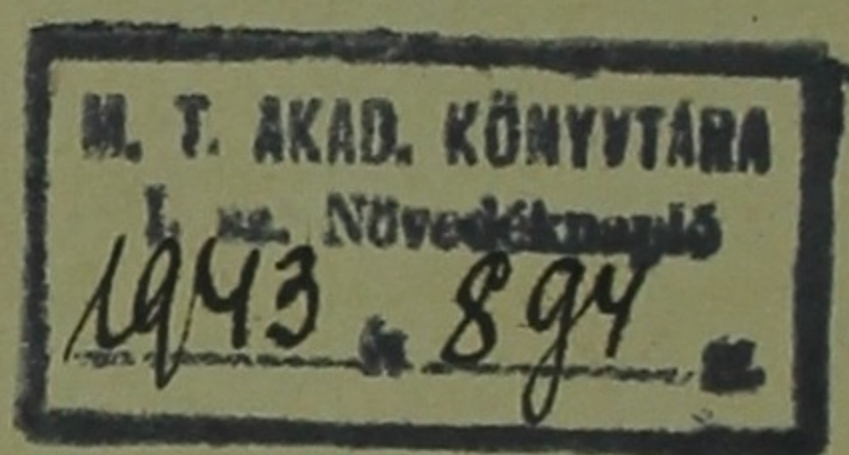

TÓTH LÁSZLÓ
A KÜLÖNÖS KÉRŐ

BÉKEBELI TÖRTÉNET

BUDAPEST
A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA

Stephaneum nyomda Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Felelős : ifj. Kohl Ferenc.

A „Különös kérő” valóban békebeli történet, mert még az első világháború idején, 1917-ben írtam. Sokáig feküdt az asztaliókomban és csak a huszas évek közepe táján jelent meg... Hogy most új kiadásban az olvasó elé kerül, ez úgy történt, hogy a magam példánya elveszett és fél évig tartott, amíg végre valahol egy kölcsönkönyvtárban sikerült egy kopott kötetére ráakadnom, amelyért az eredeti árnak húszszorosát kellett megfizetnem. A Szent István-Társulat azzal a szeretettel és jóakarattal, amelyet íróink és munkáik iránt mindenkor tanusított, — mindebből azt következteti, hogy a közönség most is — annyi év után — szívesen fogja fogadni Árdy Balázs és Zalárdy Eszter szerelmének és házasságának békebeli történetét... Lehet, hogy a közönség egy részét ma inkább érdeklik a mélyen megrázó, ríkató szomorújátékok, vagy a kicsattanó kedvű, kacagtató bohózatok, mint a régi világ kis meghatottságokkal, rövid mosolyokkal körülszegett élete, amelyet az író igénytelen szavakkal és közvetlen hűséggel akart elmondani... De talán, mégis vannak, akik szeretnek néha visszanézni s egy messzetűnt korszak csöndes eseményein, fonák fordulatain eltűnődni: hogy is volt hát valamikor régen, ha egy ifjú ember és egy fiatal lány találkozott a kis megyeszékhelyen a Forintos Bálon?

Aki most ezt a könyvet a kezébe kapja, vegye úgy, mintha valamelyik régi olvasmányát találta volna meg könyvespolcának hátulsó zugában. Az író úgy adja régi írását, ahogyan egykor megszületett. Még az évek porát sem veri le róla, nem

javít, nem csinosít rajta semmit, legfeljebb a sajtóhibákat igazítja ki... Nem is tudná megtenni, mert nagyon messze van ettől a könyvtől, amelyet azonban apai, természetes gyengeséggel szeret... Az emberek legtöbbször a legkisebb gyerekeket kényeztetik, az a kedvencük. Az író rendszeren elsőszülöttjéhez ragaszkodik legjobban, annak ellenére, vagy talán éppen azért, mert maga tudja legjobban hibáit és botlásait.

Huszonöt év alatt az író is öregedett, akkor még ő bátyám-uramozott másokat, most már sokszor őt szólítják bácsinak. A könyv fölött sem fut el nyomtalanul az idő s könnyen lehet, hogy amit szerettek benne a régi bátyám-uramék, amellet lenéző fölénnnyel megy el egy mai kislány s a rádió jazzmuzsikája mellett, a cocktail partin nem fogja elolvasásra ajánlani a skipartnerének... Hanem talán mégis lesz itt vagy ott kedves és érzékeny szív, amelyikben megrezdül valami, amíg egy emberöltő előtti sorsokról olvas és rájön arra az egyszerű igazságra, hogy az emberek megvélnének, — sőt még az asszonyok is idősebbek lesznek, az idők és divatok megváltoznak..., de maga a szerelem mindig fiatal marad s változatlanul egy és ugyanaz.

Ezért félve is, meg reménykedve is újra útjára bocsátom a „Különös kérő”-t, és boldog volnék, — feltéve, hogy megérem, — ha tizenöt-húsz év múlva ebből a kiadásból sem lehetne már kapni sehol egyetlen egy szakadozott, kopott példányt sem sehol. A Szent István-Társulatnak pedig itt köszönöm meg, hogy az elkallódott elsőszülöttet imhol visszahozta hozzám és új ruhába öltöztetve, újra bemutatja a mának — az elfelejtett tegnapot.

Budapesten, az Úr 1942-ik esztendejének őszén.

Tóth László.

I. FEJEZET.

Csapy Ábris embere.

Az inasgyerek eloltotta a nagy csillárt. Az éjféli sötétség ráborult a társalgóra — csak itt-ott égtek sárgaernyős kis lámpák álmos és szomorú fénnel. Árdy Balázs kihörpintette a gyanús színű italt, amit a klub komornyikjai konok makacssággal konyaknak neveztek, fölkelte a süppedős bőrpamlagról és odaszólt a zölddolmányos fiúnak:

— A menetrendet kérem...

Az egyik karosszék sötét öbléből erre fölneszelt egy bozontos üstök:

— Hová utazol, Balázs?

— Holnapután tárgyalásom van Újhelyen. Nem tudod, mikor indul a gyors?

A bozontos üstök tulajdonosa erre fölugrott kényelmes bóbiskálásából és kitörő örömmel vállon ragadta Árdyt.

— Újhelyre? Nagyszerű! Akkor te az én emberem vagy!

Balázs elmosolyodott: Ő — a Csapy Ábris embere... Ő a maga csöndes, szorgalmas, rendes, nehéz életével — az Ábris embere, aki Magyarország és kapcsolt részei egyik leglelkesebb korhelye, legkitartóbb táncosa és a „Pohár” című nevezetes legénytársaság hétmegyére szóló ivója és kártyása volt. Ábris azonban valósággal áradozott a gyönyörűségtől:

— Hát ez nagyszerű, édes öregem, igazán halhatatlanul nagyszerű.

Árdy nem igen értette, mi a nagyszerű abban, hogy neki a Faragó contra Wieser ügyben előre-

láthatólag két órán át ravasz vidéki fiskálisokkal kell verekedni és alkudozni s két éjszakát aludni az újhelyi Vörös Bikában, ami egykori történeszek tanúsága szerint igazán nem tartozott a legnagyobb örömek közé. A barnaképű zömök legény azonban sietett a fölvilágosítással.

— Tudniillik én is holnap utazom Újhelyre... igen, mert hogy holnap este lesz a Forintos Bál. Arra nekem okvetlenül el kell mennem. Már egész kétségbe voltam esve, hogy egyedül kell lezötyögnöm: Dadó nincs Pesten, Puli valami szigorlatra készül, Taszinak a hasa fáj, szóval egy se jöhet. Márpedig öregem, inni és utazni nem jó egyedül.

— Hát mikor megy a gyors?

— Félháromkor a Keletiről. Nyolckor ott vagyunk. Átöltözünk még ehetünk is valamit és tíz-kor már táncolunk a Vörös Bikában.

— Már tudniillik táncolsz, Ábriskám— mondta csöndesen Balázs, — én azonban már csak a féderbálba megyek...

— Abból ugyan semmi sem lesz: oda, barátom, te is eljössz, azt nem lehet elmulasztani. Voltál már a Forintos Bálon valaha?

— Nem én, — sőt még Újhelyen sem voltam!

— Nahát, pedig azt meg kell nézni, olyat még nem láttál, örezsem, ahhoz még a Bal Bullier, sőt a Quatres Arts is kismiska. Olyan mulatás nincs még ebben az országban, majd meglátod...

Balázs a fejét rázta.

— Hát bizony én azt nem fogom meglátni... Tárgyalásra megyek, ahhoz tiszta fej kell és én ismerem az ilyen bálakat...

— Az természetes — vágott közbe Ábris —, tőled nem is kívánják, hogy reggelig maradj. Éjfél után hazamégysz és lefekszel. De a bálra el kell jönni. Ezzel tartozunk Botykóéknak...

— Kiknek?

— Botykóéknak. Hiszen ismered Varasdy Botykót!... (Árdy tényleg ismerte Botykót. Azokból a ruhaszámlákból ismerte, amiket a fiatal úr elfelejtett kifizetni s amiket neki kellett több ízben peresíteni az öreg Varasdy Zdenkó ellen. Tárgyalásra ugyan egyszer sem került a sor, mert az öreg úr gavallérosan kiegyenlítette a fia számláit. A cég ilyenkor megkapta a pénzét, Botykó pedig a pofonját. Zdenkó ugyanis állandó folyószámlaviszonyt tartott fenn a fiúi adósságok és az apai fenyíték között.) Szóval Árdy most már tudta, hogy Botykóék kicsodák, de nem értette, mi köztük van nekik a bálhoz és neki hozzájuk.

— Végre is Botykóék vendégei vagyunk — adta meg Ábris a rejtély magyarázatát — és illik, hogy megtáncoltassuk egy kicsit a leányukat. Mary egyébként egész elfogadható, csinos leány.

— Botykóék vendége?... Mi jut az eszedbe? — nevetett Balázs.

— Bizony úgy, Botykó megbízott, hogy hozzak fiúkat, te vagy az egyetlen fiú, akit le tudok vinni, tehát te leszel a vendég. Egyébként nem is lehet másképp, mert a Forintos Bál napján aranyért se kapsz szobát Újhelyen.

— Nekem már van szobám a Vörös Bikában, Ábriskám, már én csak oda szállok.

— Megsérted Zdenkó bácsiékat?...

— De hiszen ma még azt sem tudják, hogy Újhelyre megyek, hogy sérthetném meg őket?

Ábris a fejét rázta.

— Mikor jöttél te haza külföldről?

— Bizony már hét éve.

— És még mindig nem tudsz visszaszokni hozzánk — nevetett —, márpedig vigyázni kell itt, hogy ami illik...

— Én nemtörődöm az olyan illikekkel, ame-

lyeknek semmi értelmük sincs ma már — mondta megint csendesen Balázs —, nem utazunk ekhós szekéren. Én magánosan élek annyi éve, megszoktam a magam kiszolgálását, nem is érzem jól magamat úgy, magánháznál...

— Kár — mondta egész szomorúan Ábris —, így majd nekem kell Maryvel a négyest táncolni!...

A fiatalúr olyan fájdalmas pofát vágott, amiből világosan látszott, hogy azt a négyest más valakivel szeretne volna táncolni.

Árdy elmosolyodott:

— Sajnálom, fiacskám, hogy elrontom a te terveidet, de hiába, se Botykó, se a Forintos Bál nem fog látni engem.

— Nem, az már lehetetlen — tiltakozott újra Ábris —, a bálba el kell jönni. Te, ott lesznek a megye legszebb leányai...

— Engem ezzel nem lehet elcsábítani, öreg pudvás agglegény vagyok én már!... — elnevette magát, mert érezte, hogy a harmincnégy évéhez, a ruganyos szálas alakjához sehogyse illik ez az önöregítés. Hanem Ábris úgysem engedte magát zavartatni:

— Ott lesznek a Szalánczy-lányok, a két Borcay baronesse, Berzech Klári, akinél jobb táncosnő nincs az országban és igen... Forkó Jutka is ott lesz...

Hangosan, gyorsan beszélt, a Jutka nevénél azonban meglassúdott a szava és nyílt, fiatal arca elpirult egy kissé. Amiből Balázs azonnal levonta a következtetést, hogy a „Pohár” társaság vezérének heves lelkesedése a Forintos Bál iránt, valamelyes összeköttetésben van a Jutka szőke fürtjeivel. De a pirulásából jólesően megérezte azt is, hogy ez a vasaltnadrágos, Gianaklis-cigarettás, pesti mázú fiú belül még mindig magában őrzi a tiszta érzéseknek azt a romlatlan szemérmét, amit

a vidéki úriház egyszerű gyerek-szobájából hozott magával.

— Sajnálom — mondta Árdy —, de még ez a gyönyörű hölgy-koszorú sem tud elszédíteni...

Ábris nem adta fel a harcot és folytatta a báli névsort:

— Ott lesz a három Rozsony-leány, te, hogy milyen szeme van az Ilusnak... És biztosan eljönnek a Méchy-leányok, Sári és Blanka, a Kelczer Ilus, Sőry Angi, Zalárdy Eszter...

— Zalárdy... Zalárdy Eszter? — kérdezte kissé hangos ijedtséggel Árdy. Körülnézett, hogy nem hallotta-e valaki más is a fölkiáltását.

— Hogy kerül oda? — döbbsent meg magában a váratlan hírtől.

— Igen, — felelte Ábris megzavarva — Zalárdy Eszter.

Balázs arca elborult. A fejét fölkapta s mereven fölbámult a stukkós mennyezetre, mintha a furcsa, görbe vonalak között keresne valamit, pedig nem is látta őket, mert a szeme elhomályosodott. Erre a névre különös, bizonytalan érzés, valami kényelmetlen megdöbbenés rohanta meg. Zavartan gyújtott rá egy cigarettára s ijedten állapította meg magában, hogy a gyufát tartó keze megrándult ijedt, furcsa izgalomtól.

Ábris pedig érezte, hogy most valami tapintatlanságot követett el. Látta, hogy véletlen titok szélére jutott, melyet nem szabad megbolygatni és illik elfelejteni. A maga huszonhatéves duhaj természetével is végtelenül tisztelte Árdy Balázst, aki már akkor érettségiző eminens volt, amikor ő az első gimnáziumba járt. Bizonyos tisztas távolságról, de gyerekes ragaszkodással szerette ezt a magába zárkózott, kevésszavú komoly embert, akinek a lényében mindig talált valami megmagya-

rázhatatlan, kifürkészhetetlen titokzatosságot. Szinte félve jegyezte meg:

— Hát talán holnapig majd meggondolod...

Balázs eldobta a cigarettát és cipője orrát kezdte vizsgálni:

— Majd meglátom...

Szégyelte, hogy így elárulta magát. Gyorsan kezet fogott Csapyval.

— Szervusz, holnap találkozunk a váróteremben!

— Már kettőkor ott leszek, — mondta gyorsan Ábris és utána kiáltotta a lépcsőn lesiető Árdynak:

— De a frakkodat mégse felejtsd itt!...

Árdy alig hallotta. Szórakozottan, idegesen kapta magára a kabátját. Elfelejtett visszaköszönni a huszárnak és csak a nagy vasajtó előtt mormogta, hogy jóéjszakát. Szemére húzta a kalapját és kilépett a havas éjszakába...

... Az utca üres volt, csak két szomorú konflis gubbasztott a sarkon és messze az utca végén lassan ballagott a rendőr...

.... A délutáni havazásra kemény, éles decemberi éjszaka jött és Balázs talpa alatt hangosan csikorgott a hó, ahogy befordult a Kossuth Lajos-utcába. A Duna felől metsző szél rohant neki a Rákóczi-útnak. Kristályos fehér port kergetett a járdán és nyikorogva lóbázta meg a függő cégtáblákat. A Károly-körútról lármás dübörgéssel rohant egy elkésett villamos és éles csikorgással fordult be a Rákóczi-útra, amelyen végig a gázlámpák kettős rendje sorakozott. Az ívlámpák már kialudtak s a gázlángok körül sárga páragömbök reszkettek elmosódva.

Balázs felnézett a sarki villamos-órára, de annak világító üveglapját befutotta a hó. Valahol az óra egy éleset ütött, azután egy mélyet kongott.

— Negyedkettő — mondta magában.

Új szélroham száguldott végig az úton és egész hófelhőt görgetett maga előtt. Balázs felhajtotta a gallérját és zsebredugott kézzel szorosan beburkolódzott a télikabátjába, amely máris fehér volt az apró kis üvegtűktől.

— Mi lesz most? — kérdezte magától. A Keleti pályaudvar felé nézett, amelynek nagy üveghomloka idefénylett.

— Újhely! — töprengett —, hogy kerülök oda? Ő és én! ... hogyan és miért? ...

A villamos megtorpanva állt a Rákóczi-út elején, azután hirtelen sebes iramodással rohanni kezdett. A kocsi hátsó végén piros lámpa izzott. A vörös sugárzás végigsuhant a havas úton és piros fényű villanással meg-megcsillant a kirakatok tükröablakán. Egy-egy pillanatra elsötétült a piros lámpa, meg újra föl-fölfénylett, akár egy szabályosan pislogó nagy vörös szem. Balázs úgy érezte, mintha ez a hunyorgó nagy szem, amely egyre messzebbről tekintget feléje, — őt nézné, csak őt. A nagy fényes fehérségben a villamos vége, mint valami nagy sötét pofa rávigyorgott piros félszemével, rezes csengetyű orrával és nagy fehér tábla szájával, amelyen a betűk, mint egy fekete fogazat rovátkái sötétlettek fenyegetően.

— Jó, jó, — mondta a vigyorgó pofa — most örülsz, hogy mehetsz Újhelyre! Pedig hiába, mert már úgysem emlékeznek ott rád!

— Hiszen nem ezért megyek le, nem ezért megyek le — veszekedett Balázs mentegetődzve az elrohanó fintoros rémmel ... és nem lehet és nem lehet, hogy ne emlékezzék rá. Két év alatt nem felejt el az ember mindent.

A villamos pofa tovább vigyorgott:

— Mindent — nem, de téged: igen! Hol voltál?

Elmerültél! . . . Siess, no, siess, úgyis elkéstél, — ügyvéd úr! . . .

— Hát nem megyek le . . . azért sem megyek le! Hiába röhögsz — nem megyek le, — mormogta Balázs és dühösen szorította össze az öklét.

A pófa egyszerre összeolvadt a sötétséggel. A villamos már messze száguldott és csak a kis piros pont lebegett a fehér hó fölött. Most olyan volt, örökös reszketésével, föl-lemozgásával, mint egy égő, piros lüktető, kicsiny szív. Piros szív . . . tüzes szív, messze szív — egyre távolodó, elérhetetlen, utólérhetetlen piros szív.

Balázsban éles kinnal sírt föl a dantei sor, amit úgy átérzett, valahányszor olvasta:

„D'antico amor senti la gran potenza” . . .

Kitört belőle a kétéves, visszafojtott, munkával leigázott, férfigóggal megkötözött fájdalom és hangosan, szinte sírva, felhörgött száján magános, örömtelen, elhagyott élete:

— Eszter! . . .

II. FEJEZET.

Régi dolgok, ha megelevenednek.

— Eszter! . . .

. . . Tavaszra már két éve lesz, hogy megpróbálta egészen elfelejteni ezt a nevet. A nevet és azt a furcsa fiatal leányt, akivel a májusi napban sétált a Margitsziget öreg fái alatt a kanyargó sárga utakon.

. . . Árdy akkoriban künn lakott a szigeten. Rossz színben volt, ideges, nyugtalan lett, — a sok munkától talán, vagy mástól . . . Orvosa és jóbarátja, a kövér Bauer Pista dühösen ráförmedt egy nap:

— Így nem lehet élni. Tönkre megy ebben a hajszában! Neked most nyugalom kellene és csönd! . . .

Balázs hiába védekezett, hogy nyugodtan és egyszerűen él, rendesen hazamegy este és korán lefekszik.

— Lári-fári — mondta a kis doktor —, éjjél után is dolgozol, a multkor is rajtakaptalak, mindenféle számadáson, ez nem megy így tovább. A Rákóczi-úti harmadik emeleti lakásban, abban a nagy hombár-házban nincs se nyugalom, se csönd. El kell utaznod . . . évek óta nem voltál sehol.

— Dehogyan nem, — mentegetődzött Balázs — a mult héten jöttem Berlinből, ősszel Párisban voltam.

— Üzleti ügyben, úgy-e? . . . — vágott közbe Bauer. — Mindenféle alapítási és egyéb tárgyalásokon . . . az nem üdülés . . . pihenni kell, pihenni.

Árdy szerette volna megmagyarázni, hogy az ő nyugtalansága és idegessége nem fáradtság, inkább

egy nagy hiányérzet, valami tudatalatti vágy az el nem érhetők után, valami különös regényes pillanatnyi hajlam, valami tévelygő kívánása a szépek és az örömnek, amitől most már hosszú évek óta szinte aszkéta módon eltiltotta magát. De ez úgyis hiábavaló lett volna, mert Bauer Pista makacs materialista volt s legfeljebb kinevette volna érte, hogy ilyen jogászos érzelgősségeket hordoz titokban a gondolatai alján. Nem vitatkozott hát vele, hanem az elutazás helyett inkább kiegyezkedett egy kis margitszigeti üdülésben.

Már egy hete lakott kint anélkül, hogy némi kis javulást érzett volna, ami még idegesebbé tette. Egy reggel későn ébredt és fáradtan s a szokott gyalogséta helyett fölugrott az induló lóvasútra, amely lassú ütemes zökkenéssel vitte hangos utasait a híd felé. Balázs a reggeli napfény játékát nézte a faleveleken, amelyek szelíden remegtek a dunai szellőben. A kocsit porában apró verebek fürödtek, — azt nézte az ideges emberek fáradt, érdektelen érdeklődésével. Egyszerre azonban felfigyelt, mert a hátamögött egy mély férfihang a nevét mondta, utána pedig egy másik, de sokkal halkabb férfihang felelt elsőnek:

— Igen, igen, egy hete lakik itt . . . nagyon mulatságos, furcsa egy ember . . . Egy magyar, akiben két örmény, három német, öt angol és legalább is egy zsidó veszett el. Félelmesen nyugodt és az üzleti élet legöregebb krónikásai szerint még félelmesebben pontos, számító és hideg ember. De azért jó fiú és néha egészen kellemesen el lehet vele beszélni.

Árdy most már tudta, ki az, aki mögötte, — róla ítélik. Bus Péter, az ujságíró, akivel sokszor találkozott az utolsó évek alatt, hol Párisban, hol Budapesten, hol — Szolnokon . . . A másik hangot

azonban sehogysem tudta fölismerni. Az most tovább kérdezte Bust:

— Régen ismeri?

— Vagy tíz éve — felelte Bus —, de ma sem közelebbről, mint tíz év előtt. Zárkózott ember. Úgy lakik a Rákóczi-úton egy háromszobás lakásban, mint egy fellelegvárban. Hanem elég gyorsan csap le egy-egy nagy pörre. Azt mondják, jó ügyvéd, csak business-ember, akinek márványból van a feje és fából a szíve.

— No, pedig az apja híres gavallér volt! Egy pár nagyszerű asszonyhistória maradt utána!

Árdy érezte, hogy arcába szökik a vér, de nem tudott mozdulni a helyéről, tovább kellett hallgatnia a hangos előadást!

— Az apja gyönyörű ember volt, — folytatta az első hang — érdekes, ritka szép ember. De nagyon könnyelmű volt szegény, amellet folyton spekulált — és mindig rosszul. Birtokokat vett, eladott, többnyire vesztett rajtuk. Még többet a kártyán. Addig cserélte a sok földet, amíg az ősi birtok is ráment, pedig szép nagy föld volt, vagy ezerkét-száz hold... Prima föld — egyet csettintett, aztán dühösen hozzátette: — most valami Goldberger ül benne...

— És aztán mit csinált a föld nélkül?

— Amit ilyenkor az ilyen emberek csinálni szoktak, kedves uram: főbelötte magát. A fia itt maradt szegényen. Magától hallom most, hogy ügyvéd s pláne valami bankügyész. Kár, ha a földje megvolna, kamarás lehetne, képviselő, még vihetné valamire a politikában...

Bus elnevette magát:

— Azt hiszem, nem cserélné egy képviselőséggel.

— Lehet — mondta a másik —, de az más... Maga ezt nem igen érti, szerkesztő úr, hát hiszen

magának sohasem is volt földje. Pedig a föld az — az egyetlen. Akinek van, azt megköti, akinek nincs, azt nem vonzza, de akinek volt, azt visszahúzza, kínozza és gyötri... az ősi föld!...

Árdy nem bírta tovább, hirtelen fölkelte és leugrott a vonatról. Közben egy pillanatra visszafordult a beszélők felé és látta, hogy Bus mellett egy idősebb, őszeshajú, nagyon elegáns úr ül, azt azonban nem tudta megállapítani, hogy kicsoda.

Gyalog ment a város felé, előbb sietve, de aztán egyre lassabb lépésekkel. Amit hallott, bosszantotta, fájt neki, szinte égette az agyát. Már maga az, hogy egy félszeg helyzet miatt így meg kellett hallania, amit két idegen ember róla beszél, egyébként is kínosan érintette volna, de amit az idősebb úr mondott, az mélyen belemarkolt a szívébe és ott fogta meg, ahol legjobban fájt.

— Az ősi föld! Az ősi föld!...

Ez volt az a gondolat, ami tizenkét év óta minden percét elfoglalta, minden idegét feszülten tartotta, minden érzését hevítette, minden lépését irányította és minden érverésében benne dobogott.

— Az ősi föld: Árd... A nagy kúria, a fehér oszlopos tornác. A napsütésben ficáncoló agarak. A nagy park... és a park végén az ősi kriptá, amit Árdy István egy nappal végzetes tette előtt maga falazott be... Árd! A széles jegenyefasor, melynek két oldalán sárga búzatáblák végtelen zöld tengere hullámozott s amelyen végig Árdy István négy vasderese száguldott a hajnali ködökben. Benn a házban a sok tárt ajtajú szoba, a régi képek s az utolsó szobában az anyja, a szomorú, csöndes asszony...

— Hát mikor? Hát mikor mehetek újra vissza azon az úton, abba a házba? Hát mikor leszek már ott?

Megállt egy pillanatra és tehetetlen dühvel szinte elroppantotta az erős botot, amit a kezében tartott.

— Akinek volt, azt visszahúzza és megköti, odaköti magához, az egész életét leigazza, rabságba hajtja a fiatalságát, az erejét, az örömét.

Hirtelen fölvetette a fejét.

— Nem, nem rabság, hanem akarás. Dühös, elszánt akarás a fölszabadulásért. Ok és cél: Árd, a föld... az ősi föld.

Meggyorsította lépéseit és sietve ment a szigetcsúcs felé. Amikor a lóvasút végállomásához ért, messziről újra látta Bust és azt az idősebb urat, aki éppen búcsúzott az ujságírótól és lement a kávéház felé. Balázs el akarta kerülni Bust, de az észrevette és feléje ment:

— Éppen magáról beszéltünk, doktorkám. A kegyelmes úr nagyon érdeklődött maga iránt, ő is itt lakik a szigeten.

Árdy nem akarta elárulni, milyen jól tudta, hogy róla beszéltek.

— Kicsoda?

— Zalárdy... Zalárdy Gábor.

Balázs most egyszerre homályosan emlékezni kezdett erre a névre.

— Hja persze — mondta —, a volt földművelésügyi államtitkár. Hát bizony, nem igen ismertem volna meg, mert nem láttam vagy tíz éve... Pedig valamikor sokat járt az apámhoz.

— Igen, mondta is, hogy jól ismeri önöket.

— De hát mit csinál az öreg, elsüllyedt? Vagy már nem politizál?

— A politikától visszavonult, de úgy látszik, most valami nagy változást vár, ami őt is megint előre löki. Az előbb is egy félóráig magyarázta itt, hogy a kormányválság küszöbön áll. Azt hiszem, fölösleges megjegyezni, hogy a kormány milyen

öreg, Tiszát most nem lehet megbuktatni — nevetett Bus —, hanem azért nem lehetetlen, hogy Zalárdyt megint előveszik. Szédítő tehetség.

— Ki? Zalárdy? — csodálkozott Balázs, aki a múltban egész másképp emlékezett az öreg úr hírére.

— De igen, szédítő tehetség volt, ami alatt azt kell érteni, hogy a beszélőképességével, a jó modorával egy ideig mindenkit el tud szédíteni. Ezért mindig fölfelé bukik. Így lett főispáni titkár, azután főszolgabíró, azután képviselő, mert a kerület jobbnak látta, ha Zalárdy viseli az ő képét, mint a járása az övét. A pártban ezután egy nevezetes miniszterjelölt bizalmasa lett, ezért kényelmetlenné vált a vezérnek itt Pesten és kinevezték a megyéjébe főispánnak. Ott elég nagy tekintélye volt, amit főleg a feleségének, a híres Poldi mamának köszönhetett. Én ott ismerkedtem meg vele, mint az Újhelyi Hiradó riportere. De aztán váratlanul megbukott a Széll kormány, az a bizonyos miniszterjelölt tényleg miniszter lett és maga mellé vette államtitkárnak. Egy újabb válság azonban a miniszterével együtt lesodorta az élről és kegyelmes címmel visszavonult a birtokra, ami ugyan csak hatszáz egynéhány hold, hanem odafenn az is sok. Következő választáson kibukott, de most a pártfogóját újra emlegetik, hát az öreg fölszaladt Pestre a reumája címén és most velem akarja keverni a paklit. Dehát tudja, én annyit törődök a politikával, mint ön a milói Vénusszal.

Balázs szórakozottan hallgatta, de a végén befelé mosolygott egyet.

— Furcsa — gondolta —, az ilyen ember meg van győződve róla, hogy én távolabb vagyok a Miló Vénuszától, mint ég a földtől. Behúnyta a szemét és azokra az őszi délutánokra gondolt, ami-

kor diákkorában ott álldogált a Louvre-ban a kis körteremben és nézte az isteni márvány örök formacsodáját félórákon át a fény és homály különös játékos változatában.

— Hát mi az ujság, kedves mester? — kérdezte aztán hirtelen.

Bus elhúzta a száját.

— Mondja, mikor szokik már le róla, hogy ujságírótól megkérdezze, mi az ujság? Mit szólna hozzá, ha én azzal köszönnék magának, hogy: mi a pör, kedves ügyvéd úr? Az ujságot mi írjuk, de maguk csinálják és a kiadóink, akik megmondják, hogy mindabból, amit maguk csinálnak, mit lehet megírni . . .

Bus szeretett fölényeskedve beszélni. A nevezetes ifjú, aki az alanyi költészet keserű kenyere mellett a közgazdasági ujságírás vajaskalácsát ette, a Hír negyedik oldalán naponként másfél hasáb melanchóliát és primitívséget mért ki, ahhoz illő unalmas negédességgel, — de ugyanakkor a hetedik oldalon a tőkeemelésekről és a mérlegek turpisságairól elmélkedett többnyire igen gorombán, de elég mulatságosan. A világról általában közömbös utálatat beszélt dühöngött a fényűzés ellen és a nyomort s az egyszerűséget középkorias leoninusokban dicsőítette. Ezen közben azonban úgy öltözködött, mint egy angol lord és úgy étkezett, mint egy orosz nagyherceg. Most is fantasztikus szabású halványzöld öltözékben pompázott, amihez lila nyakkendőt és bársony kalapot viselt. Most eldobta egyiptomi cigarettáját és egy cukorkát kezdett szopogatni.

— Ha azonban valami pletykát akar hallani — mondta Árdynak —, hát megmondhatom, hogy Pünkösdy Gréte, a jeles primadonna tegnap a felső szigeten vacsorázott a saját külön jeles szerzőjével s hazafelé a sziget közepén összeveszett vele,

a sziget csúcsánál kibékültek, a hídon azonban végleg összevesztek, mire Gréte önagysága gyorskocsival visszaroobogott a felső hotelbe, mire a szerző reggel elutazott Németországba, mire a művésznő lemondta az előadást, mire az igazgató ragaszkodott a fellépéséhez, mire ők is összevesztek, mire a kisasszony felbontotta egyoldalúlag a szerződést, mire az igazgató perli a kötbéréért. Mindezt pedig most mondta el nekem önagysága a reggelinél, amit ezért nem tudtam végig enni. De ha akar egy jó színházi pert, megszerezhetem kliensnek a szőke Grétét.

— Köszönöm — felelte Balázs —, én már csak a kereskedelmi pereknél maradok. De hiába, maga mindent tud.

Bus fölényesen intett.

— Kedves Uram, régi dolog, hogy én mindent tudok és semmitsem írok meg. Írni tudniillik egyáltalában semmitsem érdemes, csak verset, — mert azt senkisé is olvassa el... Hát mit szól ehhez a villamoshoz? Félórája nem jön a kocsis. A segéd-szerkesztő ezalatt már félig megpukkadt a dühtől és ez az ok, amiért nem sietek, mert hátha egészen megüti a guta.

Árdyt már úntatta Bus fecsegése, sietve elbúcsúzott tőle és elsietett a város felé. Délelőtt a törvényszéken volt, délután az irodában. A munka azonban sehogysem ment, még a szokottnál is idegesebb volt. Ötkor otthagyta az irodáját s egy villamoson kiment a szigetre.

A Nyugatinál nagy tömeg sodródott föl a kocsiba és Balázs egyszerre maga mellett látta az öreg Zalárdyt. Ráköszönt. Az öreg úr kitörő örömmel üdvözölte Balázst és a szorongó embergyűrű dacára melegen átölelte:

— De régen nem láttalak, kedves Balázs öcsém, szegény atyád halála óta nem is találkoztam veled.

— Hát bizony, régen volt, csodálom is, hogy megösmertél, kegyelmes uram!

— Hohó, nekem nagyszerű memóriám van, tíz év előtti választóimat is meg tudom ismerni. (Az öreg alkalmasint az egyéves választóit szívesebben ismerte volna meg, csak hogy nem voltak.)

— És édesanyád öméltósága? — érdeklődött Zalárdy.

— Köszönöm — felelte Balázs —, bizony sokat gyöngélkedik szegény... most falun van.

— És te mit csináltál azóta?

— Az apám halála után pár évig külföldön voltam, most ügyvéd vagyok.

— Igen, persze, — mondta szórakozottan Zalárdy — már sok jót hallottam rólad... Mit szólsz a helyzethez? — És ezzel hosszasan fejtegetni kezdte, hogy a kormánynak feltétlenül meg kell buknia és hogy most Sándor gróf ideje következik. Tudniillik az ő volt miniszteréé...

A szigetre is együtt ment be az öreg úrral, aki változatlan dühvel szidta a miniszterelnököt és dicsérte Sándor gróf politikai éleslátását. Az alsó szigeti vendéglő előtt Árdy el akart búcsúzni a kegyelmes úrtól, de mielőtt kezét fogtak volna, egy hosszúhajú, kipirultarcú kis leány ugrott Zalárdy nyakába. Egyenesen egy automatától szaladt neki az öreg úrnak és a jobb kezében magasan tartotta a már megkezdett csokoládét. A másik kezében levelet lobogtatott:

— Papa, kérem, levele van a mamától.

Zalárdy ijedten meredt a leányára.

— Mit írt? — aztán hirtelen szigorúra próbálta erőltetni az arcát és rászólt: — De Eszti, micsoda dolog így iderohanni, mint egy kis utcagyerek — és magyarázólag fordult Balázshoz: — A leányom... Eszti, bemutatom neked Árdy Balázst, egy kedves régi barátom fiát.

A leány hamvas arca még pirosabb lett s zavar-
tan nyujtott kezét:

— A te barátaid az én barátaim...

Finom, kicsit nagy, de remek formájú keze volt és Balázs furcsa melegséget érzett, ahogy egy pillan-
tatig a kezében tartotta. A leány szürkés szeme
derűs nevetéssel nézett az apjára, aki aggódó arc-
cal bontogatta a levelet, de aztán egészen odafor-
dult a leány Árdyhoz és ahogy a szemük egy pilla-
natra találkozott, Balázs úgy érezte, hogy körü-
lötte hirtelen minden kék lesz, Eszter megint el-
fordította fejét és halkán mondta:

— Nagyon örülök, hogy megismerhetem, —
a hangja mély volt, lágy és zengő.

Csokoládét tartó kezét elrejtette a háta mögött,
a másikkal megigazította a szemébe hulló rakon-
cátlan sötét fürtöt...

Balázs különös zavart érzett és ügyetlenül,
majdnem elfogódva ismételte:

— Én is... én is nagyon örülök...

... Esteledett. A Dunán hosszan, élesen füttyült
egy hajó...

III. FEJEZET.

Csak egy kis csillag...

Zalárdy körülbelül olyan arccal kezdte olvasni a levelet, mint a kis diákok, amikor az osztályfőnöktől megkapják a papának szánt borítékot és nem tudják, hogy mi van benne, rovás-e vagy intő?

— Bocsáss meg — szólt azután Árdyhoz —, el kell olvasnom... ti csak menjetek előre!...

Balázs nagy elfogódottságot érzett, ahogy elindult a leány mellett. Régóta nem foglalkozott már az ilyen bakfisokkal és olyan ostobának érezte magát, mint az első alapvizsgáján, amikor azt kérdezték tőle, hogy az asszírok honnan kapják a jog intézményét. Bele akart kezdeni valami társalgásba, de nem tudta, hogy a hajasbabák, vagy a zsúrok iránt érdeklődjék-e. A leány azonban megelőzte és olyant kérdezett tőle, amire még ama jogtörténeti kérdésnél is nehezebben tudott volna megfelelni:

— Mit gondol, mit ír a mama?

— Honnan tudjam én azt, Esztike?

— Hát persze — kacagott föl a leány —, hanem én örült kíváncsi vagyok. Dehát én nem bontom föl a mások leveleit... Az enyémekeket ugyanis föl szokták bontani odahaza... — megrázta a kis fejét — tudja, még nem szeretnék hazamenni. Most jöttem föl és máris itt hagyjam Pestet?... — a szemét fölemelte és messze elnézett az esti égre, amely sáfrányszínű volt s lomha füstgomolyagok szálltak az alján, — és csöndesen mondta: — Pest olyan szép, olyan szép... szebb, mint Bécs.

— Hát maga ismeri Bécset is, Esztike?

— Mint a tenyeremet. Három évig voltam ott intézetben... Maga persze vidéki bakfisnak néz, aki itt most játszom a falusi kislányt Pesten... De én szeretem ám a falut... csak most még nem akarok visszamenni libát őrizni — és gyerekes dicsekvéssel tette hozzá: — Nekem van ám egy külön libanyájam, huszonhét darab!... Most már szép nagyok... Hanem engem ne szólítson Esztikének, mert az én nevem Eszter!

— Igazán?

— Igen! Először is, mert utálok az ilyen ikézést, másodszor, mert én már nagy leány vagyok — dacosan fölkapva a fejét, erősen a Balázs szemébe nézett. Ez nem volt kacérság, inkább valami fiús hetykeség. Balázs mosolygott: milyen boldogok ezek az apró nők, amikor már azt érzik, hogy nagy-leányok.

— Maga ügyvéd? — tudakolta Eszter.

— Honnan gondolja?

— A táskájáról: két részre van hajtva, ha mérnök lenne, egyenesen hordaná!

— Hátha hivatalnok vagyok?

— Azt nem hiszem, mert akkor nem járna be olyan korán reggel a városba. Tamás bátyám mindig tizenegyre megy be a földművelésibe.

Balázs meglepődött ennyi logikától.

— Hát eltalálta, bájos Sherlock Holmes, hanem honnan tudja, hogy mikor megyek a városba?

— Reggelenként sétálni szoktam és mindig találkozom magával.

A férfi nem emlékezett rá, hogy látta volna:

— Mi találkoztunk?

— Persze, komoly urak nem veszik észre a vidéki fruskákat... Különben is azt hiszem, az emberek sokszor mennek el egymás mellett és nem veszik észre, hogy találkoztak — legyintett

a kezével —, de lássa, én észrevettem magát...
sőt az első nap egy kicsit — tetszett is...

Abban, ahogy ezt mondta, már volt egy kis
gyerekes kacérság. A fejét féloldalt fordította és
fény hullt az arcára. A szeme most egészen szürke
volt s a hosszú pillái mély árnyéket vetettek rá.
A férfi valami gyöngéd gyönyörűséggel nézte egy
pár pillanatig, azután hirtelen odavetette:

— Csak az első nap? Később már nem?

— Nagyon kíváncsi... De nem bánom, meg-
mondom, hogy tegnap nem, mert nem volt meg-
borotválkozva.

— Bocsánat, nem tudtam, hogy ilyen éles kri-
tikus figyel... majd ezentúl mindig pontosan...

— És akkor még egyet: ne hajtsa le mindig
a fejét... és ne ráncolja mindig a homlokát...
Nem áll jól magának! És miért tenné?... Nem
hiszem, hogy magának annyi gondja legyen!

— Ki tudja — felelte elgondolkozva Balázs —,
a ráncok, amiket a homlokunkon hordozunk, néha
olyan gondok barázdái, amiket muszáj cipelni...
Vannak, akik a gondokat maguk csinálják maguk-
nak és vannak, akik öröklik — lerázhatatlanul.

— Most haragszik, mert őszinte voltam...

— Sohasem haragszom... „Őszinteség, piros
virág — benne van az egész világ” mondta mindig
a tanítóm a Csallóközben.

— Odavaló?

— Csak — voltam. Ott gyerekeskedtem.

— Hol?

— Árdon... Ott volt a birtokunk.

— Volt... Hát eladták?... A földet nem szabad
eladni! Nagyapa azt mondta, sohasem szabad el-
adni.

Balázs arca elborult, egy ideig hallgatott, azután
szomorúan, csöndesen mondta:

— Muszáj volt...

— Ezt nem értem . . .

— Sok dolog van, amit maga, kis Eszter, még nem ért . . . Pedig szép volt, nagyon szép . . . Eh, régen volt, talán igaz se volt . . . Tíz éve nem is jártam arra.

Ném akarta, de egy mélyet sóhajtott.

Eszter megérezte, hogy olyat kérdezett, amit nem lett volna szabad. Hirtelen megállt egy pillanatra, végigsimította kezével a férfi jobbját. Rövid, alig érezhető finom érintés volt, de Balázs mégis valami nagy melegséget érzett tőle a szíve táján. És hirtelen azt érezte, hogy egy ilyen pillanat többet ér az egész heti állítólagos üdülésnél. Eszter nagyon halkán szólalt meg:

— Bocsásson meg, ha olyat kérdeztem, amihez nem volt jogom . . . Úgy-e, nem haragszik?

Összenéztek. Árdy csodálkozva látta a leány ragyogó szemét, amely most valami fényes nedvességgel csillogott. Olyan volt, mint egy nagy kék gyöngy. A jóságnak, a szelídségnek egészen rendkívüli, asszonyi kisugárzása ömlött belőle. A férfi egyszerre elfelejtette Árdot, a sötét nehéz emlékeket és szinte elmerült valami enyhe szédületben . . .

Eszter hirtelen megfordult és viasszaszaladt az apjához, aki most érte utól őket. Fontoskodva karolt az öreg úrba.

— Hát mit ír a mama? . . . Kikaptunk, úgy-e?

— A hét végén feljön értünk . . . Úgy-e, milyen jó lesz? — mondta a kegyelmes, hanem az arca olyan volt, mintha orvosságot vett volna be. Eszter lehajtotta a fejét:

— Szóval, a jövő héten visszamegyünk Zalárdra?

— Hát talán . . . esetleg, — motyogott az öreg úr, de közben láthatólag azon töprengett, micsoda kifogással lehetne megakadályozni Poldi mamát a följövetelben.

Balázs odalépett hozzájuk és elbúcsúzott. Eszter vidám közvetlenséggel rázta meg a kezét:

— Azután ezentúl megismerjem ám és járjon egyenesen . . .

Árdy mosolyogva rázta a fejét, de azért bizonyos, hogy Frigyes király gránátosai sem húzták ki jobban magukat, mint ahogy most az ügyvéd úr ment az esti szürkületben. Nem ment be még a szállodába, hanem fölsétált egészen a felső szigetcsúcsra és ott megállt. Nézte a szürke malmokat, a parton a hosszú, sötét gyárkéményeket, a komor hajógyárat a rokkant gőzösökkel — és fölöttük az elboruló tavaszi eget. A Svábhegy fölött apró, halvány kékfényű csillag sziporkázott. Balázs nézte, nézte — és Eszter szeme járt az eszében. Eszter, ez a furcsa, ideges, különös kis leány . . .

— Kis csillag — gondolta magában —, kis csillag . . . egyetlen, kék, kicsi csillag . . .

IV. FEJEZET.

Margitszigeti órák.

Amikor másnap reggel Árdy Balázs elindult a város felé — nem hajtotta le a fejét! Sőt, — a homlokát sem ráncolta . . . De nem is gondolkozott pörről, — tárgyalásról, hanem jobbra-balra nézegetett és keresett valakit. Valakit, akire vissza-gondolni kellemes, szelíd öröm volt, olyasféle érzés, mint amikor az ember egyre ismétli azt a pár friss dallamot, amit az előző estéből — hang-versenyről vagy operából — magával hordoz vissza-visszatérő zsongással.

Árdy azonban, hiába, nem látta azt, akit keresett. A híd előtt a férfi bosszankodva vizsgálta magát:

— Mi ez? . . . Egy kis fruska tegnap az utamba téved és ma már várom, hogy találkozzam vele...

Az utóbbi években nem igen foglalkozott kis leányokkal. A nagy érzésektől pedig általában valami gyáva félelemmel óvta magát, mert nem akarta, semmiképpen sem akarta, hogy hosszú, kemény útjában megállíthassa, — eltántoríthassa valaki. A nőket csak annak vette, mint az élet kis örömeit, mint a sportot vagy a színházat, ami egy pár órára elszórakoztat kedvesen, de — veszedelem nélkül. A nagy, a hatalmas, a mindent elsöprő szerelmet azzal a babonás, visszarettenő félelemmel kerülte, amellyel a karfába kapaszkodva és az ég felé nézve azok járnak a keskeny hídon az örvény felett, akiket a mélység nemcsak rettent, hanem vonz is, ellenállhatatlanul, szörnyűségesen vonz lefelé, — a megsemmisülésbe. Tudta,

érezte, hogy eljön egy nap, amikor ezt a nagy érzést, ami után szíve mélyén kétségbeesett sóvárgás és fájdalmas szomjúság volt, vakmerően ki kell hívnia, hogy vagy belebukják, vagy diadallal virágos szekéren száguldhasson neki a szépség, az öröm kitárt kapuinak... És most mégis: ez a kis gyerekleány kizökkentette — ha csak egy reggelre is — az élete rendes kerékvágásából. Haragudott magára és délelőtt dühösen temetkezett bele a munkába, még a rendesnél is többet dolgozott ezen a napon.

Öt óra után jött ki az irodából zúgó fejjel, — fáradtabban és idegesebben, mint valaha. Villamosra hiába várt, egyik zsúfolt kocsi a másik után ment el előtte. Már gyalog akart indulni, amikor csöndes trappban fiakker haladt el előtte. Hirtelen intett a kocsisnak. Az megállt, Árdy gyorsan beugrott a kocsiba:

— A szigetre! — Gyorsan!...

A kocsis a lovak közé vágott és a könnyű gumikerekű sebes ütemben gördült végig a Károlykörúton. Balázst megint elöntötte a harag maga iránt.

— Gyorsan!... Miért gyorsan? Micsoda ostobaság ez — dühösködött —, hát nem mindegy, hogy mikor érek ki — azután elnevette magát —, igazán olyan vagyok most, mint egy gimnazista...

Egy kicsit kényelmetlenül érezte magát a rohanó fiakkerban. Ezt a fényűzést nem szokta megengedni magának, csak ritkán — és akkor se a maga kényelmére, inkább hivatali kényszerűségből, ha valami nagyon sürgős dolga volt... És most csak úgy hipp-hopp ki a szigetre!...

— Hát azért se fogok ma találkozni vele! — határozta el valami egész szükségtelen daccal, ami azonban hamarosan megenyhült és Balázs to-

vább fűzte a gondolatát — ha ugyan a véletlen nem hozza elé!...

A véletlenre egyébként azért is bízta magát, mert babonásan hitt benne. Erős meggyőződése volt, hogy a véletlenek kormányozzák a világot, hogy minden erőfeszítésünk, munkánk, tervünk fölött a véletlenek visznek előre útjainkon meglepő, de ellenállhatatlan lendületekkel.

Balázs gyönyörködve nézte a két erős pej pompás trappját, de azután elfordította a fejét. Megint az árdi jegenyefasor járt az eszében... a könnyű kis bricska, amelyen hajtani tanult az öreg Pétertől... az öreg Pétertől... Vajjon, hol van?... És hol van Árd?... Milyen messze, Istenem, még milyen messze... Kedvetlenül szállt le a sziget bejárójánál és gyalog indult a felső sziget felé. Levette a kalapját. Lassan, elrévedve ballagott. A kávéházon át ment, mert a pesti oldalon akart fölsétálni. Ahogy az asztalok között elhaladt, hirtelen jobbról a nevét hallotta:

— Árdy!

Odanézett, Eszter volt. Ott ült az apjával, aki A Hír nagy lepedőjébe temetkezett. Balázs szívében megrezzent valami: ime, a véletlen. Lám, mégis csak legjobb rábízni magát az embernek. És tényleg meg volt győződve, hogy ezt a találkozást kizárólag a véletlennek köszönheti.

— Kezeit csókolom... Hát mit csinál? — mondta zavartan, ahogy az asztalukhoz lépett.

— Fagylaltot eszem, amint látja... Hanem nem tartotta be a szavát, megint nem ismert meg!

— Bocsánat, nem láttam...

— Ez az, szerencsétlen ember, ez az, hogy nem látott meg! Mondjal tényleg annyira jelentéktelen vagyok?

Balázs sietett tiltakozni.

— Hagyja csak, hagyja — nevetett Eszter —

ezt nem lehet jóvátenni. Most megbüntetem és velünk fog jönni.

— Hová?

— A tejcsarnokba. Vagy már van társasága?

— Nincs, dehogy... Dehát mit csinálnak ott, hiszen már uzsonázott?

— Én igen, de a papa nem, neki yoghurtot kell enni, úgy-e papa? — Zalárdy bólintott a fejével.

— Persze... izé, hogyne... Bocsáss meg, öcsém, hogy tovább olvasok, ülj le... Hallatlan ezek az ujságok... kérlek, három hasábot írnak a Pünkösdy Gréte színházi afférjáról... Hogy mi csoda magánügyeket írnak meg ezek az ujságírók. Ezt mégsem kellene megengedni, ez igazán visszaélés a sajtószabadsággal...

A kegyelmes dühösen az asztalra csapott s azután fokozott érdeklődéssel visszamerült a magánügy és a sajtószabadsággal való visszaélés tanulmányozásába.

— Maga is szereti a fagylaltot? — kérdezte a leány, miközben hihetetlen gyorsasággal fogyasztott el egy nagy kerek kalácsot.

— Nem nagyon, hanem magának mindig ilyen jó étvágya van?

— Ó, még sokkal jobb... csak itt nagyon drága — nevetett, a fényes fogsora előfehérlett kacagó halvány-piros szájából.

Árdy gyönyörködve nézte Esztert. Szürke bolyhos kosztüm volt a leányon és kerek piros köcsögalap, ami alól huncut hajfürtök hulltak a homlokába. Egyszerre szomorkás lett az arca.

— Képzelve, jövő héten alighanem visszamegyünk Zalárdra.

— Máris?

— Tudja, a mama jön és biztos, hogy elvisz minket! Ezért elvégeztem már ma minden ko-

missiómat. Most egy kicsit fáradt is vagyok és elvárom, hogy mulattasson egy kicsit.

— Hát ezt nem tudom megígérni — csóválta fejét Balázs —, én nem vagyok jó társalgó, se mulatságos ember.

— Maga túlkomoly, Árdy! Miért! Hát nem érzi, hogy csupa öröm, csupa jó a világ!

— Nekem ugyan más tapasztalataim vannak a világról, de lehet, hogy a maga tizenhat évének van igaza.

— Bocsnát: tizenhét... Ezeket a bakfisos ruhákat a mama kényszeríti rám, mert nem akarja, hogy már nagy leány legyek! A mama különben is nagyon szekánt... Maga persze nem ismeri... mindig a feje fáj... Iszonyú szekánt... A maga mamája nem szekánt?...

— Az én anyámnak, kedves Eszter — mondta nagyon komolyan Balázs — nem igen voltak fejfájásai —, de voltak nagy szenvedései... A szenvedésektől pedig jóságot tanul az ember...

Eszter elpirult:

— Most megint megbántottam, úgy-e?

— Nem bántott meg, de az édesanyjáról magának sem lenne szabad így beszélni...

A leány vállat vont.

— Maga ezt nem érti... De azért talán — igaza van. Ezért a meleg hangért, ahogy most beszélt, minden esetre irigylem magát... Öreg már a mamája?

— Bizony öreg, kicsiny, öreg asszony az anyám, de a szeme okos és a keze jó... jó... és gyöngéd. Ez a legtöbb. A gyöngédség a jóság szellemessége. A leányok sokszor szellemesek, de az nem elég: a szívnek kell szellemesnek lenni és az észnek — jónak.

Eszter lehajtotta a fejét:

— Most jó leckét kaptam — mondta halkan.

— Nem akartam, ne haragudjék.

— Ó, nagyon jól esett... Adj ide a kezét, Ardy — úgy... maga az első ember, aki így beszélt velem, a többi mind csak ugratott, ha valami léhát vagy ostobát mondtam. — Meleg kezét bele-tette a terfiébe, amely megremegett a belső izgalomtól. Eszter elengedte Balázs kezét, de még egyszer szeliden megsimogatta. Azután mosolyogva mondta:

— Most már jóbarátok leszünk, úgy-e Balázs?

A férfi most hallotta először a nevét ettől a leánytól. Erősen belenézett Eszter szemébe, halkán felelte:

— Igen... — és hazudott, mert érezte, ebben a percben már világosan érezte, hogy vagy sokkal több lesz ő ennek a lánynak, — vagy egészen elszakadnak újra.

Zalárdy közben befejezte a színházi riportot és fölmentek a tejcsarnokba. A kegyelmes alaposan nekilátott a yoghurtozásnak, Eszter pedig valami tejfölös kotyvalékokat kanalazott nyalakodva, mint egy kis lusta macska. A szájaszélén fehér csík maradt tőle és a különös érdekes vonalú két piros ajk ingerlően nevetett Balázssra. A felső ajka olyan volt, mint egy megfeszített íj, az alsó, mint egy keskeny fűzfalevél. Eszter cicamódra végignyalta a száját, azután hirtelen felugrott:

— Gyerünk sétálni. Papa, nem jössz?

— Csak menjetek, fiaim, majd jövök én is. — Azzal ő is felállt, nyakkendőjét igazgatta és a nagy útra nézett, ahol Pünkösdy Gréte fölöttébb kíváncsi körvonalait látta kibontakozni.

A fiatalok megindultak a romok felé. Eszternek kicsapongó jó kedve lett, mintha az egész világot magához akarta volna ölelni. A fejére húzta a kalapját és futni kezdett az úton.

— Hohó, Balázs!... Játsszunk fogócskát!

Árdy engedte, hogy a leány fusson előtte. Eszter könnyű szökeléssel szaladt, mint egy kis őzike. Harangos szoknyája fodrosan hullámzott karcsú bokája körül. Elfutott a romok felé. A férfi most utána iramodott, amikor a leány beugrott a romok közé és elkiáltotta magát:

— Ház! Ház! — de hirtelen fölsikoltott és térdre esett. Balázs sietve ugrott oda és fölemelte. Eszter összeszorította a fogát.

— Semmi, semmi! — de ahogy fölállt, bicegni kezdett s látszott rajta, hogy minden lépés nagy fájdalmat okoz neki. Megállt, egy falba kapaszkodott és nevetett:

— Most aztán mi lesz?

— A legelső padra le fog ülni.

— Az szép, de hogy megyek a padig?

— Annyira fáj?

Eszter biccentett a fejével.

— Nagyon.

A férfi hirtelen szédülést érzett. Vakmerő elhatározással odalépett Eszterhez, fölkapta mint egy gyereket és vinni kezdte. Eszter tiltakozott:

— Balázs, az Istenért, mit csinál?

— Elviszem az első padig.

— De ez nem illik, rögtön tegyen le... Ha ezt valaki meglátja!

— Senki sem látja meg!

És tényleg sehol egy emberi alak nem mutatkozott. Balázs sietett a drága teherrel. Szinte szaladt. Érezte, hogy ha sokáig tartja így karjában ezt a kisleányt, még valami helyrehozhatatlan butaságot csinál. Futott az első pad felé. A férfi arca kipirult, a melle zihált és erős karjai megreszkettek az izgalomtól.

Eszter lehúnyta a szemét és nevetett.

A padnál Árdy letette a leányt:

— Itt vagyunk...

Most mind a ketten szörnyű, ostoba zavarban voltak, mint két gyerek, aki rossz fát tett a tűzre. Nem néztek egymásra és sokáig nem mertek szólni. Végre Eszter volt az, aki hamarább megtalálta a szavát.

— Ez nagy csacsiság volt, hallja, Balázs...

— Az életben a legnagyobb csacsiságok a legokosabb dolgok.

— Igen, de ez olyan csacsiság volt, ami... eh, szóval, most haragudnom kellene magára — lehajtotta a fejét és úgy nézett föl Balázssra —, de nem haragszom, nem haragszom, — ismételte komolyan —, mert maga más, mint a többi.

Nincsen ember, akire ez a mondás csodálatosképpen ne hasson, talán éppen azért, mert — minden ember olyan, mint a többi.

— Maga se olyan, mint más, — felelte Balázs.

— Jobb vagyok?

— Azt nem tudom, csak nem olyan... Talán jobb, talán rosszabb, mint akiket eddig ismertem. Lehet, hogy egy igen különösen értékes nő és lehet, hogy csak egy furcsa kis flörtkirálynő, de az bizonyos, hogy más, más — és valaki.

Eszter a karjára hajtotta a fejét és hallgatott. A férfi előtte állt. Ő se szólt. Nagy csönd vette körül őket és növekvő homály. Hét óra volt, a gyáarak felől fáradt kürtök hirdették, hogy vége a napnak. Balázs szólni akart, de a leány intett, hogy ne beszéljen. A munka takarodója reszketve szállt a tavaszi estében. Eszter a fák sötétlő koronáját nézte. A tekintete mélyen kék volt, mint a messzi hegyek. Ahogy az utolsó bűgás is elhallgatott, a leány Balázssra nézett.

— Nevetni fog, én most imádkoztam.

Balázs csöndesen mondta:

— Ebben a percben én is imádkoztam, mert

imádkozni annyi, mint áhítattal elmerülni a szépségben és a tisztaságban...

Eszter nem felelt, a keze zavartan babrált a zsebkendőjével.

Balázs azt a kis darab eget nézte, ami a két fa lombja között messze ragyogással kékllett.

— Ezek azok a percek, amikor az idegen külsőségek lebomlanak rólunk, mint a fátylak Salome táncában. Ilyenkor jutunk közel magunkhoz is és a titokhoz, amelyet mindenki rejteget — mondta azután vontatottan a férfi.

— Azt hiszi, hogy mindenki titkot hord magában? — kérdezte Eszter.

— Mindenki! Egy nagy titka, legalább egy, mindenkinek van.

— Magának is?

— Nekem is...

— Mondja el!

— Nem lehet...

— Miért? Ha ez az a perc, amikor közel jutunk a titokhoz, miért nem akarja, hogy én közelebb jussak magához?

— Máris közelebb jutott hozzám, mint bárki más: maga már tudja, hogy ez a titok van.

— Miért nem mondja el?

— Mert ezt csak egyszer egy nő fogja hallani tőlem. De akkor elmondom, — ha mindjárt száz-ezer ember lenne is ott...

Eszter hangosan gondolkozott:

— Ki lesz az a nő... Lássa, bennem nincs titok... én az vagyok, akit lát: egy darab szélszélyes együgyűség...

Balázs mosolygott:

— Szóval, nem is titkol semmit...

— Semmit!

— Hát akkor mondja meg, mit gondolt az előbb, amikor idehoztam?

Eszter arcát elfutotta a pirosság, aztán egyszerre egészen elhalványodott.

— Azt nem lehet!... — a szeme könnyörgőn nézett a férfira. A keze idegesen gyűrte a zsebkendőjét... És Balázs mégis azt érezte, hogy a szeme így felel:

— Boldog voltam, hogy a karjaidban lehettem és azt gondoltam, hogy most jó lenne meghalni!...

Ehelyett azonban egészen mást mondott, amikor megszólalt:

— Kérem, menjen el a papáért!...

Balázs a férfiaknak azzal a sértődött hiúságával, amely a dolgok mögötti valóságok megérzésére annyira képtelen, — meglepetve, majdnem megbántva kapta fel a fejét:

— Elmenjek? Most?

A leány meleg tekintettel simogatta végig a férfi arcát és nagyon halk, kérő hangon mondta:

— Szépen kérem, menjen... Most, — menjen el... Igen?

Megfogta Balázs kezét, megszorította, azután gyöngéden eltolta magától. A férfi csak most érezte át ennek a percnak mélységes izgalmasságát, döntő jelentőségét. Hirtelen lehajolt és megcsókolta a szelíd, de forró kezét. Eszter elkapta, mintha tűzhöz ért volna.

— Menjen!...

És Balázs elment. Régóta nem érzett ilyen megnyihülést a szíve táján. A feje valami könnyű mámorban zúgott, mintha hirtelen fölhajtott volna egy pohár új bort, mintha egy láthatatlan kéz simogatta volna végig a homlokát... Az orgonabokorból nehéz, édes illat csapta meg. Letört egy lila fürtöt és boldogan nézte.

— Virág... virág... Illatos, friss virág!...

Egy fordulónál megtalálta Zalárdyt, aki éppen Pünkösdy Grététől búcsúzott. A kegyelmes gyor-

san bemutatta Balázst, akit a művésznő hamisítatlan színházi nyájassággal üdvözölt:

— Jaj de jó, hogy látom, Bús mondta, hogy magához forduljak tanácsért. Pöröm lesz az igazgatómmal!

— Kérem, én nem értek az ilyenhez — szabadkozott Balázs, de Zalárdy közbevetette magát:

— Édes öcsém, ezt el kell vállalnod az én kedvemért!

Balázs kellemetlen idegenkedést érzett, de udvariasan meghajtotta magát:

— Hát majd meglátjuk . . . majd beszélünk róla.

— Nagyszerű, de minél előbb, úgy-e? — mondta a primadonna. — Egyik este majd együtt vacsorázunk, jó? . . . De most megyek, pá . . . bon chance . . .

Kezet fogott és legringóbb lépéseivel távozott.

— Gyönyörű kis nő, öcsém! Micsoda vállak, micsoda bokák — áradozott Zalárdy.

Balázs nem felelt rá, hanem elmondta a bal esetet. Az öreg úr komolyan megijedt és sietve ment Balázssal a leánya után. Eszter még mindig ott ült a padon. Amikor meglátta az apját, felállt és bicegve eléje ment:

— Ne félj, már nincs semmi baj! . . . Egy kicsit megsántultam — nevetett —, add a karodat és vigyél haza . . .

— Hogy csinálhattál ilyen csacsiságot?

— Csacsiság volt, az igaz — most hirtelen Balázssra nézett tágranyító, nagy, fényes szemekkel —, de az életben néha a csacsiságok a legszebb, legokosabb dolgok! . . . Most pedig elbocsátom, Balázs . . . mert nem szeretek fiatal urak előtt sántikálni — és a szeme ugyanazzal a kérő tekintettel nézett rá, mint előbb. Ahogy elbúcsúztak, Eszter hosszan, melegen adta vissza

a férfi keze szorítását. Balázs ránézett: a leány összeszorított szája fájdalmasan megrándult...

— Holnap! — mondta azután egészen halkan...

Elmentek, Balázs nézte őket, amíg eltűntek a fák között. Azután visszament a padhoz. Azon a helyen, ahol az előbb Eszter ült, ott feküdt öszszegyűrve a fehér kis zsebkendő és a rózsá, ami az előbb a leány keblére volt tűzve. A férfi kezébe vette a zsebkendőt: finom, hímzett selyembatiszt volt, nagy címeres monogrammal. Erős szegfűillat áradt belőle. Balázs kibontotta, ráhajolt az arcával: — azután sietve a zsebébe gyűrte. A rózsát is fölemelte s a gomblyukába tűzte.

A komoly ügyvéd, a komor remete férfi, a jeles fiatal kereskedelmi és váltójogász, egy rózsával és egy zsebkendővel ült hallgatva egyedül tíz percig egy magános szigeti padon.

— Mint egy gimnázista — állapította meg magában —, hát, úgylátszik, öregedő fejjel én is beleestem. Szerelmes vagyok, vagy legalább is a küszöbén állok a szerelemnek — elkomorodott —, pedig még... még talán nem lenne szabad...

De nem volt kellemetlen az érzés mégsem. Sőt: egyszerre valami fölszakadó diadalmas ujjongást érzett. Boldog volt, mint amikor egyszer régen — kisfiú korában — a nagy árdi fasorban egy jegénye sudarán váratlanul megtalálta a varjúfészket.

V. FEJEZET.

Egy különös vacsora.

A reggeli nap éles fénnnyel öntötte el a kavicsos utakat, ahogy másnap reggel Balázs kilépett a hotel ajtaján. A gyep szélén fekvőszékben Eszter heverészett és süttette magát a nappal, amely percről-percre melegebb lett. A homlokát kissé összehúzta, amitől szinte komoly kifejezést kapott az arca. Az orra fölött két kis ránc szigorúan szorongatta egymást, de a haja behullott a homlokába és a halántékát csiklandozta. A leány mosolygott tőle. Különös, hangtalan nevetés volt ez, amelyben gyerekes báj és asszonyi kacérság ingerkedett. Balázs mögéje lépett és észrevétlenül hosszan fürkészte a leány vonásait. Most látta, milyen furcsa metszésű, érdekes kifejezésű az Eszter szája. Ez a száj, amely maga volt a szabálytalanság, két piros fűzfalevélhez hasonlított, de a felső ajak majdnem érzékiesre vastagodott el a középén és ívet vetett, mint a megfeszített görög íj, míg az alsó ajak gögösen, majdnem keményen tapadt csillogó fogsorára. A férfi arra gondolt, milyen jó lenne lehajolni és megcsókolni ezt a különös piros virágot.

A leány fölrezzent és csodálkozó, ijedt tekintettel nézett rá. Elpirult. Azután hirtelen fölegyenesedett a székben, a lábait gyorsan behúzta és rásimította a szoknyáját egy mozdulattal, megigazította a haját azzal a kecses fogással, amelyet némely nő egy pillanat alatt rendbe tudja hozni a frizuráját.

— Na, csakhog y fölkel t, kegyelmes ú r! — nevetett Eszter —, hová megy?

— Városba, mint rendesen — kegyetlen hölgy!

— Nem únja magát mindig dolgozni? Nem szeretne elmenni valahová, ahol nincs semmi dolog, semmi munka, semmi gond, — csak nagy hegyek és messzi tenger?

— Mit csinálnék én ott egyedül?

Eszter maga elé meredt:

— Nagyon rossz lehet egyedül lenni! . . .

— Maga persze nincs egyedül?

— Én magamban vagyok, az más. Magában az van, akinek még nincs senki je, akivel legyen . . . Egyedül az él, én úgy érzem, akit mindenki elhagyott.

A leány már előbb elvette a Balázs sétapálcáját és betűket írt vele a porba . . . Egy nagy B és egy kis e betűt.

— Mit csinál? — kérdezte Balázs.

— Ideírtam azt, amit mondtam. A kicsi e az én vagyok, Eszter, akinek még kell valakihez tartozni, hogy értelme legyen, a nagy B . . . azt elszakították valamitől, — egy egész szótól . . .

Fölállt és fölkapta a fejét.

— Na gyerünk! — azzal megindult Balázs mellett. Fehér reggeli ruhája árulkodva tapadt az alakjához, amely ruganyosan mozdult a reggeli frissességben. A széles úton mentek, amit középen kettéválasztott a fény és az árnyék.

— Milyen igazat mond ez az út — szólalt meg hosszú hallgatás után Balázs —, látja, az egyik fele ragyogó sárga, a másik szürke, mint a hamu . . . A fényben maga jár, Eszter . . . én meg itt bandukolok az árnyékban . . .

Eszter hirtelen megfogta a kezét.

— Tour des mains, Balázs ú r! — és maga körül átvezette a másik oldalra — úgy, most már maga

is napsütésben jár. Elég széles ez az aranycsík. Elférünk rajta ketten is... De ha akarja, én megyek át a másik oldalra.

Ezt csöndesen, szinte alázattal mondta, de azután hirtelen dacos fölindulással tette hozzá:

— De ha maga akarja, egyáltalában nem kell együtt menni...

— Gyerek! — felelte Balázs és átfogta a leány kezét, amely vergődve akart kiszabadulni. Balázs erősen, akarón fogta a kis kezét, amely egészen eltűnt a férfiében és egyre erőtlenebb ellenállással, végül puhán belesimult. Balázs a két kezébe vette, fölemelte, ráhajolt és megcsókolta. Eszter lassan elhúzta a kezét, aztán végigsimította Balázs arcát — és hirtelen elszaladt.

Árdy nem kiáltott utána, nézte, amíg eltűnik a fák között. Csak magában mondta:

— Édes!...

Délután már egész becsületes őszinteséggel maga iránt, szinte futott ki az irodából a szigetre. Nem keresett ürügyet, nem próbálta mentegetni magát, még a véletlent sem említette magában, csak sietett vissza Eszterhez.

Ahogy loholva ment, hátulról valaki hirtelen belékarolt. A férfi riadtan fordult vissza: Pünkösdy Gréte volt, aki nagy florentin kalapja alól jókedvűen nevetett rá:

— Csakhogy már látom, drága barátom. Nagyon sürgős az ügyem az igazgatóval. Maga megígérte, hogy segíteni fog.

— Állok a művésznő rendelkezésére — felelte kényszeredetten Árdy.

— Ne legyen olyan ünnepélyes, mint a gróf a harmadik felvonásban, mikor egy nagyképű színész játssza. Maga most már az ügyvédem, tehát bizalmas barátom. Ne is nevezzen művésznőnek,

hanem szólítson Grétének, — közel hajolt a férfi arcához és úgy kérdezte:

— Ráér ma este?

— Még nem tudom, nem hiszem...

— Hát ha ráér, jöjjön oda az asztalomhoz.

Balázs gyorsan elkészönt. Alig tett egy pár lépést: Eszter állt előtte. A leány nagyon sápadt volt és az ajkát harapta idegesen.

— Jó estét, kis Eszter! — kiáltotta feléje Balázs.

— Én nem vagyok kis Eszter, Árdy — mondta a leány és fölbiggyesztette a száját.

— Hát jó estét, kis csillag — mondta nyugodtan Balázs —, így jobb is, magamban így is hívom...

— Sokféle csillag van persze a maga egén, kis csillag és nagy csillag... és persze ma is sok dolga volt.

— Hát bizony sok!

— Persze, az új pörök!

— Újak és régiek...

— De inkább az újak, úgy-e? ... No de nem baj az, Árdy, bizonyosan jó honoráriumot fog kapni!...

— Hol vacsoráznak?

— Az alsó szigeten...

— Megengedi, hogy magukkal tartsak?

— Ha nem únja — a hangja rideg és éles volt.

— Furcsa maga ma este, kis csillag!...

— Nem, mindig ilyen vagyok, — ha felébred!...

— Felébred? Hát mostanáig aludt? — kérdezte gyanútlanul Balázs.

Eszter a fejét rázta:

— Nem, annál is rosszabb: álmodtam... De ez se baj... No jöjjön, ott vannak a papáék.

Az útra mutatott, ahol Zalárdy sétált két katonatiszttel.

— Kik azok?

— Zalárdy Pityu, az unokafivérem és Farkasy Feri.

— Az úrlovas?

— Az. Nagyon fess fiú — erősen megnyomta a szót — és nekem nagyon tetszik.

Zalárdy karon fogta Balázst és hosszasan kezdte magyarázni Sándor gróf legújabb akcióját, ami — ahogyan a kegyelmes úr kifejezte magát — meg fogja változtatni az egész politikai struktúrát. A leány elől ment a két fiatalemberrel és hangosan és nagyokat nevetett. Vacsoránál Balázs Esztertől jobbra ült és megadással hallgatta tovább Sándor grófnak a politikai struktúrák megváltoztatására hivatott terveit. Eszter az egész vacsora alatt feltűnően sokat és túlélénken beszélt s közben erősen kacérkodott Farkasyval.

— Mit akar ez a leány? — kérdezte magától Balázs.

A huszártiszt lovakról és falkavadászatokról mesélt Eszternek, aki kipirulva hallgatta:

— Az nagyszerű lehet, falka után rohanni eszeveszetten... Én még sohasem voltam, de boldul jó lehet. Ezen az őszön már én is megyek.

Zalárdy csodálkozva nézett a leányára.

— Igen, apácskám, ezt már a mamával elintéztük. Feri, maga szerez nekem egy nagy irlandit, minél magasabbat — aztán az apjához fordult Eszter —, a mamával már ezt is megbeszéltük.

A kegyelmes az irlandi hallatára szigorúan kezdte a homlokát ráncolni, a mama említése azonban csodálatos hatással volt rá, majdnem alázatos lett és úgy mondta:

— Kérlek, kérlek, ha úgy akarjátok.

Balázs elmosolyodott. Mulatságos gondolat volt

ezt a kis francia babát egy hatalmas paripa hátán elképzelni. De valami keserűséget is érzett: nem ez nem is olyan kedves gondolat. Sőt. Falkavadász amazon, ez nem az, amit ő magában elképzelt és nem az, akinek Esztert hitte.

Feri most már a yachtozásról tartott előadást, Pityu úr pedig az autóismeret terén mutatott nagy jártasságot. Balázs szinte megdöbbenve látta, hogy Eszter meglepő szakértelemmel beszélgetett a különböző cylinderű motorokról, lóerőkről és egyéb rejtelmes idegen nevű alkatrészekről.

— Milyen az új gépetek? — kérdezte Pityutól Eszter.

— Negyven HP, Márta.

— Miért nem vettetek Daimler-kocsit vagy Renaultot? Mi nyáron papával Tátrába megyünk túrára, ha megjön az új Renaultunk. Velünk jöhejnëtek, még két helyünk van szabadon.

Zalárdy szinte rámeredt a leányára, aki azonban megint megelőzött minden ellenkezést:

— A mama mondta... — mire Zalárdy újra behúzta a fejét és erősen helyeselt.

Balázsnak kezdett nem tetszeni ez a társalgás. Azt érezte, hogy ez az egész valami tüntetés ellene. De kellemetlen lenézést is érzett ki belőle a maga csöndes dolgos élete iránt, amit eddig sohasem vett észre Eszternél. A leány most feléje fordult.

— Maga nem szeret lovagolni?

— Nincs lovam — felelte kedvetlenül Balázs — az irodámba nem köthetek be egy irlandit az írógépek mellé.

— Hát a lovardában tarthatná!

Persze, milyen egyszerű dolog is ez, egy ilyen felvidéki hercegnőnek: lovat tartani a Lovardá-

ban. A férfit most már komolyan bántotta Eszter viselkedése. De a leány tovább ment:

— Autózni se szeret?

— Szeretek, de itt Pesten nincs rá módom.

— Pedig ma már igazán nem drága mulatság egy úrnak!

Ez már kihívás volt. A leány hangja idegenül, szinte bántón csengett... De miért mindez? Mit akar ez a leány? — töprengett a férfi. Egy perc — és már meg is kapta a választ, mert a harag élesen kirobbant Eszterből:

— Pünkösdy Grétének van autója! Vele se autózott még soha?

— Nem ismerem olyan jól a művésznőt és a mások autóján nem szoktam szaladgálni — felelte Balázs és gögösen felkapta a fejét.

— Majd megismeri még jobban is, Árdy, ne féljen. Azt hiszem, maga is szívesen fog fölszállni az ő kocsijára.

— Hohó! Hát ez az! — nevetett föl magában a férfi. — No megállj, kisleány! — Komolyan és határozottan mondta:

— Nagy tisztelője vagyok a művészetének.

— Igen? Hát csak tisztelje! — sziszegte Eszter dühösen s azzal visszafordult Farkasyhoz, aki most is a balatoni és tengeri yachtozás közötti különbségeket magyarázta.

— Ősszel mi is a Rivierára megyünk a mamával — mondta Eszter.

Ezúttal már nem kellett hivatkozni a mamára a kegyelmes úr előtt, mert Zalárdy fölcsillanó szemmel nézett a bejárat felé, ahol éppen a percben jelent meg Pünkösdy Gréte káprázatos tavaszi toalettben. A művésznő egyedül jött és végignézett az asztalokon.

— Magát keresi! — mondta halkan, dühösen Eszter.

— Lehet — felelte nagy nyugalommal Balázs —, délután mondta, hogy szeretne velem beszélni a pöréről.

— Kérem, ne zavartassa magát!

— Ráérek.

— De csak menjen, úgyis látom, hogy tűkön ül!

— Elküld? — kérdezte Balázs csöndesen.

A leány fölkapta a fejét.

— El!

— Akkor is, ha nem jövök vissza többé?

— Akkor is — mondta Eszter, de az „is”-nél egy kicsit elcsuklott a hangja.

— Persze, maga elmegy a Rivierára.

— Oda megyek és mindenüvé, ahol szépen lehet élni — a leány a lámpa felé fordította az arcát s a szemét lehúnyta — élni, élni!

— Magának az az élet.

— Az élet az öröm.

— Az élet munka és jószág.

— Én az örömet keresem, akarom; az öröm az élet, a szépség, fiatalság élete, ezt akarom.

Balázs csöndesen szívta a cigarettáját, azután lassú mozdulattal verte le a hamut.

— Kár — monda —, de ha maga így akarja...

Eszter Grétét nézte, azután hirtelen kiitta a poharát.

— Így akarom... Az a nő várja magát.

— Az a nő! — így mondta s a hangja csupadac volt, harag s megsértett hiúság.

— Az a hölgy nem vár engem és eszem ágában sem lett volna odamenni — felelte Balázs egész halkán —, de ha maga odaküld, bizony Isten, odamegyek. Elmenjek?

— El... — mondtam már.

— Kedvet kapott az autókra, a yachtokra, a lóra — szólt keserűen Balázs.

— Nem is a szürke életre.

Elhallgattak. Hosszú, fülledt csönd volt. Kétféle hallgatás van: ez egyik közelebb hoz, — a másik lassan szétszakít. Ez a csönd — a második volt. Balázs még egy kérdést tett.

— Hát szóval: a Riviera?

— Nem, majd a Rákóczi-út!

Ez hatott. Balázs fölállt.

— Kezeit csókolom.

— Isten vele — és már nyujtotta is a kezét, most már nem volt visszafordulás. Balázs megfogta a feléje nyujtott kezét. Hideg volt, de reszketett. A férfi nem szorította meg, de szeretne volna ezt a kis makrancos, haragos leányt magához rántani és a neheztelést lecsókolni a szájáról... Eszter elboruló szemmel nézett Balázusra és elfordította a fejét:

— Jó éjszakát...

Balázs gyorsan kezelt a férfiakkal és gyorsan odament Gréte asztalához. A primadonna kedvesen fogadta. Ezen az estén a művésznő közvetlen hangulatában volt és nem tett olyan kellemetlen benyomást Balázusra, mint eddig. A férfi úgy ült az asztalnál, hogy jól látta Zalárdyékát. Eszter nem nézett rá, lehúnyt szemmel fejét féloldalt hajtva hallgatta a leány a cigányok muzsikáját. Gréte jókedvűen trécselt, beszéd közben minden jelentőség nélkül néha meg-megfogta a férfi kezét. Balázs látta, hogy Eszter egy ilyen pillanatban odanézett és valami nagyon fájdalmas, valami egészen kétségbeesett szomorúság ült a szemében. A férfi érezte, hogy tovább feszítette a húrt, mint szabad lette volna. Most már szeretett volna visszafutni, leborulni eléje, kibékíteni. De nem ment mégse. A férfigőg, ami emberi butaságból és ördögi dacból van összetéve, nem engedte. A leány felugrott és lesietett a terraszról.

Mellettük ment el, de nem nézett oda. A szegfűparfüm elsuhant Balázs mellett, Balázs most szeretett volna utánarohanni, a karjában visszahozni, soha el nem eresztteni. Azt a szédületet érezte, amit tegnap, amikor a padhoz vitte Esztert. De egy percig habozott — elkésett. Eszter elment... Lement a lépcsőn és nem jött vissza.

Elment — egészen.

Balázs pár perc múlva elbúcsúzott Grététől és meg akarta keresni Esztert. Késő volt már, nem találta sehol. Ezt az éjszakát keserves izgalomban töltötte Balázs, úgy érezte magát, mint aki a drága aranykelyhet a vízbe dobta és látja, hogy merül el visszahozhatatlanul. Azzal próbálta vigasztalni magát, hogy reggel majd mindent megmagyaráz, de ki is mond minden szót, amit eddig visszafojtott. Reggel azonban a portás egy levelet adott át neki ezzel a szóval:

— Zalárdy kegyelmes úrék reggel elutaztak.

Balázs úgy érezte, mintha taglóval fejbeütötték volna. Érezte, hogy elsápadt, köszönés nélkül kihohant a szállodából. Fölszakította a levelet. A lila papíron kislányosan éles, hosszú betűkkel csak ennyi volt:

„Jómulatást! Ne haragudjék, de ne is keressen!”

Aláírás nem volt, de egy kis fekete bársonyszalag volt a papír mellett. Keskeny fekete szalag, amin tegnap egy antik násfa lógott Eszter nyakában. A levélből, a szalagból finoman lehellett a parfümillat.

— Micsoda vidéki bakfis-romantika — dörögte dühösen —, micsoda ostoba érzelgősség... — haragosan megrázta a fejét. Azután összehajította a levelet és a szalagot — és beletette a tárcájába...

Kamaszkorára gondolt, a táncórákra, amikor

hajfűrtöt loptak és szalagot őriztek. A fák között hideg reggeli szél fujt, az égen szürke felhők gomolyogtak, Balázs megborzongott:

— Hogy beborult — mondta halkan. Valami szorongatta a torkát. Nekiindult az útnak, amely most csupa árnyék volt, csak itt-ott reszketett rajta egy-egy kis sápadt napfolt.

— Hogy beborult!

Véletlenül a zsebébe nyúlt, az Eszter zsebkeendőjét találta benne. Finom, könnyű selyembatiszt, címer, korona, drága hímzés.

— Riviera és az autó — mondta magában. — Ostobaság, milyen messze van mindez tőle. Mit is akar ezzel a kis leánnyal, ezzel az akaratos, nagyzó kis bakfissal, akiből önző, élnivágyó nagyvilági nő lesz. Eh, tovább kell menni! ... Az a zsákhordó, aki benéz a dunaparti kristálycsilláros vendéglőbe és megkívánja a lazacot és a malagabort ... Ez ő volt és ez a két nap ... Elmult, tovább kell menni.

— Még két év — gondolta —, azután majd, azután majd lehet ... talán.

Egy esőcsepp esett a kezefejére. Behúzta magát a köpönyegébe, mint egy csiga.

— Két év! — sóhajtott hangosan, de körülnézett ijedten, nem hallotta-e meg valaki?

Lassan ballagott tovább s egyszerre fájdalmas sikoltással sírt fel a szívéből egy szó! Egy szó: a régi otthon, a régi falu, a kert, a kastély, a messze-messze jegenyefák, egyetlen szó, amelytől elhomályosodott a szeme, elszorult a torka és rettentően mélyet dobbant a szíve:

— Árd! ...

VI. FEJEZET.

Ejjel a Rákóczi-úton.

— Két év! . . .

Ahogy most, a havas Rákóczi-úton bandukolva, Balázs újra emlékébe idézte ezt a párnapos szigeti idillt, furcsa ellágyulást érzett. Mintha valami kedves, régi melódia jutott volna az eszébe, ami frissen cseng vissza a multból, akár ha ma szólalna meg.

— Eszter . . . Eszterke . . . Kis csillag . . . — gondolta magában — vajjon megjárta-e azóta a Rivierát? . . . Bizonyosan . . . és bizonyosan sokat autózik, lovagol és táncol bálról-bálra, fényes termekben, nagy kastélyok aranycirádás szalónjaiban.

Hazaért. A Rákóczi-úti bérkaszárnya kapuján a sok tábla között ott volt az övé is, egyszerű fekete betűk fényes fehér zománcon:

Dr. ARDY BALÁZS
ügyvéd

III. emelet 2.

Balázs fölnézett az ízléstelen, iromba ház kor mos falára és szemével megkereste az irodája ablakait.

— Hm, Eszternek bizony igaza volt — ismerte el magában csöndesen —, ha inkább vágyott a Rivierára, mint a Rákóczi-útra. Végre is mit tudhatott ő róla. Amit a többiek. Egy fiatal, jónevű fiskális, akinek a Rákóczi-úton van az irodája s aki ott is lakik az irodája melletti egyik szobában,

— igazán nem csoda, ha ez nem valami csábító gondolat egy tizenhatéves leány számára.

— Nem, nem, nem megyek el a Forintos Bálra, nem akarom én többé látni azt a leányt — mondta magának és észre se vette, hogy tovább ment a háza kapuján és ok és cél nélkül járt tovább az éjszakában... Egyszerre csak a nevét hallotta:

— Hova Balázs úrfi, ilyen későn?

Árdy megtorpant és visszafordult.

Kövér kis ember állt mögötte, régimódi bundában, a fején mélyre húzott bőrsapkával, amely alól apró fekete malac-szemek pislogtak ki a kelek, piros arcból. Ötvenesnek látszott, bajuszát, kis kecskeszakállát már erősen megfogta a dér.

— Hohó, Spanyolok úr, hát maga az! — kiáltott örvendezve Balázs és két kezével nyúlt a kis öreg pamutkesztyűs keze után.

— Maga — maga mit csinál itt ilyen későn?

Spanyolok úr nagy tisztességtudással hajolt meg s kézfogás közben baljával mélyen megemelte a kopott bőrsapkát.

— Bizony, én vagyok, kérem alásan — nevetett —, én vagyok egész régi mivoltomban. De hogy én hogy örülök, hogy most találkoztunk, Balázs úrfi!... Hogy örülök...

Mosolygós képe szélesre derült:

— Délután kerestem már az irodában az úrfit, de azt mondták, hogy valami ülésen van a bankban, aztán nem tudtam megvárni, mert tetszik tudni, kérem, nálam hatkor kezdődik az üzem... hogy akkor jön az én közönségem, tetszik tudni. A cukorkát az emberek este vásárolják a színház előtt. Nappal csak gyerekek járnak be, kérem. Az pedig nem üzlet, kérem... nem üzlet. A színházba menő urak, az igen, kérem... Azok már finomabbat vesznek és egész skatulyát. Amit a gyerekek vásárolnak, kérem, így egész nap, az nem is szá-

mít... 10 fillér... 20 fillér... Haj, emlékszik-e még, Balázs úrfi, amikor régen begyűtt a bótomba és promenclit vásárolt, meg málnacukrot. Hej, hej, bizony, kérem...

— Régen volt az, Spanyek bácsi — sóhajtott Balázs —, talán igaz sem volt...

— De bizony, igaz volt az, Balázs úrfi, bizony, igaz volt az! Nagy idő múlt el azóta, kérem, de én bizony még ma is ott szeretnék élni! Tessék elhinni, szívesebben lennék én megint specerájós Árdon, mint cukorka- és csemegekereskedő itt Budapesten... Más volt akkor a világ, kérem. Tessék elhinni, még az emberek is sokkal jobbak voltak, maga az élet is szebb volt, kérem... És nyugalmasabb! Itt, kérem, Pesten, az ember reggeltől estig lótfut, rohángászik a pénz után, aztán mi van belőle? Tessék elhinni, nem érdemes... én mondom, hogy nem érdemes, kérem. Szomorú! — idegesen legyintett kezével és vidám arca elkomorodott. — Az volt a szép idő, ott Árdon... Micsoda földek, kérem, micsoda prima földek...

Balázs arca is elborult.

— Igen — mondta —, igen, prima földek... Az bizony, Spanyek bácsi, prima földek... — sóhajtott.

— Hát nincs igazam, kérem, hogy az volt a szép idő?... Az bizony, kérem.

— Az, az — hagyta rá Balázs —, bizony, az szép idő volt.

Ha az öreg ember tudná, hogy ő mennyit gondol azokra az időkre, azokra a földekre... azokra a földekre... Hirtelen látta magát, amint fehér matrózruhájában belépett Spanyek bácsi fűszer- és vegyeskereskedésébe, amelyet állandóan átható petróleum-, bőr- és kartonszag töltött meg s amelynek egyik állványán óriási pohár-formájú

üvegekben különböző színű és fajtájú cukrok gazdag kincstára volt.

— Bizony, Spanyol bácsi, sok cukrot vettem én ott.

— Hihi — nevetett fel az öreg —, tetszik-e még emlékezni, amikor úgy kikapott a kedves méltóságától, amiért hitelbe, igen, hitelbe tetszett cukrot venni tőlem. Hohó! És én hogy kikaptam, kérem. Engem hogy összeszidott a méltósága, amiért az úrfinak hiteleztem.

Balázs szemét meleg könny futotta be. Igen, nagyon jól emlékezett erre a jelenetre, amikor az anyja csöndes szigorúsággal eléje állt és azt mondta neki:

— Balázs, hitelbe nem szabad vásárolni! Akkor vegyél, ha van pénzed. Pénzed meg akkor lesz, ha takarékoskodol, ha gyűjtesz. De ha adósságot csinálsz, akkor sohse lesz pénzed. Az adósság a legnagyobb teher a világon. Az adós nem szabad ember, azt tanuld meg. Adósságot fizetni, az a világon a legnehezebb dolog és a legkeservesebb. Ezt tanuld meg. Értetted?

De sokszor jutott ez Balázsnak eszébe nehéz évek nehéz óráiban. Adósságok nagy terhét, a régi adósságok nagy terhét neki kellett fizetnie... Hej, ha az apja úgy hallgatott volna az anyjára, ahogy ő...

— Bizony, emlékszem, Spanyol bácsi, emlékszem rá, hogy kikapunk mind a ketten. De meg is érdemeltük... És lássa, nekem ez a lecke egy életre elég volt. Elég bizony...

— Ez a lecke, Balázs úrfi — mondta csöndesen az öreg —, hát bizony, tudom én, hogy Balázs úrfinak kijutott az élet megpróbáltatásaiból... alaposan kijutott. De azt is tudom én, hogy a méltósága nem hiába nevelte olyan szigorúan a fiát. A sok bajban, a sok bánatban megvolt az öröme

is... bizony megvolt. Mert hát tudom én, amit tudok — ravaszul hunyorgatott hozzá —, sok nindent tud az öreg Spanyol, amit mások nem tudnak! De nem kell félni, Spanyol bácsi tud hallgatni, eddig is tudott hallgatni...

Balázs megveregette a kis ember vállát.

— Tudom én azt, édes Spanyol bácsi, tudom én azt, hogy maga milyen derék ember. Amikor a nagy baj ránk szakadt, maga volt az egyetlen... az egyetlen, Spanyol bácsi, aki mellénk állt.

Spanyol szégyenkezve csóválta a fejét.

— Nem azért mondtam, kérem, nem is tettem én semmit s amit tettem, azt meg is kellett tenni, kérem. Cudar ember lettem volna, ha nem tettem volna annyi jóért... kutyakötelességem volt ez nekem, kérem.

— Tudja, Spanyol bácsi, én eddig azt tapasztaltam, hogy az emberek a jóért ritkán hálásak. Legtöbbször inkább bosszút állnak miatta.

— Már kérem, én csak egyszerű szegény kereskedő ember vagyok, hanem azt hiszem, hogy a becsület mindenkire egyformán kötelező. Már én bizony azt hiszem és azt tudom, hogy az öreg méltóságos asszony büszkén nézhet a fiára, akit olyan nehezen nevelt fel, mert ember lett belőle — végig nézett Balázson —, bizony, milyen derék, szép ember, milyen jó ember, milyen okos ember...

— Nono, Spanyol bácsi, lassabban a dicsérettel...

— Azt csak tessék rám bízni, kérem! Mondom, hogy tudom én, amit tudok! Ne tessék félni, amit én tudok, azt senkisémm tudja meg. Csak azt szeretném én már hallani, Balázs úrfi, azt szeretném én már hallani, hogy házasodik...

Balázs mosolyogva rázta a fejét:

— No azt ugyan nem fogja hallani, Spanyol

bácsi. Agglegény vagyok én, az is maradok én már.

— Nonono, kérem, nem úgy van az. Hát a méltóságos asszony sohase érje meg az unokáit?

— Ugyan már...

— Aztán ki nősülhet, ha nem az ilyen csinos, derék, jól kereső ember, mint a Balázs úr?

— Hej, nehéz az élet, Spanyek bácsi!

— Nehéz, nehéz, kérem, főképpen, ha az ember maga is segíti nehezzé tenni, ha semmiképpen nem akarunk könnyíteni rajta. Ne tessék haragudni, de én megmondom, nem okos dolog az, ahogy a Balázs úrfi él. Mindig csak dolgozni reggeltől estig, bele az éjszakába! Nem szabad ezt, kérem. Sokszor látom, kérem, hogy éjjel kettőkor, meg háromkor is világos az irodájának ablaka. Mire való ez, miért kell úgy sietni? „Lassan járj, tovább érsz” — miért siet úgy? Előbb-utóbb úgyis elér Árdra... — zavartan köhintett egyet-kettőt —, no igen, úgy értem, hogy... izé... hogyhát...

— Árdra? — kérdezte ijedten Balázs — hogy én Árdra? Nem... nem megyek én már oda többé, Spanyek bácsi.

— Jól van, kérem, jól van... Mondom, hogy tudom én, amit tudok. De hát látom, Balázs úrfi, nem akar most erről beszélni. Hát jó. Hanem azt mégis csak megmondom, hogy nem szabad úgy beletemetkezni a munkába. Mert, kérem, a munka, az egy kicsit várhat, hanem az élet, az nem áll meg, kérem. Az idő egyre múlik, gyorsan futnak a napok, a hónapok, az évek, a tavaszra nyár jön, a nyárra ősz, az őszre tél, azután megint tavasz, megint nyár, megint ősz, megint tél, megint tavasz és tessék elhinni, az ember egyszer csak körülnéz és észreveszi, hogy — elmúlt az élet. Itt van az öregség s akkor aztán mire jó minden? Lássá, Balázs úrfi, én is azt csináltam, én is elhibáztam.

Negyven év óta mást se csinállok, mint reggeltől estig ülök a boltban, szaladok az üzlet után, rohannok a pénz után, mi van belőle? Megöregedtem. Rossz a gyomrom, kérem. Baj van az egészséggel, kérem, asztmám van, járom az orvosokat. Hát érdemes volt, kérem? Az ember egy egész életen át pusztítja magát, odaadja az egészségét azért a kis pénzért, aztán megöregszik és járja az orvosokat és a sok pénzt, azt mind odaadja — egy kis egészségért. Érdemes, kérem? Tessék elhinni, addig kell élni, amíg fiatal az ember. Mert tőkepénzés lehet az ember, kérem, hatvanéves korában is, de negyven év után nehéz ám már gavallérnak lenni.

— Nem akarok én gavallér lenni!

— Hát ez a baj, kérem, éppen ez a baj! A doktor úrnak az a baja, hogy semmi igénye nincs. Itt lakik kint a Rákóczi-úton, trabukó szivart szív, fiakkerbe csak akkor ül, amikor siet. Az igaz, hogy nagyon sokat siet. És mindig itthon van és mindig dolgozik. Miért nem néz egy kicsit körül ezen a szép világon? Már ne tessék tolakodásnak venni, de megmondom... én megmondom...

— Tudom, kedves öregem, maga már vagy tizenöt éve mondogatja ezt nekem, valahányszor csak lát. Dehát hiába, én már ilyen vagyok, nekem jó ez... nekem jó ez a lakás a Rákóczi-úton, nekem jó a trabukó szivar... Igaza van, nekem nincsenek igényeim...

— Igen, kérem, de amikor a méltósága a multkor Pesten volt, azt mondta ám nekem: „Hej, kedves Spanyolok — mert ő nekem így mondja, hogy: kedves Spanyolok —, minden jó volna, csak már a fiam nősülne meg!” Hát miért nem tetszik megszerezni neki ezt a kis örömet?

— Hallja, Spanyolok bácsi, én már mondtam magának, hogy maga mindenről beszélhet előttem, csak a házasságról nem. Micsoda maga, cu-

korkakereskedő vagy házasságközvetítő? Mindig úgy beszél, mintha titokban valami menyasszonyt hordozna a zsebében.

— Hehe! — nevetett — hát hiszen most tényleg hordozok valamit a zsebemben, valamit, ami — fölére egy menyasszonnyal! Már Balázs úrfinak biztosan fölére egy menyasszonnyal.

— Ugyan, ugyan? Aztán micsoda az, Spanyek bácsi?

— Hát van nálam valami, amibe a Balázs úrfi legalább olyan szerelmes tudna lenni, mint egy szép szőke kisleányba. Azért is kerestem már ma délután odahaza, azért hoztam magammal ezt a ... ezt a dolgot, hogy hát ... talán ha lehetne ... Ha nem majd holnap, kérem, majd holnap fölmegegyek, akkor aztán elmondom az egészet ...

— De hát miről van szó, Spanyek bácsi? Mi van a zsebében?

— Hohó! Nem mondom én azt meg, Balázs úrfi, nem mondom én azt meg máma! Majd holnap, kérem!

— Holnap nem lehet, Spanyek bácsi, legfeljebb három-négy nap múlva. Vidékre megyek.

— Vidékre? Csak nem ... Csak nem haza? — Kérdezte ijedten a kis öreg.

— Nem, Spanyek bácsi, Magyarújhelyre megyek tárgyalásra.

— Hát jó, kérem, akkor majd feljövök a jövő héten. De tessék elhinni, ami az én zsebemben van, az nagyon szép dolog, csak okosan kell hozzáfogni ... óvatosan, kérem, és okosan. Hát jó éjszakát, Balázs úrfi! De azért tessék hallgatni az öreg emberre. Kevesebbet dolgozni és többet élni, kérem. A munka itt van a nyakunkon még hatvanéves korunkban is. De az élet ... az élet az nem vár, kérem.

Sietve elkészönt. Balázs elgondolkozva lépett be lakásába.

— Hát ez a Spanyolok, vajjon mit akar? Biztosan megint valami jó partit fog ajánlani! — elnevette magát.

— Az öreg, szegény, bort prédikál és vizet iszik! Hiszen igénytelen egy ember és csak mindig a nagy életről mesél. Szegény jó mama — mondta magában — ő uszítja rám mindig a kis öreget.

Gyorsan nekilátott a csomagolásnak. Egymásután tette be az úti-bőröndbe a pár napra való holmit. Észre se vette, hogy már a kezében volt a frakkja, — valami gépies megszokásból, a külföldre sokat utazó ember természetes és ösztönös mozdulatából.

— Minek ezt elvinni? — nevetett magában. — A Forintos Bálba úgyse megyek el... Nem, nem megyek el... egészen biztos, hogy nem megyek el.

Hanem azért mégis betette a frakkot is, a hozzávalókat is. Ahogy mondta magában:

— Szegény jó apámnak igaza volt: „Az embernek három dolgot sohse szabad otthon hagyni, ha valahova utazni akar: a fogkeféjét, a frakkját és a pénztárcáját”.

— No jó — gondolkozott magában —, majd meglátjuk, mi lesz. Hanem azért az mégis furcsa, hogy Zalárdyék este ott lesznek a Forintos Bálon... Hogy kerülnek oda? Igaz, megyebeliek. Hohó, persze, persze... az öreg Zalárdynak valamikor ott volt a kerülete. Hm! Akkor már értem... Na mindegy, úgyse fogok velük találkozni!

Odament az íróasztalához és kihúzott egy fiókot. Kivett egy kis csomagot, abból egy címeres, csipkés kis batiszt zsebkendőt. A kezébe vette, megszagolta.

— Oillet de Parée . . . Roger és Galet szekfű!

— Ez az! Hej Eszter, Eszterke! Igazán kár, hogy egy ilyen kis leányt így nevelnek, Rivierára, meg autóra, par force vadászatra — címeres, selyem csipkés batiszt zsebkendőre.

Nézte, kibontotta. Egyszerre azután közelebb-ről kezdte nézni a zsebkendőt, amelynek az egyik sarkán apró öltésű — stoppolás volt. Jó nagy darab folytonossági hiány — gondosan bestoppolva! Balázs még egyszer közelebbről megnézte, aztán letette . . . újra a kezébe vette, újra megnézte . . . azután egy hirtelen mozdulattal becsúsztatta — a frakkja mellé a táskába és azt mondta magában:

— Érdekes, Eszterke stoppolta a zsebkendőit... Lám, lám . . .

Hirtelen jókedvű mozdulattal becsapta a bőrröndje fedelét és aztán azt gondolta magában:

— Ejnye, én talán mégis elmegyek a Forintos Bálra.

VII. FEJEZET.

Egyetlen szál fehér rózsza.

A vonat egész közel járt Újhelyhez, amikor Ábris már vagy ötvenedszer vetette fel újra meg újra a kérdést:

— Úgy-e Balázskám, eljössz a Forintos Bálra?

Árty elnevette magát, azután komolyan a szemébe nézett a „Pohár” kitűnő elnökének s az eddigi „alig hiszem”, „nem”, „igen”, „majd meglátjuk” feleletek helyett maga is kérdéssel válaszolt:

— Mondd, Ábris, miért olyan fontos neked, hogy én ott legyek?

— Nagyon, nagyon fontos — sóhajtott a fiú s kerek, nyílt szemével szomorúan és könnyörgőn tekintett Balázásra. — Nagyon, nagyon fontos, kérlek, hidd el nekem, hogy életbevágóan fontos.

— Hát ezt nem értem. Tegnap délben még azt se tudtad, hogy én Újhelyen leszek, ma pedig már életbevágóan fontos, hogy elmenjek veled erre a vidéki bálra. Te Ábris, én azt hiszem, valami leánydolog van ebben!

Tréfásan megfenyegette ujjával.

— Híres lurkó vagy, tudom, dehát miért akarsz engem ilyen dologba belekeverni?

Ábris most hirtelen megragadta Balázs karját.

— Bocsásd meg, kérlek — mondta —, hogy ennyire erőszakoskodom, de nekem nagy-nagy szükségem van rád . . . igen nagy-nagy szükségem.

— Rám? Miért?

— Hallgass ide, Balázs. Én . . . én . . . — hangja

kicsit megcsuklott — én nagyon szerelmes vagyok.

— Azt sejtettem, hogy megint valami szoknya után bolondulsz.

— Nem, nem — tiltakozott Ábris —, ez nem flört. Szerelem ez, kérlek. Huj, micsoda nagy szerelem. Neked megmondom, Balázs. Én nagyon szerelmes vagyok Forkó Jutkába.

— Hm! Az alispán leányába?

— Igen, az öreg Forkó Gida leányába... Te, ha tudnád, hogy az a Jutka milyen bajos, milyen jó, milyen okos, milyen...

— Na jó, jó, rendben van, ezt már tudom, de miért kellek ehhez a dologhoz?

— Mindjárt megmagyarázom, kérlek. Hát izé... úgy áll a dolog, hogy... Nézd, Balázs, megint csak neked mondom meg... Isten úgyse, csak neked mondom meg, hogy... hogy a Jutka is... no, szóval... hogy a Jutka is... az is...

— Na jó, jó, hát értitek egymást.

— Igen. És már régóta, kérlek, már több mint egy félesztendeje, csakhog...

— Áhá! Most jövök én.

— Nem, kérlek, előbb az öreg Gida bácsi jön. Gida bácsi, akit ismersz, azaz hogy rosszul mondom, mert nem is Gida bácsi, hanem Gedeon alispán úr, a maga egész rettenetességében és szigorúságában. Szóval: ő hallani sem akar rólam, azt mondja, lump vagyok, szoknyavadász, kártyás, léhűtő, aki Pesten tönkreteszem magamat és én, kérlek, én már mindent megtettem, hogy megváltoztassam az öreg véleményét. Kérlek, öt hónap óta nem is volt kártya a kezemben, mert a bridget nem is számítom.

— Pohár se volt a kezében, Ábris?

— Nahát azt nem mondom, de már afajta nagyobb zríti már hónapok óta nem csináltam,

sőt kérlek szépen . . . — lesütötte a szemét, mint-ha valami szörnyű bűnt kellene bevallani — még az első államtudományi szigorlatot is letettem, igaz, hogy pótvizsgával, de letettem. És február 20-ára van megint terminusom és akkor haza mehetnék szolgabírónak.

— Ez már derék dolog, Ábris, és az öreg Forkó mit szól ehhez?

— Semmit se szól. Azt mondta, hogy énrajtam már nem segít, hogy én már tönkretettem magamat. Pedig hát nem is igaz, mert én anyagilag igazán jól állok,, de aztán egyébként is, — hanem az öreg azt mondja, hogy én tönkretettem az egészségemet, hogy én negyvenéves koromban öreg, roncs leszek, ő egy züllött korhelynek, koravén ruénak tart. Hát kérlek, én egy koravén rué vagyok? — kihúzta magát, hát olyan volt, mint valami kis tömzsi magyar bika — hallottál már ilyet, koravén ruénak nem adja a leányát. Punktum.

— Hát ez baj, fiam. Ezért menjek én el a Forintos Bálra?

— Ezért, Balázs, neked kell az öreggel beszélni.

— Mi az? Azt akarod, hogy én legyek a kérő násznagyod?

— Nem úgy, kérlek. Sőt arról ne is tudjon, hanem úgy . . . ha beszélsz vele, mondd meg . . . izé . . . hogy hát én milyen . . . milyen derék fiú vagyok, hogy . . . hogy megváltoztam és hogy nem vagyok, kérlek, rué . . .

— Na, jól van, Ábris. Ebben igazad van, nem vagy rué és nem leszel roncs negyvenéves korodban. Isten neki fakeseszt! Elmegyek a Forintos Bálra.

Ábris a következő pillanatban a Balázs nyakába borult és átölelte. Akkorát roppantott rajta,

hogy Balázsnak igazán nem volt oka semmit kétkedni Ábris úrfi fizikumában.

És Balázs tényleg meg volt győződve róla ebben a pillanatban, hogy ő azért megy el a Forintos Bálra, hogy Ábrisról beszéljen a tekintetes Forkó Gedeon alispán úrral. Újhelyt ezzel váltak el egymástól. Ábris a szerelmesek isteni önzésével még megkérdezte Balázst:

— Ejnye, nem kérhetném föl a nevedben a második négyesre a Varasdy-lányt?

Balázs nevetve rázta a fejét:

— Hát azt már nem, kedves fiam. Elmenni elmegyek, de én már nem táncolok.

— Hát ez baj, akkor mégis nekem kell táncolni vele. De vigye ördög, fő, hogy beszélj az öreggel.

Ábris ezzel elment Botykóékhoz, Balázs pedig elhajtott a Vörös Bikába. Mocskos öreg portás fogadta s nagy bocsánatkérések között közölte vele, hogy nem tud utcai szobát adni. Azzal felvezette a sötét lépcsőház meredek csigalépcsőjén egy folyosóra, amely irdatlan hosszú volt, jobbra-balra tekergett és ennek a végén végre megtalálta a szobát.

— Tudniillik kérem — mondta a portás — szívesen adtam volna az 5-öst, mert az úgy volt, hogy szabad lett, de délutánra megérkeztek Zalárdy kegyelmes úrék és a kegyelmes bárónénak nem volt elég két szoba és így a harmadikat is hozzá kellett venni, tudniillik a kegyelmes báróné egy fogadószobát is rendelt.

— Jól van, kérem, elmehet — mondta Balázs, aki valami különös ijedtséget érzett. Most egy földél alatt van Eszterrel, minden percben találkozhat vele a folyosón vagy a lépcsőn.

— Mit fogok neki mondani és ő mit fog mondani? Most már mindegy. Lesz, ami lesz.

Gyorsan átöltözött, felhúzta a frakkját s a kis

batiszt zsebkendőt belegyúrte a belső zsebébe, aztán lesietett az utcára. Míg kiért a hosszú folyosóról, minden fordulónál megdöbbent a szíve: jaj, hátha most szembe fog jönni. De senki sem jött. Balázs leért az utcára és bement a kis vidéki virágüzletbe és vett egy fehér szegfűt. Amikor kilépett az üzlet ajtaján, elnevette magát:

— Mi az ördögnek veszek én szegfűt? Miért éppen ma? Ejnye, ejnye, nem is kellett volna ezzel az Ábrissal utaznom, még utóbb kisül, hogy a szerelem ragadós.

Hirtelen a vállára ütött valaki.

— Hát maga mit csinál itt, kedves mester? — kérdezte egy rekedt hang s ahogy Balázs visszafordult, Bus Péterrel, a költővel találta magát szemben.

— És maga hogy kerül Újhelyre? — kérdezte Balázs.

— Én, kérem... Talán inkább én kérdezhetném ügyvéd úrtól. Azt nem hiszem, hogy a Forintos Bálra jött le.

— Hát nem éppen, de azért ott leszek.

— Az baj, kérem, mert akkor végig kell hallgatnia a felolvasásomat.

— Áhá, hát maga azért van itt!

— No nem azért, hogy felolvassak. Én háromszáz koronáért vagyok itt. Ők lesznek ott azért, hogy engem meghallgassanak.

— Biztos ön ebben?

— Nem, dehát tudja, manapság már műsor nélkül nem mernek bált rendezni.

— Na és maga mit fog felolvasni?

— Verseket, kérem.

— Óh, szerelmes verseket?

— Áh, úgy látszik, nem tudja, hogy én neo-filozófikus költő vagyok. Két verset olvasok fel. Az egyik a szegénység dicsérete, ez a pénz meg-

vetéséről szól. Háromszáz koronáért... amit adnak?... Azért csak megvetni lehet a pénzt!... A másik, kérem, az éhség himnusza. Szerencsére vacsora után fogom felolvasni, már tudnillik én előbb jól meg fogok vacsorázni, a közönség viszont tényleg éhes lesz, lesz a versben valami aktualitás. De micsoda rettenetes fészek ez! Egy rendes borbély nincs az egész városban.

Balázs már nem figyelt oda. Egy magas, karcsú, sötét alak után bámult, aki az előbb elsuhant mellettük s aki most eltűnt a virágüzlet ajtajában.

— Vajjon tényleg ő volt?

Az arcát nem lehetett látni, csak a járásában, a tartásában volt valami. De nem lehet. Eszterke nem ilyen magas. Az a nő legalább egy fél fejjel nagyobb Eszternél.

Bus tovább beszélt, míg Balázs tovább nem figyelt oda.

— Oda kellene menni az üzlethez. Nem, ez nevetséges... nem lehet ilyen gimnazista dolgot csinálni, hogy az ember valakit meglessen az utcán... de nem is ő...

A virágüzlet ajtaja nyílt, a karcsú nő kilépett rajta, kezében valami papirosba göngyölt hosszú virággal, aztán hirtelen elsietett az ellenkező irányba.

— Hát nem ő volt. Ha ő lett volna, arra kellett volna eljönnie. Jobb is, sokkal okosabb, ha sok ember előtt találkozna, legalább megtakaríthatják az első percek kellemetlen feszességét és... na, mindegy.

Azért mégis nagyon-nagyon sajnálta, hogy a nő nem az volt, akinek az első pillanatban hitte.

Bus tovább pletykázott, mesélt legkülönbözőbb történeteket.

— De hát voltaképp hogy került innen elő,

azt se tudtam, hogy még Pesten van. Mindig a párizsi leveleit olvastam az ujságokban.

— Két hétre jöttem haza. A darabom ötvenedik előadására kellett hazajönnöm.

Balázsnak eszébe jutott, hogy tényleg olvasott valamit Bus Péter darabjáról, amely az egyik színházban ment, de hát őt a színház nem nagyon érdekelte.

— Tudja, kedves Péter, én nem érek rá színházba menni — mentegetődzött.

— Ne mentegesse magát, kérem, a darabom rossz, nem érdemes megnézni.

— De ha ötvenszer ment!

— Éppen azért. Ha jó lenne, akkor háromszor se mehetett volna.

És hosszú irodalmi és színházpolitikai értekezésbe kezdett. Balázs szórakozottan hallgatta. Azaz nem hallgatta, úgy sétáltak fel-alá vagy félóraig, akkor Balázs elbúcsúzott a költőtől és visszament a szállodába. Ahogy belépett a szobájába, az asztalon egy szál fehér rózsát talált és egy levelet. A levélben hosszú, keskeny, határozott betűkkel csak ennyi állt: „Ha eljött, jöjjön el!”

Balázsnak elszorult a szíve és mélységesen meg volt hatva.

— Eszter... Kis csillag...

Kihúzta magát és odaállt a fakó tükör elé.

— Biztosan öregszem — gondolta magában —, mert nagyon fiatalnak látom magamat.

A rózsát odatette az éjjeli szekrényére. A szegfűt kitűzte a gomblyukába. És sietve ment le a bálterembe, ahogy Újhelyen némi kis nagyizolással a Vörös Bika éttermeinek legnagyobb száláját nevezték.

VIII. FEJEZET.

Poldi mám'.

A hangverseny már javában folyt, amikor Balázs belépett a terembe. A dobogón a zongora mellett, rózsaszín ruhában fiatal, de kövér hölgy állt, aki kétségbeesett makacssággal és fölpréselt énekhangon már harmadszor kérdezte a közönségtől, hogy ismeri ama hont, ahol a citrom virul?

Nincs benne kétség, az újhelyi közönség kilenc-tized része nem ismerte ama hont, ahol a citrom virul, de nem ismerte szerencsére a Mignon-operát sem, sőt felerészben legalább a hangjegyet sem. Így tehát a kisasszony megkapta a rokonoktól és barátoktól azokat a tapsokat, amely a városi főjegyző leányának még gikszer esetében is kijár. Sajnos, a rózsaszínruhás ifjú hölgy kissé komolyan vette ezeket a tapsokat és most már több önbizalommal, de ugyanazzal a kétségbeesett erőlködéssel sivitotta a széksorok felé, hogy:

„Ich grolle nicht, wenn auch das Herz zerbricht.“

A zeneművészet múzsája ebben a pillanatban bizonyára a legőszintébb részvétét fejezte ki Schumann szellemének, az újhelyi közönség azonban nem volt ilyen szigorú. Különösen a hölgyek hallgatták határozott jóakarattal az éneket, amit, ha nem is természetessé, de érthetővé tett az a körülmény, hogy Mancika, — a neve így volt a programban, hogy Mancika —, aki már a nyolcadik éve szerepelt a Forintos Bál hangversein, kövérsége s nem éppen a legfiatalabb kora

mellett sem szép nem volt, sem okos nem volt, sem kedves nem volt, sem gazdag nem volt. Pedig ezek azok a tulajdonságok, amelyek a férfit általában népszerűvé, a nőt általában népszerűtlenné teszik a hölgyközönség körében. Végre Mancika befejezte és javára írható szerénységgel nem adott újabb ráadást, noha több kisebb városi hivatalnok a hátsó sorokban lelkesen kiabálta a „Hogyvolt!”-okat.

Kis szünet következett. A közönség a széksorokban hangosan nevetgélve beszélgetni kezdett. Balázs végigtekintett a széksorokon, elnézte a szőke, barna fejeket, a tüll-ruhás fehér vállakat.

Egy fürtös, gesztenyeszín hajú fejet keresett, egy fejet, amely két év előtt...

De nem találta. Már harmadszor járatta végig a szemeit gondosan a sorokon. Előbb jobbról balra kezdte, azután balról jobbra, harmadszor hátulról kezdve nézett végig figyelmesen minden egyes fejet. De azt az egyet... azt csak nem találta...

Közben Bus Péter kilépett a dobogóra s egy igen hosszú és igen unalmas verset kezdett fölolvasni. A versnek egy nagy baja és egy nagy előnye volt. A baja az volt, hogy senki sem értette, az előnye viszont éppen ebből következett, hogy azután nem is figyelt oda senki és így a felolvasás csöppet sem zavarta a közönség beszélgetését.

Balázs már nagyon únta az egész hangversenyt és bosszankodott, hogy most már tizedszer nézi végig a nézőteret, — hiába.

— Mi ez, hát nem jött volna el? Vagy ennyire elkéstek? — Balázs csöndesen elnevette magát, eszébe jutott, hogy gimnazista korában várta

ugyanezzel a türelmetlenséggel ideáljait a vásár-napi korzón — virággal a kezében.

— De hol van Eszter?

Kiment a teremből és türelmetlenül járt fel-alá. A folyosó végén hangos szó és férfinevetés hallatszott egy kisebb teremből. Az ajtóra ragasztott cédula hirdette, hogy ez a dohányzó.

Balázs is rágyújtott és belépett.

— Hó! Balázs! Ide, ide! — kiáltott feléje egy asztal mellől Csapy Ábris hangja.

A „Pohár” ifjú vezére négy vagy öt fiatalember társaságában ült. Mind dupla-barackot ittak. Balázs odalépett hozzájuk, bemutatkozott és leült. A fiúk össze-vissza fecsegték.

— Egy dupla-barackot a nagyságos úrnak! — rendelte Ábris.

— Nem, nem — szólt oda a pincérnek Balázs — nekem elég a szimpla is.

— Nem helyes, öregem, nem helyes — rázta a fejét Ábris. — A barack íze akkor kezdődik, amikor az első pohárra valót már lenyelted.

— Köszönöm, Ábriskám, nekem ennyi is elég.

— Elég? Kedves Balázs, a pénz és az ital csak sok lehet, vagy kevés, de sohasem — elég!

Nevettek.

— Vigyázz, Ábris, baj lesz ebből még ma!

— Az alkoholból sohasem lehet baj — mondta Ábris szigorú meggyőződéssel —, baj csak a vízből lehet! Mert ha alkohol megy a fejedbe, ki alszod másnapra, kipárolog. De ha egyszer a víz a fejedbe megy, Balázs, az nem gyün ki többet!

Ezen is nagyot röhögtek a fiatalemberek, akiknek Ábris láthatóan imponált.

— Mondd, Balázs, Botykoékkal még nem beszélteél? — Kérdezte most félénken Ábris.

— Botykoékkal? Hát miért beszéltem volna? Ábris most szemrehányóan nézett a barátjára:

— Hát elfelejtetted? A második négyest, azt te táncolod a leánnyal!

— Én senkivel se táncolok!

— De én már el is kértem a nevedben.

— Megbolondultál?

— Dehogy bolondultam. — Könyörögve nézett Balázusra. — Édes Balázskám, táncold vele a második négyest!

Balázs megsajnálta a fiút.

— Jól van, Ábris, rendben van, táncolom a négyest, hanem van két feltételem.

— Halljuk, halljuk, már el is van fogadva!

— Az egyik, hogy te viszont megteszed nekem a szívességet és a második négyest...

Egy kis szünetet tartott, mialatt Ábris rémülten meredt rá, azután folytatta:

— ...Te pedig Forkó Jutkával táncolod.

Ábris szégyenlősen lehajtotta a fejét:

— Kérlek, kérlek, hiszen már...

— Na jó, — mondta Balázs. — A másik feltételem pedig az, hogy akármilyen történik is ma este, két órákor odajössz hozzám és azt mondd nekem, hogy: „Faragó contra Wieser”...

— Micsodát?

— Mondom, két órákor, akármilyen történik, akárkivel látsz engem beszélni, ha magával a főispánnal is, odajössz hozzám és azt mondd nekem: Faragó contra Wieser!

— Nem értem.

— Nem fontos, fiam, én érteni fogom. Megígéred?

— Megígérem. Rendben van.

— Akkor vigyél oda Botykoékhoz, hadd kérjem hát ki személyesen a négyesemet.

Ábris már rohant is vele. Útközben azonban meg kellett állniuk. Az öreg Zalárdy lépett be

egy tömzsi, kerekfejű, harcsabajuszu emberrel. Ábris odasúgta Balázsnak:

— Az alispán! Forkó Gedeon, a legnagyobb hatalom a megyében. — És hozzátette: — a pápa...

A megye legnagyobb hatalma komolyan magyarázott valamit az öreg kegyelmesnek, aki a vállai közé húzta a fejét és így felelt:

— Hát kérlek szépen, talán legjobb volna, ha Poldival beszélnél.

— Okvetlen, okvetlen — mondta az alispán —, csak azt akartam tudni, hogy neked mi a felfogásod?

Az öregúr legyintett egyet-kettőt:

— Kérlek, én nem avatom be magamat ezekbe a helyi dolgokba. De tudod, én azt hiszem, hogy a feleségem fog tudni neked egy pár jótanácsot adni.

Ebben a pillanatban meglátta Balázst.

— Ohó, kedves Balázs öcsém, hát mit csinálunk itt Ujhelyen?

— Kegyelmes uram, magyarok vagyunk, tehát pört csinálunk!

— Roppant örülök, hogy látlak. Kérlek, igazán kapóra jössz nekem. Itt van nekünk egy bérleti ügyünk, — közben bemutatta egymásnak az urakat. — Nagyon bonyolult, nehéz dolog, szegény Poldi már egészen kétségbe van esve, minden áron egy pesti fiskálist akar... Nahát, ez igazán nagyszerű, hogy te most itt vagy... Ejnye, várj csak, mindjárt odaviszlek Poldihoz.

Ábris rémülten látta, hogy a második négyes megint kezd eltávolodni, azért félénken megszólalt:

— Akkor talán majd a hangverseny után odamegyünk, mert Balázsnak éppen...

Az alispán egy lesújtó tekintetet vetett a közbeszóló fiatalemberre.

A megye legnagyobb hatalma azonban, úgy látszik, valóban a megyében volt csak a legnagyobb hatalom, mert Ábris nyugodtan, sőt szemtelenül visszanézett rá s közben megpróbálta elhúzni Balázst.

— Kegyelmes uram, ha megengeded — mondta Balázs —, akkor később felkereslek és megkérlek, hogy mutass be a kegyelmes asszonynak... És... és hogy... — azt akarta kérdezni, hogy van Eszter? Aztán meggondolta magát és csak annyit kérdezett:

— Hogy vagytok különben, kegyelmes uram?

— Hát lassan, lassan. Kérlek, tudod, hogy megint mandátumot vállaltam.

— Oh, hogyne, hogyne, — mondta Balázs, bár fogalma sem volt róla.

— Én ugyanis azt hiszem, hogy most már a mi időnk következik.

Az alispán erre szemhunyorítás nélkül a következőket mondotta:

— Magam is azt gondolom, kegyelmes uram, hogy te vagy a jövő embere.

Balázs ránézett erre a két emberre, az egyikre, aki ezt mondta, a másikra, aki ezt elhitte. A jövő embere ott állt előtte és úgy nézett ki, mint egy rokkant generális civilben. Elmosolyodott és azt gondolta magában:

— Micsoda emberei a jelennek ezek, akik ilyenben látják a jövőét!

De okos és udvarias ember volt és hangosan nem szólt egy szót sem. Arra azonban képtelen volt, hogy helyeseljen az alispánnak.

— Nem tudom, kegyelmes uram... én azt hiszem, hogy olyan idők következnek, amikor nem politikára lesz szükség, hanem munkára.

Zalárdy fölényesen elnevette magát:

— Látszik, fiam, hogy milyen fiatal vagy!

A nagyterem felől most zavaros láрма hangzott, a folyosó megtelt emberekkel.

A hangversenynek vége volt.

— Na, gyere, Balázs öcsém, — mondta az öreg kegyelmes és karon fogta Árdyt. — Most mindjárt oda viszlek a feleségemhez.

Ábris elengedte Balázs karját és búsan nézett a távozók után, miközben az az igen valószínű balsejtelem fogta el, hogy Botykó nővérével a második négyest mégis csak neki kell táncolni. Az alispán elköszönt.

Zalárdy és Balázs csak lassan tudtak előre haladni a szembe jövő tömegben. Az öreg kegyelmest jobbról-balról nagy tisztelettel köszöntötték és ő megfelelő méltósággal és leereszkedéssel fogadta a hódolatot. Arcán a fenséges jóindulat párosult a bizonyos göggel, amit az előkelőség és a politika nyom az emberek arcára. Egyszerre azonban megtorpant az öregúr, arca nagyon nyájas, szinte alázatos lett.

A felesége jött vele szemben.

Zalárdyné, vagy ahogy a megyében hívták, Poldi mám' egy idősebb és egy fiatalabb emberrel jött végig a folyosón, ahol a tömeg készségesen nyitott utat előtte.

Poldi mám' túl volt az ötvenen, de csak negyvenet mutatott. Nem volt szép, finom sem volt. A feje mint egy oroszláné, a termete kövér; a kezei nagyok és erélyesek. De a szeme kedves volt, eleven, vidám és nyugodt. Az egész mozgása inkább strázsamesterre emlékeztetett, mint a bárónői rangra.

Árdy csak egy pillantást vetett Poldi mám'ra és az emberekre, de meglepetéssel kellett megállapítania, hogy míg az alispánra kétségkívül nagy

respektussal néztek az emberek, az öreg kegyelmest udvarias hódolat vette körül, Poldi mám' felvonulása egészen olyan volt, mint mikor a brigadéros inspicíroz. A férfiak valósággal háptákban álltak előtte és két kísézője olyan alázatosan beszélt vele, hogy Balázsnak erős kételyei támadtak, vajjon tényleg az alispán-e a leghatalmasabb ember a vármegyében.

Balázs kételyeinek nem volt igaza. A leghatalmasabb ember tényleg az alispán volt.

De a leghatalmasabb asszony Poldi mám' volt.

Ha pedig egy férfi és egy nő egyformán hatalmas, akkor bizonyos, hogy kettőjük között — az asszony a hatalmasabb.

Poldi mám' éppen búcsúzott az uraktól:

— Hát jól van, kedves polgármester úr, majd beszéllek erről a dologról az urammal és majd meglátjuk, mit tehetünk kedves fiáért. De mondom, arról ne álmondjanak, hogy szolgabíró legyen. Ka' Spur!... Édes öcsém, ahhoz még egy kicsit nőni kell! De a városi főjegyzőségben, abban szívesen támogatom.

Biccentett egyet a fejével és odalépett a férjéhez.

— Kriszt'ich Gott! Beszéltél az öreg harcsával?

Balázs már tudta, kiről van szó. Ez volt az alispán csúfneve.

— Beszéltem vele, drága Poldikám, s mondtam neki, hogy beszéljen veled.

— Akkor jó, — mondta Poldi mám' nyugodtan, miközben láthatóan valakit keresett a tömegben.

— Poldikám, engedd meg, hogy bemutassam Árdy Balázs barátomat. Tudod, az Árdy István fia. Ő az a fiskális, akiről beszéltem neked és aki majd rendbe hozza azt a bérleti dolgot.

Balázs elbámult. Mi ez? Beszélt? Zalárdy már beszélt a feleségével őróla? Hiszen öt perccel

előbb vette újra észre, hogy a világon van és körülbelül ugyanazzal a hangsúllyal, ahogy az öreg Zalárdy a „fiskális”-t kiejtette, mondotta magában: „politikus”.

Poldi mám' barátságosan kezét nyújtott a fiatal-embernek, aki nagy tisztelettel csókolt kezét.

— Na, schön, schön... Én már hallottam magáról. A kis leányom mondta, hogy maga egy nagyon kedves öreg medve.

Balázs nem tudta, mit mondjon erre. Csak azt érezte, mintha valami láthatatlan kéz most hirtelen megfogta volna és eldobta volna innen kétezer mérföldre.

— Öreg medve? Igaza van... igaza van annak a kisleánynak, aki a Rivierán jár, par force vadászatokon vesz részt, autótúrákat tesz. Igaza van... Árdy Balázs öreg, Árdy Balázs medve... És Árdy Balázs számár... számár, mert mit keres itt most?... Dehát, ha öreg, meg medve, akkor miért... akkor mire való ez a rózsza?

Mindez egy pillanat alatt futott végig Balázs fején és nem értette, sehogysem értette. Nem is érthette... Árdy Balázs férfi volt. Ez pedig női dolog volt.

Balázs ügyetlenül meghajolt.

— Na ja, nem maradhat az ember örökké fiatal, úgy-e, —nevetett az öreg dáma. — Hanem nagyon örülök, hogy ilyen rendes embert hoztál nekem. Mert nem szeretem a zsidó fiskálisokat... Az igaz, hogy a keresztény fiskálisokat sem szeretem. Egyáltalában nem szeretem a fiskálisokat. Na, de maga kivétel... kedves Árdy, maga remélhetőleg kivétel! Ha ráér, akkor holnap délbén... vagy nem, délbén már elutazunk, hanem holnap reggel kilenckor... vagy még jobb, félkilenckor, ha olyan kedves volna és felkeresne, akkor megbeszélhetnénk a dolgot!

Odaszólt az urához:

— Nyolcra ide rendeltem a takarékos igazgatóját... Az teljesen lehetetlen, hogy négy percentért ott hagyjuk a pénzt... Különben is a parcellázási dologban is kell vele beszélnem. De ez a dolog egy félóra alatt... man kann viel machen... na, kész leszek vele. Hát félkilenckor csak jöjjön el, kedves Árdy.

Poldi mami szeme hirtelen megvillant, megtalálta, akit keresett.

— Gyere csak ide, drágám!

Egy sovány, fanyar nő lépett oda hozzájuk, aki nagyon barátságosan üdvözölte Zalárdyt és nagyon hűvösen Balázst.

— Kérlek, mondd meg az uradnak, hogy abban a dologban írtam Bécsbe, azt hiszem, a jövő héten kapok választ. Gyertek át jövő vasárnap, drágám. A Bertholdy grófék lesznek nálunk, meg Imre báró, a miniszter.

A fanyar hölgy széles és boldog mosollyal ölelte meg Poldi mamiót.

— Nagyon kedves vagy, édes Poldikám, okvetlen eljövünk. Miska nagyon fog örülni, hogy közbevetetted magad a dologban, most már biztosak lehetünk benne... most már biztosak lehetünk benne! Mindig mondtam, csak a kegyelmes asszonyhoz kell fordulni! Az már félsiker!

— Na, man macht, was man kann, Zsuzsikám! Hát akkor gyertek... hát akkor gyertek!

Már el is búcsúzott tőle. Már ment is tovább.

— A főispánné! — mondta magyarázóan Zalárdy Balázsnak.

— Nagyon jó asszony, nagyon derék asszony — mondta Poldi mami —, csak egy kicsit nagyon buta. De ez nem baj... neki nem baj. Nekem se baj... Minek neki ész? Nichts für Ungut...

Hirtelen otthagya az urát és Balázst s egy

barnaképű, vállas férfihez ment oda, aki eddig nagyon hangosan beszélgetett egy csoporttal, de most egyszerre elcsöndesedett, amikor Zalárdynét látta maga előtt.

— Kedves főbíró úr, ha ezt az utat nem hozzák nekem rendbe, én igazán kénytelen leszek más eszközöket igénybe venni!

A fiatal főbíró hebegett valamit, de ezt Balázs már nem hallotta, mert a másik oldalon egy csomó fiatalember között egy halványzöld ruhás, nyulánk leány jött feléjük.

Olyan volt, mint egy kis királynő, finoman ívelt nyakán vékony gyöngysor volt, nagy, sötét hajkoronája lágyan vette körül a fejét. Az arca kipirult, a szeme csillogott, szép piros szája csupa mosoly. Tréfálva, nevetve, valóságos diadalmenetben jött végig a folyosón a frakkos férfiak serege között. Már messziről integetett Zalárdynak. Balázs érezte, hogy pirul el s nem bírta megállni, kiszaladt a szó:

— Eszter!...

A leány egy pillanatra megállt. Nagyon fehér lett. Hirtelen elhallgatott. Azután odalépett az apjához, balkezeivel megfogta a karját s a jobbkezeit lassan kinyújtotta Árdy felé. És halkán azt mondta:

— Jó estét, Balázs!
Kezet fogtak.

IX. FEJEZET.

Ábris beavatkozik.

Ott álltak egymással szemben.

A leány most már kipirulva, de mosolygón, a férfi nagyon zavartan és nagyon szomorúan.

Abban a pillanatban, amikor ez a fiatal teremtes a gavallérok udvarával megjelent előtte, egyszerre nevetségesnek és ostobának tartott minden gondolatot, amellyel ő magát Eszterrel összefűzni merte. Legjobban szeretett volna elfutni hirtelen. Valami rohanó géppel visszamenekülni Budapestre és soha többé nem találkozni ezzel a leánnyal. Szégyelte, hogy eljött. Megalázónak érezte, hogy ez a leány most tudja, hogy ide a bálba miatta jött el s a legjobban valami éles, kemény visszautasító szót szeretett volna találni, amelyben fölébe kerekedhessék Eszternek, aki most magában bizonyosan mulat rajta és fölényesen élvezzi új diadalát.

De mielőtt megszólalhatott volna, Eszter kedvesen és közvetlenül belefűzte a karját az övébe, megindult vele a bálterem felé és azon a lágy, simogató hangján, amivel az első nap olyan gyorsan hozzáférközött Árdyhoz, megkérdezte:

— Mondja, Árdy, haragszik még rám?

A férfi nem tudott mit felelni.

— Én ugyan, kérem . . . inkább azt hittem, hogy maga . . . hogy maga haragszik rám valamiért, mert akkor este . . . tudja . . . akkor este a Szigeten . . .

Eszter elnevette magát:

— Akkor este a Szigeten . . . akkor este a Szi-

geten . . . egy ostoba bakfis . . . nagyon ostobán és nagyon bakfis módon viselkedett . . . De azért maga sem volt akkor sokkal okosabb nálam . . . Lássá, Árdy, nagy baj ám, hogy maguk férfiak mindent egyformán komolyan vesznek és mindent egyformán komolyan hisznek el nekünk.

— Hát Istenem, persze, ha egyszer nincs okunk kételkedni valakiben, miért ne higgyünk neki mindent?

— Nem úgy van az, Árdy! Nézze, énnekem mindig hihet nagy, komoly dolgokban. Én életbevágó ügyben nem tudok, nem is akarok hazudni. Sőt, azokban én fanatikusa vagyok az igazságnak. De kicsi dolgokban, apró kicsi dolgokban, — azokban ne kívánják maguk tőlem, hogy énnekem minden szavamat le lehessen mérni és minden megjegyzésemet el kelljen hinni.

Már bent voltak a bálteremben. Egy fiatalember lépett oda és táncra kérte Esztert.

— Majd később, kedves Pista, jó? . . . Egy kicsit fáj a fejem . . . — Elnézett az udvariasan továbbálló fiatalember után.

— No látja, én most nem mondtam igazat, mert nem fáj a fejem és később se fogok vele táncolni! . . . Ha ez a Pista azt kérdezte volna most itt, hogy akarok-e a felesége lenni, rögtön mondtam volna neki az igazságot, hogy nem, mert ki nem állhatom. De egy turért nem érdemes igazat mondani . . .

— És hazudni érdemes érte?

— Ez férfimondás volt, kedves Árdy, igazi férfimondás. Mert maga azt hiszi, hogy én azért hazudtam, mert nem akarok vele táncolni. De hátha azért, — mert magával akarok maradni?

Balázs ránézett. A leány egészen feléje fordította fejét s nagy szemét a férfira emelte. Most pár pillanatig egyik se szólt semmit.

Előttük nagy, sűrű tömegben keringöztek a párok s a postás-zenekar egy Lehár-valcert játszott...

Eszter leült egy karosszékre és lehajtotta a fejét. Balázs melléje ült. Hirtelen elfogta az a furcsa előérzés, amely a legokosabb és legnyugodtabb férfit is hihetetlen gyávává és félszeggé tudja tenni egy nővel szemben. Azután lassan, csendesen megkérdezte, — de előbb egy nagyot nyelt és érezte, hogy az arcába fut a vér:

— És miért akar velem maradni?

A leány most újra ránézett Balázssra s a szemében kedves meleg fény gyulladt ki, de már nem tudott felelni, mert Poldi mám' ott állt előttük.

— Eszter, miért nem táncolsz? Nur keine Fakszn!... Mindenki azt fogja hinni, hogy petrezselymet árulsz!... Különben is tudod, hogy ezen a bálon te nem mulatni vagy itt, akárcsak az önkéntesek a tiszta majálison. Maga biztosan tudja ezt a viccet, Árdy, maga is volt katona...

— Igen — mondta Balázs, miközben csendesen fölállt. — Én is voltam katona, a zágrábi bakáknál szolgáltam.

Poldi mám' csodálkozva mérte végig a fiatal embert:

— Egy úr, aki a bakáknál szolgált! Beim Infanterie! Kolossal!... Miért nem a huszároknál?

Balázs nyugodtan nézett a kegyelmes bárónéra és mosolyogva mondta:

— Mert ahhoz én, kegyelmes asszonyom, nagyon szegény voltam.

— Érdekes — mondta fejcsóválva Poldi mám' —, nekem éppen az előbb mondta az uram, hogy maga külföldi egyetemeken járt.

Balázs ugyanazon a hangon folytatta:

— Igen, kegyelmes asszony, oda is azért mentem, mert szegény voltam.

— Na, ezt nem értem, kedves Árdy, ezt nem értem.

— Pedig egyszerű ez, kegyelmes asszonyom. Ha gazdag ember lettem volna, nem lett volna fontos számomra, hogy hol végzek és mit tudok, mert nem kellett volna a magam erejéből megélnem és hivatalt is kaptam volna bizonyosan... De mivel én a magam erejére voltam utalva, hát bizony mindent meg kellett tennem, hogy a versenyben az első legyek. Husarleutnant in der Reserve! Az bizony nagyon szép dolog, kegyelmes Asszonyom, de nem a magamfajta egyszerű fiskálisnak való... Az a pár félév a külföldi egyetemeken, ennek hasznát veszem még ma is.

— Na ja, hát ebben persze igaza van... Maga nem táncol?

— Nem szeretek táncolni.

— Szóval, nem tud táncolni, kedves Árdy?

— De igen!

— Na, én azt hiszem, hogy nem. Mert lássa, lieber Freund, ez egy furcsa dolog. Én csak két-féle embert ismerek. Az egyik, aki azt mondja, hogy szeret táncolni, a másik azt mondja, hogy nem szeret táncolni. Az egyik tud, a másik nem tud. Mert azt egyik férfi se vallja be, hogy nem tud.

— Miért nem vallja be? — kérdezte Balázs.

— Miért, kedves Árdy? Ugyanazért csak, miért maga olyan büszke arra, hogy csak baka volt! De ebben végeredményben igaza van, ha az ember életében van valami kellemetlen, akkor legokosabb, ha büszke rá!...

Nevetve biccentett egyet és tovább ment. Árdy ott állt leforrázva és érezte, hogy ebből a rövid dialógusból olyan megverve került ki, mint amilyen fölényesen akart belemenni.

— Üljön le, Balázs — mondta Eszter —, és ne

haragudják a mamára. Őneki már ez a modora. Higgye el nekem, hogy a mama nagyon jó, nagyon kedves és, amiért én a legjobban szeretem, nagyon igaz asszony. Csak vannak előítéletei, amikkel maga époly kevéssé tud megbirkózni, mint én. Ezért legokosabb azt meg se próbálni. A mama édesapja báró volt és lovassági tábornok. Őnála az ember a huszárnál kezdődik. Ez az én tábornok nagyapám arról volt híres, hogy csak kétféle embert tegezett: a lovastisztet és a kamarásokat. Egyszer tévedésből letegezett egy asztalnokot, mert a díszmagyarján hátul kamarási zsinórnak nézte az asztalnokit... Amikor megtudta, hogy akivel pertu lett, nem kamarás, akkor valósággal vigasztalhatatlan volt...

— No, tudja, én azt hiszem, maga is furcsán rajzolhatott le engem a kedves mamájának... Az előbb már említette nekem, hogy maga engem öreg medvének nevezett.

A leány szelíden rátette kezét Balázs karjára:

— Mondja, Árdy, nem volt egy kicsit igazam? A mama alig jött ide és maga máris — dörmögni kezdett...

— Hát persze, magának én csak öreg medve lehetek, ilyen kis bálkirálynőnek, aki a Rivieran tölti a telet, nyáron autón megy a Tátrába és őszszel falka után lovagol — dohogott a férfi.

— Mit csinálok én, Balázs? Riviera... Tátra... falkalovaglás... Honnan veszi maga ezt? — Hangosan nevetni kezdett. A férfi zavarba jött:

— Maga... maga mondta akkor... akkor a Szigeten.

Eszter most még hangosabban nevetett:

— Ó, kedves Árdy, hát maga olyan komolyan vette azt, amikor egy kis bakfis hirtelen verse-nyezni akart egy primadonnával? Én és a Riviera, meg a Tátra... hahaha... meg falkalovaglás...

Ugyan kérem, hát hol lehetne nálunk falkával vadászni? Azon a nyolcszáz holdon, ami nekünk van? Autó? ... Csak nem képzelem, hogy mi autót tudunk tartani! Van két pár parádés lovunk, amit szükség esetben négyesbe is lehet fogni, egy hintónk, meg egy-két bricskánk. Jaj, kedves Árdy, maga nem nagy medve, hanem egy nagy csacsi...

Árdy röstelkedve vonogatta a vállát:

— Hát maga ezalatt az idő alatt mindig odahaza volt?

— Nem voltam odahaza. Egy évig Svájcban voltam egy nevelőintézetben, egy évig pedig egy másikban — Angliában. Ezért volt kitűnő, amikor maga a mamának a külföldi egyetemeket dicsérte, — mert a mama a fiait nem engedte ki, hanem engem kiküldött.

— Miért nem engedte ki a fiait?

— Azt mondta, hogy Pesten is elég pénzt vernék el és itt se tanulnak semmit. Párisban még többet vernének el és még kevesebbet tanulnának.

— Mondja, kérem, hogy van az, hogy maguk, akik nem is megyebeliek, itt ilyen nagy hatalmaságok?

— Mi? Csak a mama, kérem! Amióta a papa a szomszéd megyéből ebbe a kerületbe jött újra képviselőnek, azóta a mama körül forog az egész megye. Én nem is tudom, hogy mit csinál, de neki mindenki engedelmeskedik.

— Maga is?

Eszter most hirtelen komoly lett és azt mondta:

— Ameddig érzem, hogy jót akar velem, igen.

— Hát hogy akarhatna magával rosszat?

— Ezt maga nem érti, kérem, ezt csak mi leányok tudjuk ... Minden mamának van egy örök mániája, — az, hogy a leányát férjhez akarja adni.

— Na és?

— Na és lássa, ez az az egy pont, amelyben nem olyan biztos, hogy engedelmeskedni fogok. Például ma este is van itt két jelölt.

— Ez a Pista?

— Nem! Ez jó fiú, de nem a mama jelöltje. A mamának nincs jelöltje — ezer holdon alul! Ennek a derék Pistának pedig a húgával közösen legfeljebb ha ötszáz holdja van. Ő csak imádó, szegény, de azért nem lehet rá haragudni, mert ezt már tíz éve csinálja...

— Hát akkor kik a jelöltek?

— Egyik az a hosszú szőke, aki most az öreg Forkóval beszélget.

— Az a jó Falcone báró! A Miki!

— Az az. Ez az al-jelölt. Neki csak ezeröttszáz holdja van. A másik az a cigányképű, fekete bajszos, aki az egyik Málnássy comtesse-szel táncol, látja?

— Látom, de nem ismerem.

— Hát az a fő-jelölt most.

— És ki ez?

— Ötezer hold a Bácskában és Budapesten három sarokház! A neve: Bahabanian György...

— Örmény?

— Valami olyasféle. Nagyon eszes és határozottan derék ember, csak két baj van vele. Az egyik az én szempontomból baj, az, hogy engem egyáltalában nem érdekel. A másik a mama szempontjából baj: én még annyira sem érdekelem őt! De azért a mama már kicsinálta valahogy, hogy vele kell táncolnom a második négyest.

Balázsnak éppen a pillanatban eszébe jutott Ábris és a Varasdy-leány második négyese.

— Maga különben se táncol — nevetett Eszter —, hát magának úgyis mindegy, hogy én kivel táncolok.

— Ezúttal kivételesen én is fogok táncolni, kérem — mondta Balázs szárazon.

Eszter felkapta a fejét:

— Ó! Igen? Kivel?

— A kis Varasdy-leánnyal.

— Na lám, hát már az öreg legények is kűrözni kezdenek? Hanem akkor legalább eljöhetne vizavinak, jó?

Balázs kapott a szón:

— Hát hogyne . . . persze . . . boldogan . . .

— Hát akkor csak menjen és beszéljen a párjával, nekem most úgyis el kell mennem táncolni, mert látja, Miki báró már jön felém és most nem maradhatok itt.

— Mondja csak, az előbb nem felelt arra, amit kérdeztem — mondta most Balázs halkán.

— Mire nem feleltem?

— Azt kérdeztem, hogy miért akart maga az előbb velem maradni?

A leány felállt, megint nagyon komolyan nézett Balázssra, de felelni már megint nem tudott, mert Miki báró állt előtte és meghajtotta magát. Eszter visszafordult Balázs felé:

— Erre még ma — fogok felelni magának, ha . . . ha nem felejti el!

— Ha nem felejtem el? — mondta magában csöndesen Balázs. Valaki karon fogta. Ábris volt.

— Gyere már Balázs, az Istenért, az a szegény kisleány már nagyon drukkol, hogy nem lesz négyes-táncosa.

Balázs végleg megadta magát a sorsának:

— Hát csak vigyél fiam, vigyél. Hanem látom, te már alaposan letáncoltad magadat.

— Igen, kérlek, eddig tíz tourt táncoltam Jutkával. De hogy vele táncoljak, hát harmincat kellett táncolnom másokkal. Mindjárt kimegyek és egy új gallért veszek.

— Hát hány gallérral jössz te a bálra?

— Én, barátom, mindig egy féltucattal. Hanem bizony, Balázs, jó volna, ha az öreg harcsával is megpróbálnál beszélni. Jutka azt meséli, hogy az apja nagyon dühös már rám. Azt mondta a leánynak, — hogy véget akar vetni az egész dolognak.

— Jól van, fiam, beszélek az öreg harcsával is. Táncolok, beszélek, amit akarsz, — és magában hozzágondolta: — úgyis csak az a fontos, hogy Eszter...

Ebben a pillanatban a keringőző párok között egy beléjük ütközött. Eszter volt a Miki báróval.

— Ejnye, még mindig vele táncol — bosszankodott magában Balázs.

De a leány most tánc közben feléje fordult, ránézett. A férfi szíve megdobbant az örömtől.

— Nem, nem, ez a pillantás nem egy közönséges ismerősnek szól, nem is egy pajtásnak!...

Kihúzta a karját Ábriséből és hirtelen odalépett Eszterhez:

— Szabad, Eszterke?

Ábris megsemmisülten tántorodott neki a falnak, de egy szót se mert szólani. Eszter pedig elköszönt a táncosától. Karját Balázs vállára tette, jobbkezét odanyujtotta és — lehúnyta a szemét.

A cigány régi, édes bécsi keringőt játszott. Balázs átfogta a leány derekát...

Ó! ezek a régi bosztonturok... ez a szótalán, lassan forgó tánc, amely alatt a fiú sem mondott semmit és a leány is hallgatott...

Ez volt a legközvetlenebb, a legbeszédesebb dialógus.

A főispán, aki Poldi mám' mellett állt, nem akarta elmulasztani, hogy udvarias gyönyörködését ne hozza Zalárdyné tudomására:

— Hiába... Eszterke... hiába... ahogy ő

táncol! De ez a fiú is . . . Igazán . . . igazán . . . gyönyörű pár . . .

— Gondolja? — mondta fagyosan Poldi mám',
— mindenesetre érdekes, hogy ez a fiskális, milyen jól táncol. Ezt nem is hittem volna. Különös ember! . . .

Ezt már inkább magának dünnyögte Poldi mám', — aztán hirtelen valami ármentesítő társulati járulékról kezdett hosszabb eszmecserét a főispánnal. De ugyanekkor már Eszter is körülbelül ezt kérdezte Balázstól, amikor végre — hosszú percek után — a tánc közben megszólalt:

— Balázs, maga ilyen jól táncol?

— Hja, persze, a medvéknek nem szabad táncolni tudni . . .

A lány most furcsát mondott:

— Hát tudja, Balázs, őszintén szólva, vannak férfiak, akiknél stílszerűtlen, ha jól táncolnak.

— Rám vonatkozik?

— Magára is. Tudja, vannak szórakoztató, kedves, kellemes férfiak, akiknél az ember örül, ha jól táncolnak.

— Szóval, én nem vagyok szórakoztató, kedves és kellemes férfi?

— No, nem ezt mondtam. De vannak férfiak, hogy is mondjam, akiknek tekintélyük van. És ne értsen félre, nem valami közéleti, hivatali tekintélyt értek. Azt a tekintélyt gondolom, ami egy nő előtt a férfit a többiek fölé emeli. Ezek azok a férfiak, akiket halálosan komolyan kell venni. Tudja, ez nem mindig jó, sőt néha egy kicsit kényelmetlen is nekünk nőknek. De azért ezek a férfiak azok, akiknek a kezébe az ember nyugodtan letenné az életét. Ezeknek sokkal jobb, ha nem tudnak táncolni. És ha tudnak, akkor is sokkal jobb, ha — nem táncolnak . . .

— És ez is rám vonatkozik? — kérdezte Balázs

és önkénytelenül is erősebben magához vonta a leányt.

— Igen, nekem kezdettől fogva az volt az érzésem, hogy maga ezek közül való — de nevetve hozzátette —, hanem azért ne bizza el magát, mert ez még semmit sem jelent, csak azt, hogy maga — jó matéria...

A cigány abbahagyta, de rövid szünet után hirtelen elkezdte a beharangozást az első négyeshez.

— Jöjjön oda a mamához, mert ott van az örömeny s a mama máris felnyársal a szemével.

Átmentek a terem másik oldalára. Eszter odalépett Bahabanianhoz, kezét nyújtott neki s nagyon vidáman beszélgetni kezdett vele. Balázs pedig odalépett az öreg Forkóhoz, aki mintha csak őt várta volna, lecsapott rá:

— Mondd, öcsém, azt mondják, te nagyon komoly, kitűnő ember vagy. Hogy lehetsz jó barátságban ezzel az országos korhellyel?

— Korhellyel? Kivel? — csodálkozott Balázs.

— Ezzel a Csapy-gyerekekkel... Micsoda cégéres lump!

— Lump? Az Ábris? Honnan veszed ezt, kedves bátyám?

Most már az öreg Forkó nézett csodálkozva Balázusra.

— Hát te nem tudod? Ennél az Ábris gyereknél veszekedettebb korhely nincs az egész megyében...

— Ejnye, érdekes, pedig én éppen ellenkezőleg, azt tapasztaltam, hogy nagyon komoly, rendes fiú. Jóeszű, úri gyerek...

— Na igen, hát hiszen azt nem mondom, esze az van neki, de rosszra használja. Az újhelyi üvegesek belőle élnek. Minden éjszaka összetör egy pár tükröt, meg egy pár ablakot, ha itt van...

— Mostanában?

— Mostanában már régebben nem volt itt.

— Hát akkor nagyon megváltozott, mert én egészen szolid fiúnak ismerem.

— Lehetetlen... — dohogott az alispán — lehetetlen... Én úgy hallom, Pesten is napról-napra éjszakázik.

— Ugyan, dehogy! Együtt szoktunk hazamenni a Kaszinóból. Ágyban van ez már tizenegy óra-kor. Pláne most, hogy szigorlatozott.

— Na, én nem nagyon bízom az ilyenben. Kutyából nem lesz szalonna, édes öcsém.

Balázs látta, hogy itt ugyan nem sokat lehet használni hogy otthagytá az öreget. Alig tett egy pár lépést, Ábris már ott volt mellette:

— No, beszéltél vele? Széna vagy szalma?

— Hát barátom, az öreg nehéz dió lesz, de minden esetre hosszabb ideig kell még kezelni... Na gyere, vigyél végre oda Varasdyékhoz.

Ábris erre tényleg nagy diadallal odavezette Balázst egy kerekkepű, eleven szemű, csinos lányhoz és bemutatatta:

— Itt van az én Árdy Balázs barátom, aki egyenesen azért jött le Budapestről, hogy magával el táncolhassa a második négyest.

— Jól van, Ábris — mondta a leány —, maga föl van mentve! Hanem, kedves Árdy, magával egy kis baj van. A másodikat én már nem fogom táncolni, mert akkorra a mama hazavisz. De az elsőt szívesen.

Balázs meghajolt. A leány most hirtelen megkérdezte:

— Maga régen ismeri Esztert, úgy-e?

— Óh, csak futólag.

— És ki futott el, ő vagy maga? — nevetett a leány. — Kedves Árdy, figyelmeztetem, hogy én Eszterrel együtt voltam egy évig egy nagyon

unalmas angol intézetben, ahol nagyon sokat beszélgettünk.

— Óh... igen?

— Óh, igen! kedves Árdy, és magáról is nagyon sokat beszélgettünk...

— Ugyan? És mit...

— Hát én azt magának nem mondom meg, mert alighanem nagyon elbízná magát... Hanem egyre jóakaratóan figyelmeztetem: vigyázzon Poldi mám'ra.

— Mondja, kérem, a kegyelmes bárónőtől miért fél itt mindenki?

— Maga nem fél tőle?

— Hát miért féljek tőle?

— No jól van, Árdy, hanem azért jó lesz vigyázni. Egyet mindenesetre ajánlok magának: Poldi mám'nak tetszenek a szókimondó emberek, de csak akkor, ha olyan szót mondanak ki, ami neki tetszik. És nagyon szereti az udvarias embereket. Azt állítja, hogy a mai fiatalság rettenetesen neveletlen, amiben alapjában igaza van, de viszont azt hiszi, hogy ő majd meg fogja őket nevelni, amiben azonban már nincs igaza. Maga hát válogathat a kétféle módszer között, ha rokonszenvéssé akarja tenni magát előtte: vagy legyen szókimondó, mint egy pusztai csikós, vagy legyen udvarias, mint egy mult századbeli lovag.

— Helyes — mondta magában Árdy —, én mindkettőt meg fogom csinálni...

X. FEJEZET.

Eszter felel.

Balázs „letáncolta” a négyest, azután kiment a folyosóra, ahol összeakadt az öreg Zalárdyval. A kegyelmes úr leültette maga mellé és másfél óra hosszat magyarázta neki a politikai viszonyokat és, amint ő mondta, — a helyzet esélyeit. A helyzet esélyeinek lényege abban csúcsosodott ki, hogy Zalárdy miniszter lesz, a miniszterelnök pedig a választások után úgy el fog hasalni, mint a béka.

— De hiszen te most az ő pártjában vagy, kegyelmes uram! — csodálkozott Balázs.

Amire az öreg Zalárdy értetlenül nézett rá és így szólt:

— Hallod, hát persze, mert most még többsége van . . .

Balázs nem felelt. Az öregúr pedig tovább fejtegette a helyzet esélyeit s közben megkérdezte:

— Hát te miért nem lépsz föl?

— Hja, a politika, kegyelmes uram, csak a független, gazdag embereknek, vagy a felelőtlen koldusoknak való. Én utálok a politikát . . .

Az öreg Zalárdy a fejét rázta:

— Na már, édes öcsém, nem fogsz te akkor karriért csinálni. A karriér alapja, barátom, a mandátum.

— Alapja? — csodálkozott Balázs — talán inkább a befejezése?

Zalárdy fölényesen intett egyet a kezével:

— Nézd, kedves öcsém, a mandátum csak addig ambíció, amíg nincs meg. Ahogy megvan, akkor

egyszerre észreveszed, hogy megtízszereződött a horizontod és egyszerre ellátsz nagyon messzire, — egészen a piros bársonyszékekig.

— Hát mondd, kegyelmes uram, olyan jó dolog az a piros bársonyszék? Én nem értem, miért vágnak az emberek miniszterré lenni... Miért teszik ki magukat a nyilvánosság legdurvább kritikájának? Hát fölér az a miniszterség azzal, hogy minden szájas honatya, vagy nekidühödött firkász megtámadhasson és az én népszerűtlenségemen keresztül szerezze meg a maga népszerűségét? ... Ne haragudj, kegyelmes uram, én ezt nem értem. Itt vagy te, független, előkelő, gazdag ember, aki már mindent elértél, amit lehet. Már voltál miniszter is, Őfelsége titkos tanácsosa vagy, nyugodtan, boldogan élhetnél, miért akarsz te még egyszer miniszter lenni? ...

Zalárdy csöndesen Balázs vállára tette a kezét, tiszta szürke szemeivel kedvesen és fölényesen nézett rá és aztán azt mondta:

— Hát te ezt nem érted fiam... Nem tudod te, mi az a — hatalom! — Elhallgatott pár pillanatra, azután hozzátette:

— Látod, Balázs öcsém, mi magyar urak, mi — uralomra születünk. Mi nem vezetni akarjuk a tömeget, mi urak akarunk lenni a tömeg fölött! Velük, nélkülük, vagy ellenük, mindegy, — mi parancsolni akarunk! ...

— Ebben a században? — kérdezte csöndesen Balázs.

— Hát lehet, öcsém, hogy ebben a században már nem lesz lehetséges, de én azt hiszem, hogy ez ránk nézve kisebb baj lesz, — mint a tömegekre. Mert látod, fiam, az én gyermekkoromban még emlékszem azokra az öreg parasztokra, akik valamikor jobbágyok voltak és látom a mostaniakat is, akik — zsellérek. Az igaz, hogy az én

apám még parancsolt a parasztjainak, de ne felejtse el, hogy gondoskodott is róluk. Ma nem fogadnának szót, ha parancsolni akarnék, de ha bajban vannak, látod, még mindig hozzám jönnek... A fiamhoz már nem fognak menni segítségért, de esetleg majd parancsolni fognak neki. És ne felejtse el, hogy a legszörnyűbb zsarnokság az, amit a közvélemény tud gyakorolni az egyén fölött... Én bizony azt hiszem, hogy a nagyapám jobbágyai, ha ma föltámadnának és körülnéznének itt egy kissé, — inkább kívánnák vissza a maguk régi sorsát, mint az unokájukét...

— És a szabadság?

— Kedves fiam, a szabadság ötven év előtt szép, fiatal szó volt, — friss, eleven gondolat... De látod, én azt hiszem, hogy a fogalmak épúgy megöregednek, mint mi. Ki tudja, huszonöt-harminc év múlva nem lesz-e más új fogalom a régiek vezető helyén.

— Micsoda?

— Hát mondjuk, a szabadság helyett az: uralom! Vagy valami más! Nem tudom, hogy a mai emberek voltaképpen alapjában nem éppen olyan elmaradottak-e, ahogyan az ő megszokott fogalmaikat bálványozzák és védik, mint a dédapám, aki annak idején — nem akart adózni!...

— Érdekes, de ha ez a véleményed, akkor hogy tudod alávetni magadat egy választásnak?

Az öregúr most elnevette magát:

— A választás az más, fiam. Látod, nekem soha egy vasamba se kerültek a választásaim. Az emberek egy része rám szavazott, mert tudták, hogy tisztességes, független ember vagyok, aki nem akarok üzletet csinálni a politikából. A másik része rám szavazott, mert a feleségem olyan ügyes diplomata, hogy itt a megyében senkise meri vele felvenni a versenyt. A harmadik rész meg rám

szavazott, mert szégyelt volna másra szavazni!... Engem még majdnem mindig egyhangúan választottak meg. Hidd el, fiam, mandátumot kell vállalni! Te pláne ügyvédember is vagy!...

— Köszönöm — mondta Balázs —, én már csak megmaradok egyszerű szavazó polgárnak.

— Hát neked nincsenek ambícióid?

— Dehogynincsenek.

— Micsoda?

— Szeretnék munkával oda jutni, ahol a nagyapám volt — az ősi jogon.

— És azt hiszed, hogy ez lehet?

— Hát én mindenesetre megpróbálom...

— Hát fiam, te művelt ember vagy, — derék ember vagy, — úriember is vagy, de okos ember — nem vagy.

— Majd meglátjuk, kegyelmes uram.

— Meglátjuk! Mikor?

— Mikor?... Hát majd mire a fából kenyér lesz s erdőből búzaföld, kegyelmes uram!

— Ezt nem értem!

— Nem baj, kegyelmes uram, — egy napon majd megmagyarázom.

— Kíváncsi vagyok rá, azt mondhatom.

— Hát majd...

Az öreg Forkó jött oda. Balázs felállt és bement a terembe. Zalárdy hosszan nézett utána.

— Ejnye, de különös ember ez!... Különös, szavamra, különös ember.

*

Balázs a vacsoraig már nem tudott Eszterhez jutni. A szupé előtt azonban Poldi mám' meglátta s odahívta asztalukhoz, sőt maga mellé ültette. Eszter az asztal másik végén ült, ahonnan néha kedves, meleg tekinteteket küldött feléje.

A vacsora alatt Poldi mám' a legkülönbözőbb

dolgokat kérdezte Balázstól, — azt is lehetne mondani, hogy a legkülönbözőbb kérdéseket tette fel Balázsnak, mert a beszélgetésnek inkább bizony vizsga volt, mint társalgás. De úgy látszott, hogy Balázs jelesen felelt és felsőbb osztályba léphetett, mert a vacsora végén Poldi mám' kedves hangon így szólt hozzá:

— Kedves Árdy, holnap reggel várom arra a kis hivatalos beszélgetésre. De remélem, ha Pestre megyünk, akkor majd meglátogat minket.

Balázs meghajolt s aztán sietett Eszterhez. Poldi mám' pedig a következőt jelentette ki Zalárdynak:

— Ez az Árdy határozottan rokonszenves ember. Meg is hívtam Pestre... Az, kérlek, sohasem árt, ha egy ilyen rendes, idősebb fiatalember is jár a házhoz, az éretlen tacsókókat legalább elriasztja, ő tőle pedig bizonyosan nem kell féltetni Esztert...

— Hát tudja Isten... — mondta az öregúr —, ebben az emberben van valami különös... nagyon különös...

— Igen — felelte Poldi mám' —, ez igaz. Határozottan különös ember, egészen furcsa nézetei vannak... Ein Snob! Túlságosan nagyra van vele, hogy — senkise!... De végre is jó familia és ha szegény is, minden esetre európai modorú és külsejű ember. Majdnem azt mondhatnám, hogy dekoratív lenne egy estélyen vagy egy bálon az ember leánya körül, és ami a fő, nem veszedelmes...

— No azt sohase lehet tudni, — próbálta ellene vetni Zalárdy, aki homályosan úgy emlékezett vissza a szigeti napokra, mintha a leánya túlságosan érdeklődött volna Árdy Balázs ügyvéd úr iránt.

— Á, quelle idée!... Én ismerem Ezster ízlé-

sét. Ennek az örménynek az ügye különben is, azt hiszem, jól áll nála . . . Áh, én nem félek! Was kann geschehen? . . . Legfeljebb, ha elkezd udvarolni a leányomnak, akkor kiteszem a szűrét . . . Na ja . . . Még csak az kéne . . .

— Hát tudod, kedves Poldikám, — próbált Zalárdy valamit mondani, de a felesége rögtön közbevágott:

— Én tudom, amit tudok. Ne te akard nekem megmagyarázni, hogy én mit tudok! Én tudom azt, hogy Esztert nem adom oda ezer holdon alul! Én azt akarom, hogy a leányom ne csak előkelő, hanem gazdag asszony is legyen. Igenis, azt akarom, ha pedig én akarok, akkor akarok! Nur du misch' dich nicht hinein!

Szigorúan nézett a férjére. Zalárdy hümmögött egyet, rágyújtott egy szivarra és bement a tarokkozó urak közé.

Mindebből meg lehet állapítani, hogy Poldi mámm' igen kiváló és jeles diplomata lehetett az országos és megyei politikában és erős akaratával leterrorizálta a fél országot, de a leányát nem egészen jól ismerte. És nem a legügyesebben nyúlt hozzá ahhoz a mindennél bonyolultabb diplomáciai művelethez, amelyet házasság néven szokás ismerni. Mert Eszter ezalatt Balázs karján elvonult az egyik sarokba és egymás után hessegette el magától az örményt, a kis grófot, Pistát és még vagy tíz gavallért, akik a szupé-csárdást kérték tőle.

— Én tudniillik — mondotta magyarázóan Árdynak — sohasem táncolok szupé-csárdást.

— Nem szereti a csárdást?

— Imádom!

— Mégse táncolja?

— Nem, szupé-csárdást nem táncolok. Egyálta-

lában én egyszer régen elhatároztam magamban, hogy akkor fogok majd csárdást táncolni, ha...

— Ha?

— ... nagyon szerelmes leszek és eljegyzem magamat, kedves Árdy!

— Miért mondja nekem most mindig, hogy Árdy?

— Miért? — mondta elgondolkozva a leány. — Ezt most nem tudom úgy magának megmagyarázni... Tudja, vannak dolgok, amikhez hangulat kell... azaz hogy az kell, hogy egy hangulat visszajöjjön... Mondja — tette hozzá hirtelen —, mit beszélt magának a Pimpi?

— Kicsoda, kérem?

— Hja persze, maga nem tudja, hogy a Varasdy-lányt Pimpinek hívtuk az iskolában.

— De mondta, hogy magával volt együtt Angliában.

— Csak ezt mondta?

— Csak ezt, — hazudta Balázs, mert félt, hogy belepirul, ha megmondja az igazat.

— Csodálom, ha nem mondta, hogy sokat beszéltem neki magáról.

— Igazán sokat?

— Mindent, mindent, amit magáról tudtam, és mindazt, ami köztünk történt. — Nevetett. — Hiszen úgy-e, voltaképpen olyan kevés történt! Ne haragudjék, hogy nem voltam diszkrét, dehát tudja, két leány, aki magára van hagyatva idegenben és mindig együtt van és szép tavaszi éjszákán, holdfényben kinéz az ablakon a gyönyörűen angolul zöld... igen, ... igen... angolul zöld kertekre, amelyeken fehérén sétál a holdfény, hát bizony... kedves Balázs... akkor az ember kitárja azt, ami benne van, ha mindjárt olyan kevés is, mint ami a Szigeten történt.

— Azt hiszi, kevés dolog történt ott a Szigeten?

A leány nem felelt. Balázs pedig most azt kérdezte:

— Mondja, miért mondta az előbb azt, hogy velem akar maradni?

Eszter szemei most tágra nyíltak, az arca elhalványodott és lehajtotta fejét. Azután megint fel emelte s nyíltan, becsületesen nézve a férfi arcába, ezt mondta:

— Azért, Balázs, — mert szeretem.

És kezét nyújtotta Árdy felé. A férfi meg akarta fogni azt a keskeny kezet, amely olyan volt, mint valami nagy, fantasztikus ötszirmú virág, de ekkor odatoppant közéjük Ábris és harsányan kiáltotta Balázs felé:

— Wieser, kontra, Pari!

Ábris már meglehetősen előrehaladott állapotban volt. Sok jóakarát kellett hozzá, hogy ezt az állapotot egyszerűen spiccesnek lehessen nevezni. Gallérja, plasztronja, nyakkendője elázva és öszszegyűrődve. A haja belógott a homlokába, amelyen óriási izzadtság-cseppek sétáltak végig. Fehér kesztyűje egy kéményseprőé is lehetett volna.

Semmi kétség, Ábris végítáncolta mind az öt újrát a szupé-csárdásban.

Megállt Balázs előtt peckesen, katonásan és most már másodszor bement:

— Wieser, kontra, Pari!

Balázs ebben a pillanatban, természetesen, pokolba kívánta szegény Ábrist és mindenkit a világon, aki ebben a pillanatban közéje és Eszter közé állt. Sajnos azonban, ez alatt a pár pillanat alatt nemcsak Ábris, hanem Poldi mám' is ott termett és rászólt a leányára:

— Megyünk haza, Eszter!

Eszter engedelmesen felállt, hosszan, szomorúan nézett Balázssra, az pedig még hosszabban és még szomorúbban nézett vissza.

— Hát akkor most megyünk, — mondta a leány. — Január tizedikén fent leszünk Pesten. Úgy-e, ahogy mondta, maga is eljön a fiatal urak báljára?

Balázs ugyan sohasem mondta ezt és esze ágában sem volt eddig elmenni a fiatal urak báljára, de ebben a pillanatban akkor is igent mondott volna, ha Eszter a Spitzbergákra hívja a fiatal pingvinek piknikjére.

— Ott leszek — mondta —, okvetlenül ott leszek és megszorította Eszter kezét.

Azt hitte, hogy ebben a kézfogásban egy hétre valót mondott el a leánynak.

Pedig tévedett, — mert egy hónapra valót mondott vele Eszternek.

Poldi mám' még egyszer odafordult Balázshoz:

— Hát holnap reggel várom, kedves Árdy!

— Nem fogok elkésni, — mondta Balázs s ottmaradt állva a sarokban. Nézte, amint Eszter végigment a termen és nézte akkor is, amikor könnyű, szép alakja eltűnt az ajtóban.

Ábris ott állt előtte némán és a fejét vakarta:

— Mondd, Balázs, miért kellett nekem idejönni s azt mondani, hogy Wieser... kontra... izé Pari vagy mi?...

— Igazad van — felelte Balázs —, az ördög tudja, hogy miért kellett idejönnöd?...

Azzal ott is hagyta a fiút és felment a szobájába. Ott elővette az Eszter régi kis zsebkendőjét és — beletemette az arcát.

Igen, mi tűrés-tagadás benne, Árdy Balázs dr. ügyvéd, a Kamara ifjú választmányi tagja, a kereskedelmi és váltójog kiváló specialistája, a nevezetes nagy bank jogtanácsosa, a magyar jogászegylet előadója, — ezen a téli éjszakán egy kis vidéki hotel szobájában beletemette az arcát egy apró, finom batiszt-zsebkendőbe, aminek az

egyik sarkán címeres monogram és a másik sarkán — finom kis stoppolás volt.

Az ablakon át lenézett a hóval borított kertre, a zuzmarás fákra, amelyeket hideg holdfény ezüstözött meg. A szíve sebesen kalapált és, mint egy húszéves diák, tízszer, húszszor, százszor mondta magában mámorosan, boldogan, felszabadultan:

— Szeret! Szeret! Szeret! . . .

XI. FEJEZET.

Egy furcsa reggel.

Amikor Balázs reggel félnyolckor lejött a szobájából, hogy megreggelizzék, — a kávéházból cigányzene és hangos férfikurjantás hallatszott. Közbe-közbe pedig üvegcsörömpölés, hangos csattanás, — amiből most hirtelen szomorú bariton zúgott ki és dühösen panaszkolt:

*„Azt mondják, nem adnak engem
galambomnak ...”*

Balázsnak az első pillanatban már bizonyos balsejtelve támadt, hogy az ő „szolid, komoly” fiatal barátja aligha benne nincs ebben a reggeli kompániában. De ha erről eleinte némi kétsége is lett volna, meggyőzte — ez a hang és ez a nóta.

Az ajtón most egy ijedt pincér ugrott ki, belül pedig újra rettentő üvegcsörömpölés hangzott — egymásután kétszer. Majd egy nagy koppanás, mint mikor valami nehéz tárgy magasról leesik.

— Mi történik odabent? — kérdezte Balázs.

— A Csapy nagyságos úr, meg a Denghely aljegyző úr céltetőznek odabent, — felelte a pincér,

— Mit csinálnak?

— Céltetőznek, kéremalássan ...

— Hát az micsoda?

— Jaj, kérem, hát nem tetszik tudni? Nálunk minden mulatság azzal végződik, hogy céltetőznek az urak ...

— Mi a nyavalyát csinálnak?

— Hát kérem szépen, úgy van az — hadarta most a pincér —, hogy a kávéház nálunk, tetszik

tudni, a fedett udvaron van. Hát ott céltetőznek az
urak...

— És hogy megy az?

— Az úgy megy, kéremalássan, hogy, tetszik
tudni, az udvar teteje keresztbe menő vasakkal
van fedve, aztán a vasak között nagy üvegtáblák
vannak, hát aztán úgy céltetőznek...

Balázs kezdte a türelmét elveszíteni:

— Mit csinálnak? Betörik ezeket az üvegtáb-
lákat?

— Igenis, kéremalássan, betörik... azaz, hogy
a pezsgős üvegeket földobják a tetőre...

— Persze, az üreset?

— Igenis! Aztán a pezsgős üveg, ahogy föl-
röpült, hát kitöri az ablakot, oszt úgy meg át
rajta...

— Na és hova esik vissza?

— Az attól függ, kéremalássan, — mert éppen
ebben áll a játék! Ha ugyanazon a lyukon esik
vissza, akkor annak fizetnek két üveg pezsgőt, —
aki dobta. Ha meg egy másik táblán keresztül
esik vissza, akkor ő fizet egyet...

— Nagyon szép játék! — dörmögte Balázs.

— Igen, kéremalássan, nagyon szép játék, —
mondta utána meggyőződéssel a pincér. — Csapy
Ábris nagyságos úr nagyszerűen érti. Épp az előbb
nyerte a nyolcadik üveget a Denghely nagyságos
úrtól.

— Nahát ezt megnézem, — nevetett Balázs és
benyitott a kávéházba.

A terem közepén kerek asztalnál ült Ábris.
Szemben vele egy nyurga, szeplős fiatalember.
A sarokban egy pincér nagyban nyitogatta az új
pezsgősüvegeket. A primás a fülébe húzta Ábris-
nak, — de a banda behúzódva lapult meg az egyik
sarokban.

Az asztal körül jobbra-balra tömérdek üvegcsé-

rép, a tetőn vagy hat-nyolc ablak kiverve.

Ábris most már harmadszor énekelte dühös elkeseredéssel, hogy tizenhat ökörért nem adná babáját...

Balázs odalépett hozzá és kemény hangon rászólt:

— Micsoda randalirozás ez itt, Ábris? Jó hírt csinálsz itt magadnak az öreg harcsa előtt...

Ábris feje szomorúan lekótyadt. Jobb kezével leszórta a poharakat az asztalról:

— Annak már úgyis vége, Balázs, annak már úgyis vége! — azzal ráborult az asztalra és keservesen elkezdett sírni.

Balázs ott állt mellette és elbámulva nézte.

A savanyú szagú kis vidéki kávéházban, a cigány és pezsgő között, az összetört tükrök, ablakok, szerteszórt üvegcserepek között — egy szomorú kis gyerek sírt a kávéház asztalára borulva. Egy szomorú kis gyerek, akinek bika-ereje volt a széles vállaiban, kemény, dacos férfi-önérzet a kerek koponyájában, — de egy nagy-nagy, eszeveszett fájdalom a hevesen verő szívében.

Csönd volt. A primás visszاسompolygott a bandához. A pincér megállt a pezsgőbontással, egy másik pedig hirtelen odament a villany gombjához és eloltotta az éjszakai fényt.

A hideg téli reggel szürkén világított be az üvegtető roncsain. Most látni lehetett, hogy az üveggel együtt hó is esett be a terembe és elolvadva, fekete tócsákban állt a padlón. Egyszerre érezni lehetett a hideget is, amely élesen bevágódott a tört ablakokon át.

A kijózanodásnak az a bizonyos csömörös perce volt ez, amikor a mulató ember utálja magát, az egész éjszakáját, az egész életét, — az egész világot...

A szeplős fiatalember fölállt, odalépett Balázs-

hoz és bemutatkozott. Azután Ábrisra mutatott a részeg emberek kedves mosolyával és becsületes részvételével:

— Az öreg harcsa kiadta az útját ma éjjel...

— Ejnye, ejnye — mondta Balázs —, miért ilyen hirtelen?

Ábris most fölkapta a fejét:

— Mindennek vége, öregem, mindennek vége...

Balázs megint szomorúan szólt rá:

— Vedd a kabátodat, a kalapodat és gyere velem!

— Hová? ... Veled elmegyek a világ végére is, — csuklott Ábris.

— Na, odáig éppen nem kell! Egyelőre csak a gőzfürdőig megyünk, — nevetett Balázs, azután odaszólt a főpincérnek:

— A számlát hozzák majd föl, kérem, az én szobámba!

A primást odaintette és egy nagy bankót nyomott a kezébe:

— De most mars innen!

A primás sietve loholt el.

Balázs azután karonfogta Ábrist és vitte magával. A sovány aljegyző lassan, meggondoltan lépegetett utánuk. Balázs tényleg a gőzfürdőbe vitte őket és ott rábízta mind a kettőt a jókinézésű öreg fürdős-emberre.

— Majd délben visszajövök értük!

Azzal sietve visszament a szállodába.

Negyed kilenc volt már, amikor bekopogott a Poldi mám'ék lakosztályának ajtaján.

A szállodának ezt a sarokrészét — örökké kideríthetetlen okokból — apáti lakosztálynak nevezték. Volt egy afféle kis előszobája, — abból nyílt jobbra-balra egy-egy szoba. Ez volt a lakosztály.

A sötét előszobában azonban zöld libériás va-

dász állt, aki elkérte a Balázs névjegyét és két perc múlva szertartásosan visszatért s egy főudvarmester előkelőségével közölte Balázssal, hogy a kegyelmes báróné várja.

Balázst, őszintén szólva, ebben a reggeli találkozásban csak az a gondolat érdekelte, fog-e újra találkozni Eszterrel. Ebben azonban keservesen csalódott, mert Poldi mám' már az első szóval minden ilyen reménységét halomra döntötte:

— Na, Isten hozta, kedves Árdy! Üljön le gyorsan, nyugodtan beszélgethetünk! Nem fog senkise zavarni... A férjem még alszik... Eszter pedig kilovagolt Bahabaniánnal...

Árdy tényleg sietve ült le, mert szinte forgott vele a világ.

— Eszter?... Az örménnyel kilovagolt?... Most? Télen, nyolckor reggel?... Az örménnyel?... Mi történt itt? De hát akkor miért mondta... — szaladgáltak keresztül-kasul a gondolatok a fején.

— Nahát, kedves Árdy, arról van szó, hogy én tanácsot akarok kérni magától...

— Igen, tudom, a... kegyelmes úr említette nekem az ügyet...

— Nem tudja, kedves Árdy, mert én most nem arról az ügyről akarok beszélni. Azzal az üggyel majd fölkeresi magát a nagyobb fiam Pesten az irodájában. Hanem másért akartam magával egy kicsit bizalmasan beszélni.

— Kérem, parancsoljon velem.

— Mondja, ismeri maga az én kisebbik fiamat?

— Hát egyszer-kétszer találkoztam vele, de bizony inkább csak hírből ismerem...

— Ein Lauskerl! Miért tagadjam, kedves Árdy? Haszontalan kölyök! Ha maga csak a híreről ismeri, akkor nem tudja, kicsoda, mert még annál is rosszabb...

— Hát kérem, a fiatalság néha bizony nagyon könnyelmű... Talán rossz társaságba keveredett?

— Ah, was! Rossz társaság! Ha egyedül van, — az a legrosszabb társaság!... Próbáltam én már vele mindent. Már abba is belementem volna, hogy elvegyen valami gazdag zsidólányt. Dehát abból is csak baj lett volna, mert biztosan elverte volna a hozományt egy hónap alatt és akkor még a nő is itt volna a nyakunkon. Még csak az kéne!... Hanem úgy látszik, most nagy baj van vele.

— Ejnye, ejnye, micsoda?

— Megörült! — azt írják nekem!

Ezt olyan nyugodtan mondta ki Poldi mámi, mintha csak azt jelentette volna ki, hogy a fia lefeküdt aludni.

— Rettentő! — szörnyűködött Balázs — ilyen fiatal, hiszen nincs több huszonkét évesnél.

— De bizony, több annál, kedves Árdy, már elmúlt huszonnégy. Alighanem azért is örült meg most.

— Hogyan, kérem? Miért? Nem értem.

— Ej verfluchter Kerl! De én nem hiszem, hogy komoly baja lenne.

— Hogyan, kérem? Megörült és nincs komoly baja?

— Nézze, kedves Árdy, én nem azt mondtam, hogy megörült, hanem hogy most kaptam a hírt, hogy megörült...

— Na és, kérem?

— Also, figyeljen ide. A Gyuszi — azt tudja, hogy így hívják — most lent van Kolozsvárott. Azért van lent, hogy szigorlatozzék, ő azonban, úgy látszik, azt hiszi, hogy azért van lent, hogy a Biaziniban pezsgőzzék. Most aztán azt írja nekem a háziasszonya, akinél lakott, hogy tegnapelőtt reggel a Gyuszi felkötött a hálóinge fölé egy kötenyt, azt telerakta fával meg szénnel, azután fel-

mászott egy szekrényre, onnan a kályha tetejére és ott elkezdett ordítózni . . . — so ein Skandal... — Szóval, a házbeliek bejöttek, akkor elkezdte őket hajigálni a szénnel, meg a fával. Erre ezek mentőket hozattak, akik elvitték a rendőrségre, onnan az orvos rendeletére bevitték az örültek házába.

— Rettenetes! — mondta Balázs őszinte részvétellel.

— Rettenetes, mert ez nekem még nagyon sok pénzembe fog kerülni.

— Hát bizony, kérem, mégis be kell vinni egy jobb szanatóriumba . . .

— Hát hogy hová fogom vinni, azt majd bízom rád. Hanem egyelőre másról van szó. Nekem sürgősen kell most tízezer forint. Ezt gyorsan elő kell teremteni, mert délután már Váradra akarok utazni és onnan Kolozsvárra. Hát most, kedves Árdy, azt mondja meg nekem, hogy lehet itt gyorsan tízezer forintot szerezni anélkül, — hogy a férjemet be kellene avatni a dologba?

— Hát bizony, ez nem könnyű dolog, kérem. Hanem mondok én valami mást kegyelmes asszonynak: tessék Budapesten át Kolozsvárra utazni s akkor holnap majd elintézzük a dolgot.

— Azt nem lehet, kedves Árdy, én még ma utazom Kolozsvárra Váradon át.

— Hát van valaki ismerőse talán, kegyelmes asszonyom?

— Egy volna, de ahhoz nem fordulhatok, az az örmény Bahabanián. Dehát az előtt nem szívesen teregetem ki ezt a családi dolgot . . . Érti, úgy-e?

Balázs értette s a keze ökölbe szorult.

— Hát akkor, kérem, majd megpróbálok én csinálni valamit. Nekem van ugyan most egy tárgyalásom, de ismerem a helybeli takarékszövetkezet igazgatóját, az talán tudna csekkre pénzt adni. Csak

nem tudom, hogy van-e annyi készpénze neki is együtt. Nagy summa ez, kérem.

— Csekkre? Micsoda csekkre?

Árdy vállat vont.

— Hát az én csekkemre, kegyelmes asszony. Majd mindjárt meg is írom.

Azzal kivett a zsebéből egy csekk-könyvet, odament az íróasztalhoz, beleírta az összeget, aláírta, kitepte a füzetből és átadta Poldi mám'nak.

— Pesten, kérem a Kereskedelmi Bankban azonnal kifizetik. Dehát itt meg kell kérdeznem.

Poldi mám' kerekre nyílt szemekkel nézett Árdyra.

— Dehát hogy gondolja ezt, kedves Balázs? Én nem magától akartam kérni, én valahol akartam egy rövid lejáratú kölcsönt szerezni. — Wenn schon alle Stricke reissen... Dehát nem így! Hogy képzeled ezt?

— Óh kérem, kegyelmes asszonyom, legyen nyugodt. Én nagy összegek kezelésével vagyok megbízva, melyet tetszés szerint használhatok fel és jó kezeknek mindig adhatok hitelt. Ön pedig, kegyelmes bárónő, nagyon jó kéz...

— Tudja, kedves Árdy, én most olyan rettentő helyzetben vagyok, hogy nem utasíthatom vissza a gavallériáját.

— Óh kérem, kegyelmes asszonyom, én nem vagyok gavallér, én üzletember vagyok. Maga ezt a pénzt kölcsön veszi tőlem, azaz hogy meg nem nevezett üzletfelemtől, fizet érte majd kamatot, egy százalékot az Osztrák-Magyar Bank kamatlába fölött.

— Nem lesz az túl olcsó, kedves Árdy?

— Nem, én azt hiszem, ez nagyon drága lesz!

— és magában hozzátette: — Ej, Poldi mám', nagy kamatot fogsz te még ez után fizetni!

— Hát akkor mindjárt adok róla írást magának.

— Azt már nem, kegyelmes asszonyom.

— Dehát az úgy lehetetlen. Hátha valami bajom történik?

— A kegyelmes asszonynak nem történik baja.

— Na és ha mégis? Hátha meghalok? Akkor hóggy kapja vissza a pénzt?

— Akkor, ha az ügyfelem kívánni fogja, majd előadom a kegyelmes úrnak a dolgot.

— Na és ha nem fogja elhinni?

Árdy most ránézett Poldi mám'ra és nagyon nyugodt, csöndes hangon mondta:

— Amit én mondok, azt el szokás hinni... egy percig sem kételkedem benne, hogy Őexcellenciája egy percig sem fog kételkedni bennem! Hát ezt csak bízsa rám a kegyelmes asszony, — úgyis egész nyugodt vagyok, hogy magát most semmi baj se fogja érni.

— Miért hiszi ezt?

— Mert amikor egy anya elmegy, hogy megmentse a fiát, akkor úgysem engedi a Gondviselés, hogy baja essék.

Poldi mám' kezet nyujtott a férfinak:

— Hát ezt szépen mondta. Hanem megint csak azt mondom, hogy maga különös ember...

Árdy könnyen meghajtotta magát:

— Ebben igaza van, bizony, kegyelmes asszony, én különös ember vagyok. Délre visszajövök, kérem...

És magában gondolatban hozzátette:

— Akkor talán már itt lesz Eszter!

— Várni fogom, kedves Árdy, előre is nagyon, nagyon köszönöm. Ettől a perctől kezdve maga a családunk barátja. És ez, higgye el, nem rossz dolog. Gott sei's Dank, — még vagyunk valakik.

Balázs mégegyszer meghajolt:

— Én senkise vagyok, kegyelmes asszonyom, de

a barátságom az mindenkinek megéri azt, amit ő maga beleád.

Amikor Balázs elment, Poldi mám' csodálkozva nézett utána:

— Da legsz'ti' nieder! Ez az ember tízezer forintos csekket, — csak úgy mirnix-dirnix — kiállít. Érdekes! ... Na majd meglátjuk ... Minden esetre az első ember — forgatta tovább a fejében Poldi mám' —, akinél kétezer forint miatt nem tízezret kell kérni ...

Balázs ezalatt fölnézett a takarékbába, ahol kisebb huzavona után el is intézték a dolgot s megígérték, hogy délben beváltják a csekket. Amíg a bíróságra ment, Balázs folyton azon gondolkozott, mire kell ez a tenger pénz Poldi mam'-nak s miért éppen hozzá fordult segítségért? E mögött van valami — gondolta magában —, most vigyázni kell, talán nem is volt okos, hogy olyan gyorsan, egykettőre kiállította azt a csekket, hátha Eszterrel...

Itt megakadt:

— Eszter ... Miért ment Eszter ma reggel lovagolni és miért ment Bahabaniánnal lovagolni? ... Ejnye, de sok furcsa dolog jön itt össze! ...

A bíróságon hamar elintézte az ügyét. Egy óra sem telt belé, már ítéletet kapott.

Visszament a szállodába, újra jelentkezett Zalárdyéknál, ahol Poldi mám' megint csak egyedül fogadta.

— A gyerekek, úgy látszik, nagyon jól érzik magukat, hogy még nem jöttek vissza — mondta nevetve. — Nahát, kedves Árdy, széna vagy szalma?

Balázs nyelt egyet a gyerekek szóra. Hirtelen eszébe jutott valami:

— Méltóztassék ideadni a csekket! A dolog el van intézve. Úgy gondolom, okosabb lesz, ha én magam váltom be, a pénzt majd elhozom a kegyel-

mes asszonynak... Minek szerepeljen rajta az aláírása...

— Node, kedves Árdy, akkor aztán igazán semmi bizonyíték nem lesz a kezében!

— Az igaz, kegyelmes asszonyom, hát ha már annyiszor beszél erről, rendben van, adjon róla egy írást...

— Nagyon szívesen, kedves Árdy, én is így szeretem... Már adom is — azzal ment az íróasztalhoz.

— Jó, kérem, hanem ha megengedi, majd én írom a szöveget.

— Hát csak diktálja — és kezébe vette a tollat.

— Tessék hát írni a következőt: „Alulírott elismerem, hogy a mellékelt levél ügyében Árdy Balázs dr. ügyvéd úr nevemben és megbízásomból cselekszik...” Dátumot rá és tessék aláírni.

Poldi mám' készségesen írta a szöveget, de az aláírás előtt hirtelen megállt:

— De mondja, Árdy, micsoda levél az, — ami ide mellékelve lesz?

— Az, kérem, majd az én irodámnak a levele lesz, amelyben én az én bizonyos ügyfelemtől ezt a tízezer forintot a kegyelmes asszony nevében kérni fogom. Annak a másolatát majd a kegyelmes asszonynak elküldöm, akkor aztán Önnek is van írása, nekem is van írásom.

Az öregasszony fürkészőn nézett Balázusra.

— Hát tudja, fiatalember nem mindenkinek írnám alá ezt az írást így... Magának megteszem! Sie sind ein netter Mann!... Ördög tudja miért, de maga nekem az első perctől fogva nagyon rokonszenves... Úgy látom, nem is olyan nagy medve maga, mint a leányom mesélte...

— De akkor én most megyek, kérem, s egy óra múlva visszajövök... és bátortalanul hozzá-

tette — akkor talán még lesz szerencsém Eszter nagysámhoz is.

Poldi mám' összehúzta a szemét:

— Na igen, hogyne ... lehet ... — de magában rögtön hozzátette — abból ugyan nem eszel...

Balázs magához vette a csekket és elment.

De előbb a gőzfürdőnek vette útját. Megkereste az öreg fürdőmestert és megkérdezte:

— Mit csinálnak az urak?

— Az aljegyző úr, alássan jelentem, már hazament, de a Csapy nagyságos úr künt sörözik a vendéglőben a tekintetes alispán úrral ...

— Elment az esze, öreg? Mit csinálna itt az alispán?

— A tekintetes alispán úr, alássan jelentem, minden reggel kilenc órakor idejön, oszt innen megy a hivatalba ...

— De most már féltizenkettő!

— Igenis, alássan jelentem, de féltíz óta ott sörözik a Csapy nagyságos úrral.

— Öregem, én azt hiszem, kigyelmed félrelát! Az nem lehet, hogy az alispán úr a Csapy nagyságos úrral sörözzék.

— De bizony, kérem, együtt söröznek azok ... Balázs odavolt az álmélkodástól:

— Hát ezt nem értem ... Nem, ez szinte lehetlenség!

— Úgy volt az, alássan jelentem — mondta most az öreg —, hogy a tekintetes alispán úr ma is begyütt kilenckor, oszt aszondja nekem, hogy: Péter fiam, nyisd ki a kabinomat. Mert, hogy tetszik tudni, engem ő csak úgy hív, hogy Péter fiam ... mivelhogy, alássan jelentem, én vagy tíz évig voltam hajdu a keze alatt, amíg az a kis dolog nem történt.

— Micsoda kis dolog?

— Hát tetszik tudni, amikor nekem az esetem volt a Kötőfék Jóskával...

Balázs nem akarta megszakítani az öreget, hát hallgatta.

— ...Hát persze, nagyságos úr nem idevalósi. De hát azért megmondom, hogy hát én akkoriban igen elláttam Kötőfék Jóska dolgát, aki az asszony körül legyeskedett, — aztán három évig ültem miatta, jelentem alássan... és akkor már nem mehettem vissza a megyéhez, hát a tekintetes alispán úr ide ültetett be... De azért most is csak úgy mondja nekem, hogy Péter fiam...

— Na és aztán mi volt azzal a kabinnal máma?

— Hát az volt, kérem, hogy amikor a tekintetes alispán úr aszondja nekem, hogy nyisd ki a kabint... Mivelhogy, jelentem alássan, az egyes számú az övé... az minden reggel már neki van kikészítve... De hát ma reggel nem tudtam od'adni nekie, mert hogy éppen a Csapy Ábris úr volt még benne... Hát asztán mondtam is a tekintetes alispán úrnak, hogy másik kabint nyitok, mert vendég van az egyesben. Hát ő erre persze fölfortyant, hogy minek adom oda az ő kabinját másnak. Hát mondtam neki, hogy alássan jelentem, hét után adtam oda, asztán nyolckor már próbáltam kitenni a vendéget, de hát a Csapy Ábris nagyságos úr aludt a fürdőkádban. oszt semmi rázásra nem ébredt föl... No aszondja erre a tekintetes alispán úr: „majd én fölköltöm!”... Aszondtam még, hogy: „tudom Istenem, megemlegeti ezt a reggelt ez a kölyök!” Már megkövetem alássan, így mondta, hogy — kölyök... Akkor aztán rámparancsolt, hogy nyissam ki a kabint. Hát ez ugyan nem volt egészen szabályos dolog, de hát én bizony — megkövetem —, kinyitottam. A tekintetes alispán úrnak nem igen lehet ellene mondani! Hát ahogy

kinyitom, a Csapy nagyságos úr még azonmód alszik a kádban... Csakhogy a kádban már nem volt víz, mert az elzáró csapot én már nyolckor kinyitottam, mert hogy azt gondoltam, hogy úgy jobban fölébred. Hát ott ült, kérem alássan, a Csapy nagyságos úr az üres kádban és aludt. A nyaka meg épp ott volt a hideg víz csöve alatt... Erre a tekintetes alispán úr odament, hirtelen kicsavarta a hideg víz csapját... Ömlött a víz sugárban, jelentem alássan, és végigcsurgott a Csapy nagyságos úr egész testén — a nyakától a lábujja hegyéig —, de akár hiszi, akár nem, — nem ébredt föl tüle... Erre a tekintetes alispán úr leült szemben a káddal a padra, elnevette magát és azt mondta: „Hát akkor várjunk!” Várunk is, kérem, vagy egy negyedórát. Közben a hideg víz csak úgy dúlt a csapból. A kád már félig tele volt fagyos vízzel, de kérem, a Csapy úr csak aludt tovább. Egyszer csak fölugrik a tekintetes alispán úr, lecsapja a kalapját, a botját, egy nagyot ordít és aztán aszondja: „De hiszen, aki árgyélusa van, legény ez a talpán!” Még aszonta, hogy: „nem erenvált”, „nem ruja ez”, „legény ez, aki mindene van!”... Akkor osztán odaugrott hozzá, jó megrázta a nagyságos urat. Erre a Csapy nagyságos úr föl is ébredt és ekkor az alispán úr aszonta neki: „Add ide a kezedet, öcsém, vasból vagy te, látom, neked adom a leányomat... Öltözz föl, egy-kettő, künt megvárlak a sörözőben!” Azzal a tekintetes alispán úr el is ment. A Csapy nagyságos úr pedig kiugrott a kádból és váltig csárdást akart táncolni velem, osztán egy-kettőre fölöltözött és ment az alispán úr után. Hát azóta söröznek kérem... Nekem meg a Csapy nagyságos úr örömibe öt pöngő borravalót adott...

— Gyönyörű történet — mondta magában Ba-

láz —, az ember sohasem tudhatja, hogy mivel lehet karriert csinálni!

Bement ő is a sörözőbe és ott találta tényleg az öreg harcsát Ábrissal.

Az alispán éppen magyarázott valamit:

— Akkor aztán benne vagy az egyenesben, fiam, de a legfontosabb, a legelső, hogy a földet meg kell szabadítani a tehertől! Arról hát szó se lehet, hogy a birtokot eladjátok és Pestre menjetek. Lehet, hogy Jutka azt szeretné, én azonban nem engedem... A föld a legelső.

Árdy Balázst megfogta ez a szó.

... Igen, igen, a föld, az a legelső! A föld!...

Szégyelte magát, hogy ezen az utolsó két napon nem gondolt rá, pedig évek óta folyton ez fűtötte, ez kínozta, ez ostromozta, — a föld... az ősi föld.

— Igazad van, kedves bátyám — mondta oda-lépve hozzájuk —, százszor és ezerszer igazad van — a föld a legelső...

Az öreg harcsa csak most vette észre Balázst s valami furcsa zavarral válaszolt:

— Kérlek, kedves öcsém, bocsásd meg, ha fájó emlékeket érintettem. Dehát tudod, én annak a mondásnak vagyok a híve: — akié a föld, azé az ország!... Persze az új emberek ezt másképp látják. Talán te is lenézed már ezt a nagy rögmádatot... De én mindenkit szeretnék odakötni a földjéhez, hogy el ne hagyja...

— Én azt hiszem — mondotta csöndesen Balázs —, hogy a földhöz akkor vagyunk a legjobban odakötve — amikor elveszítettük... Amíg megvan, addig sok vele a gond, a vesződség... sokszor hálátlan, sokszor szeszélyes élettárs a föld, de ha egyszer elmegy tőlünk, akkor érezzük igazán, hogy mi — nem tudunk elmenni. tőle!... Visszahív, visszahúz, soha el nem ereszt

és minél távolabb van, annál jobban akarjuk... Én különben azt hiszem, hogy sok mindent kitálhatnak a világon, támadhat sok új pálya, sok új foglalkozás, de igazán szép dolog csak egy van: úrként megállni a földünk határán, — elnézni a nagy szántóföldeket, a végtelen búzatáblákat és azt mondani: Ez az enyém!... Hiába, az uralomnak ez az érzése, ami valahogyan összeforr az ősi birtoklásnak a büszkeségével, — ez az, ami a legszebb férfiöntudat és legteljesebb emberi kielégülés... Dehát — szomorúan legyintett egyet hozzá — ez bizony ma már nem mindenkinek adatik meg... Hanem akinek megadatott, az vigyázzon rá, mert ebben van a két legszebb és leg-hatalmasabb férfidolog: az uralkodás és a függetlenség.

Forkó Mihály lassan bólogatott hozzá és egy kis szünet mulva így szólt:

— Dehát ki tudja, meddig birjuk! Egyre nehezebb lesz a gazdálkodás... Meg aztán szét is megy a vagyon... Nézd, az öreg Zalárdy... ő maga azon a kis birtokon úgy-ahogy jól eléldégtelt... Szerepet tudott játszani, politizálhatott, szépen lassan fölsétált a legmagasabb csúcsokra... De hát a gyerekei mit fognak csinálni? Két fiú is van, — az egyik haszontalan kölyök, a másik közepes talentum. A birtok szétmegy és megosztva már egykinek sem fogja azokat az életfeltételeket megadni, amit az öregeknek megadott. Két generáció — és az egész szép zalárdi birtok törpe telkekre fog széteszlani.

—Hát miért osztják szét? — szólt közbe Ábris.

— Együtt is gazdálkodhatnának!

— Közös lónak túros a háta, fiam — nevetett az öreg harcsa —, hanem talán Poldi mám' talál valami jobb megoldást, — teszem azt, ha az az

örmény elveszi Eszterkét, az biztosan nem kér möringba részt a földből...

Balázst mintha szíven ütötték volna.

Mi ez? Hát már ezek is erről beszélnek? ... Mi van itt? Mi történt itt az örmény és Eszter között? ... Lehetetlen, hiszen tegnap este azt mondta ... tegnap este mondta azt, hogy ...

Valami nagy melegség járta át a szívét és szinte látta a leányt, ahogy nyugodtan, szelíden ránézett és a hangját hallotta:

— „Azért Balázs, mert szeretem.”

De az alispán folytatta:

— Érdekes asszony, hiába, nagyon érdekes asszony ez a Poldi mám'. Még az én eszemen is túljár, pedig hát nekem van már némi gyakorlatom az úri huncutságban ... Tegnap is egy-kettőre olyan kényszerhelyzet elé állított, hogy alig tudtam kimászni a dologból ... Minden áron ide a megyébe akarja kineveztetni a kisebbik fiát, azt, aki most teszi a rigorozumot Kolozsvárott ... De hát mit csináljak én azzal a lump kölyökkel — nevetve odamutatott Ábrisra —, nem elég, hogy ez az egy is a nyakamba szakadt?

— Csakhogy én nem akarok aljegyző lenni! — tiltakozott Ábris.

Balázs most egyszerre megértette, miért nem sikerült tegnap a polgármesternek megnyerni Poldi mám' protekcióját a fiának — a megyéhez. És megértette azt is, hogy miért volt olyan sürgős Poldi mám'-nak, hogy minél hamarabb és minél kisebb zajjal kiszabadítsa fiát Kolozsvárról.

A gondolatai megint csak Eszterre ugrottak vissza.

— Mit akar az a leány Bahabaniánnal? ...

Ábris azonban nem hagyta gondolkozni.

— Édes Balázskám, úgy nézz rám, hogy én

vagyok most a világ legboldogabb embere. Mert ha Jutka most a feleségem lesz...

— Hát ahhoz én szívből gratulálok, Ábriskám, de nem gondolod, hogy jó volna ezt a hírt most már Jutkával is közölni? Mert egyelőre Gida bácsin és rajtad kívül csak én meg az a vén fürdőhajdú tudjuk a dolgot!

Az alispán nevetve ütött öklével az asztalra.

— Na, már ez igaz. Ezt ugyan jól megcsináljuk! Hiszen még a feleségemmel se beszéltem róla — vakarni kezdte a fejét —, pedig hát eddig ő sem akarta, míg végre is — és zavartan kapargálta a tarkóját.

Balázs ekkor magában megállapította, hogy a vármegye legfélelmeesebb embere, úgy látszik, az asszonyokkal szemben határozottan — nincsen fölényben. A közéletben — Poldi mám', odahaza pedig alighanem Forkó Gedeonné önnagysága...

Ábrisnak egyszerre hosszúra nyúlt a képe:

— Hát azt hiszed, Miska bácsi, hogy itt még valami akadály is lehet?

— Na, nem... hát azt éppen nem, hanem hát mégis csak meg kell beszélnem az asszonnyal... Ejnye... izé... tán az lenne a legjobb, ha előbb beszélnénk Jutkával... Megállj csak... igen... Gyere be velem most a hivatalba, — én oda áthivatom Jutkát, azután ott majd megbeszéljük a haditervet...

Ábris igen elszomorodott:

— Haditervet? Hát ez olyan nehéz dolog még, hogy haditervet kell csinálni?

Az öreg harcsa erre a következő bölcs mondással felelt:

— Kedves barátomuram, jegyezze meg magának, az asszonyokkal szemben mindig haditervet kell csinálni... Az igaz, hogy azután néha közben éppen az ellenkezője jön ki belőle!...

Az alispán ezzel kihörpintette a sört, ami még a poharában volt és fölszedelőzködött:

— Na gyere, ipse, majd meglátjuk, hogy lesz, mert úgy még úgysem volt soha, hogy valahogy ne lett volna...

Balázs elbúcsúzott tőlük és bement a takarékbába. Fölvette a pénzt, aztán sietve megindult a szálloda felé.

Mikor a főutcára befordult, könnyű bricska robogott el mellette. A bakon az öreg Zalárdy ült, aki maga hajtotta a két pejt.

— Mellette pedig — Eszter.

Balázs elgondolkozva ment és csak az utolsó pillanatban ismerte föl. Hirtelen a kalapjához kapott. Ahogy a kocsi elrobogott mellette, még látta, hogy a leány visszafordult és a kezével sokáig élénken integetett. A következő pillanatban azonban a bricska befordult az egyik utcába.

Balázs kedvetlenül lépett be a szálloda kapuján, ahol Zalárdyék vadásza a portással beszélgetett.

— A kegyelmes asszony még fönt van?

— Igen, de mindjárt megyünk a vasútra, azt hiszem, várja a nagyságos urat... rögtön bejelentem.

Poldi mám' útrakészen tényleg csak Árdyt várta már.

Balázs átadta a tízezer forintot, hét ropogós ezrest és harminc százast.

— Eszter nagyon sajnálta, hogy nem tudott magától elbúcsúzni, kedves Árdy — mondta Poldi mám' —, de a férjemnek ma feltétlenül haza kellett menni!... Eszter mondta is, hogy mondjam meg magának, ne felejtse el a fiatal urak bálját. Én is remélem, hogy maga ott lesz — összehúzta a szemét és hangosan fölnevetett —, persze, mint vendég... Old boy... nicht wahr? Hát kedves

Árdy, addig is Isten áldja és ne féljen, a lejáratkor mindent megfizetek.

Árdy szótlanul meghajolt, de magában keményen mondta:

— Én is.

Lekísérte Poldi mám'ot és ő maga segítette be a kocsiba, a szálloda avult, rozoga hintójába, amely lassú mozgással indult el. A kegyelmes aszszony úgy ült benne fölszegett fejjel, fölényes arccal, mint Mária Terézia a bécsi szobrán:

— Also auf Wiederschauen, kedves Árdy, csak jól vigyázzon az írásra . . .

A kocsi elhajtott.

Balázs pedig összehúzott szemöldökkel nézett utána:

— Igen, arra az írásra én nagyon is fogok vigyázni!

. . . Egyszerre rettentő egyedül találta magát. Elindult a megyeház felé, hogy megkeresse Ábrist. Úgy érezte, hogy szüksége van most erre a kedves, nyíltszívű, hangos szavú, egyszerű fiúra, a nyugalomára, az optimizmusára, a könnyelműségére.

Fején végigfutott az egész mai reggel és délelőtt, — a hangos dárídó lent, hajnalban a kávéházban, a céltetőzés, a savanyú borszag, az olvadt hó tócsái a terem padlóján . . . a gőzfürdő . . . Poldi mám', a csekk, a tízezer forint . . . az Ábris szerencséje és . . . és Eszter . . . és Bahabanián . . . és Bahabanián és újra csak Bahabanián . . .

— Furcsa reggel — mondta magában nagyot sóhajtván —, micsoda furcsa reggel!

XII. FEJEZET.

Lábnyomok a hóban.

A bricska lassan haladt a havas úton.

— Szánnal kellett volna jönni — morogta Zarlárdy —, most elkínlódhatunk két órát, amíg hazaérünk.

Eszter behúzta magát a bundájába és úgy tett, mintha nem hallaná, mit mond az öreg úr.

Ez a hirtelen találkozás az előbb — egészen megzavarta.

Balázs még itt van a városban?

— Mondd, apa, neked is azt mondta a mama, hogy Árdy lemondta a mai találkozót? — kérdezte hirtelen Eszter.

— Nekem semmitsem szólt róla. Miért?

— Engem ma korán reggel fölzavart a mama és elküldött a Málcsi néniékhez valami csipkemin-tákért s amikor visszajöttem, akkor megint valami kommissiót bízott rám a városban a kárpitosnál meg a képkeretezőnél... és közben azt mondta, hogy Árdy lemondott, mert hirtelen vissza kellett utaznia Budapestre. Most meg az előbb itt köszönt nekünk.

— Kicsoda? Árdy? Én nem is láttam, — csodálkozott az öreg kegyelmes.

— Igen, Árdy — mondta Eszter —, én jól láttam, Árdy volt... Árdy Balázs...

Van a szerelemnek egy furcsa korszaka, amikor az ember boldog, ha valakinek kimondhatja a nevét. Valami furcsa jó érzés az, közömbösen, de hangosan mondani ki egy nevet idegenek előtt, vagy akár a legközelebb álló ember előtt is, aki

nem tudja még — hogy nekünk mi közünk van ehhez a névhez... Úgy tenni, mintha lényegtelen, érdektelen dologról volna szó és közben hallatni a saját szavunkat, saját hangunkat, amely egy nevet... azt az egy nevet muzsikálja, újra meg újra.

— Ez az Árdy Balázs — kezdte megint Eszter — igazán nagyon kedves, nagyon jó fiú...

Zalárdy elmosolyodott:

— Lehet, de én azt hiszem, hogy pozőr és egy kicsit — snob...

— Miből gondolod ezt, apa? ... Én ellenkező-
őszinte ember...

— Áh, ezt nem tudom, — felelte a kegyelmes leg, azt hiszem, hogy nagyon közvetlen és nagyon — én nem akarom megbántani szegényt, — de én nem szeretem ezeket a britannika embereket... No hiába, nem szeretem...

— Micsoda embereket?

— Hát ezt aligha érted meg, fiam — mosolygott az öreg —, mert nem vagy szivaros. Britannika ember az a férfi, aki nem trabukót szí, mert az nyolc krajcár, hanem a hét krajcáros britannikát, s azt hiszi, hogy ezzel valami nagyszerű dolgot csinál... Tisza-szivart nem venne meg soha, mert az már pazarlás!...

— Hát ez csak nem bűn...

— Nem bűn, édes leányom, hanem hát, tudja Isten... Én nemszeretném, ha a fiaim britannikát szívnanak...

— Tudod, apa, én meg nem tudom, de úgy vagyok vele, hogy én nem szeretem ezeket a gianaclis fiúkat... Ha egy segédfogalmazó fizetéstelen, de a cigarettája egyiptomi, akkor...

— Na, akkor ez az Árdy tetszhetik neked...

Eszter dacosan felkapta a fejét:

— Tetszik is!

Az öreg most hirtelen leánya felé fordult és erősen megnézte:

— No né!... Mit nem mondasz... Remélem, nem jutott eszedbe, hogy ez az ember...

Eszter ijedten visszahúzódott a kocs ülésbe és gyorsan válaszolt:

— Ugyan, apa... Hát hova gondolsz?... Hát nem úgy értem... De látod, én szeretem az ilyen komoly, nyugodt, meglett embereket, akik nem ugrabugrálnak, nem kurizálnak, hanem kedvesen, okosan elbeszélgetnek velem, mint emberek emberrel... Árdy tegnap is olyan érdekeseket beszélt Párisról... — egy kicsit elpirult a leány, mert érezte, hogy az, amit mond, közel van legalább is a föllentéshez, — de azért folytatta:

— Elmondta, hogy milyen érdekesen élt a Quartier Latinban, mint diák... — itt megszeppent egy kicsit, mert érezte, hogy jó lesz a részletekbe bele nem menni — és azt mondta, ha...

A bricska ebben a pillanatban nagyot zökkent és a hátsó része hirtelen lerogyott jobbfelé.

Zalárdy erős kézzel fogta a gyeplőt és egyetlen mozdulattal megállította a lovakat. A kocsis azonban a hátsó ülésről lepottyant a hóra.

— No, a fene megette — dühösködött az öreg kegyelmes —, ezzel most megjártuk... Mi az ördögöt csinálunk itt most?...

A kocsis föltápáskodott, Zalárdy és Eszter pedig leszálltak.

A bricska bizony szomorúan nézett ki. A kerék talpa el volt törve, vele együtt három-négy küllő s az egész mélyen belesüppedt a hóba.

— Valami mély vágásba szorult a kerék, kegyelmes uram, — mondta a kocsis.

— Bánom is én, hogy mért tört el! De mi a nyavalyát csinálunk mi itt az út közepén!

— Nem vagyunk már messze Moráditól, ke-

gyelmes uram, azok a fák ott, az már a falu széle. Tessenek bemenni... a morádii pap majd hazaküldi a kegyelmes urékat, ide meg kijöhet a kovács és valahogy majd összeeszkábáljuk ezt a kereket.

— Hát gyerünk — morogta az öreg —, nem fogsz megfázni, Eszti?

— Óh, dehogy, tudod, hogy a mama hogy föl-pakolja az embert az ilyen útra!...

— Na jó, menjünk hát! — dörmögte Zalárdy és belekarolt a leányába.

Szép, napfényes téli délelőtt volt. A hó csikorgott a talpuk alatt.

Eszter rátámaszkodott az apja erős karjára. A szeme káprázott kissé a nagy csillogó fehérségtől.

És az a név újra ott forgott a fejében:

— Árdy Balázs — gondolta magában —, milyen jó volna most itt, — vele menni karonfogva, ebben a nagy fehér világban, ebben a nagy hideg világban, összebújva ketten... Dehát, miért mondott le a mamának? És ha lemondott, miért nem utazott el? ... Hogy lehet, hogy nem akart újra találkozni ma? ... Igen... Hogy lehet, hogy nem akart újra találkozni ma, — a tegnapi éjszaka után? ... Jaj, micsoda különös ember! ... Dehát, miért is mondta meg neki, hogy... Igen, ez volt a baj... Nem lett volna szabad ilyen őszintén, ilyen nyíltan megmondani... Nem, nem lett volna szabad... Mit fog gondolni ez az ember?

— Meg fog vetni!

Ez a rémült gondolat villant át az agyán.

— Igen, meg fog vetni... El fog fordulni tőlem... El fog fordulni tőlem és el fog menni... Igen, egészen biztos, hogy el fog menni... El fog? ... Szent Isten, hiszen már el is ment... Persze, hogy elment... Elment, mert nem ment

el... lemondott azzal, hogy elutazik, de nem utazott el... Hát csak azért mondott le, mert nem akart látni... Jaj... de rettenetes ostobaságot csináltam!... Most már vége mindennek! Nem utazott el, — hát nem jön többé vissza!... — a torkát szorongatta a sírás és félelmében önkénytelenül megszorította az apja karját.

— Mi az, kisleányom, mi bajod van?

Eszter föl ijedt a révedezésből:

— Semmi, semmi... Csak megbotlottam, — azután magában hozzátette: — igen, megbotlottam... jaj, de nagyon megbotlottam...

— Mi lesz most? — kérdezte egyre magától.

Rettentő félelem fogta el:

— Írni kellene neki, okos, szép levelet kellene írni neki... Megírni, hogy „kedves Balázs, maga valószínűleg félreértette azt, amit mondtam, mert én...” Nem, így nem jó... Sőt! Ha most írnék neki, az talán még rosszabb volna... Dehát kell valamit csinálni... ez így nem maradhat... Az után a három év után most milyen szépen és gyorsan jött minden... milyen váratlan volt, amikor az ablakból láttam, hogy megérkezik... hogy Ő — megérkezik a szállodához... és milyen jó volt, hogy az utcán nem ismert meg... és milyen szép volt az egész találkozás...

Ó, hányszor elképzelte már Eszter ezt a találkozást a három év alatt! Hányszor mondta el magának — mintha másnak mesélné el —, hogy is történt, mikor majd ő újra találkozott Balázssal: hogy ő azt mondta... amire azután Balázs azt mondta... és akkor ő azt mondta neki... és akkor azután Balázs azt felelte... Jaj, hányszor, hányszor rajzolta ki magának a legapróbb részletekig a találkozást, milyen szépnek, milyen gyönyörűnek, milyen ellenállhatatlannak!... És most, meg is történt... Igaz, egészen másképpen,

mert ő nem azt mondta és Balázs sem azt felelte, — de azért milyen szép volt, milyen gyönyörű volt, milyen ellenállhatatlan volt...

És most vége lesz? ... Mindennek vége lesz? ... Hát ez lehetetlen!

Nem is vette észre, hogy már bent jártak a faluban. Zalárdy ismerte a papot, az öreg Kozelik Mátyást és egyenesen a plébániára ment a leányával.

Az öreg plébános nagy csodálkozással és nagy tisztelettel fogadta a kegyelmes urat s mikor megtudta, miről van szó, rögtön befogatott a szánkóba.

— Előbb tessék azonban nálam valami meleget enni vagy inni — mondta szerényen, kedvesen —, majd csak akad valami, — azzal bevezette őket a házba.

A fehérre meszelt, tágas ebédlőben vígan patogott a tűz és Eszter, aki már nagyon didergett, boldogan bújt le a kályha mellé a sarokba és dörzsölve melengette a kezét.

A két öreg az asztalhoz ült és Zalárdy mindjárt politizálni kezdett, szidta a kormányt és szidta az ellenzéket, a zsidókat és a parasztot — általában mindenkit. Kozelik Mátyás mosolyogva hallgatta, de nem helyeselt és nem tiltakozott. Végül csak annyit mondott:

— Hát, kegyelmes uram, én nem politizálok ... Öreg is vagyok, — nem is az én dolgom, hanem egyet azért mondok Nagyméltóságodnak. Én azt hiszem, hogy az a fényes budapesti Országház napról-napra messzebb lesz a kis falusi házaktól, mitőlünk, mindannyiunktól, akik itt élünk, dolgozunk, küszködünk és meghalunk. Mi csak azt látjuk, hogy a mi dolgaink édes-keveset érdeklik az urakat ott benn a Házban és abból aligha az nem lesz, kérem, hogy majd bennünket sem fog majd

érdekelni, ami ott történik — és ez még sokkal nagyobb baj lesz!

Közben behozták a reggelit, amiről azonban hamarosan kitűnt, hogy bizony az szabályos ebéd.

Eszter alig vett valamiből, nem figyelt a beszédre s egyre jobban és jobban beleásta magát a kétségbeesésbe. Tehetetlenül vergődött benne és nem tudott kiutat találni.

A kocsis jött jelenteni, hogy a szánkó a kapu előtt van.

— Én azt hiszem, kegyelmes uram, hogy jobb lenne, ha nem egyenesen mennénk, hanem egy kis kerülővel Bükk-Varasd felé — szólalt meg most Kozelik Mátyás —, mert az éjjel a Petence hídjának egy darabját elvitte a jég és emiatt az átkelés most nagy ügyel-bajjal jár...

— Bükk-Varasd! — ez úgy ütötte meg Eszter fülét, hogy a szíve sebesen kezdett dobogni.

— Ejnye, az ördögbe! — zsörtölődött Zalárdy —, még ez is? Öreg este lesz, mire hazaérünk Zalárdra. Na mindegy, hát gyerünk. Nem tudod, Eszter, Zdenkóék odahaza lesznek?

Eszter fölugrott és gyorsan válaszolt:

— Hogyne, Pimpi mondta nekem tegnap, hogy ők már korán reggel hazamennek Varasdra. Ó, az nagyon jó lesz, apukám. Varasdyék már úgyis annyiszor hívtak...

Magában meg azt gondolta:

— Az nagyon jó lesz, mert ketten Pimpivel majd csak kifőzünk valamit!

Elköszöntek.

A szán sebesen vitte őket és egy félóra mulva már Varasdon voltak, ahol az egész család hangos örömmel fogadta őket.

Varasdyné — egy nagyon joviális, kedves kövér asszonyság —, természetesen kijelentette, hogy arról most már szó sem lehet, hogy innen ebben

az időben tovább menjenek, hanem maradjanak itt vacsorára, a vendégszobák úgyis be vannak fűtve, azután holnap majd tovább indulhatnak. Zalárdy nem nagyon kérette magát, mert már elég volt erre a napra a hideg természetből.

— Hát bizony megköszönjük a szíves meghívást, kedves komámasszony — mondta —, Poldi úgyis Pestre utazott pár napra, mi hát szalmák vagyunk Eszterrel.

— Nahát annál jobb — felelte Varasdyné —, akkor legalább csak ebéd után eresztem el holnap magukat. Hanem a főtisztelendő úr szánját, azt most már visszafordítom . . . Maguk majd a mienkkel mennek haza . . . Bizony azt előre megmondom, ne sokat várjanak a vacsorától, mert nem készültem rá, hogy ilyen nagy úr lesz a vendégem . . .

— Volt magánál már nagyobb úr is vacsorára, kedves Tekla — nevetett Zalárdy —, mint én. Volt már magánál — az én feleségem is!

A háziasszony nagyot kacagott és karonfogta Esztert, meg a leányát:

— Gyerünk, gyerekek, hagyjuk az urakat.

És vitte őket a leánya szobájába. Ott pár percig még beszélgetett Eszterrel, de azután kiment a dolga után.

Eszter már alig várta, hogy egyedül legyenek. Gyorsan, szakadozott mondatokban, össze-vissza keverve, elmondta a tegnapi este és a báli éjszaka történetét. Az előadás nem volt valami túlságosan összefüggő, de annál részletesebb és színesebb; a fő, hogy Pimpi a végén pontosan tudott mindent.

— Te, Eszter, nem a Bahabanián miatt nem jött el ma reggel Árdy?

— Ugyan, kérlek, hiszen láthatta, hogy én nem is törődöm azzal az emberrel. Honnan veszed ezt?

— Nem tudom, de tegnap egy párszor nagyon sötéten nézte barátunk az örményt.

— Ugyan, kérlek, mit bánthatja Balázst az az örmény, — azután, hogy megmondtam neki, hogy én szeretem... Nem, nem, valami egészen más dolog van... Csak azt tudnám, hogy micsoda!

A két leány estig ott ült a szoba sarkában behúzódva és összekuporodva a divány sarkában.

A félhomály lassan befödte őket s ahogy a sötétség elborította a szobát, Eszter szíve egyre nehezebb lett, a torka egyre jobban összeszorult és aztán egyszerre — minden különösebb ok nélkül — keservesen sírni kezdett.

Így azután szép halkán elsirdogált vagy egy félórát.

Nyolc órakor vacsorához hívták őket. Eszter hamarosan összeszedte magát, a könnyeit letörölte, de akkor derült ki, hogy Pimpinek is le kell törölni könnyeit, mert természetesen Eszterrel együtt ő is bőgött egy sort.

Az ebédlőben meglepetés várta őket. Botykó érkezett meg Újhelyről és hozta a nagy hírt:

— Csapy Ábris eljegyezte Forkó Jutkát!

A leányok oda voltak a csodálkozástól:

— Lehetetlen! — mondta Pimpi. — Hogy történt ez? Hiszen Jutka még tegnap is azt mondta, hogy az öreg harcsa semmi áron nem akarja Ábrishoz adni.

— Nekem is sírt — ámuldozott Eszter —, hogy még ezen a báli éjszakán szakítania kell Csapyval, mert sem az apja, sem az anyja tudni sem akarnak róla. Nahát, ez érdekes!

— Márpedig — erősködött Botykó — ez így van, nekem ma délután maga az öreg harcsa mondta — a közigazgatási bizottság ülésén...

Ezeket a szavakat, hogy a közigazgatási bizottság ülésén, Botykó határozottan, bizonyos büszke-

séggel mondta ki, amivel némiképpen saját hivatali fontosságát is hangoztatni akarta. Botykó ugyanis újabban tb. szolgabíró volt s mint ilyen volt jelen az ülésen, — amit sietett is azután Eszternek a tudomására hozni.

— Nagy bolond ez a Jutka — mondta most Pimpi —, hogy hozzámegy ehhez a lump fráterhez.

Eszter szomorúan lehajtotta a fejét és csöndesen szólalt meg:

— Milyen boldog lehet ez a leány most, hozzámehet ahhoz, akit szeret . . .

— Boldog? . . . Lehet — nevetett Botykó —, de semmiesetre olyan boldog, mint Ábris! Azzal most igazán madarat lehet fogatni. Véletlenül találkoztam vele a Vörös Bika előtt, ahova Árdy Balázsért ment, akivel együtt utazott a délutáni gyorsal — Pestre.

— Árdyval is beszélt? — kérdezte most Botykót és érezte, hogy elpirul.

— Igen, ma véletlenül háromszor is láttam. Reggel fölmentem hozzá, mert valami megbeszélni valóm volt vele, — Botykó itt egy nagyot nyelt s körülnézett, hogy az öreg Zdenkó nem hallja-e és csak azután folytatta — de akkor reggel nem tudtam beszélni vele, mert éppen a kedves mamájánál volt . . .

— Kinél volt? — kiáltott egész hangosan Eszter.

— A Kegyelmes Asszonynál — könnyörgöm.

— Kedves Botykó, maga téved — mondta határozottan Eszter —, Árdy Balázs nem volt, nem lehetett a mamánál ma reggel . . .

— De könnyörgöm, a szemem láttára ment be a lakosztály ajtaján. Én befordultam a folyosóra, amikor a maguk vadásza ajtót nyitott neki.

— Nem értem — csodálkozott Eszter, — nem értem. Apa! — szólt oda a kegyelmeshez, aki

Zdenkó úrral piketirozott az egyik sarokban, --- Botykó azt mondja, hogy Árdy reggel a mamánál volt...

— Mikor? — kérdezte Zalárdy.

— Úgy nyolc után... nyolc és fél kilenc közt — felelte Eszter helyett Botykó.

— Hát azt nem tudom, mert én tízig aludtam, fiam... Dehát fontos az, hogy volt ott, vagy nem volt ott? Nem ő az egyedüli fiskális az országban! Ha nem volt, hát majd megcsinálják más-sal!... Hagyd te ezeket a dolgokat, fiacskám — mondta Zalárdy és nyugodtan tovább kártyázott.

— Na és mikor látta Balázst... izé Árdyt? — kérdezte újból Botykót Eszter, de közben újra boldog volt, hogy kimondhatta ezt a nevet.

— Másodszor déltájban láttam, amikor bementem a törzsasztalunkhoz a Bikába, — ott beszélgetett a kapuban a Kegyelmes Asszonnyal.

Eszter összecsapta a kezét:

— Már megint a mamával?

— Vele bizony, könyörgöm. Ő segítette be a kocsiba Poldi mám'ot... izé... bocsánat, a Kegyelmes Asszonyt...

Eszter a fejét rázta:

— Nahát, ez érdekes. Dehát akkor miért... — elharapta a szót és csak gondolatban folytatta — dehát akkor miért mondta a mama, hogy Árdy lemondott s miért nem szólt róla később, hogy ott volt!...

De ekkor már éles bizonyossággal érezte meg, hogy őt reggel szándékosan küldte el Poldi mám' Málcsi tanthoz s azután később újra szándékosan kommissióztatta.

Persze, nem akarta, hogy találkozzanak. De mert...

— Hát ez rettenetes!... A mama nem mondott

igazat . . . — tűnődött Eszter — ezt sohasem tette velem eddig! . . .

Ez a furcsa fölfedezés fájt neki. Valami keserű ízt érzett miatta. Azután egyszerre vidám lett:

— De hiszen akkor nincs semmi baj! Akkor Balázs nem is gondol róla semmi rosszat! — most érezte, hogy megint összeszorítja valami a szívét. Ráborult Pimpire és újra sírni kezdett.

Botykó rémülten nézte.

— Mi az, kérem, az Istenért, mi baj?

Eszter összeszedte magát:

— Semmi, semmi, csak tudja . . . olyan boldog vagyok, hogy Jutka . . . szegény kis leány . . . úgy örülök, úgy örülök — és közbe halkán Pimpi fülébe súgta:

— Jaj, de jó! Érted? Jaj, de jó . . . Akkor nincs vége! . . . Akkor semmi baj sincs Balázssal! . . .

Botykó most újra kezdte:

— Harmadszor meg, mondom, akkor láttam, amikor elutaztak Ábrissal . . . — azután hirtelen egész más hangon folytatta:

— Hanem tudja, milyen érdekes volt, ahogy most Újhelyről jöttem, Morádi előtt jódarabon apró kis lábnyomokat láttam s folyton azon törtem a fejemet, kinek lehet Morádiban ilyen kicsi lába? Most már tudom, hogy maga volt, Eszterke...

— Dehát akkor nem tudtam s egyre azon gondolkoztam, honnan jönnek ezek a lábnyomok és hova vezetnek? . . .

Eszter felnézett a szoba mennyezetére és csak egy kis idő múlva felelt:

— Honnan, — hová? . . . Kedves Botykó, azt kérdezi, — hogy honnan, hová? . . . Hát Bánatországból — Örörmországba, kedves Botykó! . . .

A fiú nagyon értelmetlen képet vágott:

— Hogyan, kérem? . . . Mit mond? Hogy érti ezt? . . .

Eszter elgondolkozott:

— Hogy értem ezt? — felelte csöndesen — hát csak úgy . . . Csak úgy mondtam! . . . Ezt csak úgy mondtam . . .

Otthagyta Botykót és odalépett az ablakhoz.

A fejét odaszorította a hideg ablaküvegre, amelyen át alig lehetett látni valamit a külső üveg sok jégvirága miatt.

Künn sötét volt.

Eszter magában ismételte:

— Örömszágba! . . . Örömszágba! . . .

Azt érezte, hogy most valami nagy végtelen fehérségnek a szélén áll és hogy most kitárt karral és felszabadult szívvel elindult . . . igen . . . visszatartóztatlanul elindult valami csodálatos, valami nagyszerű, valami nagyon messze és mégis nagyon közeli gyönyörűség felé.

XIII. FEJEZET.

Változatok egy vonat sípján.

A gyorsvonat a havas és kietlen mezők között versenyt futott az estével. Nyugaton már lebukott a téli nap vörös golyója, de a láthatár szélén még vörös volt az ég. Ez a nagy vörösség feljebb egyre jobban beleszelidült valami lágy rózsaszínbe és azután egészen beleveszett a felhők szürkességébe.

A vonat zakatolva és nagyokat kattogva száguldott az elpirult láthatár felé, mintha menekülni akart volna az este elől, amely a háta mögött — keletről — lassan és félelmesen, biztosan és feketén borította be az eget és szinte percről-percre jobban és jobban beérte a gép futását.

A fülke ablakai mellett sebesen suhantak el a távíró-póznák és árnyékuk a föld hóval borított, de barnán meg-megszakított pásztáival együtt, mint óriási sebes óramutatók írták le a rohanó vonat mellett újra meg újra megújuló íveiket.

A sötétség egyre nőtt. Most már ott szállt a vonat fölött, amely hiába próbált kiszaladni alóla. Az árnyékok jobbra-balra ráborultak a hó fehérségére és teljesen elfödtek az eget. A lokomotív füstje már szikrafelhőként szállt el az ablak mellett és ahogy a fülke lámpája hirtelen kigyulladt, a föld havas fehérsége az ablakon túl, mintha hirtelenében elszaladt volna.

A láthatár most már nyugaton is sötét volt s az este lerázhatatlanul és győzelmesen ráborult az egész világra.

Egy faluvégi házban lámpát gyújtottak, amelynek piros kis fénye hirtelen föllobbant a messze-

ségben s mintha ettől egyszerre végkép elsötétedett volna minden: a havas szántóföldek, a jeges utak, a kopár fasorok és a távoli hegyek, amelyek belezuhantak a láthatatlan távolba.

Az apró piros fény pedig egyre közeledett és nőtt a fogyó távolsággal. És itt is és ott is — a sötétség mélyének rejtelmes messzeségében — új meg új kis fények gyulladtak ki. Megannyi kivilágított ablak, ahogy az elszórt házak sötét falából hol itt, hol ott előtűnt félénk és reszkető világgal.

Megannyi ablak, megannyi ház, — megannyi élet!

Balázs ott ült a vonat ablakánál és sokáig szótlanul bámult ki rajta.

Ahogy a vonat elrohant egy-egy kivilágított ablak mellett s a petróleumlámpák sárga-vörös fénye egy pillanatra föltárta ismeretlen háznak ismeretlen lakóit, hogy azután velük együtt örökre eltűnjék előle — újra beléje döbbent —, mint már annyiszor esti vonatokon — az a csodálkozó különös érzés:

— Istenem, hát itt is élnek emberek... Így is élnek?... És kicsodák? Milyenek? Boldogok vagy szomorúak? Jómódúak vagy szegények? Szerencsétlenek vagy diadalmasok?... Nem tudunk róluk semmit!...

A vonat hosszút, éleset füttyült.

Most megszólalt Bus Péter. Szemben ült Balázzsal Csapy Ábris mellett, akit egészen elnyomott a buzgóság — és azt kérdezte:

— Mondja, kérem, ismer még valami hangot, ami mélyebben és elhagyatottabban szomorú lenne, mint a vasút füttye?...

Elhallgatott, azután kisvártatva folytatta:

— Feküdt már maga, kedves Balázs, nyári alföldi éjszakákon a boglya tövében?... És hallotta

ilyenkor fölsírni a távolban egy messze vonat hosszú fájdalmas füttyét? . . . És azt a lassú, halk zakatolást hallgatta már, amiből tudni lehet, hogy holnap vagy holnapután eső lesz? . . . Nekem mindig az az érzésem, hogy a vasút távoli füttye és zakatoló bűgása a világ két legbánatosabb hangja. Valami rettenetesen a szívbe nyilaló hangok ezek, amelyek ismeretlen utak ismeretlen utasait jelzik az éjszakában, — sohasem látott emberek sorsának közeledését hozzánk és távolodását tőlünk...

— Hát igen — felelte Balázs —, kamaszkoromban sokat voltam nyáran a tanyákon és nekem is furcsa, különös emlékem a nyári éjszakák messzerobogó vonata . . . Mikor az ég alján, ott, ahol a földdel összeborul, — hirtelen megjelen az a tűzpiros kis csillag, amely először lassan mozdul, azután mind közelebb és közelebb rohan felénk, engem mindig valami különös öröm fogott el: Jön a vonat! Jön a vonat! . . . Most is emlékszem, ahogy a tűzpiros csillag felém rohant és mögötte a harsány kerekek csattogó zaja betöltötte az éjszakát és egy hosszú fekete kígyó rohant előre egyre nagyobb lármával és egyre sebesebben. Egy perc, — és már dübörögve száguldott el a töltésen az expressz hosszú sor kivilágított ablakával és elsuhanó árnyékokkal az ablakok mögött . . . Én azt éreztem akkor, hogy ez az expressz gőgösen, lenézően, győzelemittasan vágdatott át az egész világon és ahogy sebesen elgurulva, eltűnő sötét vonala végén egy másik piros lámpát ragyogtatott az éjben, mintha fölényesen és lenézően intett volna búcsút nekem, aki ott feküdtem — mozdulatlanul a magyar pusztaságon . . . Higyje el, az ember sohasem lehet olyan elhagyott, olyan magára maradt, olyan megszégyenítően árva, mint mikor éjszaka egy vonat elrobog előtte — fényesen és eltűnik újra a sötétségben.

— Lám — mondta erre Bus Péter, akinek a hangjából ezúttal hiányzott a szokott fölényeskedés —, hát maga, kedves Balázs, a komoly, hideg nyugodt ügyvéd, maga is ilyesvalamiket érez... Lássa, én erről nem is mernék mással beszélni, mint magával, — mert azt hiszem, a törzsasztalomnál alaposan kiröhögnének miatta, — de én nekem is mindig ez jut eszembe, ha valahol egy vonatot látok elsiklani este... Micsoda örömök, micsoda vigasságok, micsoda kínok és micsoda fájdalmak suhannak el ilyenkor a töltés sötét gátján a szemünk előtt, amely úgy néz utánuk, mint akitől valamit elragadtak, elraboltak — visszavonhatatlanul és örökre elraboltak. A távolodó piros lámpás, amely végül újra csak tűzpiros csillagnak látszik az ég alján, amíg végleg lebukik a fekete láthatár mögött, az elérhetetlent, az elfoghatatlant, a visszahozhatatlant lobbantja föl előttünk, akik úgy maradunk ott a nagy csillagos ég alatt, mint akik sohasem fogunk eljutni sehová és soha el nem mozdulhatunk arról a helyről, ahová most a sorsunk odavetett.

A vonat hirtelen megállt.

Nagy állomásra értek. A pályaudvaron ott állt a másik gyorsvonat, amely Budapestről jött. Balázsék vonata most adta azokat a különös furcsa hangokat, amelyek csak a megálló vonatok szerkezeteiből szállnak elő. Egy vasúti munkás végigjárta a vonatot és kalapácsával meg-megütötte a kerekeket. A gőz lassan zúgott elő a lokomotívból és a fék különleges zengése végigszállt az egész vonat alatt.

A két nagy vonat, mint két sötét nagy állat, pihenten nyult el egymás mellett s a kocsik szembekeverült ablakain át az utasok kíváncsian nézgették egymást.

— Ezek voltakép az élet legfurcsább találkozá-

sai — szólalt meg most újra Bus —, nézze, száz meg száz arc között egy ha ismerős. És mégis ilyenkor úgy nézik egymást az idegenek, mint akik már voltak együtt, pedig mindegyik tudja, hogy — talán soha többé nem kerülnek együvé!

— Én azt hiszem — felelte Balázs —, hogy ezekben a percekben sokkal tisztábban és élesebben látjuk meg egymást, mint másutt bármikor. Idegenek sohasem érdekelhetik egymást úgy, mint ilyenkor, — egy ismeretlen város pályaudvarának üvegteteje alatt... Nézze, ki az az őszfejű ember? Hová megy az a kékszemű fiatalasszony? ... A sarokban az az öreg dáma miért sír? ... És ez a kedélyes középkorú bácsi miért nevet annyira? ... Vagy látja, ott, az a nyurga szeplős diák miért néz ránk olyan ellenségesen?... Vele szemben meg az a kis bakfisleány miért pislog olyan ábrándosan az ég felé?

— Tényleg, ezekben a percekben mindez halatlanul érdekes — mosolygott Bus —, de viszont mindezt el is felejtí az ember egy pillanat múlva, ahogy a vonat kiszaladt az üvegtető alól...

— Igen — bólongatott Balázs —, ez igaz... De miért érzi ezt az ember csak a vonaton? Miért nem fogja el ez az érzés magát vagy engem a pesti utcán, az automobilon vagy a villamoson?... Én azt hiszem, a távolság ad varázst ennek a találkozásnak, — a távolság, amely a két ember között óriási volt és megint újra óriási lesz, de most egy pillanatra összezsugorodott — két sínpár közé.

Pár percig szótlánul ültek, de azután Bus újra kezdte:

— Hát igen, van abban valami furcsa — mondta szinte magával beszélve —, hogy úgyszólván kivétel nélkül, minden utazásban, számomra azok a legerősebb benyomások, amelye-

ket magán a vonaton, — szinte magától a vonat-
tól kapok. Az ősszel egyszer Szegeden volt dol-
gom. Tiszta, napos szeptemberi délelőtt volt s a
gyorsvonatunk egy helyt nyílt pályán hirtelen
megállt. A rettenetes nagy mozdony lihegve küz-
ködött valami bajjal és a vonat fényes vagonjai
ott álltak egy vidéki kert mellett, amelyben hátul
nagy diófák között hatalmas régi kúria fehérlett.
Kiszálltam és sétálni kezdtem az édes őszi nap-
sütésben. Ahogy elmentem a zágráb—konstanti-
nápolyi hálókocsi mellett, — az egyik ablaknál
érdekesfejű, fiatal, borotvált férfi ült, angolos bő
utazóruhában, cigarettázva —, a nagyszerű és tö-
kéletes kényelemnek abban a megelégedett nyu-
galmában, amit csak a hálókocsi utasai ismernek.
Ez a férfi merőn és lelkesen nézte a fiatal leányt,
aki a kert alacsony kerítése mellett, a sárguló
galagonyabokrok között, fehér tenniszruhában
hajolt a rácsra s mosolyogva, üdén és kedvesen
nézett bele a világba, — úgy, ahogyan csak leá-
nyok tudnak húszéves korukban... Amikor a
férfi tekintetét észrevette, szerényen lesütötte a
szemét s azután hirtelen elfordította a fejét és
nem is mert visszaneézni a vonat felé. De azért lát-
szott rajta, hogy örül a hódolatnak és boldog az
ismeretlen hódításnak... A férfi bizonyosan azt
gondolta magában: „Ime, itt van az ismeretlen
gazdag földeskisasszony, aki most a tennisztől
jött és délelőtt karcsú lábú lovon galoppozott vé-
gig az uradalmukon... Milyen kár, hogy isme-
retlen marad, hogy egy perc múlva nem látom
többé! Milyen kár, hogy sohasem fogok vele be-
szélni, milyen kár, hogy nem mondhatom el neki
nagyratörő álmaimat. Hej, ez a leány biztosan
megértené!... És milyen nagyszerűen lehet itt
élni ebben a nagy uradalomban, — csöndben, bé-
kén — távol az életharctól, az örökös, undorító

küzdelemtől..." Én legalább azt hiszem, hogy ilyen valamire gondolt. A leány pedig most már újra a vonatot nézte s neki is biztosan az járt a fejében, milyen kár, hogy ő nem mehet most ezzel a vonattal a tenger felé, Kelet felé, — pedig ez az érdekesfejű, elegáns férfi, aki bizonyosan legalább is báró — milyen nagyszerű útitárs lehetne — egy életre! Lovagias, finom, gazdag úr, aki a párját a nagyvilág fényében füröszténé, aki elvinné ebből a szörnyű, elhagyott vidéki életből, — a nagyvárosok víg és boldog életébe! Milyen kár, hogy a vonat mindjárt elindul és soha még azt sem fogja tudni, ki volt ez a nagyon elegáns ember... És lássa...

— Pedig milyen jó — vágott közbe Balázs —, hogy nem tudja meg, milyen jó, hogy a férfi nem szállt ki a vonatból a mellett a kert mellett... Nem jó kiszállni a vonatból — tette hozzá egész halkán —, nem jó kiszállni a vonatból!...

És Balázs gondolatai egyszerre otthagyták a vonatot és visszaugrottak Újhelyre... És Esztert keresték és a választ keresték, — mi történt tegnap éjszaka óta? ... Mi történt itt Eszterrel? És Bahabaniánnal... Ez az Eszter... ez az Eszter! Érthetetlen! ... Érthetetlen! ... — hangosan és hargosan tört ki belőle újra:

— Nem, nem szabad kiszállni! ... Nem érdemes kiszállni... nem érdemes megtudni! ...

— De miért? — ámuldozott Bus, aki sehogyszem értette a csendes beszélgetés után Árdy hirtelen és hangos kitörését.

— Miért? ... Hát csak azért, kedves barátom — felelte kesernyésen Balázs —, mert az a fiatalember alkalmasint nem volt báró! Még csak gazdag sem volt, legfeljebb talán titkárja valami nagy úrnak, aki a hálókocsiban neki váltotta meg a másik helyet, — mert mégis csak inkább vele al-

szik, mint egy idegennel! A finom angol ruhát havi részletre vásárolta, az angol cigarettáját a gazdája valami előkelő útitársától kapta... És a leány is!... Ugyan, kérem, a leány?... A leány mind egyforma! — mondta dühösen s a tenyerével erősen rácsapott a karfa párnájára.

— Hogyan?... Hogy tetszik ezt gondolni? Ezt nem értem, miért mondja most, hogy minden leány egyforma? — kérdezte az író.

Balázs észbekapott és zavartan magyarázkodott:

— Hát csak mondom... Mert hát így van... Dehát a leány mondom, az sem az, akinek látjuk... izé... akinek az a fiatalember látta. A leány nem földeskisasszony és... a leány nem az, aki... aki megérti a nagyratörő álmokat!... Áh! Dehogy... nevelőnő, aki a földbirtokos két vásott gyereke mellett kínlódik, de néha ki-kijön oda a vasúti töltéshez, és nézi a vonatokat... A gyerekekkel tenniszezik ugyan, de lovagolni nem tud és nem is fog soha!...

— Lovagolni! Lovagolni!... Hogyisne!... Kora téli reggelen csak úgy kilovagolni csak a lovaglásért — gondolta magában s a foga között dühösen dörmögte —, ördög hiszi, hogy ez a lovaglásért van!

Busra esett a tekintete s látta, hogy az egészen különös szemmel nézi őt. Gyorsan összeszedte magát. Végigsimította a homlokát:

— Higyje el, kérem, sokkal jobb — hadarta —, sokkal jobb, hogy az a vonat tovább ment... Igen, ilyenkor nem szabad kiszállni! Egyáltalában nem szabad kiszállni! Ha az ember el akar jutni valahová, akkor menjen... és ne ugrabugráljon ki, meg le, meg föl — a vonatból...

— Lehet, hogy igaza van — mondta most az író —, mert a távolság, amely az elmenő vonattal

egyre nagyobb lett közöttük, örökre szétszakította ugyan őket — miután nem is találkoztak soha —, de megteremtette a kettőben, — talán évekre, sőt évtizedekre azt a szép illuziót: „Ó, mi lett volna, ha akkor megismertük volna egymást?”

— Ez az . . . ez az, lássa kérem — vágott közbe megint Balázs —, nem szabad kiszállni, mert akkor maradnak meg az illuziók! . . . Hát nem jobb húsz év múlva azt kérdezni: mi lett volna, ha megismer-tük volna egymást, — mint azt mondani dühösen és elkeseredetten: minek ismertük meg egymást?

Hirtelen fölugrott és kisietett a folyosóra . . .

Megállt egy ablaknál s az ujjával idegesen kezdett dobolni az üvegen és hangosan ismételte magában:

— Minek ismertük meg egymást? . . . Minek ismertük meg egymást?

Elfordult az ablaktól s föl-alá kezdett járni a folyosón, — a fejében kusza és dülös gondolatokkal:

— Minek jöttem ide Újhelyre . . . Helyettesítés-sel is el lehetett volna végezni ezt a vacak pört. Kellett nekem odamenni? És miért mentem el a bálba? . . . Persze, ha már elmentem, akkor már könnyű dolga volt ennek a fruskának . . . Öt perc alatt megint hogy levett a lábamról! . . . De milyen kedves volt . . . milyen kedves . . . és milyen őszinte, milyen közvetlen, milyen igaz . . . Igaz? . . . Ördögöt! . . . Ha igaz lett volna, akkor nem lovagolt volna ki az örménnyel! Vagy legalább is adott volna valami életjelt magáról. Micsoda ostoba-ság! . . . Most megint úgy belekeveredtem ebbe a dologba — dühöngött tovább a férfi —, jobban benne vagyok, mint valaha! Szükségem van nekem erre? . . . Egy ilyen vén szamár, mint én? . . . Mit akarok én ilyen fiatal kislányokkal? . . . Úgy kell nekem! . . . Igaz, hogy az örmény se mai csikó! . . .

Bolond dolog ez, mindennek ez a számár Ábris az oka . . . Bezzeg, ő nyugodtan alszik . . . Én meg — hirtelen meglátta magát egyik elfüggönyözött fülkeablak tükrös visszfényében és hirtelen nevetnie kellett:

— Hogy száguldozom itt föl-alá, mint valami vad a ketrecében!

Eszébe jutott, hogy két év előtt a hamburgi állatkertben látott egy jegesmedvét, amely rohanva kilencvenhétyszer tette meg ugyanazt az utat a ketrec egyik sarkától a szemben lévő hátsó sarokig s közben valahányszor odaért orrával a rácshoz, beleütötte a nagy buksi fejét, — egy pillanatra mindig csodálkozva megállt, nagyot tujt és aztán rohant vissza a másik sarokig.

— Én is már másodszor rohanok neki ennek a rácsnak — gondolta —, pedig tudhatnám, hogy ebből az én agglegény-ketrecemből már nincs kijutás! — Megállt és sokáig nézett ki a vagon ajtajának ablakán.

— Sokkal jobb, ha a vonat tovább megy! Az emberek elmennek egymás mellett . . . Emberek és sorsok, — robogó vonatokon és csöndes gyalogsétán . . . A távolság mindig megmarad, akár összejönnek a vonatok, akár szétmennek, mert a távolság nem a vonatokon van, hanem ott van elképzelt sorsunk és valódi életünk között, mely újra meg újra összehoz és újra meg újra szétszakít. Szétszakít bennünket, embereket, akik idegenek vagyunk egymásnak, akár a vonatról nézzük az ismeretlen ház esti lámpáját, akár a töltés mellett az elrobogó expressz vörös szemét, akár a pályaudvarokon látjuk egymást kíváncsian, akár fellobbanó vággyal az ismeretlen kert sarkában, vagy egy vagon ablakában. Mert vonaton robogva, vagy csöndes kis házban aludva, hálókocsiban és pályaudvaron, a vonat ablakánál vagy a széna-

boglya alján, mindenütt, mi mindenütt — magunk vagyunk! Egyedül s elhagyottan! És a vonatból, a házból és éjszakából és délutánból, a mából és a multból csak néha sír föl valami, — a távoli szomorú füst, az elhaló zakatolás, a kihúnyó fény: az emlék!

— Változatok egy vonat sípján! — sóhajtott Balázs —, egy vonatén, amiből nem lehet kiszállni... Hiába. Nem szabad kiszállni!... Ha az ember el akar jutni valahová, akkor menjen, menjen szakadatlanul és ne ugrabugráljon le a vonatból, föl a vonatra! Mert akkor nem oda ér, ahová el akar jutni... nem oda ér el... és sehova sem ér el... Sehova!... Sehova!... Sehova!... — valami nagy, nagy keserűség szorította össze a szívét. Érezte, hogy a gyöngye könny gyors fátyolt von a szemére.

... És akkor hirtelen megállt a vonat.

És lent, a kocsi mellett élesen, keményen kiáltotta be a kalauz az állomás nevét:

— Árd!... Egy perc!...

A kis állomáson kettőt kondult a jelzőharang s valahol hátul elnyújtott hosszú hang szólalt meg:

— A négyszázötös a harmadik vágányra...

Azután megint csönd lett és a vonat hirtelen rázással újra megindult.

Balázs, mintha valami kábult álomból ébredt volna föl hirtelen, — föltépte a vonat ajtaját s kiállt a hideg éjszakába. Előre hajtott fejjel, erőlködő szemmel kutatta, nézte az éjszakát s halkan, nagyon szomorúan ismételte magában:

— Árd... egy perc!...

Összerázkódott. A hideg megborzongatta. Az induló vonat zökkenése mélyen és erősen ütötte meg a szívét, amely nehéz volt, — rettenetesen nehéz. A vonat újra száguldó ütemben rohant

előre s a kis állomás lámpásai hamar belevesztek a sötétségbe.

Balázs kémlelve nézte az ablakon át az éjszakai tájat. Két kezét a szeme köré tette, úgy hajolt rá az ablak üvegére.

A távolban, a havas mezők mögött, nagy, sötét foltot látott, amely felé egyenes hosszú út vezetett s az út két szélén magas fák árnyékai imbolyogtak.

— A mi házunk . . . — suttogta és érezte, hogy a hangja elcsuklik, — a mi házunk . . .

Hirtelen otthagytá az ablakot, gyorsan visszament a fülkébe és leült a régi helyére.

— No, kedves doktor úr — mondta neki Bus - -, hát eldöntötte végre azóta, hogy mi is lesz a leánynyal?

Árdy behúzta magát a sarokba s röviden, rekedten felelt:

— El . . . Eldöntöttem . . . — eszeveszett, haragos, kegyetlen keserűség vett erőt rajta: az örmény jutott az eszébe megint . . .

— Hiába kedves barátom — folytatta —, ebben nincs semmi kétely, ez így van . . . nem szabad kiszállni! . . . Nem szabad!

Azzal fejére húzta a sapkáját és Budapestig nem szólt többé egy szót sem.

— — — — —
Ezalatt Bükk-Varasdon a házikisasszony kedves, bolthajtásos, fehér szobájában Eszter azzal a boldog bizonyossággal, azzal a megkönnyebbült édes vigasszal aludt el, hogy — nincs semmi baj . . . semmi baj nincs Balázssal . . . nem fog elmenni . . . nem fog elmenni . . . Jaj, de jó . . . jaj, de jó, hogy nem fog elmenni! . . .

XIV. FEJEZET.

Üdvözlét Zaládról.

Balázs másnap azzal az elkeseredett elhatározással vetette bele magát a munkába, hogy most végleg s egyszersmindenkorra leszámol az egész dologgal. Három napon át csakugyan úgy gyúrte egymás után az ügyeket, mint valami dühös cséplőgép. Egész délelőtt lótot-futott, tárgyalt, délután pedig bevette magát az irodájába és valósággal ontotta a leveleket, periratokat és szerződés-tervezeteket, mintha minden dolgát egyszerre kellett volna elvégeznie.

Az Árdy-iroda személyzete általában hozzá volt szokva a gyors és erőltetett ütemű munkához, de a régi kipróbált személyzet sem értette, mi történt és mire való ez a nagy sietség? Amikor pedig a jelöltek és a kisasszonyok elmentek az irodából, Balázs még akkor is ott ült az íróasztalánál, nyakig beletemetkezve az ügyekbe. Este tíz óra tájban leszaladt egy közeli vendéglőbe, gyorsan bekapta a vacsorát, — azután vissza...

Három nap egymás után hajnalban feküdt le, de másnap hétkor megint mindig talpon volt. Ez alatt a három nap alatt a klienseken kívül senki-vel sem érintkezett.

Spanyek bácsi kétszer is ott volt és minden áron beszélni akart vele, de Balázs küzent, hogy jöjjön a hét végén.

Ábris is próbálkozott mindjárt az első nap telefonon, Balázs udvarias kifogással lerázta magáról.

Szerencsére már a második napon egy olyan ügygel keresték fel, amelybe egész lélekkel bele

tudta vetni magát. Egy külföldi pénzcsoport, amely Németországban már nagy eredményeket ért el a talajjavítással, Magyarországra is ki akarta terjeszteni tevékenységét. Budapestre érkezett emberrük az egyik berlini pénzintézet ajánlatára Balázst kereste fel. A tárgyalást előszörre nem tudták befejezni s így a harmadik napon úgyszólván egész délután ezzel volt Balázs elfoglalva.

Abban egyeztek meg, hogy külön magyar részvénytársaságot csinálnak, melynek részvénytöbbségét a külföldi csoport tartaná meg, a másik részt pedig Balázs intézete venné át. Itt volt némi nehézség, mert a budapesti bank nem akarta felvenni az egész pakettet s így egy jelentékeny rész még fennmaradt. A német megbízott — hosszú, sovány, száraz ember — aggodalmaskodni kezdett. Már már úgy látszott, hogy visszatáncol az egésztől:

— Hát kérem, ha én nem tudom most lejegyeztetni az egész részvénytőkét, akkor nem lehet semmi a dologból.

— Hát akkor le lesz jegyezve most az egész részvénytőke — mondta nyugodtan Balázs.

— Hogyan, kérem? ... Hogyan?

— Azt tessék rámbízni. Nekem van egy ügyfelem, akinek igen jelentékeny pénzösszegei felett én szabadon rendelkezem. Nyolcvanezer koronáról van szó! Ezt holnap délből a közjegyzőnél deponálni fogom.

— De ez biztos kéz, kérem? — kérdezte aggodalmaskodva a német.

Balázs elmosolyodott:

— Egészen biztos kéz, erről nyugodt lehet, a legbiztosabb kéz, — azzal behívatta az irodavezetőjét és utasítást adott neki.

— Breszler úr, kérem, holnap bemegy a bankba és az „ABT” folyószámlára felvesz kilencvenezer koronát és azt még délelőtt a nevemben elhelyezi

Bartal közjegyző úrnál. A közjegyző urat pedig kéretem, hogy délután négy és öt között fogadjon engem és Helmholtz urat egy alapítási ügyben.

Az irodavezető meghajtotta magát és kiment.

— A tízezer koronát a költségekre majd mi előlegezzük — tette hozzá —, a szerződés holnap reggelre kész lesz.

És kész is volt. Igaz, ezen a napon öt órakor feküdt le és két gyorsíróval dolgozott egész éjszaka, de a szerződéssel tényleg elkészült.

A német másnap délelőtt el volt ragadtatva, amikor a terjedelmes szerződést végigolvasta.

— Bravó, kedves uram — mondta meglepégedetten —, ezt remekül csinálta! Ez igazi porosz munka, mondhatom, porosz munka.

Balázs nyugodtan a szemébe nézett és azt mondta:

— Nem, kérem, ez magyar munka... de jó. Egyébként látott maga már magyar embert aratni?

— Nem, kérem. Miért? — kérdezte zavartan Helmholtz.

— Mert akkor azt tartaná az emberi munka szuperlativuszának, kedves direktor úr.

— Érdekes. De mondja, hogyha ez a munka olyan nagyszerű és maguk olyan nagy erő kifejtésre képesek, akkor mégis, hogy van az...

— Az más! — vágott közbe Balázs — az egészen más, kedves Helmholtz úr. Ezt a munkát és ezt a tempót mi általában egy hétig bírjuk. Azután erőt vesz rajtunk az ázsiai lustaság!

— Ön is csak egy hétig bírja?

— Nem — felelte elkomolyodva Balázs —, én már tizenöt éve bírom.

— Mondja, kérem, ha mégis szabadna érdeklődnöm, mi az az ABT folyószámla?

— Ez az én titkom, kedves uram, ez az én leg-sajátabb titkom.

A német nem tudott magyarul és így nem is tűnt fel neki, hogy ez a három betű véletlenül az Árdy monogramja és a „titok” szó első betűje.

Délután a közjegyzőnél elintézték az egész szerződés ügyét. Utána Helmholtz bizalmasan karonfogta Balázst és kiment vele a Dunapartra.

— Kérem, én szeretnék valamit elmondani — szólalt meg hosszú szünet után —; nekem egy kellemetlen afférem volt ezzel az üggyel kapcsolatban, amikor itt először érdeklődtünk gazdasági körökben a lehetőségek iránt. Nekem azt mondták, hogy Magyarújhely körül kellene elkezdeni a talajjavítási munkát, mert ott sok a szikes föld. Erre én, kérem, elmentem az alispánhoz, izé... hogy is hívják csak... Far... For...

— Forkó Gedeon, — javította ki Balázs.

— Igen, igen, valami ilyen furcsa neve van és kérem, ott valami egész különös dolog történt velem. Én elmondtam az alispán úrnak az egész tervet, neki nagyon tetszett. És én hát izé... tudja, hát én üzletember vagyok és talán valami tapintatlanságot csináltam, mert azt mondtam az alispán úrnak, hogy meg fogjuk hálálni a szívésségét, ha velünk megállapodást kötne és erre, kérem, egyszerűen kiutasított.

— De hát mit képzelt ön, Helmholtz úr? ...

— No de kérem, nem gondoltam semmi rosszra. Kérem, én német ember vagyok, nálunk sem szokás semmi erkölcstelenség, ez inkább csak olyan udvariassági formula volt. Ki is akartam magyarázni, de hát az alispán úr nagyon dühös volt és egyszerűen megszakította a tárgyalást és nem volt hajlandó tovább beszélni a dologról... Hát én most azt szeretném, ha az ügyvéd úr ezt elintézné és megmagyarázná, hogy ne értsen félre engem. De mindenesetre nagyon jó és nagyon fontos dolog volna, ha ott kezdhetnék el a munkálatokat!

— Majd meglátjuk, kérem — mondta Balázs kissé kedvetlenül —, ha találkozom az alispán úrral, majd megemlítem neki a dolgot! De én először másutt akarom kipróbálni az egész ügyet, mielőtt a részvénytársaság megkezdene itt a működését.

— Hol, kérem, hogyan?

— Szlavóniában, ahol egy nagy birtokot kezelek. A birtok általában kitűnő erdőtalaj. Fokozatos irtással történt ott a gazdasági területek bekapcsolása... Vannak azonban egyes részek, amelyekkel semmit sem tudunk csinálni. Ott szeretném a dolgot kipróbálni.

— Kié a birtok?

— Egy ügyfelemé, kérem.

— Komoly gazda?

— Nagyon komoly gazda, én legalább azt hiszem, nagyon komoly gazda — mondta elgondolkozva Balázs. — És hát majd meglátjuk... Amíg itt a központi telep elkészül, amíg az egész életbe lép, arra úgyis szükség lesz egy fél évre... háromnegyed évre... addig pedig egy pár kísérletet lehet odalent csinálni. Egyébként, kedves Helmholtz úr, ez nemcsak a föld kérdése, hanem az emberé! Mert földet azt fogunk találni eleget a talajjavításhoz, de embert... embert... — szomorúan legyintett egyet a kezével — az már sokkal nehezebb lesz... az már sokkal nehezebb lesz...

Balázs visszament az irodába. Fáradtságot érzett, az idegeknek azt a kimerültségét, amikor az ember azt hiszi, hogy a fejéből valami dugók szeretnének kipattanni.

Amikor a szobájában az íróasztalhoz lépett, a mappáján egy képes levelezőlapot talált. Kezdetleges, elmosódó nyomású kártya, amelyen egy falusi templom képe volt és alatta iromba betűkkel két szó:

Balázs azonban alighanem akkor sem vette volna nagyobb izgalommal a kezébe, ha Georg Raphael Ward vagy Jean Baptist Isabey valamelyik remek miniatűrje lett volna. A kártyán Eszter írásával csak ennyi volt:

Hogy van? Sokszor üdvözli — E.

Balázs sokáig nézte a kártyát, a hosszú, keskeny betűket, aztán hirtelen kiszólt az irodába:

— Hazamehetnek, kérem, mind!

— De még csak félhat van, ügyvéd úr — felelt az első kisasszony.

— Nem baj, az utolsó napokban eleget túlóráztak. Menjenek csak mind haza!

Alig győzte kívárni, míg az iroda kiürül. Fel alá járt a szobájában, újra meg újra odament az íróasztalhoz s nézte a kis templom képét.

— Hogy vagyok? ... Hogy én hogy vagyok? — sóhajtott. — Ha én azt tudnám ... De hát mit akar ez a leány, miért nem hagy engem nyugton ... miért nem hagy engem nyugton?

És hirtelen minden átmenet nélkül megint rettenetesen elkeseredett harag lobbant fel benne:

— De, miért ír nekem és miért lovagol ki Bahabaniánnal? Vagy azzal, vagy velem! Nahát ... — dühösen lecsapta a kártyát. Vette a kabátját, kalapját és elrohant a lakásból.

A hideg levegőn kifujta magát.

Járt vagy egy órát. Átment Budára s ott csavargott a Dunaparton, azután a Fő-utcában bement egy kis korcsmába és gyorsan megvacsorázott. A falon, szemben az asztalával, régi angol kép függött: falkavadászat. Balázs elnézte a képet:

— Miért ír nekem? ... Ha Bahabaniánnal lovagol! ...

Dühösen elővette az esti lapot és olvasni próbálta. Nem ment. Haragosan eldobta az ujságot, gyorsan fizetett és megint nekivágott a hóba borult utcáknak. Becsatangolta a Viziváros zegzugos kis utcáit. A hideg téli estében nagy fehér csönd volt erre mindenfelé. Balázs mégsem tudott megnyugodni. Végül is felugrott egy villamosra és hazament a Rákóczi-útra. Otthon megint nekife-
küdt a munkának. A zalárdi levelezőlapot félretette és elővette a részvénytársaság alapítási feltételeit. Megint csak hajnalban feküdt le. Ez így ment vagy tíz napig. Közben a némettel elintézte az egész ügyet és Helmholtz nagy ropogós bankókban fizette le a honorárium első részletét. Balázs közömbösen nézte a szokatlanul nagy összeget. Amikor a német elment, hátradőlt a székében, lehúnyta a szemét és csöndesen kérdezte magától:

— Érdemes ez voltaképpen? ... Minek? ...

Aztán megint nekiült egy másik dolognak és folytatta eszeveszetten lázas munkáját. Azért az a levelezőlap mindennap a kezébe került kétszer vagy háromszor. Néha azt érezte, felelni kellene, de azután megint megkeményítette magát:

— Ugyan már ... Menjen lovagolni! ...

A tizedik napon megint nagy kimerültség vett erőt rajta. Elhatározta, elmegy egy kicsit emberek közé, felnéz egy kicsit a kaszinóba bridgezni vagy tarokkozni, azután elmegy vacsorázni — majd csak akad valaki kompanista ...

Gyalog ment a Kossuth Lajos-utcáig. Amikor be akart fordulni a Semmelweis-utcába, hogy a klubba menjen, szembetalálta magát Ábrissal. A fiú valósággal a nyakába ugrott.

— Mi van veled? Aznap óta nem tudok hozzád jutni.

— Nagyon el voltam foglalva — szabadkozott Balázs.

— Jaj, pedig, kérlek, annyi mindent kellene elmondanom neked. Voltaképpen még Újhelyen el akartam mesélni, de ott mások jöttek, a vonaton meg elaludtam... Kérlek, az öreg egészen meg van puhulva, de most az öregasszonnyal van baj. Jutka azt mondta, hogy beszéljem meg veled a dolgot, mert...

Nem tudta folytatni. Egy szélesvállú, magas, napbarnított férfi állt meg mellettük és jobbról-balról átölelte Ábrist.

— Hát te mit csinálsz itt?

Ábris elkurjantotta magát:

— Nini, a bolond-doktor!

— Nana, Ábriskám, a kolozsvári egyetemi elmebolondok doktora, de nem bolond doktor. — Balázs felé fordult és bemutatkozott:

— Balogh Sándor!

— Árdy...

Ábris elragadtatva szorongatta barátja kezét. Ábris általában el volt ragadtatva, ha egy barátjával vagy ismerőisével találkozott. Ennek az elragadtatásnak nem volt túlságosan nagy jelentősége, de mindig őszinte volt és becsületes.

— Hogy vagy, koma? De rég nem láttalak! Hát vannak-e még Kolozsvárt örültek? — és Balásznak magyarázólag tette hozzá: — Sándor tudniillik asszisztens a kolozsvári bolondok házában.

— Nana, Ábriskám, a kolozsvári egyetemi elmeegógyintézetben...

— Mindegy az! Miért mondjátok azt, hogy elmeegógyintézet?

— Azért barátom, mert nagyon kevés a bolond ember, még kevesebb az örült, a legtöbb csak megzavarodott... Most is volt például egy re-

mek esetünk. Mondhatom, ilyen dolog már rég esett nálunk.

— Mi történt? — kérdezte Ábris.

— Hát ott kezdődik a dolog — mondta Sándor, — hogy Kolozsvárott jogászcodik a kisebbik a Zalárdy-fiú.

— A Gyuszi? — kérdezte Ábris.

— Az — nevetett Balogh —, a Gyuszi, jó pofa...

Balázst egyszerre nagyon kezdte érdekelni a Balogh Sándor története.

— Na és aztán mi történt vele?

— Az történt, kérlek — kezdte szélesen a doktor —, hogy a Gyuszi már vagy két hónap óta készül odalenn a szigorlatra. Természetesen a Kikakkerben készül a szigorlatra meg a New-Yorkban, vagy a Biaziniban... Én rendesen akkor szoktam vele találkozni, amikor reggel bementem a klinikára...

Közben fölmentek a kaszinóba. Amikor beléptek a klub kapuján, az előcsarnokban sokan álldogáltak és a beszélgetés megszakadt. Ahogy a széles márványlépcsőn fölfelé mentek, Balázs szórakozottan nézett jobbra-balra. Egyszerre fölkapta a fejét — a szeme odameredt az emeleti korláthoz. A korlát mellett két férfi állt. Az egyik egy leányosképű fiatalember, barátságosan üdvözölte Balázst. Az visszaintett neki, de a — másikat nézte. A másik háttal volt, Balázs mégis nyomban megismerte:

— Az örmény!...

Balázson valami soha nem érzett izgatottság vett erőt, érezte, hogy ma bele fog kötni ebbe az emberbe. Ellenségesen és kihívóan nézett föl Bahabaniánra, aki ezt a pillantást előbb csodálkozva, hirtelen megdöbbenve, majd épp oly keményen adta vissza. De közben megbiccentette

a fejét. Balázs hasonlóképpen. Mikor fölértek és letelepedtek a zöld bőrfotelekbe, Balázs a doktor mellé ült, de úgy, hogy közben szemmel tartotta Bahabaniánt. Az örmény ekkor már megint nyugodtan tovább beszélgetett a barátjával.

— Nahát aztán mi történt a Zalárdy Gyuszi-val? — kérdezte Balázs.

— Ja, igen — kezdte újra Balogh —, hát amint mondom, nagy lump a fiú. A múlt héten is egy nap reggel félnyolckor találkoztam vele a New-York előtt. Még nagyon kedvesen köszönt. Jól megnéztem, nem volt italos aznap... Erre, kérlek, bemegyek az intézetbe és tíz órakor kit hoznak a mentők, mint dühöngő örültet?... A Zalárdy Gyuszit.

Ábris iszonyodva kiáltott fel:

— A Gyuszit?... Megbolondult? Rettenetes! Hát ez rettenetes!

— Na ne félj, nem is olyan rettenetes — nevetett a doktor —, hanem akkor délelőtt tényleg igen furcsán nézett ki. A kísérői elmondták, hogy a lakásában reggel kitört rajta az örület, fölmászott a kályha tetejére, onnan szénnel meg fával elkezdett dobálódzni, közben állandóan morgott és ordított és folyton azt mondta, hogy ő nagy fekete farkas, aki mindenkit meg akar enni... Kényszerzubzonyban hozták be.

— Megvizsgáltuk, de egész komolyan mondom, nem tudtuk megállapítani, hogy igazán örült-e, vagy csak szimulál... És ha őszinte akarok lenni, bizony inkább komolynak néztük az állapotát. A tanár nyomban elhelyezte az egyik kényszer-ketrecben, hogy állandó megfigyelés alatt legyen. Ott járt föl-alá, a nyitott rács mögött, dühösen, morogva. Aztán lassan-lassan lecsöndesedett. Próbáltunk vele beszélni, de semmi értelmet nem lehetett kihozni belőle. Persze,

jöttek a szokásos vizsgálatok. Az első éjszakát elég nyugodtan töltötte, de másnap megint nyugtalan volt, odarohant a rácshoz, rázni kezdte, a fogait csikorgatta, hörgött és vinnyogott s folyton azt kiabálta, hogy ő a nagy fekete farkas! Próbáltunk vele mindent, hideg vizet, kényszerzubbonyt, de csak ordított tovább. Estére megint megnyugodott. Közben a szállásadói sürgönyöztek az édesanyjának. És az öreg kegyelmes asszony harmadnapra meg is érkezett... Ismeritek Poldi mám'ot?

Ábris kuncogni kezdett:

— Hogy mi ismerjük-e Poldi mám'ot? Barátom, nálunk, Újhelyen a főispántól a sarki rendőrig mindenki fél tőle!

— Én is hallottam róla — folytatta Balogh —, hogy nagyon erélyes, kemény asszony. Hanem mondhatom nektek, ezt az intézetben eleinte nem nagyon mutatta. Ellenkezőleg, láthatóan nagy elfogódottsággal és azzal az ideges borzongással jött velünk, ami az idegent rendesen elfogja egy ilyen intézetben. Ahogy a fia szakasza felé mentünk, keresztül kellett haladnunk a csöndes örültek osztályán. Ezek a szerencsétlenek ott ültek, álltak, feküdtek — a maguk apró kis nyomorúságos, értelmetlen és kínos szokásaikkal. Az egyik a fejét ingatta jobbra-balra, a másik csöndesen röhögött, a harmadik leült meg felkelt, felkelt meg leült, a negyedik a szakállát piszkálta, az ötödik csendesen sírt, a hatodik valami verset szavalt... szóval, hát ismeritek már az illet! Barátom, Poldi mám' lábujjhegyen, görcsösen belénk kapaszkodva, az arcán féltő rémülettel osont végig közöttük a közbe-közbe izgatottan háranézett... Egy-egy közelebbállótól hirtelen elhúzódtott — szóval, rendesen és szabályszerűen félt a csöndes bolondoktól. Ekkor végre beértünk a

dühöngők osztályára. Az első ketrec mindjárt a fiáé volt. A Gyuszi, ahogy meglátta az anyját és bennünket, egyszerre szörnyen izgatott lett megint. Ugrálni kezdett, nekirohant a rácsnak, két kezével rázni kezdte, közben megint ugató és morgó hangokat adott. Aztán elkezdte kiabálni, hogy „Én vagyok a fekete farkas!” ... Rettenetesen csattogtatta a fogait, a szemei körben forogtak, aztán egyszerre ránézett az anyjára és a két keze tíz ujját előrenyujtva, feléje bökdösött, közben valami hörgő és rekedt hangon rikácsolni kezdett. Valahogy így, hogy hrr ... hrr ... krr ... hrr ... Majd egyszerre nakogva és szakadozottan a következőket mondta:

„Gubernator quietus sedet in puppi!”

Ez sem haszált azonban semmit, mert itt, kérek, a dühöngő-osztályon, az örült fiúval szemben, aki őrvongott, ugrált, hörgött — Poldi mám', aki a csöndes bolondok között remegve járt, nyugodtan, csöndesen megállt a rácsajtónál és egy pár percig szótlanul nézte, hogy mit csinál a fia. Az egy pillanatra se nyugodott meg, sőt egyre dühödtebbé vált. Most már a fogát vicsorította, nagyokat vinnyogott és rekedten ordította: „Én vagyok a fekete farkas, a fekete farkas! Én mindenkit fölfalok, én vagyok a nagy fekete fene! hrr ... hrr ... krr ... hrr ...” Poldi mám' pedig, mondom, egyre nyugodtabban nézte mindezt. Azután egyszerre odalépett a rácshoz és halkan, de nagyon szigorú hangon beszólt:

— Gyuszi! ... Mennyi az adósságod?

A fiú erre egész közel rohant a rácshoz és tovább hörgött és vinnyogott. Poldi mám' azonban nem zavartatta magát és egész halkan megint megkérdezte:

— Gyuszi, mennyi az adósságod? ... Sok? — aztán szúrósan, keményen ránézett a fiára. Az

pedig egyszerre elhallgatott, lehajtotta a fejét és csöndesen megszólalt:

— Kétezer forint! — azután hirtelen megint megpróbálta a trükköt, egy nagyot csattogott a fogával, megint azt hörögte, hogy „hrr! krr!...” De az öregasszony erre nem is hederített. Legyintett egyet és azt mondta:

— Ez minden? — és megint szigorúan ránézett.

Gyuszi erre csüggedten lehorgasztotta a fejét, hátrament a sarokba és ott leült és onnan nagyon szelíd, vékony hangon felelt:

— Minden... Még nem is egészen annyi!

— Váltó? — kérdezte csöndesen Poldi mám'. És a fiú engedelmesen felelt:

— Az is.

— Mi a neve a hiteleződnek? — kérdezte újra az öregasszony.

— Az egyik Rosenblüh ügynök, a Monostor utcában, a másik Marasán Bogdán, az ügyvéd.

— Jó — mondta erre Poldi mám' —, most odamegyek és elintézem a dolgot. Addig a tanár úr majd lesz szíves és rendbe hoz téged, a többit aztán majd ketten elintézzük, édes fiacskám!... Hát tudjátok, én már életemben sokszor hallottam mondani ezt, hogy édes fiacskám, de így még — szavamra, soha! Szegény Gyuszi ott ült lehajtott fejjel s láthatólag meg is volt könnyebbédve, hanem az „édes fiacskám”-ra egy kissé össze-rezzent... Hát ez történt, kérlek, aztán hallottam, hogy Poldi mám' tényleg azonnal elment mind a két helyre s mindent kifizetett. Délután visszajött hozzánk a fiáért és elvitte. A Gyuszi úgy ment utána, mint valami kis pincsi kutya, amikor érzi, hogy verést fog kapni. Azt hiszem, egy pár nyaklevest tényleg kapott is...

— Az egészen bizonyos — mondta Ábris. —

Azt a szülők már így szokták; — és egy nagyot sóhajtott...

Balázs elnevette magát.

— Na és most mit csinál a fiú? — kérdezte azután Baloghot.

— Poldi mám' betette valami jobb szanatóriumba... Kifizette érte egy hónapra a lakást, kosztot, — de pénzt nem adott neki egy vasat se. Hanem a lakásadónál hagyott neki ötven forintot, hogy azt apránként oda lehet neki adni... „A tudtán kívül”, — persze, mint ahogy az öreg örmény írta a fiának, aki Kolozsvárról pénzt kér tőle télikabátra...

— Hát az hogy volt? — kérdezte Ábris — te mindig olyan jókat tudsz...

— Hát az úgy volt, kérlek — kezdett bele az anekdotába Balogh —, hogy mondom az öreg örménytől pénzt kért a fia. Ő aztán ezt a levelet írta neki vissza: „Ides fiám, Girguc! Áztát a levelet, amibe tülem pízit kírész, — nem káptám meg. De há meg is káptám volna, ákkar sem kildenek pízit, mert te vágy egy kamisz gázember, ki pízit Kalazsvárt elherdálsz. A te jú Lucá nínid — az ín tutoman kívül — itt küldi neked tíz farintot, én meg kildek neked eztet á jú ereg káputot, ázt míg kifardíthátod s nágyán jal elhardhatsz Kalazsvárt. De pízit nem kildek, mert te vágy egy kamisz gazemberfi, ín meg a te ápad Bagdán...”

— No ez remek — nevetett Balázs. — Hogy te milyen jókat tudsz...

— Megállj! — kiáltotta a doktor — még nincs vége!... A levélnek utóirata is volt. És az így szólt: „Eztet á levelet megtálálod a káputnák á belsűbelsű zsebjebe...”

Ábris térdét csapkodta a nevetéstől:

— Nagyon jó! Aunye, de jó!...

Ebben a pillanatban Bahabanián otthagytá a

korlátot és jött feléjük. Balázsban megint föltámadt a kötekedő harag, újra erősen odanézett a közeledő Bahabanián felé.

— No, de milyen ravasz volt ez a levél! — nevetett Ábris és fogta az oldalát, mintha szúrná valami. Balázs pedig keményes és élesen rávágta:

— Hát mert mind ilyen az örmény... Ahány csak van!...

Bahabanián odanézett és meggyorsította a lépését. Láthatóan azért jött közelebb, hogy mondjon valamit. Balázs kihúzta magát és újra ellenségesen a szeme közé nézett.

Eben a pillanatban azonban kinyílt az egyik közeli szárnyas ajtó s rajta szélesen kirohant a kis Falcone báró. Három lépéssel egyszeribe ott állott Balázs és az örmény között s jókedvűen, mosolyogva és hangos örömmel fordult Bahabanián felé.

— Szervusz, Gyuri, nem is láttalak azóta! Na, kutya fene ronda éjszaka volt! És milyen hideg volt a kupében... Mi tudniillik Gyurival — szólt oda Balázsék felé — elszöktünk a Forintos Bálról és a hajnali személyvonattal hazajöttünk Budapestre, mert itt délben már szekundálnunk kellett a Gyimessy Ferkónak a lovardában... Hanem fiaim, a Gyimessy Ferkó pisztolya elé nem szeretnék kiállni. Valósággal halomra lőtte azt a szegény osztrák kapitányt. És voltaképp micsoda csacsiság miatt! A kapitány azt hitte, hogy a Ferkó fixirozza, a Ferkó meg azt hitte, hogy a kapitány fixirozza — micsoda butaság!... Most aztán az a Krantz vagy Brantz vagy hogy hívják, nyomhatja az ágyat hat hétig — sebesen beszélt s nem is vette észre a feszültséget maga körül.

De Balázs ekkor már titokban kezdte szörnyen szégyelni magát. Micsoda butaság ez... micsoda

butaság! . . . Hiszen ez most már kétségtelen: Bahabanián nem volt ott.

Dehát akkor . . . akkor, miért mondta az öreg-asszony, hogy Eszter vele lovagolt? És akkor kivel lovagolt ki Eszter? . . .

És most ő itt félig-meddig már belekötött ebbe az emberbe minden ok és értelem nélkül. Jaj, de csunya dolog . . .

Bahabanián most odalépett hozzá:

— Kérlek, Árdy, egy szóra . . .

Balázs fölállt, belül telve a legjobb akarattal, kívülről persze mégis azzal a bizonyos fagyos és lovagias arccal, ami ilyenkor szokás. Az örmény előrement, Balázs utána, azután egy sarokban megálltak. Balázs valami hideg, kimért, éles szót várt, az örmény azonban kedvesen mosolyogva állt előtte és azt mondta:

— Mondd, kedves Árdy, valami bajod van velem?

Balázs válaszolni akart, de az örmény nem engedte, hogy szóhoz jusson.

— Nézd, kedves öregem — mondta én látom, hogy valami van a bögyödben ellenem. Ne haragudj, ha azt hiszem, hogy tudom is, mi a bajod velem . . . Hát kérlek, mielőtt összeakaszkodnánk és két golyót lőnénk a levegőbe — mondanék én neked valamit. Én tőlem te ne tarts . . . Nézd, kérlek, azt tudod, hogy volt énnekem már elég párbajom, a veszélytől nem félek! Álltam én már szembe oroszlánnal is, vademberrel is — hát én most nem azért beszélek . . . Hanem én veled nem szeretnék összeveszni . . . Várj csak, ne szólj egy szót se! Öt évvel ezelőtt, amikor Afrikában voltam, az édesanyámat valami gaz ügynök becsapta és olyan furfangosan kerítette körül mindenféle szerződéssel meg kötelezvénnyel, meg tudom is én mivel, hogy nagy bajba került. És akkor az

én szegény kis tehetetlen édesanyám elment egy fiatal pesti ügyvédhez. És az két nap alatt rendbehozta az egész dolgot úgy, hogy még a zsidónak kellett az anyám költségeit megfizetni. Az anyám ehhez a fiatal ügyvédhez az édesanyja egy régi levelével ment föl és az ügyvéd erre vállalta el az ügyet. Amikor pedig a tiszteletdíjra került volna a sor — nem fogadott el a dologért semmit... Nahát, ez az ügyvéd, kedves Árdy, te voltál.

— Én? — mondta zavartan Árdy — én igazán nem emlékszem.

— Az lehet, mert te a Bahabanián névre gondolsz, csak hogy az én édesanyám az özvegysége után újra férjhez ment és most Klopotics János-nénak hívják.

Balázs most már emlékezett. Egy kedves, ijedt szemű, madárcarcú öreg nénike jelent meg a gondolatában. Tényleg, az ő édesanyjának egy régi levelét hozta magával, mintegy személyazonossági igazolásul... Balázs most még nagyobb zavarban volt, mint az előbb:

— Kérlek, igazán, igazán nem tudtam... De te, azt hiszem, félreértetted az előbbi pillantásomat.

— Jól van, Balázs, rendben van! Mondjuk, hogy félreértettem, de te, remélem, most megértettél — és melegen megszorította Árdy kezét.

Balázs visszaadta a szorítást és azt mondta:

— Köszönöm, Gyuri, hogy megakadályoztál egy ostobaságban és köszönöm, hogy ezt olyan szépen csináltad, hogy nekem még nem is kell túlságosan szégyenkeznem miatta... Hanem hát azért, azt hiszem, tévedsz valamiben...

— Nézd, kedves Balázs, az örmény az, aki nem téved. Egyébként nálam csak egyre vigyázz, én mindent eltűrök, csak azt nem, — hogy azt higgyék, hogy engem be lehet csapni. Mert az a leg-

nagyobb szégyen, ha egy örményt becsapnak. Mi tényleg ilyen okosak, ravaszak vagyunk — és megölelte Árdyt.

Most megint nyílt az egyik ajtó s egy csinos, fürge fiatalember lépett oda sietve Balázsékhoz:

— Kérlek, édes Balázskám, még mindig nem kaptam meg a válaszodat...

— Nem tudom, kedves Misa, mire vársz tőlem választ.

A Misának nevezett fiatalember elképedt komoly arccal és csodálkozó méltatlankodással felelt:

— Kérlek, a múlt héten küldtem el neked a rendezői felhívást a Fiatal Urak Báljára...

Balázs elnevette magát.

— Engem? A fiatalurak báljára? ... Talán az öregurak bálját rendezitek s arra hívsz rendezőnek? ... Egyébként erős a gyanúm, Misa, hogy azt a felszólítást sohasem küldted el, legfeljebb csak el akartad küldeni.

— Nem, nem — erősködött Misa úrfi —, határozottan tudom, hogy elküldtem ... De nem baj, mert én úgyse vártam a válaszodat és kinyomatam a nevedet a rendezői listára ...

— Na, ezt elég bolondul tetted — csóválta a fejét — Balázs —, nem való már nekem az ilyesmi ... Hogy jutott ez az eszedbe?

— Kérlek, én vagyok a bűnös — vágott most közbe Ábris és odalépett hozzájuk —, én mondtam a Misának, hogy te semmi esetre sem maradhatsz ki a Fiatal Urak Báljából ...

— Hát mindenesetre köszönöm — adta meg magát Balázs —, de őszintén szólva, én egy kicsit félek ezektől a bálrendezésektől. Minden ilyen bál és piknik körül annyi herce-hurca van, annyi személyes ügy, meg mindenféle apprehenzió ... hát ezentúl hagyjatok ki engem. Jó?

— Azt csak bízd rám — mondta Misa —, az az én dolgom, — hogy úgy mondjam, kérlek, ez az én specialitásom. Egyébként egyet mondhatok. A bálrendezésnek két titka van. Az egyik: előre azt kell mondani, hogy senkise lesz meghíva, hogy összesen tizenkét leány lesz és csak a legeslegjobb familiák és aztán nyugodtan meg kell hívni mindenkit, akit lehet, hogy jó — sokan legyenek!

Nevettek.

— Hát volt egy dolog most — mondta Ábris — Újhelyen a Forintos Bálon. A Forintos Bál híres jó mulatság, de — amint láttátok, a közönség egy kicsit vegyes. Hát most azután az történt a második négyes végén, hogy az egyik Szalánczy baronessz egyszerre csak szembe-került a fűszeresükkel... Nahát képzelheted... Hát ez a fűszeres Bodrogi, nagyon tekintélyes, régi család Újhelyen, hanem hát Szalánczy Mici a megye legarrogánsabb leánya... Erre barátom — ez persze a simple chaine-nél történt — a baronessz nem adta a kezét oda, — hanem csak a legyezőjének a végét nyújtotta Bodrogihoz. Az meg ezt nem fogadta el. Erre fölbomlott az egész tánc! Egy pillanatig úgy nézett ki, hogy retentő botrány lesz! De barátom, ott állt véletlenül éppen az öreg Szalánczy, aki tényleg a megye egyik legnagyobb ura, háromszor volt főispán, a főrendiháznak is volt már egyszer alelnöke, első virilista és fene kemény gögös ember. Kérlek, az öreg báró odalépett a leányához, karonfogta a fiatal Bodrogit és azt mondta Micikének: „Édes kislányom, úgy látom, hogy maga még nem ismeri a mi kedves, régi Bodrogi barátunknak a fiát. Hát én most bemutatom magának!” — és vasvilla-szemmel ránézett a leányra. Annak persze most már szépen kezet kellett nyújtani és

ezzel az affér szépen el is intéződött... Később azután az öreg báró — ezt már Jutkától tudom... izé a Forkó Jutkától — megint odament a leányához, aki a Jutkával beszélgetett, azt mondta neki: „Kedves Mici, jegyezze meg magának, hogy ezen a bálon nem a báróné táncol a fűszeressel, hanem a forint a forinttal!”

— Hát kérlek — szólalt meg Misa —, az igaz, hogy minden bál körül vannak nálunk ilyen kanapéügyek. Az én dolgom azonban nem az, hogy ennek a helyességén vagy helytelenségén vitatkozzam. A bálrendező a társaság előítéleteinek a ceremóniamestere. Most itt van, kérlek, egy affér. A leányok általában nem akarják, hogy meghívjuk a Mányoky Incit.

— Az államtitkár leányát? — csodálkozott az örmény — hát miért?

— Ördög tudja, kérlek szépen, nem akarják! Én rettentő dilemmában vagyok, kérlek, mert nekem az öreg Mányoky szegről-végről rokonom is, egyik legfőbb főnököm is, de ha egyszer nem akarják a leányok — tudod a mama valamikor...

— A leányok nem akarják? A lányok rendezik ezt a bálát vagy a fiatal urak? — kérdezte most Balázs.

— Kérlek — mondta vállát vonva Misa —, mi rendezzük, de nekik! Ha ők föl húzzák az orrukat, akkor én itten este nem táncolhatok egyedül a Mányoki Incivel... Na de nem baj, kérlek, én már megtaláltam a megoldást. Általában véve én vagyok az az ember, aki mindig megtalálom a megoldást...

— Na és mit csinálsz? — kérdezte Ábris.

— Természetesen meghívom Mányokyékat.. De — bált egy héttel elhalasztottam. Márpedig azon a napon lesz Gömörben a Mányoki Miská-

nak — az Inci unokafivérének — az esküvője. Ezen az Inci nyoszolyó, tehát nem lesz itt a bálon. Hát így majd valahogy elrendeződik a dolog...

Balázs csodálkozva és idegenül hallgatta Misa fecsegését. Karonfogta Ábrist:

— Valamit akartál nekem mesélni, fiam, hát csak gyorsan mondd el, mert vacsorázni is akarok — azzal elvitte a fiút egy sorkba, ahol ültek:

— Te, Ábris — kérdezte azután —, kicsoda ez a Misa?

— Jó családból való fiú. Izbeghi Karvaly. Az apja azt hiszem, bíró volt vidéken...

— Hát azt tudom, ismertem az öreget, de kicsoda ez a fiú?

— Valami segédfogalmazó vagy számkukac a vámnál, vagy az illetékhivatalban.

— Érdekes és tőle függ, hogy meghívják az államtitkárt?... Nem gondolod, hogy ez is kicsit furcsa. Látod, ha én államtitkár volnék, én nem hívnám meg Misát...

— Miért?

— Hát tudod, az én nagyapám nagyon okos ember volt. És egyszer azt kérdezték tőle, hogy van az, hogy a fia is, meg a két leánya is jó partit csináltak. Akkor az öreg azt mondta: „Éz azért van, mert sohasem engedtem a házamhoz csak olyan fiatalembereket, akik elvehették a lányaimat és csak olyan helyre engedtem járni a fiamat, ahol elvehette a leányt... Hát ezért!” Ezért nem hívnám, ha államtitkár volnék...

— Hja, kedves Balázs, az régen volt. Aztán meg te nem tudod, hogy Misa milyen nagyhatalom ám.

— Nagyhatalom a Misa?

— De nagy ám. Például kérlek, engem egy

nagy csávából húzott ki. Tudod, azt mondtam neked, hogy a Jutkával a dolog már egészen rendben volna, csak a mamája húzódozik még mindig és halogatni akarja a nyilvános eljegyzést. Erre Jutka azt mondta, hogy én nekem kéne valamit csinálnom, amivel egy kicsit megnyerem a kedvét. Hát aztán kitudtam, kérlek, hogy szeretne szerepelgetni egy kicsit Pesten. Azért is akartam veled beszélni, hogy segíts nekem kitalálni valamit. Veled nem tudtam összejönni, hát szoltam Misának... Erre kérlek, a Misa kivett egy darab papírt, amin már mindenféle nevek voltak, beírta egy helyre: Forkó Gedeonné öngs... És azt mondta, hogy rendben lesz! Hát kérlek, tegnap kapok a Jutkától egy levelet, amelyben azt írja, hogy Innocientia-Bál — tudod, az Operában lesz ez a nagy Innocentia-Bál, középkori esküvő meg élő sakkjáték — és kérlek szépen, az elnökségtől kapott a Jutka mamája egy levelet, a Piki grófnak, meg Misának az aláírásával, hogy az én biztatásomra mernek jelentkezni kérésükkel, amely szerint a főhercegnő környezetét alkotó ötven várasszony bizottságának tag-ságát elfogadni kegyeskedjék... Szóval, kérlek, Forkó mama most várasszony lett, bemutatják a felségeknek és ez — az én közbenjárásomra történt! Tehát egyelőre most jó vagyok beschreibolva a mamánál s holnap már föl is utazom Új-helyre s nyomban megindítom az ostromot a vár-asszony ellen — a várkisasszonyért! Hát nem óriási dolog, kérlek, amit a Misa csinált?

— Óriási! — mondta mosolyogva Balázs — és ezennel elismerem, hogy a te Misa barátod nagyszerű ember és biztosan karriert fog csinálni... Na és te csak erről akartál velem beszélni?

— Nem, kérlek alássan. Volna nekem még egy kérésem hozzád, de nem merem előhozni.

— No, csak ki vele!

— Fogadj be engem, kérlek, három hónapra az irodádba.

— Te! Csak nem akarsz ügyvéd lenni?

— Nem, nem akarok ügyvéd lenni — és csöndesen maga elé nézett —, hanem szeretnék megtanulni — dolgozni.

— Na fiam, hát ez hogy jut eszedbe?

— Úgy jut eszembe, kérlek, hogy Gida bácsi multkor soká beszélgetett velem és azt mondta nekem, ő csak attól fél, hogy én nem fogom tudni később az életben megállni helyemet, mert engem senkise tanított dolgozni. Tudod, milyen az öreg, ő képes tíz-tizenkét órát is dolgozni egy nap és szörnyen lenézi az egész mai nemzedéket... És talán igaza is van. Én ezt akkor elmondtam a Jutkának és akkor a Jutka azt mondta nekem, hogy beszéljek veled, mert neki valaki azt mondta, hogy minden mostani férfi között csak egy ember van, aki úgy tudja viselni a munkát, mint a legnagyobb rangot és az — Árdy Balázs!

— Hát ez nagyon kedves és nagyon hízelgő, ha nem is igaz!

— De igaz ez, Balázs, igaza van annak, aki ezt mondta. Pedig azt hiszem, hogy jól ismer téged...

Balázs egész gyanútlanul kérdezte meg:

— Engem jól ismer? Ugyan? ... És ki az?

Ábris előbb hallgatott egy hosszút és utána nagyon halkan felelt:

— Zalárdy Eszter.

Balázs felugrott. Azt érezte, hogy valami forró, hegyes tűvel beleszúrtak a szívébe. Egy pár percig némán állt, aztán hirtelen vállon ragadta Ábrist:

— Te Ábris, igaz ez?

— Hát csak nem képzeled, hogy ilyenekkel tréfálnék — mondta komoly hangon a fiú.

Balázsban valami nagy-nagy és fölszabadult érzés lobogott föl. A világot szeretne volna hirtelen megölelni, vagy egy nagyot kurjantani. Tíz nap keserűsége, legyűrt kínlódása, elkeseredett nembánomsága röppent ki egy pillanat alatt a szívéből, amit az előbb a Bahabaniánnal való beszélgetés csak megkönnyített, de meggyőzni még nem tudott. Most ujjongott benne minden, de a következő percben már szörnyen szégyelte magát. Az az árva kártya jutott az eszébe, az a szomorú kis levelezőlap, amelyik félretéve ott hevert otthon az íróasztalán magában és válasz nélkül. Hirtelen odafordult Ábrishoz:

— Hát jó, Ábris, fölfogadlak és mindjárt meg is bízlak egy bizalmas eljárással. Gyere velem!

Sietve ment le a lépcsőn, Ábris meg boldogan utána. A fiú azt hitte, hogy most már tényleg valami rendkívüli nagy ügyben kap megbízatást. Balázs szinte rohanva hagyta ott a klubot és csakúgy húzta maga után Ábrist. Valósággal berohant a szemben lévő virágkereskedésbe, amelyiknek a redőnyeit már éppen húzogatták lefelé.

— Kérek egy nagy csokor ibolyát!

— Gyönyörű pármai ibolyáink vannak — szólt a kisasszony.

— Igen, abból kérek egy nagy csokrot és tessék jól becsomagolni, mert vidékre megy!

Ábris kezdte már gondolni, hogy miféle megbízatás vár rá.

— Elküldjük? — kérdezte a kisasszony.

— Nem, tessék csak jól becsomagolni, én magam viszem. És tessék hozzátenni ezt:

Gyorsan kivett egy névjegyet és sietve ráírta:

„Üdvözet Budapestről.”

A csomag egy-kettőre kész volt. Ahogy kijöttek a boltból, Balázs megfogta Ábris kezét:

— Nézd, Ábris, most rádbízok valamit, de ennek két feltétele van. Az egyik, hogy a lehető legsürgősebben végrehajtod, a másik, hogy sohse szólsz róla senkinek! Rendben van?

— Rendben van, Balázs, — felelt a fiú és melegen megszorította az új principálisa kezét.

— Hát kérlek, te még ma este felutazol Újhelyre és reggel elmegy Zalárdra, valamilyen úton-módon beszélsz Eszterrel, de úgy, hogy senkise legyen a tanuja és odaadod neki ezt a csokor ibolyát. Meg tudod csinálni?

Ábris hamisan mosolygott:

— Meg, de nem egészen úgy, ahogy te mondd. Én tényleg fölmegek még az éjjel Újhelyre. Azután korán délelőtt elmegyek Forkóékhoz és ott adom át az ibolyát Eszternek. Gida bácsiéknál ugyanis holnapután nagy disznótor lesz, amire a fél megye hivatalos és Jutka írta, hogy Eszter ezért most két napig náluk lesz.

Balázs boldogan helyeselt:

— Hát az jó lesz. Az így igazán jó lesz... Hanem te, egy szót nem szabad szólnod hozzá, érted? Nehogy eljárjon a szád az örményről... Eh, igaz, hiszen te nem is tudod.

— Dehát mégis, Balázs, ne mondjak semmit? Semmit sem üzensz?

Árdy elgondolkozott. Összehúzott szemmel nézett bele egy gázlámpa sárga lángjába, azután lassan megszólalt:

— Igaz... Igazad van... Jó... Hát mondd neki... azt mondd neki, hogy... különben nem, csak annyit mondj neki, azt üzenem, hogy a fiatal urak báljára elmegyek és szeretném izé... nem... vele akarom táncolni a — szupé-csárdást!

Ábris elbámulva nézett Balázusra, de szólni már nem volt ideje, mert új főnöke hirtelen megrázta a kezét és otthagytta az utca közepén. Ábris hát beugrott egy kocsiba és ment haza átöltözködni. Két óra múlva már bent ült az újhelyi vonatban. Balázs pedig nekivágott megint a téli estének. De ez a séta más volt, mint a multkori, egészen más, egészen más... Vagy egy órát járt, akkor egy kávéház ajtajánál cigányzenét hallott átszűrődni. Bement a kávéházba, odaült közel a cigányhoz, hozatott egy üveg Törleyt és csöndesen, szótlanul hallgatta a muzsikát. A cigány mindenféle nótát húzott, de egyszerre csak rákezdte:

„Csak egy kislány van a világon...”

Balázs lehajtotta a fejét, lehúnyta a szemét... Az üres pohár, ahogy a kezében fogta, összerop-pant az ökle szorítása alatt.

A szívében muzsikált a dal:

— Csak egy kislány... csak egy... csak egy...csak egy...

Fölugrott és fizetett.

— Micsoda ábrándos butaság ez már megint, mondta magában, ahogy kiért a hideg utcára — én kezdem elveszteni a fejemet.

Pedig, hogy tévedett, — mert már egészen elvesztette.

XV. FEJEZET.

A visszatérő mult.

Egy reggel, amikor Balázs felkelt, már ott találta irodájában Spanyol bácsit.

— Már három hete szeretnék beszélni Balázs fiatalúrral, de az Árdy ügyvéd úr sohasem enged eléje — dohogott a kis öreg.

Balázs leültette. Adott neki egy szivart s azután kérdezte meg:

— Nahát, Spanyol bácsi, most van egy kis időm, mesélje el, mit is akar hát nekem mondani?

— Jaj kérem, nem is olyan egyszerű ám ez! Mert a multkor még, akkor kérem szépen, egyszerű volt a dolog, — de azóta komplikálódott.

— Nahát csak rajta!

— Hát kérem szépen, arról volt szó, hogy most meg lehetne venni Árdot.

Balázs fölugrott és mohón kérdezte:

— Hogy, Spanyol bácsi, hogy?

— Hja, hogy hogy, kérem szépen, azt is megmondom majd, hanem először még, kérem szépen, azt kell tisztázni, hogy hogyan? Mert kérem, azért nem olyan egyszerű a dolog...

— Jó, jó, hát mondja már — türelmetlenkedett Balázs.

— Lassan a testtel, úrfi, ha én tudtam várni három hétig, akkor az úrfi is várhat most három percig.

— Várok én, Spanyol bácsi, dehát ez nagyon érdekel ám!

— Tudom, hogy érdekli, kérem. Mondtam én,

hogyan van ez olyan érdekes, mint egy menyasszony... Hát úgy van, kérem, a dolog, hogy amint tetszik tudni, a birtok most Goldbergeré. Ez a Goldberger, kérem, egy utálatos alak, de azt meg kell hagyni neki, kérem szépen, hogy ért a gazdasághoz. Mintaszerűen van az, kérem, kezelve, mondhatom, mintaszerűen... Hanem hát ez a szegény Goldberger betegeskedik. Ő is olyan volt, kérem, mint mi, folyton csak dolgozott, folyton csak dolgozott, aztán itt van neki most a betegség... Nahát mi haszna a sok munkából?... Mondtam én, kérem, ne tessék annyit dolgozni, úrfi...

— Jól van, Spanyek bácsi, mondja már a dolgot!

— Mondom én, kérem... Szóval, kérem, ez a Goldberger most beteges és nem tudja vezetni tovább a gazdaságát. Az orvosai azt mondják, nem is tesz neki jót ez a levegő. Valahová magasabb vidékre kellene mennie... Hát most ő el akarja adni Árdot. Ezért...

— Mit kér érte? — kérdezte Balázs.

— Hát, kérem szépen, éppen ez a furcsa, hogy nem lehet azt tudni, hogy mit kér érte. Mert azt mondja ő, kérem, hogy attól függ, kinek adja el.

— Mi az? Talán sejt valamit, hogy én is...

— Nem tudom, kérem szépen, de lehet. Azt mondta nekem... mert én, kérem, az utóbbi hetekben kétszer is voltam Árdon... Egyszer voltam, még mielőtt utóljára beszéltem az úrfival, aztán azóta voltam még egyszer... Hát persze, én azzal az ürüggyel mentem Goldbergerhez, hogy gyapjút akarnék venni. Dehát ez csak olyan kibeszéd volt, mert én csak óvatosan ki akartam tudni, igaz-e hogy eladja Árdot? Hát azt mondja nekem Goldberger: „Eladom, Spanyek úr, eladom ezt a birtokot, pedig nagyon szeretem. Dehát én

már nem bírok dolgozni, — nekem nincs se fiam, se lányom, minek tartsam?" ... Amikor aztán kérdeztem az árát, akkor ő azt mondta, hogy ez attól függ, ki veszi.

— Na hallja, alighanem azt gondolta, hogy maga tölem jön hozzá.

— Nem lehetetlen, kérem szépen, mert a Goldberger kérdezősködött is a kedves mama iránt.

— Na ez már baj, Spanyek bácsi, mert akkor még drágább lesz — mondta dühösen.

Spanyek az asztalra ütött az öklével:

— Nem azért laktunk húsz évig a Rákóczi-úton, nem azért takarékoskodtunk, úrfi, hogy most krajcároskodjunk, na! — azután hirtelen ijedten hozzátette: — kérem szépen ...

Balázs mosolyogva nézte az öreget, amint kipirosodva, nekítuzesedve beszélt.

— Mondja, Spanyek bácsi, maga akarja megvenni Ardot?

— Hát hiszen, kérem szépen, én azt hiszem, hogy azt úgy is kéne csinálni, hogy én vegyem meg. Mert ha az úrfi megy oda megvenni, akkor az a Goldberger biztosan felsrófolja az árát.

— Igaz, igaz, de látja, Spanyek bácsi, más üzletnél én is ezt tenném, de éppen Ardnál ... — sóhajtott egy nagyot — éppen Ardnál ... Ez valami más ... Itt legjobban szeretnék csak bemenni és azt mondani a Goldbergernek: mennyit adjak érte? ... Na dehát persze, kedves Spanyek bácsi, ennek sok akadályja van. Mindenekelőtt az, hogy nem tudom, nem lesz-e túldrága? Én magam azt hittem ezelőtt két évvel, hogy eddigre mindennel rendben leszünk, dehát sok minden jött közbe ... Rossz két év volt ez, az utolsóban azután más dolgok is voltak. Na, szóval, nem vagyok még egészen ott, ahol akartam lenni két év

előtt... Ezért hát kéne tudni, hogy mit akar a Goldberger.

— Kérem szépen, nem ez a baj most, kérem... Nagyobb baj az, hogy azt hallom, már félig-meddig van új vevő.

Balázs belesápadt:

— Hát miért nem ezt mondja mindjárt, kérem? Ez rettentő nagy baj.

— Igen, kérem szépen, nagy baj a másik vevő, általában is nagy baj, kérem, de még nagyobb baj, kérem szépen, hogy örmény...

— Örmény?... Micsoda örmény?

— Azt mondják, kérem, hogy valami Bahabanián György nagyságos úr az, aki alkuszik Árdra.

— Mi?!... — hördült fel Balázs — Bahabanián... már megint Bahabanián... — s egyszerre felrémllett előtte az örménnyel való beszélgetése.

— Hát persze... de hisz, akkor nincs semmi baj, mert hiszen akkor erre értette Bahabanián, hogy én ne féljek tőle, ne tartsak tőle... Hát persze, azt ő nem is tudhatja, hogy én meg Eszter... Én milyen ostoba voltam, hogy azt hittem...

Nyugtalanul fel s alá száguldott a szobában. Spanyolok bácsi bámulva nézte, hogy mi történt itt.

— Dehát akkor — folytatta magában Balázs — akkor... akkor Eszterrel... akkor hát csak az nem igaz, hogy kilovagoltak együtt!... De a Poldi mám' kombinációja akkor még mindig lehetséges!...

— Ki mondta magának — mordult rá Spanyolokra hirtelen —, hogy Bahabanián úr alkuszik Árdra?

— Nekem, kérem szépen, az ispán, a Goldbergernek az ispánja mondotta, az öreg Borcsek, akivel én régtől fogva jóban vagyok, — az mondta nekem, kérem, hogy Bahabanián úr kétszer volt már ott s mind a kétszer kocsin bejárta a birtokot.

— Jó, jó — kezdte összeszedni megint Balázs a gondolatait —, dehát, Gyuri azt mondta nekem, hogy tőle ne tartsak. Akkor mégsem akarja megvenni Árdot. Vagy ez csakugyan Eszterre vonatkozott? ... És ő nem is gondol rá, hogy én Árdot vissza akarom venni ... Ez is nagyon lehet ... Honnan tudhatná azt, hogy én visszavehetem Árdot? Tudja mit, Spanyek bácsi, én még ma lemegyek Ádra és beszélek a Goldbergerrel!

— Ne tegye azt, nem kell ajtóstul a házba rohanni ... Tessék inkább megkérdezni az örményt. Okosabb, kérem, előbb a konkurrenciát leszerelni, aztán nekimenni az üzletnek.

Balázs felkapta a fejét:

— Ez nem üzlet, kedves Spanyek bácsi, ez nem üzlet.

— Hát micsoda, kérem, minden vétel üzlet.

— Nem, Spanyek bácsi, ez nem üzlet, ez annál sokkal több ... Húsz esztendeje majdnem, hogy onnan eljöttünk ... Bizony húsz esztendeje és én azóta mindig erre gondolok ...

— Bizony húsz éve, kérem, szegény István úr ...

— Tudja-e azt, Spanyek bácsi, hogy mielőtt szegény apám agyonlőtte volna magát ... emlékszik? ... itt fönt Budapesten vette kezébe azt az átkos revolvert ... Mi táviratból tudtuk meg a szörnyűséget ... Mondom, mielőtt öngyilkos lett szegény apám, az utolsó héten kőművessel téglákat meg maltert hozatott a kriptához ... Emlékszik, Spanyek bácsi, úgy-e, ez a kriptá ott volt a park végén, a domb oldalában ...

— Hát hogyan emlékezném ... Nem vagyok én úgy el Árdon, hogy oda el ne menjek. Az a szép sok fenyő, ahogy félkörben veszik körül a kriptát ...

— Igen, a dédapám ültette még ... Azt mond-

ják, nagyon csodálkoztak is rajta: mit akar itt a fenyővel? ... De ő azt mondta: „Ezek a fák talajt fognak verni, mint ahogy mi is talajt vertünk itt ezer év előtt!” ... Igaza lett, a fák megnőttek, csak mi ... mi szakadtunk ki abból a talajból ... Ámbár tudja Isten, úgy látom, hogy a mostani napig sem tudok kiszakadni belőle ...

— Na és kérem, aztán mi volt azzal a kőműves-sel?

— Hát igen ... Mondom, az apám a kőműves-sel téglát és maltert hordatott oda, azután elküldte a kőművest és — sajátkezűleg befalazta a kriptá ajtaját ... Én ott állottam mellette. Fiatal kamasz voltam és nem értettem, hogy mi csinál az apám ... Az én szép, erős, nagy, hatalmas apám! ... Mikor megkérdeztem tőle: „Miért falazza be az ajtót, apa?” — rám nézett elborult szemmel, fájdalmas tekintettel és azt felelte: „Mert én már nem vagyok méltó arra, hogy ott feküdjek azok között, akik a földet szerezték és megtartották!” A végrendeletében pedig meghagyta: „Nem szabad a kriptaaajtót felbontani, hanem ott kell eltemetni engem a kriptá ajtaja előtt. Ezt a tilalomfát csak az döntheti ki, aki véreimből való és aki Árdot visszaszerezte, mert annak joga lesz újra kinyitni ezt a kaput és az lehet majd olyan kegyes hozzám, hogy az én elporló csontjaimat is visszaviszi az apámé és az anyámé mellé” ... Hát Spanyol bácsi, akkor fogadtam én meg, hogy lesz, ami lesz, de én ezt az Árdot visszaszerzem. Maga tudja, mennyi küzdelmünk, mennyi bajunk volt szegény anyámmal eleinte, ahogy Árdot el kellett adni, mert az menthetetlen volt ... És ahogy anyám lehúzódtott oda Szlavóniába ... emlékszik még? ... akkor a Goldberger odament az anyámhoz és azt mondta neki, hogy ami kedves, azt mind vigye el magával. És

az anyám odament egy rózsafához, amit együtt ültettek az apámmal, arról letört egy rózsát és azt mondta a Goldbergernek: „Nagyon szépen köszönöm” . . . Hát bizony Spanyol bácsi, vannak ilyen emlékek, amelyek azután egész életen keresztül erősebbek mindennél. Mindennél erősebbek! . . . Hát azért nem üzlet ez, Spanyol bácsi.

— Értem én, kérem szépen, értem . . . Hanem azért mégis tessék csak rám bízni, hogy először én beszéljek a Goldbergerrel. Mert én már kétszer beszéltem erről vele. Ha most az úrfi beszél vele, akkor azt fogja hinni, kérem szépen, hogy ketten is vagyunk rá.

— Na jó — adta meg magát Balázs —, hát menjen le, Spanyol bácsi. De most már beszéljen Goldbergerrel kertelés nélkül és mondja meg, hogy én vagyok a vevő.

— Igenis, kérem szépen — mondta Spanyol bácsi és közben azt gondolta: — megmondom, megmondom —, de csak a végén!

Amikor a kis öreg elment, Balázs megint elkezdett töprengeni, hogy hát mire is vonatkozik vajjon az örmény megjegyzése, hogy tőle ne tartson: Árdra? Eszterre?

Egész délelőtt ez járt a fejében és amíg a bíróságon meg a bankban tárgyalt, a rideg üzleti dolgok közé folyton beférkőzött a kérdés és újra meg újra felütötte a fejét Balázs gondolatában:

— Mit akart ez az örmény? Mit értett ez alatt az örmény?

Délután aztán váratlanul megkapta a választ. Négy óra után Ábris jelent meg nála az irodában és beszámolt a küldetéséről.

— Hát majdnem nagy baj lett az ibolyacsokorból — kezdte Ábris —, hanem Jutka megmentette a helyzetet. Én még délelőtt elfutottam Jutkáékhoz . . .

— Azt képzeltem, hogy ebben a követségben gyorsan fogsz eljárni — nevetett Balázs.

— Szavamra, kérlek, csak miattad — erősködött Ábris —, csak miattad, igen is, főleg miattad... Mondom, már délelőtt elmentem Jutkáékhoz. Olyan szerencsém volt, hogy egyedül találtam otthon...

— Jutkát?

— Hát nem, kérlek szépen, olyan szerencsém nem volt, — hanem Esztert.

— Na és mit mondtál neki?

— Nem mondtam én neki, kérlek, semmit, hanem odaadtam neki az egész pakkot...

— Hát nem mondtad neki, hogy ott leszek a fiataurak bálján?

— De aztán később mondtam neki.

— És ő mit felelt?

— Az felelte, reméli, még nem lesz késő!

— Micsoda? Mit mondott?

— Azt mondta, kérlek, reméli, még nem lesz késő.

— Hát mire értette ezt?

— Akkor én sem tudtam, hogy mire értette, hanem aztán később kezdtem rájönni. Délután ugyanis megérkezett Poldi mám'. A kis Falconéval jött, meg az örménnyel. Berobogott a leánya szobájába és ottan megtalálta az ibolyacsokrot. Odament, megnézte. A kártya még rajta volt. Egyszerre felcsattant a hangja és rákiáltott Eszterre: „Eszter, mi ez?!“ Az meg nyugodtan visszanézett anyjára és azt mondta: „Láthatja mama, hogy egy csokor ibolya.“ „De ez a névjegy?“ Akkor jött a jutka segítségül és közbevágott: „Nekem küldte Árdy, ezzel gratulált az eljegyzésemhez“... Mert azt tudod, kérlek szépen, hogy az „Innocentia-bál“ mindent rendbehozott. Most már azonban...

— Köszönöm... Hanem, hogy folytassam:

Jutka erre, mondom, közbeszólt, hogy az ibolyát ő kapta. Erre, kérlek, Poldi mám' erősen ránézett a leányára, mire azt mondtam: „Na, azért...”

— És az örmény mit akart ott? — kérdezte idegesen Balázs.

— Nem tudom én, kérlek. Hanem azt mondhatom, hogy nem sokat sürgölődött Eszter körül. Hanem a kis báró azt mondja, hogy a szülők nagyon szeretnék, Bahabaniánt és az örmény nem is nagyon vonakodik...

— Világos, hogy Árdra értette akkor — gondolta magában. De hangosan csak annyit mondott:

— Na, majd meglátjuk... Hát Eszter nem mondott meg neked semmit?

— De igen. Másnap, mielőtt eljöttem volna, megfogott a folyosón és a kezembe nyomta ezt a levelet.

Azzal elővett egy hosszú, fehér, keskeny borítékot és odaadta Balázsnak.

— Ejnye, a számár fejedet! — mondta Balázs — talán mindjárt ezzel kezdhetted volna? Na jól van, semmi baj nincs — tette hozzá, amikor Ábris ugyancsak megnyúlt ábrázatát látta —, hanem ipse, hát mikor kezdjük a munkát?

— Akár ma.

— Nahát, ma nem, hanem holnap reggel félkilenc órakor légy itt. Szervusz!

Azzal már tolta is kifelé. Leült az íróasztalához és kezébe vette a levelet, amelyen megint az ismert írás volt.

Árdy Balázsnak.

De csak ennyi: „Árdy Balázsnak.”

Gyorsan feltépte a borítékot és olvasni kezdte a levelet:

Balázs, kedves, nagyon, nagyon köszönöm a virágot. Úgy szeretném tudni, mit jelentenek? Úgy szeretném tudni, mit üzen velük? Ha még gondol rám, akkor — gondoljon rám erősen. És ott legyen a fiatalurak bálján. Nagyon fontos dolgot szeretnék magának mondani. Ugy-e, eljön?

Igaz barátsággal üdvözli

Eszter.

Balázs háromszor, négyszer elolvasta egymás után a levelet. Már kívülről tudta, amikor alapjában véve még mindig nem értette. Valami szorongó aggodás vett erőt rajta. Ezt pedig az utolsó két-három szónak köszönhette:

Igaz barátsággal üdvözli Eszter.

Balázs sohasem hitt a férfi-nő barátságban és valahogy hidegnek és kevésnek érezte ezt a pár szót.

— Na, úgy látszik — gondolta magában —, Bahabanián meghagyja nekem Árdot és el fogja venni Esztert!... Mit akar vajjon Eszter mondani?... Be akarja jelenteni az eljegyzést az örömménnyel?... Aztán majd őszinte barátságot fog kínálni?... Nahát, ennyire banális nem lehet. Vagy ott azt szeretné folytatni, amit a multkor mondott?... Dehát akkor mit akar az örömménnyel?...

Nem tudta fonni a gondolatait, mert az egyik kisasszony belépett és bejelentette:

— Zalárdyné kegyelmes asszony van itt!

Balázsnak alig volt annyi ideje, hogy a levelet és a borítékot egy könyv alá rejtse, — Poldi mám' már be is vitorlázott a szobába.

— Grüss Gott, lieber Árdy! Na wie geht's?... Hát rendbe hoztam a dolgot a gyerekekkel!...

— Isten hozta, kegyelmes asszonyom! Hanem

én már hallottam az egész történetet. Tessék helyet foglalni!

— Én nem helyet foglalok, kedves Árdy, hanem leülök . . . Ami azt jelenti, hogy nem is akarok hamar felkelni.

— Legyen szerencsém minél tovább, kegyelmes asszonyom!

— Na lieber Árdy, először beszéljünk az üzletről . . . Akkor én tízezer forintot vettem fel, mert nem tudtam, hogy mire lesz szükség, hanem szerencsére sokkal kevesebb is elég volt . . .

— Annál jobb, kérem . . .

— Na már most, kedves Árdy, én szeretném visszafizetni most azt, ami nálam maradt.

— Ne tegye azt, kegyelmes asszony, mert részletekben körülményesebb a dolog.

— Hát mit csináljak ezzel a pénzzel?

— Mit csináljon vele? Kamatoztassa. Maga ugyanis olcsó pénzt kapott, kegyelmes asszonyom, ezzel még keresni is lehet.

— Miért? Nem akarja, hogy most fizessek?

— Csak tessék rám bízni, ez már az ügyfelem dolga.

— Hát legyen úgy, ahogy akarja, kedves Árdy . . . Hanem szeretném én magát megkérni valamire, — ezért is vagyok voltaképpen itt.

— Parancsoljon velem, kegyelmes asszonyom!

— Ismeri maga Bahabanián Gyurit?

— Ismerem . . .

— Hát arra szeretném én magát megkérni, szerezzen nekem információkat róla.

— Máris megadhatom, kérem. Nagyon derék, tisztességes úriember és — nagyon gazdag . . .

— Na jó, jó, hát ezt én is tudom . . . Hanem énnekem egész pontos információk kellenének. Szeretnék körülbelül mindent tudni róla, amit csak lehet.

— Sajnálom, kegyelmes asszonyom, többel én nem szolgálhatok.

— Miért?

— Mert Bahabanián nekem jóbarátom és én a barátaim magánügyei iránt csak annyira érdeklődöm, amennyire ők feltárják előttem. De viszont ha ők tárják fel előttem, akkor már nem is mondhatom el senkinek.

— Sehr schön, sehr korrekt, lieber Árdy . . . De hát egy anyának mégis csak alaposan meg kell tudni mindent, mielőtt . . . Na igen, szóval, nekem mégis csak meg kéne tudni egyetmást. Hát magára ebben nem számíthatok?

— Sajnos, kérem, ebben igazán nem! — mondta Balázs szinte ingerülten.

— Hm, hm . . . ez nagy baj! Mert viszont más emberrel nem merek ilyen őszintén beszélni! De maga, kedves Árdy, nekem roppant szimpatikus . . . Igazán nagyon-nagyon szimpatikus . . . Nagyon bizalomgerjesztő . . . Nézze, kedves Árdy, én magával egész offen beszélek. Ennek a Bahabaniánnak el kell venni Esztert . . .

A szék karja nagyot roppant Balázs összeránduló kezének szorítása alatt.

— Én, tudja — folytatta Poldi mám' —, én teljesen tisztában vagyok vele, hogy ez nem lesz szerelmi házasság . . . Dehát a szerelem egy nagy bolondság.

— Azt hiszi?

— Na ja, a fiatalok ezt nem értik . . . De magának, lieber Árdy, meg kell érteni, — maga reális, komoly ember. Végre is Eszterke szegény lány . . .

— Na, na, szegény, kérem . .

— Aber ja, wenn i' sag . . . Nálunk elsősorban a fiúkra kell gondolni.

— Megérdemlik?

— Majd meg fogják érdemelni. Az uram csa-

ládjában minden férfinak harmincéves korában jön meg az esze.

— És a nőknek?

— Azoknak megjön már bakfiskorukban, vagy egyáltalában nem jön meg. Hanem Esztert nem féltem, neki helyén van az esze!

— Az bizony, kérem — nyögte kínosan Balázs.

— Igen, mert úgy van az, lieber Árdy, hogy mi a leányunkkal majd semmi hozományt sem fogunk adni...

Ezt élesen mondta Poldi mám' és erősen Balázs szemébe nézett. A férfi vállat vont:

— Minek is? Eszterke sokkal szebb, sokkal értékesebb kisleány, semhogy tisztességes ember azzal törődjék, mennyi a hozománya.

— Na látja, csakhoggy ilyen tisztességes ember nagyon kevés van és például Bahabanián — az ilyen! Már most, amikor olyan kevés az ilyen tisztességes ember és itt van egy, akkor, úgy-e, igazán nem szabad várni, hogy — ez az egy is elmenjen?

Balázs idegesen fészkelődött a székén.

— No igen, kérem, csakhoggy ne haragudjék, ezt talán mégis csak jobb volna ha Eszterkével beszélne meg, mint éppen velem.

— Ó, én egy kicsit übrerumpolni akarom Esztert.

— Miért?

— Tudja, ő néha nagyon fejes és nem szeretném, ha sok ideje volna gondolkozni! De itt, ha Pesten leszünk, valamelyik este én vagy az apja feltárjuk neki a dolgot és meg fogjuk magyarázni, hogy ennek a házasságnak meg kell lenni!

Balázs hirtelen közbevágott:

— Na és ha boldogtalan lesz?

— Aber was? ... Az olyan csak a regények-

ben jön elő! Tisztességes asszony nem lehet boldogtalan.

— Na kérem, ez egy kissé merész kijelentés!

— I' sag ihnen, lieber Árdy, das ist nur ein romantischer Schwindel... Ugyan kérem!... Tudja, melyik asszony boldogtalan?

— Amelyiknek rossz férje van, kérem...

— Áh! Az az asszony boldogtalan, amelyiknek — férje van.

— Hogyan, kérem, ezt nem értem.

— Also passen s' auf... Minden asszony boldogtalan, akinek — férje van, azok a boldogok, akiknek — uruk van. Érti már?

— Értem, kérem, de hogy egy nőnek ura legyen, ahhoz talán mégis kell egy kis szerelem is.

— Na nézze, kedves ügyvéd úr, én magával házassági filozófiáról nem akarok itt beszélni. Hanem egy megbízásom van a maga számára.

— Kérem, parancsoljon!

— Hát nézze, itt van az Eszter keresztlevele, majd a Bahabaniánét megkapja még, aztán maga lesz szíves és titokban megcsinálja a diszpenzációt.

— Hát hogy képzeli azt, kérem? — kérdezte ijedten Balázs. — Eszter nélkül ezt nem lehet megcsinálni.

— Azt én majd elintézem. — A táskájából kivett egy nagy borítékot és letette Balázs asztalára.

Balázs egy pillanatra azt hitte, hogy felugrik és összetépi a borítékot és mindent megmond ennek a furcsa, kemény asszonynak. De, ahogy ránézett és látta a nyugodt, hideg arcot, az éles, szúrós szemekkel, egy pillanat alatt megérezte, hogy itt minden ilyen dolog hiábavaló volna, legfeljebb egyszersmindenkorra mindent elrontana. Eszébe jutott az írás, amit Újhelyen kapott Poldi

mám'tól és hirtelen valami egészen furcsa, egészen kalandos és egészen vakmerő terv merült fel az agyában. Igen, hátha a sors akarta így...

Nyugodtan átvette a borítékot, kihúzta a fiókját, beletette, azután száraz, üzleti hangon mondta:

— Hát kérem, nem szívesen foglalkozom ilyen dolgokkal, de hát megcsinálom... kegyelmes asszonyra való tekintettel megcsinálom.

— I' hoff, maga ezt nagyon ügyesen fogja megcsinálni... lieber Árdy.

— Igen, én is azt hiszem, hogy nagyon ügyesen fogom megcsinálni — gondolta magában a férfi, azután könnyedén hirtelen hozzátette: — Na és mikor jönnének fel a kegyelmes asszonyék?

— Hát én most már fennmaradok, tudja, mert az uramnak ülései vannak. Eszterke holnapután jön fel... Érdekes, tudja, hogy az a gyerek eddig nem örült soha a báloknak és most úgy készül erre a fiatal-urak-piknikjére, mintha, nem tudom, micsoda nagyszerű dolog lenne. Pedig azt hiszem, végeredményben semmi különös dolog nem lesz. Én voltaképpen le is akartam már mondani, de Eszter kijelentette, hogy erre mindenáron el akar jönni... Nahát, az ilyen kis marottokat teljesíteni kell... Most én engedelmeskedem neki, aztán majd ha komoly, nagy dolog jön, akkor ő fog engedelmeskedni... So ist das Leben, lieber Árdy... Hát mondja, mikor lesz maga meg ezzel a dologgal?

— Kérem, ahogy a szükséges aláírásokat még megkapom, akkor egy-kettőre megcsinálom — mondta Balázs és azzal elmagyarázta, hogy mi minden kell még a diszpenzációhoz.

— Hát ezeket még mind elküldöm, azután telefonáljon a Hungáriába, ott lakunk... Vagy különben a bálon is találkozunk, nem?

— Nem tudom, kérem, hogy Pesten lesz-e? Most le kell menem az édesanyámhoz.

— Igaz, mondja, hol van a maga édesanyja?

— Hát Ő, kérem... lent van Szlavóniában.

— Szlavóniában? Mit csinál ott?

— Hát, kérem, van ott nekünk egy kis telkünk, meg egy kis házunk. Ő ott lakik.

— Érdekes... Szlavónia... Hogy jutottak maguk oda?

— Ez, kérem, még szegény apámnak egyik nagy spekulációjából maradt.

— Ajjaj, lieber Árdy, a maga apja... haj, de szép, de gyönyörű szép ember volt a maga papája... Tudja, én akkoriban, mikor mint fiatalasszony Pestre kerültem, akkor sokszor találkoztam vele. Hanem furcsa ember volt, csak egy volt benne igazán nagyszerű: ahogy a feleségét szerette. Akkoriban sokan irigyeltük ám érte a maga mamáját. Nem azért, mert a maga apja olyan fess ember volt... ein ungarischer Apollo... hanem ahogy a maga édesanyjával bánt. Lássá, ömellette aztán boldog lehetett az asszony...

— Igen, kegyelmes asszonyom, dehát az apám nemcsak férje volt az anyámnak, hanem ura, anyám se a neje volt az apámnak, hanem a felesége. Mert mindig kettőn áll a vásár, kegyelmes asszonyom.

— Ebben igaza van, lieber Árdy, mind a kettőn áll a vásár...

Azzal elbúcsúzott és kiment. Balázs sokáig nézett utána, aztán magában nevetve mondta:

— Hej, Poldi mám', te még nem is tudod, mennyire kettőn áll a vásár...

Azután kihúzta a fiókot, kiemelte belőle a borítékot, abból kivette a keresztlevelet. Amikor meglátta a születési dátumot, elmosolyodott.

— Istenem, milyen fiatal... milyen nagyon, milyen boldogan fiatal...

A maga korára gondolt és a papír megreszkett a kezében.

— Hej, micsoda nagy korkülönbség, nem lesz ez baj? — azután hirtelen az asztalra ütött és hangosan mondta:

— Hát nem lesz baj, azért sem lesz baj!

Leült az íróasztalhoz, elővett egy papírt és elkezdett írni egy levelet:

Édes jó anyám!

Ne haragudjék, hogy olyan régen nem írtam. Sok volt a dolgom. De most nagy szükségét érzem, hogy Magához forduljak. Édes jó anyám, én most megvallom Magának, minden hímezés-hámozás nélkül: szerelmes vagyok. Feleségül akarom venni Zalárdy Esztert, Zalárdy Gábor leányát. Majd meglátja, milyen derék, jó feleség válik belőle. Szép is, kedves is, okos is, jó is... Hát minek dicsérjem itt szavakkal Magának, édesanyám, majd meglátja. De azért az elhatározó nagy lépést nem akarom megtenni, amíg Magának meg nem mondtam ezt. Azokban a nehéz esztendőkhöz, amiket együtt töltöttünk, úgy megszoktam, hogy mindent megbeszéljek Magával, hogy kedves, okos véleményét mindenben kikérjem, éppen ezt ne kérdezném meg először? Mondja, nem késtem én már el az egésztől? Mit gondol? Boldoggá tudok én még tenni egy szép fiatal leányt? Értse meg, Anyám, nem azt kérdezem, hogy belém szerethet-e egy leány, — azt kérdezem, boldog lehet-e velem? És hogy Magának nincs-e kifogása a család ellen? Vagy nem gondolja-e, hogy amíg egészen be nem fejeztem, amit elvállaltam, az előtt nem volna szabad erre gon-

dolnom? Dehát lássa, eddig mindig Maga ösztökélt rá, hát most is Magának kell megmondani, hogy: nihil obstat. Mert én a Maga áldása és öröme nélkül . . . igen, higgye el, a Maga áldása és öröme nélkül nem tudnék boldogan megházasodni. Nagyon kérem, válaszoljon minél hamarább ,mert a dolog sürgős annyival is inkább, mert úgy látom, Eszterke mamája — a nevezetes Poldi mám' — erősen dolgozik egy másik kombináción. Hát valahogy meg kell előznom. Az is lehet, hogy nagyon vakmerő módon kell majd határoznom, de mindegy, most már benne vagyok és azt hiszem, a kis leány kitart mellettem. Majd meglátjuk, hogy lesz, az a fő nekem most, Maga mit szól hozzá, édesanyám.

A gazdasági dolgokról most nem írok, majd küldök arról holnap hosszabb, részletes és ki-merítő levelet, lesz egy pár fontos utasítás is benne . . .

Hirtelen megállt írás közben, írjon-e Ádról?

— Nem, — minek? Hátha nem lehet belőle semmi, minek felizgatni vele szegény öregasszonyt? Hát csak aláírta a levelet. Maga vitte be a főpostára, ott adta fel expressz. Amikor onnan visszajött, a Koronaherceg-utcában messziről meglátta Bahabaniánt. Az is észrevette és intgetett neki, de Balázs csak röviden köszönt. Beugrott az egyik üzletbe, nem akart most találkozni az örménnyel. Érezte, hogy most feltétlen kérne tőle valami magyarázatot a multkori megjegyzésért.

Pedig égette, gyötörte a kérdés, hát mit is akar ez az örmény?

Árdot? Esztert?

És miben akar az útjába állni? Bent az üzlet-

ben várt egy darabig, amíg gondolta, hogy Bahabanián tovább haladt, csak azután jött ki. Az örömeny ott állt az ajtónál. Megvárta Balázst. Most már nem lehetett kitérni.

— Szervusz, Balázs! — mondta Bahabanián.

— Szervusz!

— Hová mégy?

— Megyek a klubba!

— Ne menj a klubba, gyere velem, itt a Belvárosi kávéházban van egy lovagias tárgyalásom és a segéd társam hirtelen lemondott. Megtehetnéd nekem a szívességet, hogy eljössz velem.

— Jaj, hagyj engem, kedves Gyuri, nem szeretem én ezeket a lovagiaskodásokat.

— Nana, ne félj, nem komoly dolog. Elsimítjuk az egészet, de hát ennek a szegény Misának van valami ügye.

— Na, persze, a fiatal-urak-piknikjéből kifolyólag? ... Mi?

— Hát persze.

— És aztán kivel?

— Kérlek szépen, az egyik Zalárdy-gyerekekkel.

— A Gyuszival?

— Nem, a másikkal. Valahogy egy meghíváson összekülönböztek, most el kell ezt intézni valahogy.

— Hát bizony, azt el kell intézni valahogy — gondolta magában Balázs —, mert, ha a Zalárdy-fiút össze nem békítik a Misával, akkor Eszterék nem fognak eljönni a fiatal-urak-piknikjére, akkor pedig ...

— Na jól van — mondta Bahabaniánnak —, hát akkor gyérünk, ha mindenáron akarod.

— Persze, hogy akarom, kérlek, nem lehet elrontani Eszterke mulatságát — mondta az örömeny.

— Remélem, te is eljössz a bálra?

— Eljövök, talán ... — mondta kényszeredet-

ten Balázs, de belül szörnyen meg volt ijedve, hogy Bahabaniának ilyen fontos Eszterke mulatsága.

A kávéházban már várta őket a másik két segéd. A tárgyalás nem volt nehéz, nem tartott sokáig. Kiderült, hogy komoly sértés nem is történt, csak afféle „nem tűröm”, „kikérem magamnak” ... Balázs gyorsan megfabrikálta a jegyzőkönyvet és megállapították, hogy semmi sértő szándék nem volt, azután szépen, kölcsönösen sajnálkoztak és kijelentették, hogy ezzel az ügy a lovagiasság szabályai szerint be van fejezve. Akkor aztán aláírták a jegyzőkönyvet, szépen elbúcsúztak egymástól. Misa és a Zalárdy-gyerek ügye rendben volt. Eszter és a fiatal-urak-báljának ügye is rendben volt.

Csak Eszter meg Bahabanián ügye nem volt rendben!

És Balázs meg Bahabanián ügye az nem volt rendben!

Árdy nem is bírta tovább. Lesz, ami lesz. Ő bizony most megkérdi.

— Mondd, te Gyuri, mire értetted te a multkor azt, hogy én ne tartsak tőled?

Az örmény hirtelen megállt és szembe fordult Balázssal. A két kezét rátette Balázs két vállára, melegen a szemébe nézett és mosolygó arccal csak annyit mondott:

— Majd meglátod, édes Balázskám! Majd megtudod, amikor itt lesz az ideje ... No most szervusz!

Azzal kezét nyujtott és ott hagyta.

XVI. FEJEZET.

A fiatal urak bálja.

A társaság a kaszinó sárgatermében gyülekezett. Lassan jöttek. Már tíz is elmúlt, de a nagyteremben még mindig csak öt leány lézengett a megfelelő papákkal és mamákkal, meg egy tucat fiatalember. A fiatalabb rendezők már izgulni kezdtek s hol az egyik, hol a másik futott oda egy-egy ijedt kérdéssel Misához, aki azonban mosolygó arccal és fölényes biztonsággal állt a nyitott üvegajtó előtt.

Misa nem izgult, Misa biztos volt a dolgában. Ő tudta, hogy már semmi baj se lehet: a piknik jegyei eladva, a lányok névsora, szám szerint harminckettő, a zsebében, — táncos miatt pedig nem kellett aggódnia. Minden lány három fiatalembert hívhatott meg az ötven rendezőn felül. Itt már nem történhet baj. Egy ugrifüles, bajusztalan szőke gyerek azonban most már ötödször rohanta meg Misát:

— Én nagyon félek, kérlek, hogy nem lesznek elegenden, én nagyon félek! . . . — és közben a manzsettáját húzogatta kifelé frakk-kabátjának ujjából, amelyről tíz lépésre meg lehetett látni, hogy először van rajta.

Misa elmosolyodott az ifjú gólya izgalmán és fölényesen megveregette az arcát:

— Ne félj, fiam, mert ha megbukunk, neked akkor se lesz semmi bajod.

— De kérdek, ez mégis nagyon kellemetlen volna!

— Na hát légy nyugodt, hogy nem bukunk

meg. Itt lesz mind a harminckét lány és itt lesz minden táncos.

— Dehát akkor miért nem jönnek?

Misa elnézően nevetett:

— Ó, te zöldfülű, hát nem tudod, hogy nem elégáns dolog korán jönni? Nézd meg azokat, akik itt vannak, milyen dühösek, amiért ilyen korán jöttek. De hiába, valakinek elsőnek is kell lenni...

— De mondd, Misa bátyám, miért nem ülnek ezek öten együtt?

Misa nem fordult meg, úgy kérdezte:

— Hát nem ülnek együtt?

— Nem... A tükör alatt ülnek az öreg Berzechék, a Merkerné — szavamra mondom, még mindig szebb, mint a leánya —, Berenkeyék és Csávoldyék. A leányok meg a másik sarokban vannak gavallérjaikkal, de Mányokyék itt állnak hárman a hátunk mögött a Versegh Pistával.

— Igen — mondta Misa —, az az unokaöccse öméltóságának.

— Dehát ezek miért vannak külön?

— Nézd, fiam, neked nem muszáj mindent megkérdezni, nekem meg nem muszáj mindenre felelni!

— Na dehát mégis ez olyan furcsa...

— Hja, édes fiam, ha az ember odamegy, ahová nem hívták, hanem csak meghívták, akkor az mindig így van.

— Ezt nem értem...

— Nem baj, de elég baj nekem, hogy én értem... Na majd küldök oda egy pár fiút. — Azzal a szemével odaintett két fiatal táncost. Halkan mondott nekik valamit, mire azok azután lassan odaódalogtak az államtitkárekhoz.

Közben azonban már sorra jöttek a familiák. Misa ott fogadta őket az ajtóban a lovagi hódolatnak, a rendezői szeretetreméltóságnak azzal a

kedves bizalmasságával és azzal a páratlan fölényével, amiért Misát annyira irigyelték a többi rendezők. Minél többen jöttek, annál furcsább volt a terem képe. A négy familiából lett hat, nyolc, tizenkettő, tizenöt s ezek mind együtt gyülekeztek, a tükör alatt az öregek, a sarokban a leányok, de a másik kis csoport az csak nem akart növekedni. Misa persze mindezt pontosan látta s amikor végre Ábris megérkezett, őt állította be az ajtóba maga helyett, maga meg odalépett Mányoky Incihez. Kis szőke, vézna, de nagyon bájos leány volt, aki rettenetes elfogódottsággal és nem is leplezett zavarral állt az elszigetelt kis csoportban.

— No, kislány — mondta Misa —, jöjjön, most elrablom a papáéktól.

Azzal már karon is fogta és vitte a többi leány közé. Nem lehet mondani, hogy a fogadtatás, amelyet ott kapott, túlságosan meleg lett volna. De hát azért mégis megindult a dolog. Misa akkor visszament az öregekhez:

— Mondd, öcsém, hol lesz az asztalunk? — kérdezte az államtitkár, aki ebben a pillanatban távolról sem volt az a félelmes, kemény főnök, akinek a minisztériumban ismerték.

— Kérlek alássan, méltóságos uram — mondta Misa —, az ültetés az én módszeremmel történik. Külön a fiatalok és külön az öregek.

— Hogyan? Hogy képzeli azt? — kérdezte ijedten Mányokyné.

— Kérem, az én piknikjeimen ez mindig így szokás. Lesz egy nagy asztal, kérem, a mamáknak és a papáknak és lesz sok kis asztal a fiataloknak. Minden asztalnál lesz három leány és kilenc-tíz fiú.

Ezt a bejelentést olyan komolyan és olyan büsz-

kén tette Misa, mintha valami páratlan eredményről számolt volna be.

Ebben a pillanatban lépett be Balázs, akit Misa azonnal odaintett és gyorsan bemutatott az asszonynak.

— Régen láttalak, kedves Balázs — mondta az államtitkár —, pedig veled volna egy nagyon komoly beszélni valóm.

— Kérlek, parancsolj velem! — felelte Árdy, aki ugyan sokkal jobban szeretne volna, ha az államtitkárnak nem most jutott volna az eszébe, hogy komoly beszélni valója van vele, amikor ő Zalárdy Esztert várja. De azért készséggel hagyta magát az egyik sarokba vezetni, ahol öméltósága hosszasan elkezdett neki magyarázni egy ügyet, amely egyébként Balázst nemcsak ebben a pillanatban, de egyáltalában nem érdekelte.

Misa közben visszament az őrhelyére és Mányokyné ottmaradt az unokaöccsel s az egyik fiatalemberrel, aki nem tudta felhasználni a kedvező alkalmat az ellógásra, mint a másik.

— Ez borzasztó kellemetlen — mondta Ábris Misának —, hogy ezek a szegény Mányokyék egyedül vannak...

— Nem baj, kérlek, tudod, az asszony annyira örül, hogy itt lehet, hogy ezzel a kis kellemetlenséggel nem törődik. Az öreg méltóságos pedig nem is gondol arra, hogy ők azért állanak egyedül, mert senkise megy oda hozzájuk. Ő meg van róla győződve, hogy senkise mer őhozzájuk közeledni.

— Na jó, jó, de aztán mi fog kisülni?

— Ha egyszer elkezdődik a tánc, akkor minden mama és papa egyformán magára van hagyatva. Azután majd keverem én a paklit, — légy nyugodt. Mi van Forkóékkal?

— Jönnek, kérlek, jönnek, okvetlenül jönnek.

Már jöttek is. Elöl a kisleány, középen a mama, hátul az öreg harcsa, aki már messziről integetett Ábrisnak. A fiatalok az ajtóban találkoztak s ott egy pillanatra nagyon ügyetlenül és nagyon kedvesen megálltak egymással szemben és elkezdték egymást nézni. Fiatal szerelmeseknél van néha ez a pillanat, amiről nekik maguknak soha nincs tudomásuk, de amit a jóakarató körülállók mindig valami enyhe örömmel látnak és vesznek tudomásul.

Forkóné odament a tükör alá a többi mamához, az öreg harcsa azonban, akinek Ábris valamit súgott a fülébe, nagy egyenes lépésekkel odalépett az államtitkárnéhez.

— De jó színben van, méltóságos asszony! Igazán úgy örülök, hogy találkozunk! Hogy már megint látom egyszer. A Jutka is nagyon örült, hogy megint találkozhatik Incikével.

A méltóságos asszony széles, boldog mosollyal nyujtotta a kezét Forkónak. Misa odasúgta Ábrisnak:

— Na fiam, jövőre vagy új műút vezet Újhelyre, vagy te leszel segédfogalmazó.

— Miért? Hogy gondolod? — kérdezte elvörösödve Misa.

— Nézd, fiam, az öreg Forkó nagyon jól tudja, hogy ebben a percben ő mit csinál. És légy nyugodt, hogy Mányokyné is tudja és ha ő tudja, — akkor az államtitkár úr is fogja tudni. És hogy az öreg Forkó ezt a vetést egy hét múlva learatja, azt én neked garantálom. Leendő apósod a legnagyobb mestere annak, hogy kell az embereket lekötelezni. De úgy aztán, hogy meg se tudjanak moccanni... Mert jegyezd meg magadnak, — húsz szívességet kell tenni, — és két-három éven át — amíg egyet — kérni szabad!

— Hát hogy áll a bál, lieber Misa? — csattant

fel ebben a pillanatban az ajtónál Poldi mám' hangja.

— Remekül, kegyelmes asszonyom, már csak magukat vártuk!

Eszter ott állt az anyja mögött s kutató pillantással nézett szét a teremben és meglátta a sarokban Balázst, akinek az államtitkár még folyton magyarázott. Esztert nagy fiatalember-sereg környezte. Az örmény, a kis báró, Farkasy Feri, Zalárdy Pityu a kúzen s még egy pár elegáns frakk. Misa meghajolt Eszter előtt és vitte a cigányhoz. Jobbról, balról lépegettek oda utánuk a párok a szokásos rövid megnyitó csárdásra. Azután a Misa egy intésére a „Béla” belekezdett a divatos bécsi valcerbe s a kis báró átvette Esztert.

Kezdődött a komoly tánc.

Eszter jobbra-balra forgatta a fejét, de Balázs már nem volt a sarokban az államtitkárral, végre megtalálta Balázst — Poldi mám' mal beszélgetve.

— Na, lieber Árdy, was ist neues? Megkapta az iratokat?

— Megkaptam, kegyelmes asszonyom, minden rendben van... Most már bármelyik nap meg lehet csinálni!

— Na tudja, egy kicsit várjunk, majd én megmondom, hogy mikor. Hanem én örökké zavarban vagyok azért magával. Nagyon szeretném már visszafizetni azt a pénzt.

— Kérem, azzal is várjunk még egy kicsit!

— Na maga egy különös ember, kedves Árdy, maga a legkülönösebb ember, akit ismertem. És tudja, én őszintén beszélek! Nem értem, hogy maga, akinek ilyen nagy kliensei vannak, ilyen nagy irodája, miért él voltakép ilyen... izé..., hogy is mondjam csak... hogy ne haragudjon a kifejezésért, de ilyen — snasszul?

— Hja, kérem, az ember csak addig nyujtózhatik, ameddig a takaró ér!

— Jó, jó, kedves Árdy, de maga kint lakik a Rákóczi-úton — a harmadik emeletén. Unerhört!... És általában, a fiaim azt mondják, hogy maga semmit nem költ magára. A Gyuszi azt mondja, hogy maga a legigénytelenebb ember!

— Mondom, kegyelmes asszony, ez már így van. Az ember nem költhet többet, mint amennyije van — és hozzátette egy kis szünet után — erre a célra!

— Miért? Más célra esetleg tudna költeni? Már bocsásson meg, hogy ilyen indiszkrét vagyok.

— Esetleg, — kérem...

— Tudja, az uram nagyon becsüli magát, de azt mondja, hogy maga britannika-ember.

— Tévedés ez, kegyelmes asszonlom — a trabukó luxusát megengedem magamnak —, nevetett Balázs.

— És a havannát nem?

— Nem, asszonyom. Egész életemben nagyon vigyáztam rá, hogy amit tervezek és csinálok, az — ne menjen füstbe!

— Also gut, lieber Árdy, mindenki a maga életét csinálja. De ne felejtse el, hogy nálunk mindig többet kell mutatni, mint ami van. Mert az emberek akkor is azt hiszik, hogy többet mutat, mint ami van, ha tényleg is csak annyit mutat, mint amennyi van... Na de most menjen táncolni. A multkor levizsgázott, láttam, hogy jó táncos. Lássa, ezért is különös maga, mert jól táncol és mégse táncol, de a bálokon a tánc nem öröm, hanem kötelesség!

— Hát ez igaz, kegyelmes asszony, — és én már megyek is!

Körülnézett. Az egyik vitrin mellett ott látta állni Mányoky Incit. Gyorsan odament és fölkererte.

Hosszú tőr lett belőle, mert a kis leányt nem igen táncoltatták. Neki nem voltak házi fiúi. A kis-leány félénken meg is kérdezte:

— Mondja, Árdy, velünk vacsorázik?

Ez elől nem lehetett kitérni.

— Nagy örömmel — mondta Balázs.

Végre odajött Ábris, aki észrevette, hogy Balázs túrja kicsit túlhosszúra nyúlt és „lekérte” Incikét. Balázs odaállt a majomszigetre, amelyet Misa közvetlenül az ajtó elé dirigált és nézte az elhaladó párokat. Egyszerre csak Farkasy Feri karján ott forgott előtte Eszter. Balázs meghajolt. A leány rámosolygott és otthagyta a táncosát.

— Jó estét, Balázs!

— Jaj, de gyönyörűek vagyunk — mondta a férfi.

— Tetszik a ruhám?

— A ruhája is, nagyon...

— Majd később megköszönök magának valamit, de most még egy csomó túrom van. Csak azt mondja meg, miért üzente, hogy legyek itt a bálon?

— Mert akarok magától kérdezni valamit.

— Hát akkor várjon itt, mindjárt visszajövök!

Közben a kis báró hajolt meg Eszter előtt és már vitte is. Balázs hát várt. Egyszer csak érezte, hogy valaki hátulról megöleli. Megfordult. Az örömeny volt:

— Balázs, később akarok neked mondani valamit, — gyere föl majd a dohányzóba... Te is Eszterrel vacsorázol?

— Nem — mondta Balázs —, én a Mányoky Incivel!

Az örömeny tágranyílt szemmel bámult rá:

— Megbolondultál? — és ezzel otthagyta.

Balázs még állt vagy egy negyedórát, mikor végre látta, hogy Eszter egy fiatal-ember karján

kimegy az előcsarnokba. Utánuk ment. Eszter leült az egyik „box”-ba s ahogy meglátta Balázst, odaszólt:

— Jöjjön, jöjjön, Balázs, magával úgyis kell beszélnem!

Balázs leült a leány mellé, aki most hirtelen odafordult a táncosához.

— Kedves Sinkovics, legyen szíves, hozza el a mamától a sálomat.

Sinkovics a jólnevelt emberek nyugodt udvariasságával távozott azzal az elhatározással, hogy a sált egy negyedóra múlva fogja odavinni, — vagy esetleg egyáltalában nem viszi oda...

— Igazán nagyon köszönöm, Balázs — mondta azután Eszter —, a gyönyörű ibolyát. Nagyon jólesett az az üdvözlét Budapestről, — ha mindjárt egy kicsit soká kellett is rá várni...

Kezét rátette a Balázs kezére és megszorította.

— És mit akart kérdezni tőlem?

— Azt akarom kérdezni, kedves Eszter, — akar maga a feleségem lenni?

A leány belesápadt ebbe a kérdésbe, hátrahajolt a karszékeiben és lehúnyta a szemét. De a keze nem eresztette el a Balázsét.

— Feleljen, kérem! — szólalt meg újra Balázs.

De Eszternek már nem volt ideje felelni, mert Zalárdy Pityu odarohant közéjük:

— Gyerekek, óriási! Ez a kis Mányoky Inci úgy táncol, mint egy istennő...

— Na nem nagyon táncoltattátok...

— Hja, kérlek, de azóta fölfedeztük! Ennél jobb bosztontáncosnőt nem lehet találni, én mondom, pedig én vagyok a boszton-király.

— Maga velünk vacsorázik? — kérdezte Eszter.

— Nem, kérem, én elígérkeztem éppen a Mányoky Incinek.

Eszter csodálkozva nézett rá:

— Incinek? Hát miért?

— Azt majd megmondom később.

Most Forkó Jutka jött oda Ábrissal, azután még két vagy három fiatalember. Balázs fölállt:

— Nekem a Gyurival van egy kis dolgom, hanem azután majd a szupé csárdásért visszajövök.

Eszter nem felelt, csak erősen megszorította Balázs mindkét kezét.

Balázs fölment a dohányzóba. Az örmény már ott ült s nagy élvezettel szívott egy hatalmas havannát.

— Hát miről van szó, Gyurikám? — kérdezte Balázs.

— Mondd, kérlek, meg akarod te venni Árdot?

— Hát mit tagadjam, ha lehetne valahogy...

— Én, kérlek, gondoltam rá, hogy megveszem magamnak — folytatta az örmény —, de akkor megtudtam, hogy esetleg te is igényt tartasz rá, hát akkor gondoltam, talán mégis előbb megkérdem tőled. Én tőlem ne tarts!

— Ahá! — mondta magában Balázs. — Hát mégis csak erről volt szó!

— De viszont azt gondoltam, ha te veszed vissza a Goldbergtől, tőled nagyobb árat fog kívánni! Ezért hát megszereztem rá az opciót hat hétre magamnak vagy az általam kijelölt vevőnek. Nem nagyon drága és erős bankteher van rajta, — készpénz nem sok kell hozzá.

— Ez nagyon fontos — mondta Balázs és magában csöndesen hozzátette —, mert nagyon fontos, hogy senki ne tudjon semmit!

Az örmény kivett a zsebéből egy levelet, abból egy összehajtott iratot és átadta Balázsnak.

— Nesze öregem, — itt az opciós levél — mondtam neked régen, hogy tőlem ne tarts!

— Nagyon köszönöm, Gyurikám, nagyon lekötelezel. Hát majd meglátom, mit tudok csinálni!

Tudod a magamfajta szegény ügyvéd-embernek nem könnyű dolog az ilyesmi, dehát erre a célra én már évek óta tartalékolok, mert Árdot nekem mégis csak vissza kell szereznem — ellágyult a hangja —, vissza kell ... vissza kell szereznem ...

— Hát most a kezeden van. Ha mégse kéne, akkor idejében szólj még, mert akkor én tényleg veszem.

— Azt már nem! — gondolta magában Balázs — de a másikat se!

Lementek a szupéhoz. A vacsora meglehetősen unalmasan telt el. Incike jó táncosnő lehetett, de társalgónak igen gyöngé volt. A két Berzech-leány, meg egy negyedik, akit Balázs csak ott ismert meg, voltak az asztaltársai és még vagy nyolc fiatalember.

Amikor beharangoztak a szupé csárdásra, Zalárdy Pityu, aki Incike másik szomszédja volt, nagy diadallal vitte be a terembe a vékony szőke kisleányt. Előre rugtatott vele egészen Béla mellé, aki rákacsintott Pityura s a nótával átfordult a „Vékony deszka kerítés”-re.

Balázs pedig átment Eszter asztalához és komolyan meghajolt.

— Jövök, Balázs — mondta a leány és befűzte karját a férfiéba —, de aztán jól megtáncoltasson! — és kedvesen, derűsen nézett a szemébe.

Mikor a terembe értek, Eszter halkan odaszólt Balázsnak:

— Balázs, menjünk ki előbb, nagyon komoly dolgot kell mondanom magának ...

Ahogy leültek, Balázs kezdte el:

— Az előbb nem felelt ...

— Várjon — mondta Eszter. — Hát nagy baj van Balázs, nagy dolog történt ...

— Mi a baj? Mi történt? ... — kérdezte ijedten Balázs.

— Megkérték a kezemet!...

Balázs azt érezte, hogy valaki hátulról megfogta és fojtogatja.

— Igen? ... Igazán? ... — szólalt meg aztán siri hangon.

— Igen, Balázs, megkérték a kezemet... És én — közben csöndesen lehajtotta a fejét — igent fogok mondani neki!

Balázs szeme előtt hirtelen elsötétült a világ. Nem tudott szólni. Leeresztette a fejét a két tenyerébe és azt érezte, hogy most vége az életnek és mindennek és mindennek...

— Balázs, mi baja van? — súgta egész közel hajolva Eszter. — Vigyázzon, meglátják...

A férfi fölkapta a fejét.

— Bánom is én, ha meglátják. Hogy mi bajom van? ... Semmi! Csak az, hogy ... — megakadt, érezte, bármi nagyot mond most, csak valami szörnyű banalitás lehet az. Legyintett egyet a kezével és fölállt.

— Maradjon itt. Hát csak nem akar most elmenni...

— Énnekem most már igazán el kell mennem — felelte Balázs csöndesen.

A leány rávetette tiszta, meleg tekintetét és valami anyáskodó kedvességgel, valami egészen különösen szelíd mosollyal azt mondta:

— Miért? Hát maga nem kérte meg a kezemet az előbb?

— Én igen, dehát...

— Na és én igent fogok mondani...

Balázs csodálkozva, mintha valami nehéz rossz álomból ébredt volna, boldogan nézett a leányra.

— Hogy mondja?

— Azt mondtam, hogy megkérték a kezemet és én igent fogok mondani. Maga kérte meg a kezemet és magának fogok igent mondani... De nem

most, nem itt, hanem nálunk Zalárdon. Mi holnap visszautazunk és egyelőre nem is jövünk Pestre. De ezennel meghívom magát snepfezésre Oculikor, — oda lejön hozzánk és ott überrumpoljuk a mamát, mint ő szokta azt mondani . . .

— És ha nem fog menni?

Eszter nagyon komoly arccal válaszolt:

— Akkor addig várunk, amíg menni fog!

— És az örmény?

— Gyuri! — Eszter elkezdett nevetni. — Attól maga ne féljen. Először is, a Gyuri rendkívül szeret engem!

— Hát ez a baj, kérem, ezért akarja elvenni!

— Dehogy baj! Dehogy akar ő engem elvenni! Egészen mást akar ő elvenni, szegény. Dehát azt nem árulom el, mert a Gyuri hét pecsét alatt bízta rám . . . Hanem másodszor azért ne féljen a Gyuritól, mert ő magát is rettenetesen szereti. Ő csak az én kérésemre játsza mellettem a komoly kérő szerepét. Akkor este Újhelyen, — emlékszik? — már mondtam magának, hogy ő tőle nem kell tartani, mert nem érdekeljük egymást! De akkor este még Gyurival alaposan kibeszeltük magunkat és megállapodtunk benne, hogy mi belőlünk ugyan soha nem lesz egy pár. A Gyuri akkor ígérte meg nekem azt, hogy hajlandó magára venni a látszatot, mintha el akarna engem venni . . .

— Komolyan mondja ezt, Eszter? — ujjongott Balázs. Hű, micsoda terhet vett le maga a lelkiismeretéről. Ez a Gyuri velem igazán nagyon rendesen, korrektül viselkedett. Nagy szívességet tett s én mégis, maga miatt, már-már azon voltam, hogy kijátszom őt . . .

— Hogy? Miért?

— Hát tudja, majd később elmondok mindent,

— csak annyit akarok most mondani, hogy én

valami nagyon vakmerő dologra voltam elhatározva és el is vagyok határozva, ha magát nem adják hozzám. De annál jobb, hogy most már nem Gyuri ellen, hanem Gyurival együtt csinálhatom a dolgot. Hanem furcsa egy ember ez a Gyuri. Furcsa, ravasz — egy ember, azt mondhatom!

Ebben a pillanatban mély bariton szólalt meg Balázs karszéke mögött:

— Hát mert mind ilyen ravasz az örmény, ahány csak van! Látod, milyen igazad volt, Balázs, a multkor.

Bahabanián volt, aki mosolyogva, ravasz hunyorgással a szemében állt meg a két szerelmes között. Balázs fölugrott és megölelte.

— Na, úgy-e, mondtam, hogy megtudod idejében! — nevetett az örmény — hanem gyerekek, egyre vigyázzatok, Poldi mám' már nagyon keresi Esztert. Legjobb lesz, Balázs, ha te most eltűnsz innen s akkor a mama azt hiszi, hogy én ültem itt Eszterrel.

Eszter nevetett:

— Jó, jó, dehát mi lesz az én csárdásommal? Az örmény már tuszkolta el Balázst.

— Menj, menj! A csárdást majd eltáncolhatod — az eljegyzési szupé után!

Balázs kezét csókolt. Utána sokáig tartotta fogva az Eszter keskeny, fehér kezét.

— Akkor most soká nem látom, Balázs, csak egyre kérem, addig bízzék bennem és azontúl is és mindig bízzék bennem!

Balázs mégegyszer megcsókolta azt a kezét, amely ebben a pillanatban az egész életet jelentette számára. Azután sietve elment.

Amikor hazaért, két levelet talált odahaza. Az egyikén rajta volt a cégjegyzés: „Spanyek I. János cukorka különlegesség kereskedése”.

A másiknak nem kellett cégér: az anyja írása volt...

Balázs végigsimította a homlokát:

— Milyen furcsa éjszaka. Egyszerre Eszter is, Árd is!...

Előbb Spanyol levelét nyitotta ki. A kis öreg írása tele volt kétségbeeséssel. Szidta benne az örmeényt, hogy elkaparintotta Árdot az orruk elől. Azután fölbontotta a másik levelet. Ebben csak egy pár sor állott:

Édes fiam!

Nagyon boldog vagyok. Hiszem, hogy ti is azok lesztek mind a ketten. De vigyázz, ne csinálj olyant, ami árnyat vethetne akár rád, akár arra a leányra! ... Tudod, hogy bízom benned, nem szeretnék csalódní. Ami pedig a te nagy célodat illeti, fiam, majd eléred, ha most nem, majd később. A boldog ember jobban tud dolgozni. Alig várom, hogy ismerjem azt, akit szeretsz és nem bánnám, ha ő még nálamnál is jobban szeretne. Isten áldjon meg. Szeretettel csókol

Anyád.

Balázs az anyja levelét betette a tárcájába. Aztán leült az íróasztalához és elkezdett egy levelet:

Édes Eszter!

Amikor kész volt a levéllel, összehajtotta és betette az íróasztalába.

Azontúl minden este írt egy ilyen levelet. De egyiket sem küldte el soha.

XVII. FEJEZET.

Oculi, da kommen sie.

Balázs most hetekre megint belétemetkezett a munkába. Úgyszólván senkivel sem érintkezett az örményt kivéve, akivel majdnem minden este együtt vacsorázott.

Mindjárt az első esték egyikén előhozta Bahabaniánnak a diszpenzáció-ügyet. Az örmény kitűnően mulatott Poldi mám' nagy előrelátásán:

— Óriási! Szóval Poldi mám' már egészen elkönyvelt engem, mint vőt... De azért közben információkat is akart. Remek! Igazán nagyon jó.

— Hanem ez még semmi, édes Gyuri, — mondta Balázs. — Ezzel az üggyel kapcsolatban még valaki akart ellened valami nagyon csunyát elkövetni.

— Ugyan már? Kicsoda?

— Én!

— Te? Megbolondultál?

— Hát tudod, félig-meddig, — igen! Én akkor persze még azt hittem, hogy te tényleg el akarod venni Esztert. Elhatároztam, ha a fene fenét eszik, ezt a leányt oda nem adom másnak. Az jutott eszembe, megcsinálom a diszpenzációt, hanem nem neked, de magamnak.

— Nem rossz ötlet!

— Csak tudod, azután a végén biztosan nem tudtam volna megcsinálni — nevetett Balázs.

— De a végén, ha kell, igenis meg fogod csinálni! — mondta Bahabanián. — Hanem úgy látom én, nemcsak az örmények tudnak ravaszak lenni.

— Én fiskális volnék, vagy mi!

— Hát én ezennel felhatalmazlak, csinálhatsz, amit akarsz. Az utolsó percig felhasználhatod a nevemet Poldi mám'mal szemben. Csak az az egy kikötésem van, — a végén nehogy mégis az én nyakamba varrd Esztert!

Ettől kezdve együtt főzték a különböző haditerveket Poldi mám' ellen.

Egy nap végre megjött Eszter távirata:

Holnapután várjuk snepfezésre.

Balázs alig bírta kivárni a két napot. Egy fél-órával a vonat indulása előtt már kint volt a pályaudvaron.

Egyedül ült be egy üres fülkébe. De pár perccel az indulás előtt a hordár egy útitáskát és egy puskatokit tett föl a hálóba. Kisvártatva egy fehér-fekete szetter tolta be a pofáját a kupéba s azonnal leheveredett a sarokba. Végül jött a táska, puska és a szetter tulajdonosa: Bahabanián György.

— Szervusz, Balázs! Nem mehetsz nélkülem, komám. Engem is meghívtak a snepfezésre, barátom. Csakhogy engem Poldi mám' hítt ám meg. Tegnap délután kaptam a sürgönyét. Nesze, olvasd!

A táviratban ez állt:

Árdy Balázssal maga is jöjjön le snepfezésre. Nagyon komoly dolgok történtek. Szükségem van magára. Zalárdyné.

— Nagyon komoly dolgok történtek? Mit jelent ez? Miért van szüksége rád?

— Barátocskám, ennek valami előzménye van — mondta az örmény. — Itt tényleg történhetett valami!

Nos, ennek a táviratnak valóban volt előzménye.

És Zalárdon valóban történt valami.

Ez történt:

Azon az estén, amikor Eszter már elküldte a táviratot Balázsnak, vacsora után a zalárdi kastély nagy nappali szobájában csöndesen üldögéltek az öreg kegyelmes, Poldi mám' és Eszter.

Az öreg kegyelmes paszianszozott, de volta-képp ő csak a kezével játszott, gondolkoznia nem kellett rajta, mert Poldi mám' ott ült mellette és az egész paszianszot ő dirigálta. Ez már így volt Zalárdyéknál hosszú évek óta — a paszianszban is.

Az öreg úr végül letette a kártyát és nagyot ásított:

— Nahát, én már nagyon únom ezt az édes-szép falusi életet.

— Én nem únom — mondta Poldi mám' —, van nekem elég dolgom egész nap, hogy ne únjam magam!

— Jó, jó, édes fiam, de itt soha semmi érdekes nem történik. Szavamra, már úgy szeretnék valami érdekeset is hallani.

Ekkor csöndesen megszólalt Eszter:

— Apika, akarsz valami érdekeset hallani?

Poldi mám' csodálkozva nézett a leányára.

— Mi az? Te talán tudsz valami érdekeset?

— Tudok, — mondta Eszter — és azt hiszem, hogy nagyon érdekes. Énnekem legalább is nagyon érdekes...

— Na és mi az? — kérdezte únottan a kegyelmes.

— Egy eljegyzési hír, apika. De azért higgye el, hogy nagyon érdekes...

— Nahát mondd már! — kérdezte Poldi mám', akit tényleg kezdett érdekelni a dolog, mert ő az ujságban is mindennap először az eljegyzési és a házassági híreket olvasta el.

— Nem tudom, maguk mit fognak szólni hozzá?

— Gut, gut, macht nur keine Faxen . . . Ki megy férjhez és kihez?

Eszter fölállt, odalépett az öregek asztalához és nyugodtan, mosolyogva kívágta:

— Én megyek feleségül Árdy Balázshoz!

Ha Eszter azt mondta volna, hogy az angol király akarja őt feleségül venni, azon nem csodálkoztak volna jobban Zalárdyék, mint az Árdy Balázs nevén:

— Bist du verrückt! — kiáltotta Poldi mám' . . . dieser kleine Advocat . . . Nem szeretem az ilyen rossz vicceket!

— Ez nem tréfa, édes mama, ez nagyon komoly dolog. Én az Árdy Balázs felesége akarok lenni!

Most már az öreg kegyelmes is fölcsattant.

— Én pedig azt mondom, hogy sohasem leszel Árdy Balázsnak a felesége.

— Miért?

— Egy senkihez nem adom a leányomat.

— Balázs nem senki! — kiáltotta Eszter. — Balázs a legkitűnőbb férfi az egész társaságban!

— Ein schnasser Kerl! — kiabálta Poldi mám'.

— Aber was glaubst du? Du bist verrückt!

— Balázs kitűnő családból való.

— Én nem adok a kutyabőrre — mondta az öreg kegyelmes.

— Hát mi kifogásuk van ellene? Korrekt, kitűnő úriember. Mindenki tiszteli, becsüli.

— A Rákóczi-úton lakik a harmadik emeleten, — dühöngött Poldi mám' — in einem garstigen Loch . . . Majd oda engedlek én téged férjhez menni.

— Márpedig én hozzá fogok menni feleségül!

— Was für eine Frechheit! . . . Hogy te hozzá fogsz menni? Ahhoz fogsz menni, akihez én akarom.

— Igenis, ahhoz fogsz menni! — kiáltotta Zalárdy, — akihez mi akarjuk. Na! Árdy Balázs sohasem lehet a férjed, nem beszélünk róla többet. Punktum!

— De apikám.

— Elég volt! Ha az az úr most vadászni jön hozzánk, hát majd fogadjuk, mint rendes vendéget. De meg kell mondanod neki, hogy a házasságról szó sem lehet. A vendégjogot tisztelem, de azután nem óhajtok vele többé találkozni.

— De apika, legalább beszéljen vele.

— Nekem Árdy úrral nincs beszélni valóm. Zalárdy Esztert csak négyesfogaton lehet a templomból hazavinni valakinek — a saját kastélyába. Nem pedig villamoson a Rákóczi-útra!

— De apika!

— Egy szót se többet! — azzal fölkelte és bement a hálósobájába.

Eszter szemébe föltörtek a könnyek, de nem akarta magát átadni a sírásnak:

— Édes mama is ilyen hajthatatlan?

— Én? Én nem is beszélek erről a dologról. Mindig mondtam, hogy ez különös ember. És most kisül erről az ügyvéd úrról, hogy egy különös kérő. Nahát, én majd ellátom a dolgát.

— Édes mama, Balázs holnapután itt lesz. Én kérem, ne szóljanak neki a dologról egy szót sem. Én megmondom majd neki, hogy maguk mit határoztak. Maguk ne beszéljenek neki erről. Én csak ezt kérem, de ígérjék meg.

— Na, fiam, ezt megkaphatod, mert én igazán nem szívesen beszélek ezzel a különös kérővel, erről a ... erről a ... erről a szemtelenségről. Én nem tudok más kifejezést erre. Unverschämtheit!

— És kérem, legyenek hozzá kedvesek, mint bármelyik más vendéghez.

— Édes leányom, arra ne akarj te engem taní-

tani, hogy egy háziasszonynak hogy kell viselkedni. De te megtanulhatnád, hogy kell egy leánynak viselkedni a szüleivel szemben és erről még majd beszélünk. Eine Keckheit! — ezzel ő is elvonult a szobájába.

Eszter pedig nyugodtan állva maradt az asztal mellett. Amikor már egyedül volt a szobában, hangosan és határozottan, mintha az apjának és anyjának és az egész világnak mondaná, elkiáltotta:

— Én pedig igenis az Árdy Balázs felesége leszek!

Hát ez történt Zalárdon, de erről mitsem tudott a jó Balázs és egész úton oda csak szövögette a szép tervek tarka hálóját.

— Te, a diszpenzációval mi van? — kérdezte az örmény, mielőtt Zalárdra értek.

— Az rendben van, kérlek, akár holnap is megesküdhetünk.

— No, én attól félek, hogy egy pár napig még kell várni, édes Balázsom.

Zalárdon kocsi várta őket, de a háziak közül senki. A kocsi a vendégházba vitte őket, ahol egy vadász jelentkezett és közölte, hogy a vacsora este nyolckor van, de a kegyelmes úrék már vacsora előtt szívesen várják az urakat.

A két férfi összenézett:

— Na, itt ugyan ceremóniásan megy a dolog — mondta Balázs.

— Igen — felelte az örmény —, de én már voltam itt vadászni. És akkor nem ment ez ilyen etikettesen. Itt, komám, valami nagy baj van.

Ezt most már Balázs is kezdte érezni.

Azután nemsokára meg is tudta.

Amikor a kastélyba átmentek, a kegyelmes úr és Poldi mám' rendkívüli, de azért egy kissé feszés és hideg udvariassággal fogadták őket. Esz-

ter csak a vacsora előtt jött be. Nagyon sápadt volt.

Balázs nem is tudott külön beszélni vele. A két fiatal még jelet sem válthattott, mert Poldi mám' árgus-szemekkel vigyázta^a őket. De közvetlenül a vacsora előtt Poldi mám' egy percre kiment és akkor Eszter intett Balázsnak a szemével, amiből ki lehetett olvasni, hogy itt tényleg valami nagyon nagy baj van. Amikor bementek az ebédlőbe, Eszter odasúgta Balázsnak:

— Majd később mindent elmondok, de azért maga nyugodt lehet, — én soha el nem hagyom!

A vacsora igen nyomott hangulatban folyt le és a másik vendég, egy képviselő s egy híres bíró Nimród nem is értették, hogy a máskor olyan kedélyes házban miért olyan ma mindenki, mintha az orra vére folyna.

Vacsora után, amíg az urak a dohányzóban beszélgettek, Eszter félrehívta Balázst és elmondta, mi történt közte és az öregek között.

— Hát most mit csináljunk? — kérdezte a férfi.

— Egyelőre semmit, kedves Balázs, — én kérek magától két hónapot. Ha a két hónap alatt az öregeket nem tudom megpuhítani, akkor magára bízom, hogy mit akar csinálni.

— Két hónap sok idő, Eszterke.

— Balázs, én három évig úgy vártam magára, hogy maga nem is tudott róla! És maga most két hónaptól fél?

— Nem félek, én hiszek magának, — de ígérje meg: ha két hónap alatt nem sikerül rávenni őket, akkor jön velem akkor, amikor hívom.

— A világ végére is, Balázs!

— Olyan messzire nem kell mennünk, csak az anyakönyvig és templomig! Én most úgy fogok tenni, mintha szomorúan belenyugodnék a dologba. Maga ezt mondja meg! Mondja azt, hogy

én azt mondtam, hogy azért remélem, jó barátok lehetünk. Ez olyan butaság, amit az emberek ilyen helyzetben sokszor szoktak mondani, tehát a kedves papáék is el fogják hinni...

— És aztán?

— Aztán, ha semmibe sikerül, akkor nekem és Gyurinak már kész tervünk van. Akkor Gyuri meg fogja kérni a maga kezét. Azt tudja, úgy-e, hogy a diszpenzációra való iratok nálam vannak?

— Igen, dehát...

— Nahát akkor Gyuri úgy fog tenni, mintha elvenné magát. Én megcsinálom a diszpenzációkat, mintha Gyuriét csinálnám, csak hogy magamnak fogom csinálni... És akkor egy nappal a kitűzött esküvő előtt meg fogunk esküdni!

— Na, ez furcsa suskus lenne. Balázs.

— Ez csak az ultima ratio, Eszterke.

— Jaj, milyen bolondságot volna képes maga csinálni, Balázs! Hát várja meg, az én praktikám talán okosabb, mint a magáé.

— De csak két hónapig, egy nappal se tovább!

Ekkor megjelent a szalonban Poldi mám' és hozta Bahabaniánt. Az örmény intett a szemével Balázsnak, hogy valamit akar mondani.

— Nahát, majd meglátjuk holnap, milyen vadász az ügyvéd úr? Ámbár azt hiszem, igazi vadászat csak holnapután lesz még — magyarázkodott Poldi mám'.

— Sajnos, azt én már nem várhatom meg, kegyelmes asszonyom, mert holnapután nekem egy fontos tárgyalásom van Budapesten és nekem holnapután reggel legkésőbb el kell utaznom.

Kimért, hideg hangon mondta ezt Balázs. Poldi mám' meleg elismeréssel nézett utána leányára:

— Na, sacrebleu, — gondolta magában — ezt ugyan gyorsan elintéztük.

Másnap a délelőttöt a kegyelmes asszony ügye-

sen úgy intézte, hogy megmutatták a gazdaságot, az urak tarokkoztak, szóval, Balázsnak semmi módja nem volt Eszterrel beszélni.

Ebéd után Poldi mám' félrevonta Árdyt.

— Nézze, lieber Árdy, azért ne haragudjék rám! Én azért nagyon szeretem magát, dehát ami nem megy, az nem megy! A leányom mondta, hogy beszélt magával és hogy maga nagyon nobilisan viselkedett. Das freut mich... Ezért hát remélem, jóba maradunk, hanem azért én már szeretném rendezni azt a mi kis dolgunkat és nagyon kérem, vegye át most tőlem a tízezer forintot.

Balázs hideg arccal hallgatta Poldi mám' rövid szónoklatát. Vállat vont és azt mondta:

— Kérem, ha minden áron akarja...

Erre Poldi mám' bevitte Balázst a szobájába s ott leolvasta neki a tíz ezrest:

— Nahát, akkor most rendben vagyunk!

— De még nem, mert erről nekem még írást kell adnom.

— Ugyan, hagyja, minek az?

— Nem, nem, én pontos akarok lenni!

— Hja, igen, de mi lesz a kamatokkal, kedves Árdy, most ki kéne számítani...

Balázs elmosolyodott:

— Kamatokról szó sem lehet, kegyelmes báróné. Én beszéltem az ügyfelemmel, megmondtam, kiről van szó és ő egyenesen megtiltotta, hogy kamatot pénzben elfogadjak.

— Aber das ist unmöglich, lieber Árdy!

— Már pedig, kérem, nekem nem szabad elfogadnom egy fillért sem a tízezer forinton felül.

Azzal a névjegyére ráírta az elismervényt s átadta.

— Na, maga igazán a legkülönösebb ember, Árdy, akit valaha láttam, — mondta fejcsóválva

Poldi mám', akinek azonban továbbra is gondja volt rá, hogy Balázs és Eszter együtt egyedül ne lehessenek.

Különben is a férfiak hamar kocsira ültek és kimentek a húzásra. Balázsnak nagy szerencséje volt. Nyolc szalonkát szedett le egymás után, míg a többi alig kettőt-hármat tudott löni. Az öreg kegyelmes pláne csak egyet.

Este, amikor vacsoránál beszámoltak az eredményről, Poldi mám' hosszan nézett Balázusra:

— Furcsa azért — mondta —, kedves Árdy, hogy egy fiskális ilyen jó vadász legyen!

— Mind jó vadász a fiskális, — mondta az öreg bíró —, csak egyben különbözik a többi vadásztól.

— Ugyan miben? — kérdezte Eszter.

— Abban, kisleányom, hogy a többi vadász a rókanak a farkát teszi el, — az ügyvéd meg a másik bőrét is lehúzza.

Nevettek.

— De hol tanult meg maga ilyen jól vadászni?

— kérdezte újra Poldi mám'.

— Kölyökkoromban, kegyelmes báróné — felelte szeliden Balázs —, amikor még odahaza voltunk Árdon és amikor még én is — négyesen jártam!

Poldi mám' elpirult és szemrehányóan nézett a leányára.

— Ez kíméletlenség volt, — mondta a vacsora után Eszternek, hogy megmondtad Árdynak, mit mondott apád!

Eszter nyugodt fölénnnyel nézett vissza:

— Én minden szót elmondtam, amit magukkal beszéltem.

— Dumheit! ... Hogy lehet ilyet csinálni!

— Valamivel csak meg kellett magyaráznom! ...

Bahabanián még az éjszaka elmondta, hogy Poldi mám' nagyon is érthető célzásokat tett neki a házasságra, de ő egyelőre nem vallott színt.

— Azt kérdeztem csak meg Poldi mám'tól, hogy Eszter hogy vélekedik általában a házasságról. Amire a kegyelmes asszony kijelentette, hogy Eszternek ebben mindig az lesz a véleménye, ami az övé!...

Másnap reggel, mielőtt Balázs elutazott, Eszter egy pár percre véletlenül egyedül maradt vele. a reggelinél, az ebédlőben.

— Hát szóval, — mondta Balázs — a Rákósi-út az nem tetszik Poldi mám'nak! Az öreg úrnak meg kastély kellene és négyes! Hm, egy percig elgondolkozott, ne mondjon-e mindent meg Eszternek, — Árdot és a többit? De ezt a gondolatot gyorsan elhessegette:

— Nem, így sokkal jobb lesz. Legyen annál nagyobb a meglepetés.

A búcsúzás nem volt érzékeny, mert nem is lehetett. Általános nagy búcsúzkodás volt. Az öreg bíró és Balázs mentek el a vonattal, Gyuri meg a képviselő maradtak.

Balázs rosszkedvűen ült be a vonatba. Kedélyes öreg útitársa a legjobb vadászanekdótákkal sem tudta fölvidítani.

Három napig úgy ödöngött Budapesten, mint az őszi légy. Azután megint belevetette magát a munkába, mint mindig, ha valami súlyos problémára nem tudott választ kapni.

A napok lassan teltek, a hetek még lassabban.

Balázs soha egy sor hírt nem kapott Esztertől.

Még egy olyan kis levelezőlap se jött — egy — sem... Néha Bahabaniántól tudott meg valamit Zalárdyékról, de az örmény azután elutazott négy hétre a Riviérára és akkor ennek a hírforrásnak is vége lett.

Balázst néha már kétségek kezdték gyötörni.

— Elfelejtett engem az a leány!

Esténként megint hosszú leveleket írt Eszternek, amelyben újra meg újra megkérdezte, hogy szereti-e? Ezekre a levelekre azonban Eszter nem tudott felelni, mert sohase kapta meg őket.

És mégis!

Attól a naptól fogva, hogy Balázs elutazott Zaládról, Eszter mindennap és minden órában erre a kérdésre felel:

— Én Árdy Balázst szeretem!... Én az Árdy Balázs felesége akarok lenni!...

XVIII. FEJEZET.

Amikor egy leány fejébe vesz valamit.

Ezalatt a két hónap alatt furcsa dolgok történtek Zalárdon. Eszter egyszerűen hadat üzent Poldi mám'nak és az öreg kegyelmesnek. Az ultimátumot a szobaleány adta át Poldi mám'nak.

Ez pedig így esett:

Balázs elutazása után Eszter bement a szobájába és délig ki se jött belőle. Délben új vendégeket kaptak Zalárdyék. Az öreg Varasdy jött át a feleségével és a leányával, Újhelyről pedig a főispán meg a felesége.

Poldi mám', amikor fogadta a vendégeit, csodálkozva látta, hogy Eszter sehol nincs. Beküldött érte. A szobaleány a következő furcsa üzenettel tért vissza:

— A baronesz nagyon sajnálja, nem jöhet a vendégek fogadására, rettentően fáj a feje!

Poldi mám' dühbe jött. Sejtette, hogy honnan fúj a szél és visszaküldte a szobaleányt, hogy Eszter jöjjön azonnal.

És jött újra a válasz: hogy Eszter nagyon sajnálja, de nem jöhet és fáj a feje! És fájni is fog mindaddig, amíg ő azt jónak látja!

Erre az üzenetre elfutotta a pulykaméreg Poldi mám'ot és berohant Eszter szobájába:

— Micsoda komédia ez? — kiáltotta haragosan.
— Mit jelent, hogy addig fog fájni a fejed, amíg jónak látod?

Eszter nyugodt arccal felelt:

— Nekem mindaddig fog fájni a fejem a ti számotokra, — amíg a szívem fáj az én számomra!

— Was ist das wieder? Mit akarsz ezzel mondani?

— Azt mondom — felelte Eszter nagyon határozottan —, hogy mindaddig fog fájni a fejem, amíg — nem lehetek a Balázs felesége.

— Was? Unerhört! ... Hogy mersz így szembe szállni velünk? ... Hiszen azt mondtad, hogy Árdy úr már lemondott ...

— Nem azt mondtam! Azt mondtam, hogy Árdy tudomásul vette, hogy ti mit mondtatok! De azt nem mondtam még, hogy én mit mondok arra, amit ti mondtatok!

— Hát mit mondasz?

— Én azt mondom, hogy mindaddig fog fájni a fejem, amíg a Balázs felesége nem leszek! Addig soha nem megyek emberek közé és ha kell, még veletek sem beszélek, — egy szót se!

Poldi mám' megfogódzott egy székre. Erre az ellenállásra nem volt elkészülve és percekig kapkodott a levegő után, amíg megszólalt:

— De hát megőrültél ... Te tisztára megőrültél. Azonnal gyere be.

— Nem megyek.

— Azonnal gyere, mert én nem tudom, mit csinálok veled!

— Ha botrányt akar, édes mama — mondta szelíden Eszter —, azt megteheti, de én ebből a szobából ki nem megyek.

— Hát majd meglátjuk — kiáltotta harciasan Poldi mám' és dühösen bevágta maga mögött az ajtót.

Poldi mám'nak nem volt módjában aznap már elmondani a dolgot az öreg kegyelmesnek, csak másnap, Bahabanián és a másik vendég elutazása után közölte vele a forradalmat, amint ő magát kifejezte. Maga Balázs se tudott meg belőle semmit,

mert Bahabanián csak azt hallotta, hogy Eszternek a feje fájt és rosszul érezte magát...

Ezt azután el is mondta a barátjának, de akkor ebből se Balázs, se az örmény nem következtek semmit. Csak Balázs érzett egy kis meleget a szíve táján, mert azt tudta, hogy az Eszter fejfájása és öközötte van bizonyos összefüggés.

Amikor az öreg Zalárdy meghallotta Eszter lázadását, azonnal bement hozzá.

— Micsoda számár faxnikat csinálsz itten? Én azt hittem, hogy ez az ügy már el van intézve. Még egyszer vedd tudomásul, egyszersmindenkorra, erről a házasságról szó sem lehet.

— Nem mondaná meg, édes apika, miért?

— Mert... mert... mert én téged nem adhatlak szegényen férjhez! Én neked hozományt, — alig adhatok valamit. Ez a birtok ma még kell nekem. Ha meghalok, tudod, hogy a birtok a fiúké. Hát mit akarsz? Én azt akarom, hogy te boldogan és gazdagon éljél.

— De én csak Árdy Balázsszal leszek boldog!

— Lári-fári! Ezt most mondod! Öt év múlva te volnál a legboldogtalanabb asszony! Zalárdy baronesz nem mehet lakni a Rákóczi-útra, a harmadik emeletre! Ezt Árdynak meg kell értenie! Nekem nem a személye ellen van kifogásom... Sőt, — nagyon becsülöm és értékelem. A mai világban igazán ritka az ilyen derék, szorgalmas ember. De hát ez nem parthie neked, édes fiam. Neked nagy parthiet kell csinálnod!

— De ha én nem akarom!

— Majd fogod akarni, fiam. Én nem akarok erőszakoskodni veled! Én nem akarlak senkihez hozzá erőltetni, de látod, itt van ez a derék örmény...

— Arról szó se lehet, apika.

— Hát akkor majd jön valaki más, fiam! Ezt

az Árdyt verd ki a fejedből. Feledd el szépen. És ne okozz nekünk bánatot. Amit mi teszünk, szeretetből tesszük! Ezt meg kell értened, fiam. Nem szállhatsz szembe a szüleid akaratával.

— És ti szembeszállhattok az én vágyaimmal?

Az öreg Zalárdy erre a kérdésre meghökkent, de azután lerázta magáról, mint ahogy életében minden problémát, ami kényelmetlen volt.

— Na nézd fiam, hát erről még beszélgethetünk, hanem ezt a csacsiságot hagyd abba!

— Apika, emlékszik rá, mit mondott mindig a nagyapa? Hogy én igazán az ő leánya vagyok. Hát én is azt hiszem, hogy én ettől az örök kuructól örököltem a természetemet... És én azt mondom, édes apika s ezt mondja meg a mamának is, — eb ura fakó, de én nem engedek! Én nekem igenis fáj a fejem, én nem megyek emberek közé. Mama tegnapelőtt azt mondta nekem: punktum, én is azt mondom most neked, apika: punktum! — azzal szépen, illedelmesen kezet csókolt az apjának, leült a fotelbe és csendesen elkezdett horgolni.

Az öreg egy-két pillanatig várt, azután ő is azt mondta, mit Poldi mám':

— Hát majd meglátjuk! — és azután ő is dühösen bevágta az ajtót.

Délután a két öreg nagy tanácskozásba kezdett, aminek körülbelül az lett az eredménye, hogy egy-két napig hagyni kell Esztert.

— Majd megjön az esze!

De nem jött meg. Sőt! A következő héten Zalárdynak a miniszter barátja jött el Zalárdra, de Eszter megint csak azt üzente ki, hogy fáj a feje és sajnálja, hogy nem üdvözölheti a kegyelmes urat.

Ebből azután másnap újabb nagy jelenetek következtek, de se fenyegetés, se rábeszélés, se szép

szó, se gorombaság nem használt semmit. Eszter nem tágitott:

— Én Árdy Balázst szeretem... Én az ő felesége akarok lenni és punktum!

A harc tehát kitört és mind a két részről heteken át a legnagyobb makacssággal és elkeseredéssel folyt. Aki nagynéni, nagybácsi volt, azt Zalárdyék lassan-lassan mind beavatták a dologba s egyenkint mind ráküldték Eszterre, hogy beszéljenek ennek a leánynak a fejével.

De hát ennek a leánynak a feje nagyon kemény kis koponya volt és a nagynénik és a nagybácsik épp olyan vereséggel kullogtak ki Eszter szobájából, mint az öregek. Egy nap Zalárdy az Eszter legkedvesebb kuzenjét, a Pityut küldte be béketárgyalásra, aki azonban váratlanul azzal tért vissza, hogy alapjában Eszternek van némi igaza, amire Poldi mám' röviden csak így felelt:

— Pityu, én mindjárt adok neked egy pofont!

A következő héten meg Farkasy Ferit, Eszter egyik legrégibb pajtását, gyerekkori játszótársát, aki szegről-végről atyafiúk volt Zalárdyéknak, kérte meg Poldi mám', hogy beszéljen az Eszter lelkére. Farkasy Feri azonban már egyenesen azzal a kijelentéssel számolt be az Eszterrel való beszélgetéséről, hogy a dolog szerinte sokkal súlyosabb, semhogy egy percig is remélni lehetne, hogy Eszter engedni fog.

— Én azt hiszem — mondta Farkasy —, kedves Poldi mám', hogy kéne ezzel az emberrel beszélni! Őszintén, nyíltan, becsületesen föl kellene neki tárni a helyzetet, hogy ő vessen véget a dolognak! Eszter ugyan abban nem hagyja, az bizonyos!

Poldi mám' dühösen rázta a fejét:

— Eh! Szó se lehet róla!

Már a hetedik hete folyt az ádáz csata az öre-

gek és Eszter között s Poldi mám'nak és a kegyelmesnek szomorúan kellett látniuk, hogy — legalább is egyelőre — vereséget szenvedtek.

Ezt az állapotot nem lehetett fönn tartani.

Esztert meg is viselte nagyon ez a hét hét. Sápadt lett, lesóványodott, a szeme ki volt sírva.

De megviselte az öregeket is. Zalárdy már olyan ideges volt, hogy beszélni alig lehetett vele. Poldi mám' meg megcsöndesedett és szomorú lett.

Egy nap azután maga Poldi mám' szólalt meg a szomorú vacsora-asztal mellett, ahol a harmadik teríték megint üresen állt, mert Eszter nem jött be vacsorázni:

— Én azt hiszem — kezdte halkan —, hogy talán mégis meg kellene fogadnunk a Feri tanácsát. Meg kéne hívni valahogy ezt az Árdyt és becsületesen kellene vele beszélni a dologról.

— Végre hogy te is ezt mondod! — nyögte az öreg kegyelmes. — Én már egy hete ezen rágódom, de hát nem mertem előhozni! Hogy gondold? Hogy csináljuk?

— Fölmegyünk mind Pestre, fölviesszük Esztert is, megkérjük a Pityut meg a Ferit, hogy ők is jöjjenek el erre a beszélgetésre s akkor oda kéretjük Árdyt. Ganz offen und ganz ehrlich megmagyarázzuk neki, hogy ez a házasság miért lehetetlen...

— Te Poldi — mondta neki az öreg kegyelmes — voltakép miért is lehetetlenség ez a házasság?

Poldi mám' csodálkozó szemekkel nézett az öreg úrra:

— Miért lehetetlen? Hát ez az ember nem parthie Eszternek.

— De hát ha Eszter nem akar nagy parthiet csinálni?

Poldi mám' újra fölcsattant:

— Nur keine Sentimentalität! Neki igenis nagy

parthiet kell csinálni! És fog is csinálni! Majd később! . . . Eszter még nagyon fiatal. Én is voltam szerelmes leánykoromban.

Zalárdy rábámult a feleségére.

— Micsoda? Hát te nem énbelém voltál szerelmes?

— De igen . . . Azután, később, — hanem először egy ulánusba. Mi ott Bécsben mind ulánusba voltunk szerelmesek.

— Na és miért nem mentél hozzá?

— Te csacsi, nem is ismertem . . .

— Az más — mondta Zalárdy nevetve —, hát akkor mégis én voltam az első! Na és mi lett volna, ha a szüleid nem engedtek volna hozzám?

Ekkor Poldi mám' elszólta magát:

— Azt szerettem volna én látni!

Az öreg kegyelmes erre megveregette Poldi mám' kezét s aztán megcsókolta:

— Na jól van, Poldikám, hát akkor megyünk Budapestre, majd ráncba szedjük ezt az Árdyt! Eszterrel majd én beszélek!

Másnap az öreg tényleg beszélt a leányával. Elmondta neki, hogy mit akarnak csinálni és közölte vele, hogy másnap utaznak Budapestre. Eszter váratlanul nyugodtan fogadta a kegyelmes előadását s kijelentette, hogy nagyon szívesen megy velük Budapestre.

De azért a hideg távoltageást nem adta föl.

Hanem, amikor az öregúr kiment a szobából, akkor Eszter fölugrott és körültáncolta a szőnyegeket . . .

Azután fölöltözött, elment a postahivatalba és Balázsnak föl adott egy sürgönyt:

„Vigyázat! Fél győzelem, tartsa magát erősen! Holnap Pesten vagyunk! Sokat gondol magára Eszter”.

Ahogy a postáskisasszony átvette a táviratot, Eszter elmosolyodott magában:

— Huj, mit gondolhat most ez a kisleány rólam!

De érezte azt is, — hogy ebben a percben nem törődik már vele, hogy — akár az egész világ mit gondol róla.

Ahogy hazafelé ment, — az édes tavaszi levegő megcsapta.

A földekről nehéz szagot hozott be a szél és a leány szíve tele volt édes boldog vágyakozással.

És Eszter egyre ezt mondta magában:

— Szeretem, szeretem és a felesége leszek! . . .
Csak az övé! Csak az övé! . . .

XIX. FEJEZET.

Árty Balázs titka.

Verőfényes tavaszi délelőtt volt, amikor Balázs megkapta Eszter táviratát.

Azonnal telefonált Bahabaniánnak:

— Hát öregem, ezt találod most ki a ravasz örömeny eszeddel, hogy ez mit jelent?

— Mindenesetre sokkal jobbat, mint a multkori sürgöny — felelte Bahabanián. — Jó lesz vigyázni, mert Eszterke hadijelentése csak félgyőzelemről beszél! Úgylátszik, az öregek puhulnak! De azért Poldi mám'tól félni kell! . . . Hátha valami kelepcét talált ki mind a kettőtök számára.

— Igen, Eszterke még gyerek, lehet, hogy csak félre akarják vezetni valamivel. Ne írjak neki?

— Szó sincs róla. Már meg se kapná! Most már csak várd ki türelemmel, hogy mi jön.

Hát Balázs várta is. De hogy várta! Igaz, hogy türelemmel minél kevesebb, de annál nagyobb izgalommal.

Este az örménnyel vacsorázott és Bahabanián mint jó barát, vele maradt egészen hajnalig. Hússzor megtanácskozták ugyanazt, minden körülményt, minden lehetőséget meghánytak-vetettek, de bizony azért nem lettek okosabbak.

Ott sétáltak a tavaszi éjszakában a Dunaparton és ha százszor próbáltak másról beszélni, Balázs százegyszer megint csak az Eszter táviratára tért vissza.

Bahabanián hazakísérte Balázst és a kapuban megkérdezte tőle:

— Igaz, Árdal végleg rendben vagy?

— Rendben!
— És a diszpenzációk?
— Az is! ...
— Hát akkor mit akarsz?
— Mit akarok? ... Nem akarok én most, barátom, semmit, csak azt a leányt.
— Na, akkor nem is maradsz te sokáig a Rákóczi-úton, komán!

— Az bizony meglehet — mondta nevetve Balázs és elbúcsúzott az örménytől.

Másnap ebéd után egy hordár címeres levelet hozott az Árdy-irodába. Kemény, öreges írás volt a címzése és Balázs, ahogy ránézett a borítékra, már tudta, kitől jön.

A levélben ez állt:

Kedves Öcsém!

Kérlek, hogy egy rád nézve is fontos és komoly dolog megbeszélésére keress föl bennünket ma este nyolc órakor. A Hungáriában lakunk.

Szívélyesen üdvözöl

Zalárdy.

Balázs tanácstalanul forgatta kezében Zalárdy levelét:

— Hát ebből mi lesz? Mit akarnak ezek?

Megint fölhívta Bahabaniánt:

— Hát ehhez mit szól az örmény? Elmenjek?

— Hát hogy az ördögbe ne mennél el! Lesz, ami lesz! Legalább szemtől-szembe állsz velük, megtudod, hogy mit akarnak és ez máris nagy dolog. Akár ferblizik az ember, akár harcol, akár tárgyal, a fontos mindig az, hogy tudja, mit akar a másik! Most majd megtudod. Azután, ha jól emlékszem, XI. Lajos mondta, hogy nem bánja, ha halálra ítélik, de a kivégzés előtt engedjék egy óráig beszélni a hóhéréjával ...

— Jól van, hát elmegyek, — mondta Balázs. Öt óra tájban csöngetett a telefonja és amikor Balázs a füléhez vette a kagylót, a szíve nagyot dobbant: Eszter hangja szólította meg.

— Balázs, kérem, csak nagyon röviden tudok beszélni, mert egy pillanatra szöktem ki a szobából. Eljön ma este?

— Eljövök!

— Hát vigyázzon, mert ezt az egész találkozást azért rendezték, hogy magának bebizonyítsák a mi házasságunk lehetetlenségét.

— Hát ez a fél győzelem?

— Kérem, ez is valami, mert két hónap előtt még szóba sem akartak állni magával. Mondja, maga nem tudja nekik bebizonyítani, hogy ez nem lehetetlenség? — nyöszörgött a telefonban Eszter hangja. Hát miért ügyvéd maga?

— Hát majd megpróbálom. És mit akarnak még Poldi mám'ék?

— Azt akarják, hogy azután maga beszéljen le engem a dologról. A mai találkozáson egyébként ott lesz a két unokafivérem, Pityu és Farkasy Feri is, meg a két bátyám...

— Minek?

— Ezt ők így akarják!

— Nem rossz, hogy én... Hát Eszterke, nézze, úgy látszik, a maga taktikája nem nagyon vált be, most jön az enyém.

— De előbb beszélni kell a papikáékkal!

— Mondtam, hogy eljövök. De ha ott ma nem végzünk szerencsésen, akkor állja maga a szavát?

— Állom!

— Azt teszi, amit én mondok?

— Azt teszem, amit maga mond!

— És jön, ahova viszem?

— Jövök!

— Nahát én akkor magát megszőktetem...!

— Jaj! — sikoltott bele a telefonba Eszter.

— Máris megijedt?

— Nem ijedek meg, csak félek...

— Hát figyeljen ide. Én már felkészültem minden eshetőségre és már meg is csináltam az egész diszpenzációt a mi számunkra. Ha ez a mai nem sikerül, akkor maga holnap délelőtt tíz órakor le sétál a Vigadó-kávéház elé, én ott várok egy csukott fiakerben a Gyurival. És akkor megyünk egyenesen az anyakönyvi hivatalba.

— Ó!...

— Ott már vár a másik tanu, a helyettesem. Bennünket összeadnak és akkor én magát azonnal leviszem az anyámhoz. Maga ott is marad. Én meg elmegyek az öregekhez és elmondom, mi történt. Akkor már nem ellenkezhetnek! Ha pedig ellenkeznek, addig nem kapják vissza magát, amíg bele nem egyeznek. Rendben van?

— Hát ha az anyjához mehetek, Balázs, — akkor rendben van! És az egyházi esküvő?

— Akkor lesz, amikor a maga szülei beleegyeznek. Mert az államot be lehet csapni, de Isten szolgáit nem szabad. De még egyszer komolyan kérdem, akarja ezt?

— Mindent, ha a felesége lehetek! De azért mégis jobb szeretném, ha maga ma meg tudná győzni mamáékat...

— Mondtam, hogy ez nem lehetetlen, talán tudok nekik olyant mondani, amire leszerelnek.

— Jaj, mit?

— Hát azt én most nem mondhatom meg!

— Miért?

— Mert ez az én nagy titkom...

— Bizalmatlan velem szemben, Balázs?

— Nem. De mondtam egyszer magának, hogy van nekem egy titkom. Emlékszik?

— Emlékszem, — kint mondta a Szigeten!

— Na lássa. Hát én ezt a titkomat azóta is őrzöm, pedig igazán nem volt könnyű elrejteni az emberi kíváncsiság és a sok ellenséges érdeklődés 'elől, — de sikerült.

— Jaj, mondja már, mi az?

— Mondom, hogy nem mondhatom, de majd este meghallja.

— Hát nyolc órakor!

— Igen, ott leszek. Hanem még egyet, Eszterke. Nekem szükségem van egy levélre. Ide figyeljen.

— Figyelek, figyelek, de gyorsan, mert mamának föl fog tűnni, hogy olyan soká vagyok távol...

— Hát jól figyeljen. Irjon nekem egy levelet ezzel a szöveggel: „Kedves Balázs, én a felesége leszek, csak maga csinálja meg a diszpenzációt minél hamarább.” Tegye rá az újhelyi bál napjának a dátumát és írja alá teljes nevével. És ezt a levelet tegye le számomra még ma, — mielőtt jövök — a portásnál, a szállodájukban.

— Meglesz, meglesz! Hát nyolckor várjuk, de nagyon okos legyen!

— Majd megpróbálom. És mondja, Eszterke, szeret?

— Nagyon szeretem. És maga?

— Nagyon, nagyon! ...

— Én hogy szeretem, én hogy szeretem, Balázs ...

A beszélgetés megszakadt.

— Mi történt? Szétkapcsoltak? Vagy Eszter letette a kagylót, el se búcsúzott? ... — kérdezte magától ijedten Balázs.

Most legalább megint volt min töprengenie estig. Közben telefon útján magához kérette Bahabaniánt.

Az örmény félóra múlva ott volt és amikor Ba-

lázs elmondta neki a szökési tervét, lelkesen helyeselt:

— Na végre, ezt már szeretem. Nem ezt az örök limonádés szentimentalizmust és epekedést. Ha adják, adják, ha nem adják, — vedd el!

— El is veszem! Csakhogy azután mi lesz? Voltaképen esetleg tönkre tehetem magamat az egész dologgal. Ha az öreg hirtelen megbolondul és nem ijed meg a botránytól! ... Én csak ebben bízom! Rettentő bajba kerülhetek.

— És nem vállalod a legnagyobb bajt is Eszterért? — kérdezte az örmény komolyan.

— De igen! Vállalom, mindent vállalom! — kiáltotta hevesen Balázs. — Csak az jár a fejemben, amit az anyám írt. Hogy amit teszek, ne vessen árnyékot se rám, se Eszterre ...

— Na és voltaképp más kiút nincs?

— Lehet, hogy van. Az attól függ, hogy voltaképp Zalárdyéknek mi a kifogásuk ellenem. A személyem vagy más? ... Hát majd meglátjuk ...

— Na és ha nem a személyed?

— Akkor talán van valami, amivel lehet segíteni, — mosolygott csöndesen Balázs.

— Mi az?

— Hát ne haragudj, Gyuri, de ezt az egyet nem mondhatom meg még néked se.

— Miért?

— Mert, fiam, ez az én titkom ... Hanem tudod mit, nem akarom, hogy más előbb tudja meg, mint te. Gyere el velem Zalárdyékhoz!

— Megbolondultál?

— Nem én. De mivel Zalárdyék négy férfitanút hoznak erre a beszélgetésre, hát én is vihetek magammal egyet.

— Az más, akkor jövök!

— Félnyolckor légy nálam, de légy zsakettben!

Bahabanián pontban félnyolckor meg is jelent Balázsnál, aki már szintén zsakettben várta.

— Aj, de elegánsak vagyunk, — mondta az örmény.

— Hallod, amikor egy baroneszt megyünk megkérni... — nevetett Balázs.

Nyolc órára ott voltak a Hungáriában.

Balázs odament a portáshoz:

— Mondja, kérem, Zalárdyék hol laknak?

— Második emelet 228—29... Kérem ügyvéd úr, a baronesz egy levelet hagyott az ügyvéd úr számára.

Balázs fölbontatlanul zsebrevágta a levelet.

Az örmény csodálkozva nézett rá:

— Miért nem bontod föl?

— Mert már tudom, hogy mi van benne!

— Aujnye, de titokzatos vagy máma, öregem — mondta fejcsóválva az örmény.

Amikor Zalárdyékhoz beléptek, már együtt volt az egész társaság: az öreg kegyelmes, Poldi mám', a két fiú, Pityu a kuzen és Farkasy Feri.

Eszter nem volt a szobában.

Zalárdy és Poldi mám' ijedten néztek össze, amikor Balázssal együtt látták bejönni az örményt.

Zalárdy, ahogy kezét fogott vendégeivel, kissé zavartan fordult Bahabaniánhoz:

— Kedves öcsém, véletlenül nem a legjobbkor jöttél, mert itt nekünk egy kis — itt megcsuklott a hangja — itt egy kis izé... jogi megbeszélésünk van Árdyval és talán...

Balázs közbevágott:

— Bocsánat, kedves bátyám, Gyurit én hoztam magammal. Úgy látom, ti is tanukat hoztatok a megbeszélésünkre, ami ellen semmi kifogásom sincs, de viszont nekem a Gyuri a legbizalmasabb barátom, — Eszterkének is jó barátja — és én

szükségesnek tartom, hogy ezt a mai megbeszélésünket tárgyilagos emberek — mindkét oldalról hallhassák!

Zalárdy összenézett a feleségével és könnyedén meghajtotta magát:

— Kérlek, ahogy parancsolod, kedves öcsém. Hát akkor foglaljatok helyet...

Ebben a percben lépett be a szobába Eszter. Szó nélkül lépett Balázshoz, kezét nyújtott neki és erősen, mélyen a szemébe nézett. Azután az örményt üdvözölte:

— Jó estét, Gyuri! — mondta — nagyon örülök, hogy maga is eljött!

Poldi mám' láthatólag nem nagyon örült annak, hogy Bahabanián György is eljött. Azt még nem tudta, hogy most mi fog következni, de azt már körülbelül látta, hogy az ő örmény-kombinációja alighanem összedőlt...

Balázs kezdte meg a szót:

— Kegyelmes uram, hivattál, itt vagyok!

Az öreg Zalárdy fölállt, egy lépést tett Balázs felé. De mielőtt belekezdett volna a mondókájába, hirtelen kivette a szivartárcáját s megkinálta az örményt és Balázst. A tárcájában csak havannák voltak és két Tisza-szivar. Bahabanián kivette az egyik havannát, Balázs azonban udvarias mozdulattal visszatolta:

— Köszönöm, kegyelmes uram, én nem szívok soha ilyen nehéz szivart, de ha megengeded, majd a magaméból...

Előhúzta a tárcáját és kivett belőle egy — trabukót.

Az öreg kegyelmes ebben a pillanatban odanézett a leánya felé, szomorúan és lemondón, mintha azt mondta volna neki: „na látod”.

A fiatalemberek pedig összerosolyogtak.

— Nos, szóval, kegyelmes uram? — kezdte újra Balázs.

Zalárdy most kihúzta magát és mintha valami politikai értekezleten szónokolna, komoly, erős hangon így szólt:

— Kedves öcsém, Eszter leányom elmondta nekem, hogy milyen érzelmekkel viseltetsz iránta, azt is elmondta, hogy ő ezeket rokonszevvvel és megbecsüléssel viszonozza. Ezek az érzelmek ránk nézve mindenesetre megtisztelők, sajnos azonban, a mi családi helyzetünk nem engedi meg, hogy ezeknek érvényesülését a magunk részéről elősegíthessük — az öreg kegyelmes itt egy percre megállt és elismerést váróan nézett feleségére, hogy úgy-e, milyen finoman és diplomatikusan tudott átmenni a legnehezebb kérdés felett:

— Nézd, kedves öcsém — folytatta —, értsük meg egymást. Énnekem a te igen tisztelt személyed ellen nincs és nem is lehet semmi kifogásom. Szegény boldogult atyádat jól ismertem és nagyra becsültem s nagy tisztelettel viseltettem mindig — egész családommal együtt — édes anyád iránt... Sajnos, azonban egy házasság nemcsak az egyéni rokonszenven múlik.

Ahogy a házasság szót kimondta Zalárdy, láthatólag megkönnyebbült és frissebben folytatta tovább:

— Az én leányom, ezt talán te nem tudod, kedves Balázs öcsém, szegény leány, akinek alig van valami kis hozománya, mert a mi családi statutumaink...

— Ez nem fontos, kérlek, kedves bátyám, — ez egyáltalában nem fontos.

— Én elhiszem, öcsém, hogy neked nem fontos és ez nálad mindenesetre tiszteletreméltó dolog. De fontos nekünk, Eszterke szüleinek! Nekünk gondolni kell az ő jövőjére s ugyanakkor gon-

dolni kell arra is, amivel nevünknek és társadalmi állásunknak tartozunk... Én már egyszer megmondtam a leányomnak, hogy őt a templomból a férje csak a saját négyesén viheti haza — a saját kastélyába... Bárá Zalárdy Eszter, már bocsáss meg, kedves öcsém, hogy őszintén megmondom, — nem mehet férjhez a Rákóczi-útra — egy kis harmademeleti lakásba...

Balázs csöndesen leverte a hamut a szivarjáról, azután halkán megszólalt:

— Ha csak ez a baj, lakhatunk mi a Korona-herceg-utcában, vagy a Váci-utcában is. És nagylakásban, — esetleg az első emeleten... Nem ez a fontos, az az igazi kérdés itt, hogy szeret-e engem Eszter? — és ránézett simogató, meleg tekintettel a leányra.

Eszter, aki sápadtan, görcsösen összeszorított kezekkel ült az anyja mellett és nem palástolt izgalommal hallgatta az apja beszédét, — fölvetette a fejét és erős hangon mondta:

— Azt maga tudja, Balázs, és tudhatja mindenki, hogy én szeretem magát és mindig is szeretni fogom... És soha másnak a felesége nem leszek! Nem leszek... ezt fogadom! — és felcsattant a hangja.

Poldi móm' elcsodálkozva, de azért valahogyan egy kissé meghatva is nézett a leányára.

— Ejnye, ez a gyerek! Ki hitte volna? — gondolta magában.

Az öreg kegyelmes most megint Balázshoz fordult:

— Ne haragudj, kérlek, öcsém, ha kissé érdebben beszélek, de végre is be kell látnod, hogy Zalárdy-leány nem mehet bele, azaz hogy mi nem engedhetjük bele egy küzdelmes, bizonytalan s amellet szürke életbe.

— Miért volna küzdelmes és bizonytalan Esz-

terke élete, ha hozzám jönne? — kérdezte megint nyugodtan Balázs.

— Már bocsáss meg, kedves Balázs, de ahogy te élsz...

— Én úgy élek, ahogy én azt magamnak előírtam! És addig élek így, ameddig akarok... Ez az én életem, ami eddig volt és nem az Eszteré és nem az enyém, — ami ezután lehet!...

— Hogy érted ezt, kedves Balázs?

— Úgy értem, ahogy mondom. Eszterkét nyugodtan hozzám adhatjátok, neki mindig mindene meglesz, amit megkíván és amit ti megkívántok, kedves bátyám, — a nevetek és a társadalmi állásotok nevében!

Zalárdy most megint a felesége felé fordult elcsodálkozó arccal, azután a fiai és öcséi felé s fejét kissé meghajtvva vállat vont.

— Hát ez mindenesetre nagyon szép, kedves Balázs, ahogy te ezt itt mondod. Dehát akkor engedj meg nekem egy izé... egy nagyon indiszkrét kérdést.

— Kérlek, parancsolj.

— Hát mondd, kérlek, olyan nagy a jövedelmed?

— Igen — mosolygott Balázs —, az én ügyvédi irodámnak igen szép jövedelme van. És ez egyre csak nagyobb lesz...

Most Poldi mám' közbeszólt:

— Sehr schön, lieber Árdy... De hát az ilyen szabad pályán csak addig van jövedelem, amíg az ember bírja a munkát... De ha egyszer valami baja talál lenni...

— Hát az se lesz baj, — mondta megint csöndes nyugalommal Balázs.

— De hát izé... hát... — szólalt meg megint Zalárdy — van neked voltaképp vagyonod is?

— Van.

— És miben, lieber Árdy... miben? — kérdezte megint Poldi mám'.

— Hát ingatlanban, papírban, készpénzben... Tudod, kedves bátyám, én megfogadtam a nagyapám tanácsát, aki mindig azt mondta: egy kis földecske, egy kis házacska, egy kis papirocska, egy kis takarékkönyvecske, egy kis pénzecske... Hát én is így vagyok!

A háttérben a fiatal Zalárdyak és Farkasy Feri összenéztek. Pityu úr nem is tudta elnyomni a csodálkozását:

— Aujnye! Ez már döfi — mondta halkan.

Zalárdy nagy zavarban volt:

— És ha szabad kérdezniem, mennyi ez? — nyögte ki végül.

— Hát — mondta Balázs —, ha parancsoljátok, körülbelül pontosan meg tudom mondani... Van nekem Szlavóniában — húszezer hold erdőm és vagy kétezer hold szántóm. Hozzá két kastély és a megfelelő fundus instruktus — és egy kis szünetet tartott.

Az öreg Zalárdynak leesett az álla. Egy szót nem tudott szólani. Némán beleroskadt az egyik karszékebe és a mennyezetet kezdte bámulni.

Poldi mám' elsápadt az izgalomtól. Először elkiáltotta magát:

— Sapperlott! — azután még mindig kételkedve hozzátette: — aber lieber Árdy, iz' tez' ned a Schwindl?

— Nem, kegyelmes asszonyom, ez így igaz, ahogy mondom!

— Kolossal!... Kolossal! — csóválta a fejét Poldi mám', aztán egyszerre hirtelen a leánya felé fordult:

Eszter halálos sápadtan ült, de most hangosan tiltakozott:

— Nem tudtam, nem tudtam!

— Nem is tudhatta Eszterke, — mondta csöndesen Balázs —, nem tudta ezt senki! Azt meg kell még mondanom, hogy ez a birtokom teljesen tehermentes... A másikon jelentékeny bankkölcson' van, de ezt a birtok tíz év alatt maga ki fogja fizetni.

— Micsoda birtok? — kérdezte Zalárdy.

— Az árdi birtok.

— De hiszen az valami Goldbergeré...

— Csak volt. Egy hónap óta már az enyém, — a Gyuri baráti segítségével...

— Óh, hát maguk ilyen jóban vannak? — hűmögött magában Poldi mám' — na ezt ugyan jól megcsináltam!

Balázs zavartalanul folytatta tovább:

— Azután van két házam Bécsben, a folyószámlámon van 800.000 koronám, körülbelül ugyanannyi takarékkönyvben és van egy csomó részvényem körülbelül egymillió értékben.

Zalárdy fölugrott és összeecsapta a kezét:

— De hát az ég szerelmére, te ember, hiszen te egy milliomos vagy. Hát miért élsz akkor így?

— Mert megszoktam... Mert majdnem húsz évet éltem így és ma csak azért van valamim, mert így tudtam élni.

— Hát én ezt nem értem, én ezt teljességgel nem értem — dadogta Zalárdy és föl-alá kezdett járni a szobában —, hát ezt magyarázd meg, kérek, hogy lehet ez?

Mindenki úgy nézett Balázusra, mint valami csodára. Még maga az örmény is:

— Na hallod, Balázs, hogy te még engem is be tudtál csapni! — dörmögte, de azért nagyon büszke volt a barátjára.

— I' hab' immer g'sagt, lieber Árdy, — mondta most Poldi mám', aki mindenki között a leghamarább nyerte vissza a lelki nyugalma — mindig

mondtam, hogy maga nagyon különös ember, de hogy ilyen különös ember, azt aztán igazán nem tudtam... Hogy mi majdnem milyen nagy számárságot csináltunk! — fordult azután Zalárdy felé: — látod, mindig mondtam neked, hogy nem szabad erőszakoskodni a gyerekekkel...

Zalárdy szelíden, szomorúan visszanézett a feleségére:

— Na ja, persze, te mindig mondtad... Te azután mindig mondod, hogy régen már mondtad...

— és fejével nagyokat bólogatott hozzá.

— De hát mégis, lieber Árdy, hát hogy van ez az egész?

— Eszterke, kérem, emlékszik, két év előtt mondtam magának, hogy van egy nagy titkom, amit csak az édesanyám és én tudunk, — hát ez volt az. Amikor szegény apám öngyilkos lett, akkor bizony rettentő rossz helyzetben voltunk. De volt az apámnak egy derék, önzetlen barátja, aki azóta meghalt és akit ő nevezett ki még gyámomnak. Az rendezte apám halála után a dolgokat és megállapította, hogy a vagyon voltaképp sokkal nagyobb, mint a teher, — csak hogy a kötelezettségek esedékesek voltak, a vagyont meg nem lehetett megmozdítani... Ő tehát eladta Árdot, mert legjobban azt lehetett értékesíteni. Azt mindenki tudja, hogy szegény apámnak rengeteg vállalkozása, birtokvásárlása, cseréje, mindenféle kalandos próbálkozása volt, de azt kevesen tudták, hogy ő, alapjában, nagyon reálisan és okosan számolt. Csak két dolgot nem vett tekintetbe: az egyik az volt, hogy rettentő rossz évek jöttek, a másik pedig, hogy Magyarországon akkor még nem volt ott a gazdasági élet, ahol az ő vállalkozó zsenije már dolgozni akart. Ebbe bukott bele szegény. A gyámom a szlavóniai erdőbirtokot valahogy teherrel meg tudta menteni és megtartott az

apám bécsi házai közül is kettőt, — a budapestieket eladta... És akkor ez a nagyon okos ember nekem nem mondta meg azt, hogy mi nem veszítettünk el mindent. És az anyám is úgy tartott egészen szegényesen és egészen szegénynek. Csak ami a nevelésemre kellett, az mindig megvolt. A gimnáziumban bizony tanítanom kellett még, sőt még az egyetemi éveimben is, azután kiküldtek külföldi egyetemekre. Amikor végeztem és hazajöttem, a gyámom akkor mondta meg, hogy nem vagyok egészen szegény. És azt mondta: „Nézd, fiam, neked most van annyid, hogy abból urasan élhetsz holtod napjáig, — de akkor sohasem lesz többed és nem leszel egészen független soha. De ha össze tudod magadat húzni és hagyod, hogy az erdők, meg ez a két ház tizenöt év alatt kifizessék a maguk terheiket, — akkor gazdag ember leszel és akkor visszaszerezheted Árdot!” Az anyám pedig azt mondta ehhez: „Márpedig Árdot vissza kell szerezned, mert az apád porai előtt csak te nyithatod ki újra a befalazott árdi kriptá ajtaját!”... Hát lehetett én nekem mást választanom? Mi lettem volna én, micsoda utolsó himpellér, ha ezért a célért nem tudtam volna lemondani a havannákról és a pezsgőről, nem tudtam volna meghúzni magamat a kis lakásban a harmadik emeleten a Rákóczi-úton?

Az öreg Zalárdy az ajtónak támaszkodva, behúnymt szemmel hallgatta, amit Balázs beszélt. De mire Balázs végére ért, az öreg úr lehúnymt szempillái alól két nagy, nehéz könnycsepp gördült alá. Azután odalépett Balázshoz, megfogta mind a két kezét és azt mondta:

— Köszönöm, Balázs fiam, hogy így megszenyénítettél... Hej, ha annak idején, nekem is mondta volna ezt valaki!... Ha én is le tudtam volna mondani a havannáról, ha mi is meg tudtuk

volna húzni magunkat, akkor most . . . akkor most nem kéne pironkodnom miatta, hogy a leányomat hozomány nélkül — adom feleségül hozzád!

Poldi mám' csöndesen ült a diványon, tenyerébe temetett fejjel. Mikor meghallotta, hogy az ura kimondta a döntő szót, maga is fölkel, megfogta a kezénél Esztert és odavezette Balázshoz:

— Ein verfluchter Kerl! Hogy túl járt az én eszemen. Na nem baj, gyerekek, ha a vége jó, minden jó . . . — és aztán egyszerre rettentő nagy sírással magához ölelte Balázst.

Most Zalárdy Pityu előlépett a háttérből:

— De kedves mama, hagyjanak már valamit a Balázsból szegény Eszternek is.

Eszter ott állt kipirulva és könnyesen. Balázs odalépett hozzá s a leány egy pillanat múlva ott volt, ahová két esztendeje vágyott vissza, — az Árdy Balázs két erős karjában.

— Te Balázs, — mondta most Zalárdy Pityu — ezt a szlavoniai birtokot meg is lehet nézni?

— Meg lehet nézni — válaszolta Balázs nevetve, mert érezte, hogy ebben a buta kérdésben lappang valami, — amit most talán majdnem mindenki érez.

— Hát akkor holnapután is meg lehet nézni, mert Eszter és én holnap megesküszünk és holnapután szívesen látjuk mamáékat és az egész kedves családot akár Árdon, akár lenn az édes anyámnál Szlavóniában . . .

— Micsoda beszéd, hogy holnap esküsznek?

— Bizony, mi holnap esküszünk, — mondta Balázs — és megmondom maguknak, hogy akkor is megesküdtünk volna, ha maguk megtagadták volna tőlem Esztert.

— Hogyan? hát az lehetetlen! Egy nap alatt még diszpenzációval sem lehet esküdni.

— Diszpenzáció? Azzal lehet, ha megvan — szólt közbe az örmény.

— Hát persze, hogy megvan — felelt Balázs belenyúlva a zsebébe, ahonnan egy csomó iratot vett ki. — Itt van ni!

Poldi mám' elhülve nézett Balázusra:

— De hát mi ez? Miféle diszpenzáció ez?

— Kedves jó Poldi mám' — mondta most mosolyogva, hiszen maga bízott meg vele, hogy megcsináljam a diszpenzációt.

— Én, hogy a maga... de hiszen én...

— Dehát Poldi mám' csak nem tagadja le, — mondta Balázs — itt van a sajátkezű írása és azzal elővette az írást, amit Ujhelyen adott neki Poldi mám'.

Poldi mám' a kezébe vette és elolvasta újra:

„Alulírott elismerem, hogy a mellékelt levél ügyében Árdy Balázs dr. ügyvéd úr nevemben, megbízásomból cselekszik. Magyarujhely. Bárány Zalárdy Gáborné.”

— Na, de hát Balázs, ehhez még egy levél is kell, hogy valami legyen!

— Van is, kérem, itt van a zsebemben az is — és azzal elővette az Eszter levelét. — Tessék csak elolvasni! Ime! Azt írja Eszter: *„Kedves Balázs. Én a felesége leszek, csak maga csinálja meg a diszpenzációt minél hamarább. Magyarujhely. Dátum. Zalárdy Eszter.”*

— Lássá, kedves Poldi mám', úgy-e, hogy mondtam én, hogy kettőn áll a vásár; úgy-e, mondtam én, hogy maga még nagy kamatot fog fizetni egyszer — nevetett Balázs.

— Nahát csak fiskálissal ne kezdjen az ember. Ezek a gyerekek!...

— Te, — súgta oda Farkasy Feri Zalárdy Pityu-

nak — az Eszter esetében nem is volt olyan nagy baj, hogy fiskálissal kezdett el.

Zalárdy odament Bahabaniánhoz:

— Te, Gyuri, remélem, te leszel a leányom tanuja...

— Az már nem lehetek, kegyelmes uram, mert én már a Balázsé vagyok...

— Nem, Gyuri, — szólt most közbe Balázs — én átengedlek téged tanuul Eszterkének, — van nekem egy öreg barátom, nekem az lesz a tanum.

— Ki az? — kérdezte Zalárdy.

— Az nem más, kedves papa, — nevetett Balázs — mint Spanyek bácsi, azaz másképpen Spanyek I. János.

— Ki az? Mi az?

— Hát az bizony nem valami előkelő ember, mert cukorkakereskedő az istenadta a Rákóczi-úton...

— Megbolondultál, egy cukorkakereskedő a ti tanutok!

— Igen, csakhogya azonkívül még valami ám! Nekem és az én családomnak a legrégibb és legmegbízhatóbb barátja!

— Na jó, jó, de hát tanut mégsem lehet választani csak — egészen a társaságból valót.

— Sajnálom, kedves papa, de hát én különös vagyok és én a tanut és barátaimat nem az egész társaságból, — hanem az egész emberekből választom ki!

— Szóval, holnap esküvő! — mondta Bahabanián...

Hanem azért az esküvőt mégsem tartották meg másnap, csak három hét múlva és nem is Budapesten, hanem Árdon, a régi kegyúri templomban.

Az öreg Árdyné egy héttel előbb már följött Szlavóniából és mikor a fia karján először belépett a régi kastélyba, akkor megállt Balázssal

szemben abban a szobában, ahol a szörnyű hírt vette Árdy István haláláról.

Megölelte a fiát, de nem szólt egy szót sem.

Hirtelen lehajolt és megcsókolta a Balázs jobbját.

— Anyám! — kiáltotta Balázs — mit csinál?

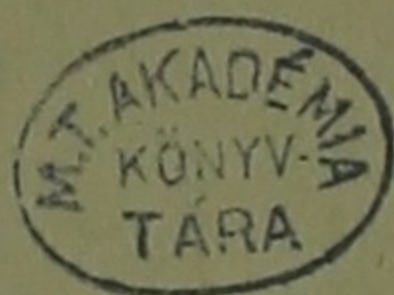
— Csak ráütöm az áldás pecsétjét a boldogságodra, fiam!

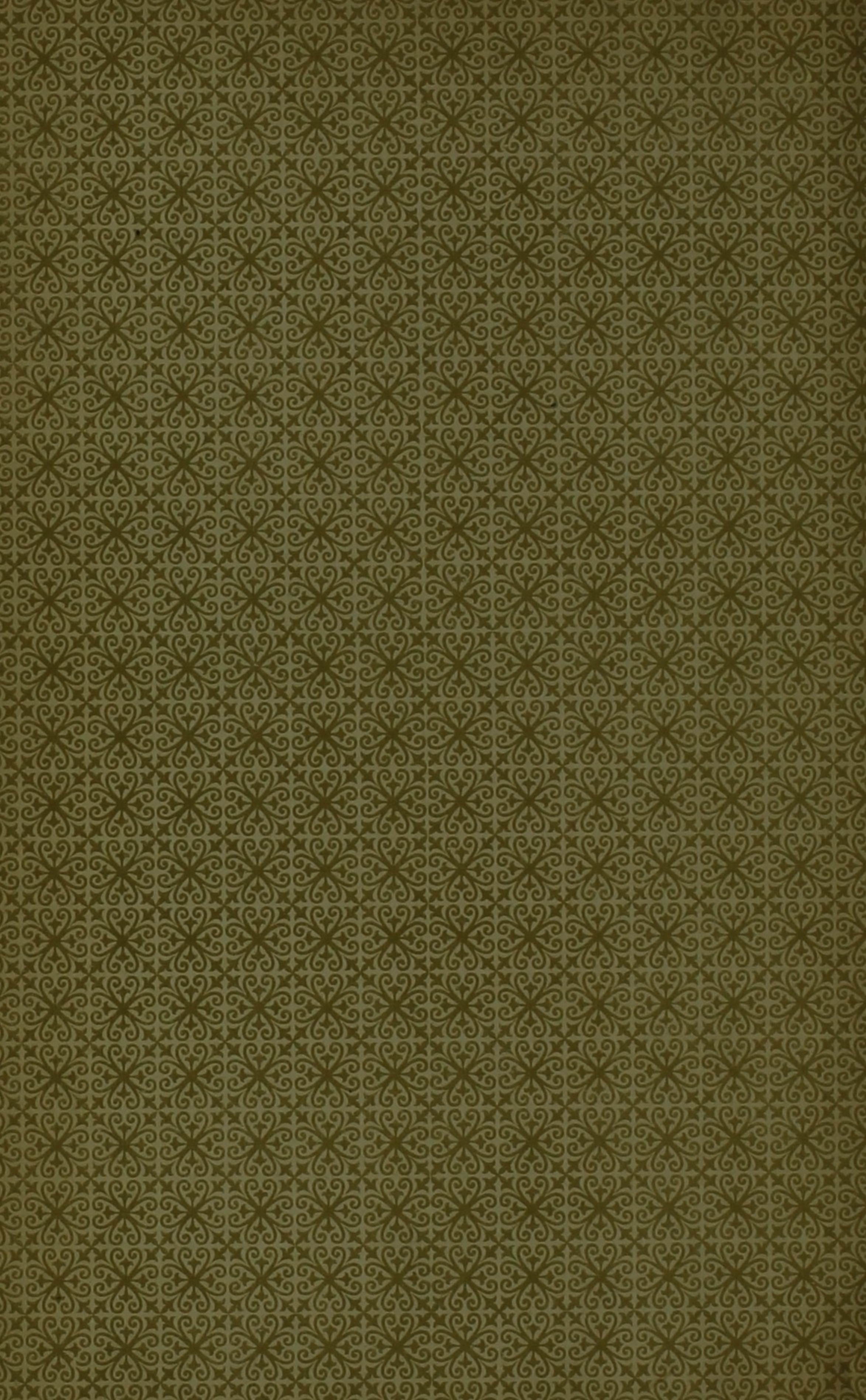
Másnap reggel Árdy Balázs csákányt vett a kezébe... Kibontotta a falat az árdi kriptá eltorlaszolt ajtajánál. És Árdy István oda került az ősök közé.

Egy szép májusi vasárnapon pedig az árdi templom küszöbéről Árdy Balázs négyese röpítette haza Árdy Balázst és feleségét — az ősi Árdy-kastélyba.

— Te Feri, — súgta Pityu az esküvő után a lakodalmassasztal végén a szomszédjának — milyen jó orra volt ennek az Eszternek! Hanem én ugyan el nem hiszem neki, hogy ő ebből semmit sem tudott!

(VÉGE.)

www.books2ebooks.eu